

Gombos László – Horváth György

Dohnányi Ernő Archívum – Dohnányi Ernő Zeneiskola, Budapest

Fejérvári Boldizsár – Mészáros Erzsébet

Eötvös Loránd Tudományegyetem – Editio Musica

Dohnányi Ernő művészi tevékenységének sajtórecepciója

I. rész: A pályakezdő évek, 1887. január – 1898. április

Dohnányi Ernő személye több mint hat évtizeden át volt a figyelem előterében, így munkásságával összefüggésben több ezer újságcikk jelent meg. Az alábbiakban Dohnányi pályakezdésének dokumentumaiból adunk közre válogatást, a közlés határát 1898 októberénél, a művész első angliai utazásánál húztuk meg. Munkánk egy több éves terv célkitűzéseibe illeszkedik, amelynek során a Dohnányi Archívum felkutatja, archiválja és rendszerezi a Dohnányi munkásságával kapcsolatos dokumentumokat, és azok folyamatos publikációjával a Dohnányi-kutatás egyik bázisát kívánja megteremteni.

Forrásaink jelentős részben a Dohnányi-hagyatékból származó újságkivágatok voltak, amelyek négy fő helyszínen: az Országos Széchényi Könyvtár Zeneműtárában (a továbbiakban OSZK), az MTA Zenetudományi Intézet (ZTI) Könyvtárában, a Floridai Állami Egyetem (Florida State University, FSU) Dohnányi-gyűjteményében és a ZTI Dohnányi Archívumában találhatók. Utóbbi folyamatosan bővülő anyagában külön említést érdemel az a száznál több eredeti újságkivágot tartalmazó kötet, amely 2003-ban Barbara Vázsonyi ajándékaként, Vázsonyi Bálint hagyatékából került az Archívumba. A felsorolt forrásokat könyvtári sajtókutatással egészítettük ki, és az újságkivágatok gyakran hiányos, olykor téves forrás- vagy dátum-megjelöléseit az OSZK mikrofilmtárának sajtóanyagával összevetve javítottuk. A Dohnányi-hagyaték különböző dokumentum-csoportjából gyakran egy-egy újságcikk több, de különböző szempontból hiányos példánya is előkerült, így ezek összevetésével juthattunk a szükséges információk birtokába: a pontos dátumhoz, az újság nevéhez, illetve a szöveg egészéhez. A kivágatok mintegy tizede a lap eredeti fejlécét is tartalmazza, kétharmad részben azonban a Dohnányi-család tagjai – számos esetben utólag, emlékezetből – írták a kivágott cikkekre vagy cikkrészletre az adatokat, és hol a megjelenés dátumát, hol annak a hangversenynek az időpontját tüntették fel, amelyre az írás vonatkozik. A nagyszámú dátum- és forrásmegjelölés nélküli újsággkritika között olyanok is vannak, amelyekből csak gépirásos másolat állt rendelkezésünkre.

Az újságok átolvasásának és a cikkek gépelésének döntő részét Horváth György végezte. A szerkesztési munka: az írások rendezése, válogatása és az adatok kiegészítése Gombos László feladata volt. A Floridai Állami Egyetemen a sajtóanyagot Kiszely Deborah gyűjtötte és elkészítette a dokumentumok digitális fo-

tómásolatait. A német nyelvű írások szövegét az 1897. október 5-i dátumig Fejérvári Boldizsár, az 1897. október 8-i írástól kezdődően Mészáros Erzsébet gondozta, illetve fordította.

Amint a legjelentősebb korabeli magyar összefoglaló munka, a Pallas Lexikon „Magyar hírlapirodalom” című szócikkében olvashatjuk: „Összesen pedig az idegen nyelvűekkel együtt 1871-ben 345 hírlap és folyóirat jelent meg. [...] 1895 elején pedig 1003 hírlap és folyóirat jelenik meg hazánkban.” Az anyaggyűjtés során bizonyos napilapok és folyóiratok teljes évfolyamait átolvastuk: *Budapesti Hírlap* 1895–98, *Budapesti Napló* 1896–98, *Egyetértés* 1895–98, *Fővárosi Lapok* 1895–98, *Nyugatmagyarországi Híradó* 1889–91, *Pester Lloyd* 1898, *Pesti Hírlap* 1895–98, *Pesti Napló* 1895–98, *Pozsonyvidéki Lapok* 1887–90, *Pozsony-megyei Közlöny* 1888–90, *Preßburger Zeitung* 1886–92, *Zene- és Színművészeti lapok* 1893–96, *Zenelap* 1894–98. Más lapokból egy-egy meghatározott eseménnyel összefüggésben kiválasztott, rövidebb időszakokat vizsgáltunk, többek között: *Bars, Barsmegyei Hírlap, Barsvármegye, Budapesti Tagblatt, Magyar Dal- és Zeneközlöny, Magyar Génusz, Magyar Újság, Művészeti Lapok, Neues Pester Journal, Pester Lloyd, Westungarischer Grenzbote, Zeneirodalmi Szemle*. A hangversenykritikák műsoradatait a Dohnányi-hagyatékából származó plakátok felhasználásával egészítettük ki.

A közreadás elvei. Az egyes újságcikkeket egy-egy eseményhez kapcsolódóan csoportosítottuk, az időrenden belül (azonos dátummal megjelent cikkek esetében) a források betűrendjében haladva. A lap neve után – a budapestiek kivételével – zárójelben a megjelenés helyét is feltüntettük. Egy-egy hangversenyről néhány cikket teljes egészében közöltünk, a további írásokból a nem Dohnányiról szóló és gyakran szinte pontosan ismétlődő szakaszokat elhagytuk. A közlésből kihagyott újsághíradásokat, amelyek jelentős része koncertelőzetes, a cikkcsoportok végén soroltuk fel. Az egyes írások címét egységesen vastag szedéssel különböztettük meg, illetve cím hiányában az első néhány szót emeltük ki, mivel az eredeti források többségére is ez a megoldás jellemző. A rovatok eredeti megnevezéseit nem tüntettük fel. A közölt írások leggyakrabban a következő főcím alatt jelentek meg: Irodalom és művészet; Művészet; Művészet, tudomány, irodalom; Színház és művészet; Színház és zene; Kunst und Literatur; Theater, Kunst und Literatur, de gyakran találtunk hangverseny-beszámolókat a vegyes hírek és a napi újdonságok között is.

A szövegekben előforduló sajtóhibákat és az értelemzavaró, félreérthető helyeket jelzés nélkül javítottuk. A helyesírást a mai szabályokhoz igazítottuk (különös tekintettel a hosszú és rövid ékezetekre, amelyeket a korabeli nyomdák ritkán használtak következetesen, illetve egyáltalán nem rendelkeztek bizonyos karakterekkel). Viszont megőriztük a régies írásmódot és kifejezéseket, továbbá az idézőjeleket és a kétféle kiemelés: a kurzív szedést és a ritkított betűközöket. A szerkesztői kiegészítéseket szögletes zárójellel különböztettük meg. Nem törekedtünk a személynevek írásmódjának egységesítésére azokban az esetekben,

amikor ugyanazon nevet a kortársak is többféleképpen írták (Hofmeister-Hoffmeister Károly, Lichtenberg-Lichtenberger Emil, Schmidt-Schmitt Gusztáv, Wlassich-HWlassics Gyula, stb.), a nyilvánvalóan véletlen elírásokat viszont javítottuk (Dohnányi nevét például többször írták Dohmányinak, Dolmányinak, Dohányinak vagy Dohnánynak, olykor Dományinak vagy Dohnániynak).

A korabeli újságok többnyire nem közölték a tudósítók, a zenekritikák íróinak nevét, legfeljebb minden negyedik-ötödik írás végén szerepel monogram, álnév vagy az aláírást helyettesítő néhány írásjel. (Az azonosításhoz használt irodalom: Gulyás Pál: *Magyar írói álnév lexikon*. Budapest: Akadémiai Kiadó 1956; Sz. Debreczeni Kornélia: *Magyar írói álnév lexikon*. Budapest: Petőfi Irodalmi Múzeum 1992.)

A 19. század végén általában nem zenei szakírók, hanem publicisták számoltak be a hangversenyekről, és amellett, hogy a rovatok állandó munkatársai is gyakran változtattak munkahelyet, igen széles azon újságírók köre, akik alkalmi jelleggel publikáltak egy-egy lapban. Az írások végén szereplő, többnyire néhány karakterből álló aláírásokat egységesen zárójelben, kurzív szedéssel közöljük.

Gombos László

A zenei lexikonokban jegyzett zeneírók, zenekritikusok:

- (J.B.) **Batka** János (1845–1917) pozsonyi levéltáros, zenei író. Számos, pozsonyi vonatkozású zenei cikke jelent meg a Preßburger Zeitungban.
- (A.B.) **Beer** Ágoston (1850–1915) zenekritikus. 1888-tól a Pester Lloyd zenekritikusa volt.
Béldi Izidor dr. (1867–1926) ügyvéd, zenekritikus. 1901-ben lett a Pesti Hírlap állandó zenekritikusa.
- (D.A.) **Dombay** Arthur (1860–1922) zenekritikus, zeneszerző. Az Alkotmány zenereferense volt.
Helm, Theodor Otto (1843–1920) osztrák zenei író. 1867-től írt zenekritikákat. 1874-től a Horaksche Musikschule tanára, a kor egyik legtekintélyesebb bécsi zenekritikusa volt. Írásait (t.k. Brahmsról és Brucknerről) számos folyóirat közölte.
- (V. v. H.) **Herzfeld** Viktor (1856–1920) zeneszerző, zenekritikus. Számos írása jelent meg hazai és külföldi lapokban. 1888–90 a Neues Pester Journal kritikusa volt.
- (+) **Kereszty** István (1860–1944) zeneíró és kritikus. Cikkei 1886-tól jelentek meg zenei lapokban. Szerkesztette a Művészeti Tudósító és a Magyar Lant című folyóiratot. Emellett számos napilap és folyóirat zenei munkatársa volt.
- (k.a.) **Kern** Aurél (1871–1928) zeneíró. 1890-től írt magyar és külföldi lapok, folyóiratok számára. 1893-tól a Budapesti Hírlap zenekritikusa volt.
- (M.A.) **Menich** Antal (1856–?) zenetanár. 1881-től a pozsonyi tanítóképző tanára volt.
- (m.g.) **Molnár** Géza (1872–1933) zenetörténész, zeneszerző. 1891-től a Fővárosi Lapok zenekritikusa volt. Dolgozott a Pester Lloyd, az Országos Hírlap és A Hét számára is.
- (Sgh) **Ságh** József (1852–1922) zeneíró, tanár. 1886–1912 a Zenelap szerkesztője volt.

Hangverseny- és eseménynaptár

	Sorszám	Lapszám
Dohnányi a pozsonyi főgimnázium ünnepén, 1887. január 28.	1–3	141–143
Hangverseny Aranyosmaróton, 1888. július 28.	4–7	143–146
Hangverseny Pozsonyban, 1889. július 27.	8–12	146–150
Dohnányi a lévőli nőegyesület hangversenyén, 1889. július 27.	13–15	151–153
Az Unger–Dohnányi kvartett hangversenye, Pozsony 1889. december 13.	16–19	153–156
A Pozsonyi Daláregyesület hangversenye, 1890. december 28.	20–21	157–159
A főgimnázium Imre-napi hangversenye, Pozsony 1891. november 4.	22	159
A Pozsonyi Daláregyesület hangversenye, 1892. január 17.	23–25	159–161
A Kaszinó-egyesület hangversenye, Pozsony 1892. április 1.	26	161–163
Dohnányi Ünnepi miséjének előadása, Pozsony 1892. június 8.	27	163
A Fisz-moll zongoránégyes premierje, Bécs 1894. március 11.	28–29	163–164
Goldmark-est a Zeneakadémián, 1895. február 9.	30–34	164–166
A Wiegenlied a Liszt Zeneművészkar hangversenyén, 1895. április 19.	35–37	166–167
A Zeneakadémia 6. nyilvános hangversenye, 1895. május 11.	38–40	168
A C-moll zongoraötös (op. 1) bemutatója a Zeneakadémián, 1895. június 16.	41–49	169–173
Herzfeld Viktor és Dohnányi szonátaestje Bécsben, 1895. november 30.	50–52	173–175
Matja Niessen dalestje a Vigadóban, 1896. február 10.	53–54	175
A C-moll zongoraötös (op. 1), Hubay–Popper kvartett, 1896. március 13.	55–64	175–180
A Zeneakadémia nyilvános hangversenye, 1896. december 19.	65–67	181
A Hubay–Popper kvartett hangversenye, 1897. január 15.	68–71	181–183
A Grünfeld–Bürger vonósnégyes hangversenye, 1897. február 28.	72–73	183
Blau F. Gyula hangversenye a Vigadóban, 1897. április 10.	74–76	183–184
A Királydíj-pályázat eredményhirdetése, 1897. június	77–82	184–188
Az F-dúr szimfónia és a Zrínyi-nyitány a Zeneakadémián, 1897. június 4.	83–92	188–195
A Zeneakadémia vizsgahangversenye, 1897. június 16.	93–99	196–199
Vizsgahangverseny a Zeneakadémián, 1897. június 20.	100–105	199–201
Bizonyítványosztás a Zeneakadémián, 1897. június 27.	106	202
I. szőlőest a berlini Bechstein-teremben, 1897. október 1.	107–115	202–208
II. szőlőest a berlini Bechstein-teremben, 1897. október 7.	116–118	208–210
II. filharmóniai hangverseny a Vigadóban, 1897. november 17.	119–134	210–219
A lipótvárosi kaszinó művészestje, 1897. november 20.	135–138	219–220
I. szőlőest Bécsben, 1897. december 2.	139–140	220–222
Dohnányi hangversenye Pozsonyban, 1897. december 7.	141–143	222–224
II. szőlőest Bécsben, 1897. december 9.	144–145	225–227
Szőlőest a Royal-szállóban, 1898. január 7.	146–154	228–234
A Bécsi Filharmonikusok hangversenye, 1898. január 9.	155–158	234–235
Zenekari est Drezdában, 1898. január 12.	159–160	236–237
A B-dúr vonóshatos a királydíjas művek hangversenyén, 1898. április 1.	161–169	237–242
Szőlőest Besztercebányán, 1898. április 2.	170	242
Spányi Irma és Dohnányi hangversenye Kassán, 1898. április 5.	171–172	242–243
A C-moll zongoraötös (op. 1), Fitzner Quartett, Bécs 1898. április [?]	173–175	244–246
Spányi Irma és Dohnányi hangversenye Pozsonyban, 1898. április 29.	176–177	246–247

Dohnányi fellépése a pozsonyi főgimnázium ünnepén, 1887. január 28.

(Mozart: G-moll zongoránégyes)

1. *Preßburger Zeitung*, 1887. január 29.

Wiedermann-Feier. Die Schüler des hiesigen kön. kath. Gymnasiums begingen gestern die Namenstags-Feier des allbeliebten Oberstudien-Direktors Karl W i e d e r m a n n in überaus schöner Weise. Das Konzert wurde eröffnet mit einem von Prof. [Josef] Kolmar verfassten Namenstagslied, wozu Prof. Friedrich D o h n á n y i die Musik komponiert hatte und welches von dem Chore der Gymnasialschüler präzise vorgetragen wurde. Sowohl Dichtung als Komposition verdienen alles Lob. [...] Franz S c h m i d t, Schüler der 3. Klasse, überraschte das Auditorium durch gelungenen Vortrag von Beethoven's schwieriger „Sonate pathétique“ und wurde laut applaudirt. [...]

Interessant muss die erste Nummer der zweiten Abtheilung genannt werden, Mozart's I. Klavier-Quartette [g-moll, KV 478], in welchen der Schüler der 1. Klasse Ernst D o h n á n y i den schwierigen Klavierpart wahrhaft überraschend besorgte, während die Schüler Th. S t e r b a l der 5. Kl., Franz K o v á t s der 5. Klasse und M. T e l l e r der 6. Klasse ebenfalls Anerkennenswerthes leisteten. [...] Die Chöre und die vom Orchester vorgetragene Reverie unter der Leistung Prof. D o h n á n y i's haben alles Recht, Anspruch auf Lob zu erheben. [...]

Wiedermann-ünnep. A helyi királyi katolikus gimnázium diákjai tegnap különösen szépen ünnepelték meg a szeretett tankerületi főigazgató, W i e d e r m a n n Károly névnapját. A koncertet a Kolmár [József] tanár által írt névnapi dal nyitotta meg, melynek zenéjét D o h n á n y i Frigyes tanár szerezte, s amelyet a gimnazisták kórusa pontosan szólaltatott meg. A vers és a kompozíció egyaránt minden dicséretet megérdemel. S c h m i d t Ferenc 3. osztályos tanuló Beethoven nehéz „Pathétique” szonátájának jól sikerült előadásával lepte meg a közönséget, és hangos tapsban részesült. [...]

Érdekesnek kell neveznünk a második rész első számát, Mozart I. zongoránégyesét [g-moll, KV 478], amelynek zongoraszólamát az I. osztályos D o h n á n y i Ernő egészen bámulatosan játszotta, míg Th. S t e r b a l (5. oszt.), K o v á t s Ferenc (5. oszt.) és M. T e l l e r (6. oszt.) ugyancsak elismerésre méltó teljesítményt nyújtottak. [...] A kórusművek és a zenekari „Reverie”, amelyeket D o h n á n y i tanár vezetésével adtak elő, teljes joggal tarthatnak számot minden dicséretre. [...]

2. *Westungarischer Grenzbote* (Preßburg) 1887. január 29.

Wiedermann-Feier. Die Jugend des hies. kön. kath. Obergymnasiums läßt sich keine Gelegenheit entgehen, wo es gilt, ihrem gewesenen Direktor, jetzt kön. Rath und Oberstudiendirektor Karl W i e d e r m a n n, den Tribut der Liebe, Achtung und Dankbarkeit zu zollen. So veranstaltete sie auch gestern, anlässlich des Namensfestes des Genannten eine zugleich erhebende, künstlerische und amüsante Feier. Dieselbe fand Abends von 6 bis ½ 9 Uhr im Pálffyssaale statt, den ein höchst distinguirtes, aus Verehrern, gewesenen Schülern, Angehörigen der Studirenden und anderen Geladenen, bestehendes Publikum vollständig füllte. Das aus 15 Nummern bestehende Programm begann mit einem Névnapi dal (Namenstaglied)

mit Text vom gewesenen bekannten Professor der Anstalt Josef Kolmár, komponiert von Professor Friedrich Dohnányi. Der gemischte Chor des Gymnasiums brachte dieses tief gefühlvolle Lied zu erhebender Wirkung. Hierauf folgte die Begrüßungsrede, gehalten von Karl Seydl (VIII. Kl.) [...]. 3. Nummer: Beethoven's „Sonate pathétique“, mit staunenswerther Präzision und Verständniß vorgetragen am Klavier von Franz Schmidt (III. Kl.). [...] Die folgende 7. Nummer bildeten ungarische Volkslieder, mit welchen der, unter Prof. Dohnányi's Leitung stehende treffliche gemischte Chor stürmischen Beifall erntete. Diesen folgte das Streichorchester mit dem gefühlvollen Vortrage von Schumann's „Träumerei“, worauf ein Quartett von Mozart, gespielt vom kleinen „Virtuosen“ Ernst Dohnányi (1. Kl., [Klavier], Th. Sterbal 5. Kl., [Violine], Fr. Kováts (5. Kl., Viola) und M. Teller (6. Kl., Cello). Die vier junge Künstler, insbesondere der kleine Dohnányi, ernteten damit stürmischen Applaus. [...] (E. K.) [Exner Kornél]

Wiedermann-ünnep. A helyi királyi katolikus főgimnázium ifjúsága egyetlen alkalmat sem mulaszt, hogy ahol lehet, lerója a szeretet, figyelmesség és hála adósságát korábbi igazgatója, a jelenlegi királyi tanácsos és tankerületi főigazgató, Wiedermann Károly előtt. Névnapi alkalmából tegnap is felemelő, művészi, s egyúttal szórakoztató ünnepélyt rendeztek. Az estélyt este 6 és ½ 9 óra között tartották a Pálffy-teremben, melyet teljesen megtöltött az igen disztíngvált, tisztelőkből, hajdani növendékekből, hozzátartozókból, jelenlegi diákokból és más meghívottakból álló publikum. A 15 számból álló műsor a Névnapi dallal kezdődött, melynek szövegét az intézet ismert egykori tanára, Kolmár József, zenéjét pedig Dohnányi Frigyes tanár szerezte. A gimnázium énekkara e mély érzelmekkel teli dalt felemelő hatással adta elő. Ezt követte az üdvözlőbeszéd, melyet Seydl Károly (VIII. oszt.) tartott. [...] 3. szám: Beethoven „Pathétique” szonátája, melyet bámulatos pontossággal és értő módon adott elő zongorán Schmidt Ferenc (III. oszt.). [...] A következő, 7. számot magyar népdalok alkották, melyekkel a kiváló vegyeskar Dohnányi tanár pálcája alatt viharos tetszést aratott. Ezt a vonószene-kar követte Schumann „Träumerei”-ének mélyen átélte előadásával, majd Mozart egyik kvartett-jét játszotta a kis „virtuóz”, Dohnányi Ernő (1. oszt., [zongora], Th. Sterbal (5. oszt.)¹ hegedű), Kováts Ferenc (5. oszt., brácsa) és M. Teller (6. oszt., cselló). A négy ifjú művész, és különösképp a kis Dohnányi, tapsvihart aratott. [...]

3. Pozsonyvidéki Lapok 1887. január 30.

A főgymnasium koncertje. A pozsonyi kir. kath. főgymnasium ifjúsága által ehó 28-án nagys. Wiedermann Károly kir. tanácsos és pozsony-tankerületi kir. főigazgató nevenapján a Pálffy-teremben tartott ünnepély fényesen sikerült. Csupa öröm volt látni a kisebb-nagyobb szereplőket, kik mindannyian igen jól nyújtottak s tanügyünk kiváló alakja számtalan tisztelőinek élvezetes estét szereztek. A változatos program a következő volt: a mint az ünnepelt családjával megjelent, a főgymn. vegyes énekkara előadta a névnapi dalt, a melynek szövegét Kolmár József, főgymn. nyug. tanár külön erre az alkalomra írta, a zenéjét pedig Dohnányi Frigyes főgymn. tanár szerezte. A dallam szépsége azt a reményt kelti föl bennünk, hogy ezt ezután ily alkalommal nemcsak nálunk, hanem

¹ Az újság eredeti nyomtatott szövegéből hiányzik a szögletes zárójelbe tett szakasz.

más városokban is dalolni fogják. Az üdvözlő beszédet Seydl Károly (VIII. o.) mondta, kiemelve benne az ünnepeltnek tanügyünk folytonos és előnyös változása közben szerzett érdemeit. Utána Schmidt Ferencz (III. o.) játszott a zongorán Beethoven Sonate pathétique-jét precízióval és bravourral. Majd Jambrikovics László szavalta Arany Jánostól a „Tudós macskáját” szép és kellemes hanghordozással. Ezután következett „Fantasie” Beriot-tól. Előadták Pongrácz Géza (VI. o.) hegedűn és Öhler L. (VIII. o.) zongorán. A szívhez szóló darabot mindnyájunk meglelégedése kísérte. Ekkor ismét szavalt volt: Michalek Antal (VIII. o.) szavalta Ábrányi Emiltől a „Vándormadár” című gyönyörű költeményt. A műsor első részét a vegyes énekkar fejezte be Zsaskovszky Endrétől magyar népdalokkal. [...]

Nem kevésbé elégitette ki a közönség várakozását Mozart I. zongoránegyese (g-moll), mely[et] a kis Dohnányi E. (I. o.) zongorán, Sterbal T. (V. o.) hegedűn, Kovács F. (V. o.) violán és Teller M. (VI. o.) gordonkán játszottak. [...] Hogy a közönség mily élvezetesnek találta az estét, bizonyítja az a körülmény, hogy a meglehetősen hosszú hangversenyt a legnagyobb türelemmel hallgatta végig, a szereplőket megtapsolta, sőt azokat, a kiket a múlt évi hangverseny-ről ismer, már megjelenésökkor tapssal tüntette ki. Az ünnepély zenei részének vezetése Dohnányi Frigyes tanárt dicséri [...].

- További rövid híradás: *Preßburger Zeitung* 1887. január 29. (Morgenblatt)

Hangverseny Aranyosmaróton, 1888. július 28.

4. Barsvármegye (Aranyosmarót), 1888. július 22.

Nagy hangverseny Ar.-Maróton. [...] a halott évad csak nagy városok, meg nagy hírlapok privilégiuma, midőn olvad az asfalt, s híznak a hírlapi kacsák.

A mi társaséletünk, a mi regényes halmaink árnyában, a kifejlett nyár teljes pompája alatt csak oly élénk pezsgésben van, mint a fürdők élete [...]. És mert [...] nem nélkülözhetjük a szellemi élvezeteket, kell, hogy olyan szórakozásra gondoljunk, mely szellemünknek a tápláló erőt megadja.

Azért tartottuk nem csak ildomosnak, de szükségesnek is, hogy egy szellemes társaságot, mely éltető ereje a művészet kultuszától pezseg, s mely a szíves magyar vendégszeretet templomában, melynek ura Haulik Károly, a kedélyes együttlét örömeit élvezi, egy városunkban rendezendő hangversenyben való közreműködésre felkérjük.

Felkérésünknek sikere volt, s a hangverseny megtartása egyelőre akadályba nem ütközik.

Mielőtt azonban a vármegye kaszinója meghívóit kiadná (ami 3 nap alatt meg fog történni), nem csak megengedhetőnek, de szükségesnek is tartjuk, hogy a műértő és a műélvezetekért lelkesülő közönséget a rendezendő vigalomról eleve informáljuk.

A hangversenyt folyó hó 28-án fogjuk a kaszinó nagy termében megtartani, s azt esti 7 ½ órakor pontosan megkezdjük.

Annak tiszta jövedelme, a közreműködőknek egyértelmű elhatározása szerint, a felvidéki magyar közművelődési egyesület céljaira lesz fordítandó.

A hangverseny műsora a következő:

1. Zongora-Quartett Beethoven-től, előadják: Dohnányi Ernő (zongora), Hofmeister Károly (hegedű), Haulik Károly (mélyhegedű), Dohnányi Frigyes (gordonka).
2. Alkalmi prológ. Szavalja Máriássy Sarolta k. a.
3. Cavatina Raff-tól hegedű-szóló zongorakísérettel, előadja Pongrácz Géza.
4. Magyar dalok, éneklí Fejes Elekné úrnő, a zongorakíséretre Simonyi Elemérné úrnőt fogjuk felkérni.
5. Beriot: hegedű-concert zongorakísérettel, előadja Hofmeister Károly.
6. Mozart: „Fantasia”, zongorán előadja Dohnányi Ernő.
7. Servais: „Gordonka-szóló” zongorakísérettel, előadja Dohnányi Frigyes.
8. Meditáció Bach első praeludiuma fölött Gounod-tól, előadják Szirányi Lili k. a., Dohnányi Frigyes és Hofmeister Károly.
9. Magyar rhapsodia Hauser Mihálytól, előadja Hofmeister Károly.
Kívánhatunk-e szebbet, jobbat? [...] Jelezhetem, hogy a hangversenyt társas-vacsora fogja követni, és megsúghatom, hogy a kinek tetszeni fog, tánczolhat is – kivilágos kivirradtig. [...] (*Dr. Ruffy Pál*)

5. Barsvármegye (Aranyosmarót), 1888. július 29.

Jótekonycélú hangverseny. A közművelődési egyesület javára rendezett hangverseny, melyre a közönség figyelmét a múlt számunkban felhívtuk, a klasszikus zene iránt műérzékkel bíró közönségünk igényeinek teljesen megfelelően, sőt a várakozáson felül folyt le. [...]

Hofmeister Károly úr Beriot „Hegedű-Concert”-jében, nemcsak a technika tökéletességét mutatta be, hanem a mély érzést is, mely következtetni enged, hogy e ritkán helyesen felfogott szerzemény megfelelő érvényre juttatása által – hazánk elsőrangú művészei között foglalhat helyet.

Nem kisebb elismeréssel adózunk a még csak 11 éves Dohnányi Ernőnek, ki Mozart „Fantasia”-ját nagy reményekre jogosító műérzékkel játszotta.

Dohnányi Frigyes úr Servais „Souvenir de Spa” gordonka szólójában [...] méltó kiegészítője volt az est sikerének [...].

6. Barsmegyei Hírlap (Aranyosmarót), 1888. augusztus 2.

Nagy hangverseny. A felvidéki magyar közművelődési egyesület javára m. hó 28-án rendezett hangverseny a hangversenyek azon osztályába sorozható, melyek fénypontot képeznének még a fővárosban is.

A hangversenyadók minden tekintetben virtuózoknak nevezhetők.

Mind a vidéki, mind pedig a helybeli közönségnek aligha lesz alkalma egykönnyen abba a kellemes helyzetbe jutni, hogy ismét fültanúja lehessen azon kellemes s szívnemesítő élvezetnek.

Hofmeister Károly olyannak mutatta be magát, kihez a kritika alig férhet.

Dohnányi Frigyes a műkedvelők azon osztályába sorozható, kik bátran bármely hangverseny termében bemutathatják tanármagukat.

Haulik Károly miniszteri tanácsos mint műkedvelő a viola kezelésében legkitűnőbbben működött.

Dohnányi Ernő, mint 11 éves fiú zongorajátékát művésziessnek mondhatjuk, azonban éles fej- és kézmozdulatainak elhagyása jobb eredményt szerezhetne előadásának. Nekünk mint bírálóknak őszintén be kell vallani: „Hogy a szerénység még művésznek is jól áll.”

Máriásy Sarolta kisasszony által elszavalt „Alkalmi prolog” megérdemelt tapsot és lelkes éljenzést vívott ki magának. [...] (*Luciferus*)

7. Barsvármegye (Aranyosmarót), 1888. augusztus 5.

A hangverseny epilógja. Mióta ez a „Barsvármegye” fennáll, ne tessék félreérteni, ezt a hírlapot értem, pedig hét éve lesz annak, rendesen én szoktam volt megírni a nekrológot földi mulandóságoknak szomorú dolgáról. Megsirattam a halottakat, kiénekeltem a bálakat, elandalogtam a műkedvelő előadásokról s mindannyiszor a hányszor tettem, meg is kaptam írói tantiéme gyanánt a neheztelések hosszú lánczolatát.

Nem haltam bele, de most szinte fáj nekrológot írni arról a fényes estélyről, mely a kaszinóban, egy hete múlt, hogy elhangzott, mert ez a fényes est még metamorphizálva sem fog visszatérni többé s nem fogjuk hallani egyhamar a mester Hofmeister művészi játékát s a bubi Ernőcske is felserdül addig, s nem kell a zámolyt a lábacskaí alá helyeznem, hogy a pedált elérje. [...]

A terem fényárnyban úszott, a falak fehér márvány tapétái fénylettek, a hőség meghaladta a húsz fokot.

Hanem azért a terem olyan csöndes volt, mintha nem is lélegzett volna ott a 150 tüdő, csak a vonó kicsalta bűvész hangok rezegetek a párolgó levegőben. Most már szinte nehezemre esik kritikát írni, mert a közönség csodálata szóval ki sem fejezhető utolérhetetlen kritika.

Themáját csak oly helyesen oldotta meg Pongrácz Géza mint Hofmeister, Dohnányi Ernő csak úgy mint Szirányi Lili, a művészet olympusi aethere a diletáns tehetségét művészi színvonalra emelte a rhapsodia arpeggióiban, a hegedűconcert variációi oly elragadók voltak, mint Dohnányi Frigyes mély érzésű játéka, oktávmenetei, staccatói, mint a főimpresarió, Haulik Károlynak az ihlet keltette komoly méltósága.

De nem csak őket, a közönséget is dicsérem.

Figyelme oly odaadó volt, hogy a méh zsongást is meghalljuk, de este volt, az oktalan méh aludni tért s elmulasztotta a környék rögtönzött virágkertjét fölkeresni. [...]

Midőn e sorok napvilágra érnek, művészeink elköltöztek körünkől, s csak az emlékezet meg a kaszinó jegyzőkönyve és a közművelődési egyesület pénztára

őrzi meg a művészet és kedély hervadhatlan leveleiből font koszorújával a fényes ünnep emlékét. (Dr. Ruffy Pál)

- További híradások: a meghívó szövegét közölte a *Barsmegyei Hírlap* (Ara-nyosmarót) 1888. július 26.; rövid hír: *Bars* (Léva) 1888. július 29.

Hangverseny Pozsonyban, 1889. március 31.

8. Pozsonyvidéki Lapok 1889. március 22.

A **vörös kereszt egylet** helyben felállítandó tartalékkórháza javára Esterházy István grófné ö méltósága folyó hó 31-én esti 7 és fél órakor a megyeház nagy termében hangversenyt rendez, melyen Stillfried Franciska bárónő (ének), Révf y nővérek (hegedű és zongora), gróf Teleki L. (czimbalom cigányzene kísérettel), Dohnányi tanár és fia (gordonka és zongora) és Dr. Solowij (ének), mindannyian közkedveltségben álló kitűnő műerők közreműködnek. [...]

Ungarischer Landesverein vom „rothen Kreuze“
Pozsonger Comitat- und Stadt-Vereine,
Zu Gunsten des hiesigen Reserve-Spitals.

Sonntag den 31. März l. J., Abends präcise 7 1/2 Uhr.
im grossen Conzertsaale-Saale gross.

CONCERT

unter Mitwirkung der Herren: Annette v. Révf y und Liza v. Révf y
und der Herren
Graf Lad. Teleky, Dr. A. Solowij, Prof. F. v. Dohnányi, Ernst v. Dohnányi.

PROGRAMM:

I. Abtheilung.

1. Beethoven, Kreutzer-Sonate	Violine: Annette v. Révf y. Klavier: Liza v. Révf y.
2. a) Schumann, In der Fremde	Lieder Dr. A. Solowij.
b) Schumann, Intermezzo	
c) Massenet, Ariea, „Der König v. Lahore“	
3. a) Röth, Andante sostenuto	Cello: Prof. v. Dohnányi.
b) Röth, Schlummerlied	Klavier: Ernst v. Dohnányi.
4. Verdi, Arie aus „Troubadour“	Antonie Schläger.
5. Cymbalvortrag, Ungarische Weisen mit Zigeunermusik-Begleitung.	Graf L. Teleky.

II. Abtheilung.

6. a) Saint-Saëns, Mazurka G-moll	Klavier: Liza v. Révf y.
b) Rubinstein, Romances Es-dur	
c) Leschetizky, Valse chromatique As-dur	
7. Brandl, Lieder	Antonie Schläger.
8. Wieniawski, Souvenir de Moscou, Violine	Annette v. Révf y.
9. Liszt, Ungarische Fantasie für zwei Klaviere	erstes Klavier: Liza v. Révf y.
Klavierbegleitung: Herr F. Kitzinger. — Klavier Bö sendorfer.	

C. Neumann, Neudamm.

1. faksimile: Az 1889. március 31-én Pozsonyban rendezett hangverseny műsora

9. *Preßburger Zeitung* 1889. április 1.

Das Konzert zu Gunsten des Rothen Kreuz-Vereines. Unter der des Erfolges stets sicheren Führung der ersten und einer der edelsten Damen *Preßburgs*, unter der erprobten Aegyde der Frau Gräfin Gisela Esterházy, vereinigten sich gestern im Komitatssaale liebenswürdige, vorzügliche und berühmte Vertreterinnen und Vertreter der musikalischen Kunst – alle in selbstloser Weise –, um zu Gunsten des Rothen Kreuzes ihre Künstlergaben zu bieten. Ein äußerst glänzendes Publikum füllte den großen Saal völlig aus. Unter den Instrumental-Vorträgen fanden die prächtigen, energievoll gespielten Violinstücke der ausknospenden Geigenvirtuosen Annette v. Révfy und die gediegenen Klaviervorträge L. [Liza] v. Révfy's großen und anhaltenden Beifall, der Frl. Annette v. Révfy zu willkommener Zugabe drängte. Prof. Friedr. v. Dohnányi spielte, anmuthig von seinem jugendlichen Sohne Ernst am Piano begleitet, zwei schöne Sätze für cello von J. v. Róth mit dem Ausdrucke und Vortrage eines auf seinem Instrumente vollendeten Künstlers. [...] (J. B.) [Batka János]

Theater- und Kunst-Nachrichten.

Das Konzert zu Gunsten des Rothen Kreuz-Vereines.

Unter der des Erfolges stets sicheren Führung der ersten und einer der edelsten Damen *Preßburgs*, unter der erprobten Aegyde der Frau Gräfin Gisela Esterházy, vereinigten sich gestern im Komitatssaale liebenswürdige, vorzügliche und berühmte Vertreterinnen und Vertreter der musikalischen Kunst – alle in selbstloser Weise –, um zu Gunsten des Rothen Kreuzes ihre Künstlergaben zu bieten. Ein äußerst glänzendes Publikum füllte den großen Saal völlig aus. Unter den Instrumental-Vorträgen fanden die prächtigen, energievoll gespielten Violinstücke der ausknospenden Geigenvirtuosa Annette v. Révfy und die gediegenen Klaviervorträge L. v. Révfy's großen und anhaltenden Beifall, der Frl. Annette v. Révfy zu willkommener Zugabe drängte. Prof. Friedr. v. Dohnányi spielte, anmuthig von seinem jugendlichen Sohne Ernst am Piano begleitet, zwei schöne Sätze für Cello von J. v. Róth mit dem Ausdrucke und Vortrage eines auf seinem Instrumente vollendeten Künstlers. In das Programm trat der edle junge Sprössling eines unserer ruhmreichsten Adelsgeschlechter, Graf Teleky – famos unterstützt von Mäccliefern der hauptstädtischen Zigeunertapche Dertel – als tüchtiger und gewiegter Cymbalschläger ein. Ein feuriges, technisch vortreflich geklautes Eingreifen-erlang hümmigen Beifall, der den edlen Grafen zu weiterer Zugabe zwang. Zwischen den Instrumentalstücken waren Gesangsnummern eingeschoben. Dr. Solowij sang mit seiner unendlich angenehmen klingenden weichen Baritonstimme zwei Lieder von Schumann und das große „Ariele“ aus dem „König von Lahore“ von Massenet. Das letztere trug der Sänger in französischer Sprache und mit dem ganzen Geschmac französischer Schulung und Empfindung vor. Sein liebenswürdiges erstes Auftreten im hiesigen Konzertsale wurde mit lautem Beifalle aufgenommen. Von höchstem Interesse war das Erscheinen der f. und f. Sopranvortragin R. Schläger, einer imposanten Schönheit, als Lieder-sängerin. An nicht genug zu rühmender, weil ganz selbstloser Weise spendete die edelsperge Sängerin zu dem Brogramme die große Arie aus dem „Trenadour“ und mehrere Lieder von Brandl. An ihrer herrlichen Sopranstimme konnte sich das entzückte Publikum nicht genug satt hören. Die mit einem prachtvollen Vorbertrange und den lieblichsten Blumenpenden ausgezeichnete Künstlerin mußte unter stürmischem Beifall immer neue Lieder singen. Als den glänzendsten Vortrag möchten wir daraus das „Ach war ich nur Dein Eigen“ hervorheben. Das singt die Schläger wirklich hinreißend schön und warm. Frl. Walde und die Herren J. v. Révfy und Kisinger begleiteten im Verlaufe des Abends trefflich. Das Konzert endete erst gegen halb 11 Uhr. Ein Theil des Publikums fand es leicht darum gebeten, sich früher zu entfernen. J. B.

2. *faksimile*: Batka János kritikája, *Preßburger Zeitung*, 1889. április 1.

Koncert a Vöröskereszt Egyesület javára. Pozsony első és egyik legnemesebb hölgyének a sikerben mindig biztos vezetésével, Esterházy Gizella grófné asszony hagyományos égisze alatt tegnap a megyeháza nagytermében a zeneművészet szeretetreméltó, kiváló és neves képviselői egyesítették erőiket, hogy – mindannyian nagy önzetlenséggel – a Vöröskereszt javára fordítsák művészi tehetségüket. A nagy termet igen ragyogó közönség töltötte színültig. A hangszeres előadások közül a kibontakozóban lévő virtuóz, Révfy Annette pompásan, energikusan, Révfy L. [Liza]² biztos zongorakiséréttel eljátszott hegedűdarabjai nagy és tartós tetszésnyilvánítást arattak, amelynek hatására Révfy Annette kisasszony mindenki meglegedésére kénytelen volt ráadást adni. Dohnányi Frigyes tanár úr ifjú fiának, Ernőnek kecses zongorakiséréttel játszotta Róth J.³ két szép gordonkatételét, s előadása a hangszerét tökéletesen ismerő művész kifejezését igazolta. [...]

10. Pozsonyvidéki Lapok 1889. április 2.

Hangverseny. A „Vörös kereszt egylet” pozsonyi tartalék-kórháza javára rendezett hangverseny minden tekintetben fényesen sikerült. Ezt különben előre is várhattuk; de hogy az amúgy is igen gazdag és változatos műsort a közreműködők csillagai még meg is toldják, – alig mertük volna elképzelni! Schläger Antónia kamara és udvari énekesnő négy dallal toldotta meg énekszámait; Révfy Anna k. a. pedig Sarasate előnyösen ismert „Zigeunerweisen”-jét adta ráadásul.

Rendkívüli feltűnést keltett Róth József kir. tanácsos és tanfelügyelőnek két gyönyörű gordonka-műve, melyeket Dohnányi tanár úr, szép tehetségű kis fiának zongorakiséréte mellett, remek előadásban mutatott be a nagyszámú igen előkelő közönségnek. Hasonlóképpen valódi kéjjel töltötte el a hallgatóságot Solowij dr. úr ének-előadásaival. Hangja rendkívül behízelgő, gondos művelésre enged következtetni.

De igazságtalanságot követnénk el, ha a többi közreműködőnek kitűnőségét is nem méltányolnánk! Révfy Erzsik. a. úgy Anna nővérével mint fivérével, valódi művészettel játszott; nemkülönben Teleky L. gróf is sok élvezetben részesítette czimbalmával a jelenvoltakat.

Csokrokban és tapsokban nagyon természetesen hiány nem volt. A hangverseny 10 és fél óráig tartott. (M. A.) [Menich Antal]

11. Westungarischer Grenzbote (Preßburg) 1889. április 2.

Konzert zu Gunsten des Vereines vom rothen Kreuze. Das vorgestrige große Konzert, welches zu Gunsten des ungarischen Landesvereines vom „rothen Kreuze” im Komitats-Saale abgehalten wurde, bot eine reiche Auslese musikalischer Genüsse aller Art. Es verbanden sich in uneigennützigster Weise hervorragende Künstler und Dilettanten, welche in künstlerischer Beziehung ihr bestes Können

² A hangversenyműsorban és a korabeli kritikákban a testvérpár családi nevét többnyire Révfynek, ritkábban Révffynek írták, Annát gyakran Annette-nek, Erzsébetet pedig Lizának, Erzsinek vagy Örzsikének nevezték.

³ A műsor 3. számaként Róth József: *Andante sostenuto* és *Bölcsődal* című darabjai hangzottak el Dohnányi Frigyes és Ernő előadásában.

am Altare der Humanität opferten, die Zuhörer erfreuten und dem „rothen Kreuz-Vereine“ einen namhaften Betrag zukommen ließen. [...]

Prof. Dohnányi trug zwei Cello-Kompositionen vom kön. Rath Josef v. Róth, mit bekannter Meisterschaft vor. Bei Gelegenheit des Hummel-Konzertes im städt. Theaters spielte Prof. Dohnányi den Cellopart im Hummel'schen Sextett mit Frau De Serres als Klavierpartnerin. Da rief letztere nach einem schön und edel gebrachten Cellomotiv: „vous avez un ton d'or!“⁴ Hr. Prof. Dohnányi zu. Dieser Ausspruch war gewiß sehr treffend und richtig; vielleicht klang sein Ton gestern noch etwas goldiger! Er hatte ja seinen allerliebsten Sohn, der ihn so zart und fein begleitet, daß es eine Freude war. Daß die Cello-Kompositionen sehr dankbar und hübsch waren, braucht kaum gesagt werden. Ein solcher Kenner des Violoncellos wie kön. Rath Josef v. Róth kann nur Violoncellmäßiges komponiren.

Bei der Schlußnummer: „Liszt, Hungar. Fantasie“ für 2 Klavier spielte mit Geschick das zweite Klavier Herr Zoltán v. Révffy [Révfy], ein Bruder der beiden Fräulein's v. Révffy.

Es bliebe noch zu erwähnen, daß die diversen Klavierbegleitungen in den bewährtesten Händen waren. Voran Frl. Waldi, Pianistin aus Wien; dann die HH. Kitzinger und Zoltán v. Révffy.

Daß es Blumen und Beifall in Menge gab, ist mehr als selbstverständlich. Der prächtige Flügel ward von Bösendorfer aus Wien unentgeltlich beigestellt. (R.)

Koncert a Vöröskereszt javára. A tegnapelőtti koncert, amelyet a megyeháza termében tartottak a „Vöröskereszt” magyar országos egyesülete javára, a mindenfajta muzikális finomságok széles választékát vonultatta fel. A legönzettelenebb módon egyesültek a kiemelkedő művészek és műkedvelők, akik művészeti tekintetben a legjobb tudásukat hozták az emberiség oltárára, örömet szereztek a hallgatóknak, és hozzájárultak, hogy jelentős pénzüsszeg gyűljön össze a „Vöröskereszt Egyesület” számára.

[...] Dohnányi tanár úr kiváló hangszeres tudással vezette elő Róth József kir. tanácsos két csellókompozícióját. A városi színházban tartott Hummel-koncert alkalmával Dohnányi tanár előzőleg De Serres zongoraművész nő közreműködésével játszotta Hummel szextettjének csellósólamát. A művész nő egy szépen és nemesen eljátszott gordonkamotívum után így szólt Dohnányi tanár úrhoz: „vous avez un ton d'or!” Ez a megállapítás igencsak találó és helyénvaló; a gordonka hangja tegnap talán még ennél is aranyosabban csengett! Dohnányi mellett volt ugyanis hön szeretett fia, akinek finom, érzékeny kíséretét öröm volt hallgatni. Hogy a gordonkadarabok igen hálásak és csinosak voltak, szinte mondani sem kell. A gordonka olyan ismerője, mint Róth József kir. tanácsos, nem is tudhat a csellótól idegen művet komponálni.

A zárósóban: Liszt 2 zongorás „Magyar Fantáziá”-jában a második zongoraszólamot nagy ügyességgel játszotta Révffy [Révfy] Zoltán, a két Révffy kisasszony fivére.

Meg kell még említenünk, hogy a különböző darabok zongorakíséretét a legavatottabb kezek végezték. Előbb a bécsi Waldi zongoraművész nő; majd pedig Kitzinger és Révffy Zoltán urak.

Több mint magától értetődő, hogy az előadást rengeteg virág és taps kísérte. A pompás zongorát a bécsi Bösendorfer ellenszolgáltatás nélkül bocsátotta rendelkezésre.

⁴ „Önnök arany hangja van!”

12. Pozsonymegyei Közlöny 1889. április 4.

Jótekonycélú hangversenyt tartott a vöröskereszt-egyesület pozsonyi fiókja vasárnap. A megyeház nagy termét szép számú közönség lepte el. Ott volt mindenki, a ki a művészet és jótekonyság kettős oltáránál szokott áldozni a földi baj enyhítésére. Szeretett főispánunk kedves neje, *Esterházy Gizella* grófnő, ki anyjával, báró *Jeszenák Jánosnéval* az egyesület élén áll, méltó örömmel és meglelégedéssel láthatta, hogy hívó szózatunknak mily meglepő eredménye volt. Ott volt az itteni főúri világ teljes számmal. Zenekedvelőink és a pozsonyi „Jó Szívek” egészítették ki a díszes társaságot. Fiatalság sem hiányzott – természetesen. A terem pompás képet nyújtott. Ragyogó toilették, ékszerek versenyeztek egymással az elsőségért. Az egész hangverseny alatt nagy érdekeltség nyilvánult. Nem is csoda. Minden szám valami érdekes, kellemes meglepetést tartogatott a közönségnek élvezetére. A műsort *Révffy Anna* hegedű- és *Révffy Örsike* zongorajátéka méltóképpen nyitotta meg *Beethoven* Kreutzer sonátájának nagy nehézségekkel járó előadásával. *Révffy* kisasszony kitűnő technikával, mély érzéssel játszott a zenekirály örökszép dallamait. Örsike jelesen kísérte nővérét. *Solowij Ádám* éneke bensőségével és finom előadásával igen jó hatást keltett. Reméljük, hogy lesz alkalmunk máskor is hallani jeles énekét. *Dohnányi* tanár gordonkajátéka ismeretes. Nem szorul dicséretre. Önmagát dicséri legjobban. Ami az érzést, technikát, előadást illeti: *Dohnányi* egyaránt jeleskedik benne. Minden fellépése újabb diadal. Kár, hogy oly ritkán gyönyörködhetünk művészi játékában. *Utópia volna-e azon indítványunk, hogy e kitűnő művész más jeles erővel egyetemben városunkban megállapítaná a „pozsonyi quartettet”?* Sokat lendítenénk ezáltal Pozsonynak ma már – tagadhatatlan – hanyatló zenei hírére. Hogy ez indítványunk nem lehetetlen – meg vagyunk győződve. Pozsonyban meg van ehhez minden, a mi szükséges. Műszerető közönség – a hangversenyek tanúink. Kitűnő erők is – bebizonyosodott nem egyszer. Csak akarni kellene az illetőknek, úgy nemsokára Pozsonynak is meg volna „saját, külön művészi” quartettje, mint Bécsnek Hellmesberger, Budapestnek Krancsevics és Hubay–Popper négyese. *Legmelegebb figyelmébe ajánljuk ezt az illetékes tényezőknél.* *Dohnányi* fia kitűnően kísérte. A kis „művész” máris meglep bennünket praecis, tiszta játékkal, emelkedett, nem egy, alig 10 évet meghaladó fiúra való fel fogásával. *Schlager* Antóniát valódi ovációval fogadták. Alig maradt egy dala is újrázatlanul. Tömör, tiszta hangjával a legszebb diadalokat aratta. *Teleky* gróf cimbalomjátékával valódi furorét csinált. Nem mondhatjuk, mily jól esett a nemes gróft hallanunk, ki oly eclatansul bizonyította be, mennyire salonképes a magyar zene. Darabját megújráták. Gratulálunk sikeréhez.

- Előzetes híradások: *Preßburger Zeitung* 1889. március 13. (Morgenblatt); *Preßburger Zeitung* 1889. március 17. (Morgenblatt); *Pozsonyvidéki Lapok* 1889. 3.31.; *Preßburger Zeitung*. 1889. március 24. (Morgenblatt); *Preßburger Zeitung* 1889. március 26. (Morgenblatt); *Preßburger Zeitung* 1889. március 29. (Morgenblatt); *Preßburger Zeitung* 1889. március 30. (Morgenblatt); *Preßburger Zeitung* 1889. március 31. (Morgenblatt)

Dohnányi fellépése a lévai nőgyesület hangversenyén, 1889. július 27.

13. *Pozsonymegyei Közlöny* 1889. augusztus 1.

A lévai jótékony nőgyesület fényesen sikerült hangversenyt tartott f. é. július 27-én a Stefánia-árvaház javára. A város színe-java vett részt az élvezetes estében. A hangversenytől mindenki sokat várt, de hogy az eredmény ily fényes legyen, senki sem álmolta. A műsor igen ügyesen volt összeállítva. A prologót (Árvák nemtői) *Majláth* Mariska szavalta nagy hatással, mély érzéssel s bensőséggel. Szavalata után valóságos tapsvihar keletkezett. [...] Dicsérettel kell kiemelniünk *Balczár* Irén k. a. gyönyörű magyar dalait. A műsor többi számát *Dohnányi* Frigyes és Ernő, továbbá *Hofmeister* Károly művészi játéka töltötte be. A hangverseny valósággal mindenkit elragadott. Úgy látszik jól mulattak a lévaiak. Léván – úgy látszik – nem ismerik a holt évadot.

14. *Westungarischer Grenzboten* (Preßburg) 1889. augusztus 1.

Aus Léva (Barser Komitat), den 29. Juli, erhalten wir folgende liebe Zeilen: „Sehr geehrte Redakzion! Mit vielem Vergnügen sendet Ihnen eine eifrige Leserin Ihres geschätzten Blattes nachstehenden Bericht über ein Konzert, welches der Lévaer Frauenverein zu Gunsten seines Waisenhauses veranstaltete und welches am 27. Juli abgehalten wurde. Das Konzert ist glänzend gelungen und ist dies hauptsächlich drei Preßburgern zu verdanken, nämlich den Herrn Gymasial-Professor Friedrich von Dohnányi und seinem ausserordentlich begabten Söhnchen Ernő, sowie Herrn Karl Hofmeister, welche sich gegenwärtig im Barser Komitate bei Herrn von Haulik, Gutsbesitzer, zum Besuche aufhalten, der selbst ein Kunstfreund und ausübender Musiker ist. Unter Herrn von Haulik's freundlicher Mitwirkung wurde das Mendelssohn'sche C-moll Quartett wirklich musterhaft vorgetragen und erregte besonders der kleine Dohnányi Ernő durch sein feines, korrektes Klavierspiel sowie durch die eminente Geläufigkeit und netten Vortrag, den er bei einigen allein vorgetragenen kleinen Piecen zeigte, allgemeine Aufmerksamkeit; der jugendliche Künstler wurde durch wiederholten Hervorruf und einen Kranz mit nationalem Bande ausgezeichnet. Herr Professor Dohnányi exzellirte auf dem Cello; er spielte Saroni's „Phantasie et Variation“ wirklich hinreißend. Herr Hofmeister erzielte durch seine Violinsolovorträge (Vieuxtemps, Phantasie Caprice und eine ungarische Variation von Graf Zichy) stürmischen Beifall. Noch trug zum Gelingen des Ganzen Frl. von Balczár's schön vorge tragene Gesangspiecen bei, besonders gefielen die ungarischen Volkslieder, welche wiederholt werden mußten. Lange hatte Léva kein so gelungenes Konzert gehört, und möchten wir nur wünschen, die lieben Preßburger öfters in unserer Stadt zu sehen . . . o . . .” –

Wir freuen uns der Erfolge der drei Preßburger vom Herzen und danken der liebenswürdigen Einsenderin für ihren hübschen Bericht. Die Red.

Léváról (Bars vármegye) kaptuk július 29-én a következő kedves sorokat: „Igen tisztelt Szerkesztőség! Becses lapjuk lelkes nőolvasója nagy elégedettséggel küld Önöknek utólagos beszámolót egy koncertről, melyet a Lévai Nőegylet szervezett árvaházának javára, s amelyet július 27-én tartottak meg. A koncert ragyogóan sikerült, amit főképpen három pozsonyi úrnak köszönhetünk, nevezetesen Dohnányi Frigyes gimnáziumi tanárnak és rendkívüli tehetséges fiacskájának, Ernőnek, valamint Hofmeister Károly úrnak, akik jelenleg Bars vármegyében tartózkodnak, és Haulik földbirtokos úr vendégszeretettel élvezik, aki maga is művészetbarát és gyakorló muzsikos. Haulik úr baráti közreműködésével igazán példásan adták elő Mendelssohn C-moll zongoranégyesét, s különösen a kicsiny Dohnányi Ernő keltett általános feltűnést finom, pontos zongorajátékával, valamint kimagasló könnyedségével és világos előadásmódjával, amelyet néhány egyedül előadott kis darabban mutatott be; az ifjú művészt ismételt visszahívással és egy nemzeti színű szalaggal átkötött koszorúval tüntették ki. Dohnányi tanár úr gordonkajátékával jeleskedett; Saroni „Phantasie et Variation”-ját egészen magával ragadóan adta elő. Hofmeister úr szóló hegedűdarabjaival (Vieuxtemps Phantasie Caprice-ával és Zichy gróf magyar variációjával) viharos tapsban részesült. Az est sikerét tovább fényesítették a Balczár kisasszony által szépen előadott énekes darabok, különösen a magyar népdalok arattak tetszést, melyeket meg is kellett ismételnie. Léva rég nem hallott már ehhez foghatóan sikerült koncertet, s csak azt kívánhatjuk, hogy a kedves pozsonyiakat gyakrabban láthassuk városunkban. . . . o.” –

A három pozsonyi úr sikereinek szívből örülünk, a takaros beszámolót pedig köszönjük a szeretetreméltó levélírónak. A Szerk.

15. Bars (Léva) 1889. augusztus 4.

Hangverseny Léván. Napok, sőt hetek előtt a legélénkebb érdeklődés nyilvánult meg Léván, mint a vidéken ama hangverseny iránt, melyet a „Lévai jó tékonőegylet” múlt hó 27-én a kaszinó termeiben a „Stefánia-árvaház” javára hirdetett.

És méltán; mert abban közreműködött, széles körben ismert művészi erők által összeállított érdekes műsor oly élvezetes estét nyújtott, hogy az hosszú időre a legkedvesebb emlékként fog megmaradni mindazoknál, kik abban részt vettek.

A kaszinó új házának ez alkalommal oly célra először használt, csín- és ízléssel berendezett, elég tágas helyiségei szűkeknek bizonyultak a nagyszámú vidéki és lévai zenekedvelő közönség befogadására, melynek egy része csak a terem melletti szobában élvezhette a válogatott darabokból álló műsort, melyet Mailáth Mariska k. a. szavalata nyitott meg, ki Pajor Istvánnak „Árvák nem tője” című, ez alkalomra írt gyönyörű prólogját szavalta, melyet lapunk tárczarovatában közlünk. A szívhez szóló, remek költemény szakavatott kezekben volt; a kedves szavaló annak minden sorát, mondhatni minden szavát mély érzéssel, kellemes hanghordozással adta elő s így sikerült azt a legmagasabb érvényre juttatnia, a miért a közönség osztatlan élénk tapsokban sietett kifejezést adni. A rendező bizottság pedig egy csinos csokorral fejezte ki hálás köszönetét a szíves közreműködésért. – A szavalatot Mendelssohn B. C-moll négyese követte, melyet Dohnányi Ernő zongorán, Hofmeister Károly pozsonyi tanár hegedűn, Haulik Károly herestyéni földbirtokos mély hegedűn és Dohnányi Frigyes, szintén pozsonyi tanár, gordonkán adtak elő.

A négy művész által művészi precizitással keresztül vitt darab valóban elragadta a hallgatóságot. A tökély, mellyel a szereplők az egyes hangszereket kezelik; az a sajátságos összeszokottság, mely a négy hangszert úgy eggyé olvasztja, hogy mégis mindegyik a maga egészében és teljesen kidomborodik a gyönyörű, tiszta zömből, bővülően hatott mindenkire és elbájolt minden szívet, mely a zene iránt érzéssel bír. [...]

A műsor negyedik száma Field J. Nocturne, Chopin F. Mazurka, Schumann R. Fantasiestück volt, melyeket Dohnányi Ernő, Dohnányi Frigyes fia, a kis zongora-virtuóz adott elő. A kis művész, a ki éppen e napon tölté be 12. évét s a nőegylet által egy csinos koszorúval lepetett meg, melynek széles nemzeti színű szalagján: „Emlékül a lévő nőegylet 1889. július 27.” felirat volt, – máris ritka ügyességgel kezeli a zongorát.

Játékában érzés, biztosság, könnyedség és értelem, szóval minden kellék meg van arra, hogy előadását kiválóan élvezetessé tegye, s mindez megvan oly arányokban, melyek egy 12 éves gyermeknél tüneményszerűek s fényes jövőre engednek következtetést.

A művészfiútól nemcsak szerencse kívánatokkal, de valódi hódolattal kell a művésztárhoz, Dohnányi Frigyes úrhoz fordulnunk, kitől gordonkán Servais F. ábrándját s változatait hallottuk; egy igen jól választott darabot, mely alkalmat nyújtott előadójának, hogy hangszerén művészetének egész teljét juttassa érvényre, mert valóban Dohnányi Frigyes úr nemcsak mesteri technikájával tündökölt, hanem – s ezért nem egy gordonkaművész irigyelheti – teljesen bírja ama varázshatalom titkát, mint lehet a gordonkából az emberihez hasonló lélekteljes hangokat kicsalni. Ily hangokon beszélni ritka gordonkásnak adatott s azért, midőn konstatáljuk, hogy Dohnányi úrnak ez a kincs is sajátja, őt nemcsak mint szerencsés atyát, de mint rendkívüli művészt is üdvözljük. [...]

A hangversenyt, mely 10 óra után ért véget, táncz követte, mely alatt a hangverseny fényes sikere folytán támadt, általános, vidám hangulat derült jó kedvű fokozódott, a mely reggeli 4 óráig tartá össze a vígan tánczoló és kedélyesen mulató közönséget. [...] (Dóri)

- További rövid híradás: *Pozsonyvidéki Lapok* 1889. július 28.

Az Unger–Dohnányi kvartett hangversenye, Pozsony 1889. december 13. (Schumann: Esz-dúr zongoraötös)

16. *Preßburger Zeitung* 1889. december 14.

Quartett-Abend Unger–Dohnányi. / An den seit langen Jahren in unserem Musikleben tiefeingewurzelten Fr. v. Dohnányi, diesen Künstler am Cello, haben sich drei Geigen-Schöblinge angefeßt. [Moritz] Unger, ein leitender Violinspieler aus Hellmesberger'scher Schule und mit Hellmesberger'scher Tradition, Jakob, eine solide zweite Geige und Hoffmeister, tüchtig auf seiner viola. Sie sind nun zu einem Quartett verwachsen, worin Unger als feuriges

Temperament emporschießt, welches Dohnányi's herzerfreuende Ruhe mäßiget und dessen blinkendem Geigenton Fr. von Dohnányi das rothe Gold seiner tiefen Saiten entgegenhält. Und sie spielen – alle zusammen – so hübsch und gediegen, daß man ordentlich fröhlich wird darüber, daß unsere Stadt noch solche private und öffentliche Musikkraft von Werth aufbringen kann. Das Quartett spielte Haydn liebenswürdig und einnehmend, den letzten Beethoven op. 130 ganz staunenswürdig klar und ergreifend, so daß die „Cavatine“ unter stürmischen Beifall wiederholt werden mußte. [...] In der Mitte des Programmes stand Schumann's [Es-dur] „Quintett“, dessen Klavierstimme der kleine Dohnányi ausgeführt hat. In diesem Knaben liegt viel frohe Hoffnung. Er macht ebenso sehr dem Vater als dem Lehrer [Karl] Forstner Ehre und hat dazu die Bescheidenheit und Heiterkeit des Kindes von wahrem Talent. [...] Nach der Brillanz des Schlusses erschien Beethoven. Sein Quartett hat er nie gehört. Die „Cavatine“ schrieb er mit seinem Herzblut „unter Thränen“ (seine eigenen Worte). Jedes Publikum drückt ihr unsägliches Weh, ihre heiße andachtsvolle Bitte nieder. Beethoven hat – der arme und so überreiche taube Mann – das mystische Geheimniß besessen, Menschen gut zu machen und sei es nur auf Minuten. (J. B.) [János Batka]

Az Unger–Dohnányi vonósnegyes estje. A zenei életünkben hosszú évek során mély gyökeret eresztett Dohnányi Frigyeshez, a csellónak eme művészéhez, három friss hegedűs-hajtás csatlakozott: Unger [Mór], a Hellmesberger-féle iskola és tradíció egyik vezető hegedűse, Jakob, a megbízható másodhegedűs, és a brácsán oly derekas Hoffmeister. Az igazi vonósnegyessé fejlődött együttesben Unger tüzesen magasba törő temperamentumát Dohnányi szívet örvendeztető nyugalma mérsékli s emez csillogó hegedűhangjának Dohnányi Frigyes vörös aranyból szőtt mély húrjai válaszolnak. S mind együtt oly szépen és jelesen játszanak, hogy őszinte örömmel állapítjuk meg: városunk még mindig képes valóban értékes zenei erők előteremtésére – zárt körben és nyilvánosan egyaránt. A kvartett Haydn-t szeretetreméltóan és megnyerően, Beethoven op. 130-át pedig oly bámulatos tisztasággal és megragadón adta elő, hogy a Cavatina viharos tapsok közepette megismételtetett [...]. A műsor középpontjában Schumann [Esz-dúr] kvintettje állt, melynek zongoraszólamát a kis Dohnányi játszotta. E fiú sok örömteli reménységet testesít meg. Dicsőségére válik apjának éppen úgy, mint Forstner [Károly] tanárnak, és ezen felül az igazi tehetséggel megáldott gyermek szerénységgel és derűjével rendelkezik. [...] A finále csillogása után jelent meg Beethoven. Kvartettjét soha nem hallotta. A Cavatinát szíve vérével, „könnyek között” (saját szavai) komponálta. Elmondhatatlan fájdalom, forró, áhitatos könyörgése minden közönséget hatalmába kerít. Beethoven – ez a szegény s oly végtelenül gazdag süket ember – értette a misztikus titkot: embereket jóvá varázsolni, ha csak percekre is. J. B. [Batka János] [Vázsonyi Bálint fordítása, Vázsonyi: Dohnányi Ernő, Budapest 1971, 20. l., 2/2002, 28. l.]

17. *Westungarischer Grenzbote* (Preßburg) 1889. december 14.

Quartett-Soirée Unger–Dohnányi. Entgegen der geäußerten Befürchtungen war der Repräsentantensaal gut besucht. Das beinahe ausschließlich aus musikalisch Verständigen bestehende, distinguirte und animirte Publikum begleitete sämtliche drei Nummern, insbesondere das Quartett von Haydn [Haydn] und das Klavier-Quartett [Quintett] von Schumann mit dem herzlichsten Applaus. Ernst

von Dohnányi ein Kind von 11 [12] Jahren, überraschte geradezu durch Korrektheit, Sicherheit und Kraft. Der junge Mann hat offenbar das Talent seines so vielfach begabten Vaters geerbt. Wenn die körperliche Entwicklung mit seinem musikalischen Talent Schritt hält, wozu Gott sei Dank alle Aussicht vorhanden ist, wenn der kleine Musiker nicht etwa in den Fehler mancher jugendliche Virtuosen verfällt, nämlich sich nicht überschätzt, wozu uns sein Vater einige Bürgschaft bietet, kann ein tüchtiger Musiker aus ihm werden. Nachdem wir die einzelnen Nummern bereits gestern ausführlich besprochen haben, wiederholen wir blos in Kürze, daß entgegen von mancherlei Befürchtungen – auch schadenfrohen Vorhersagungen (wie überall, so gibt es auch in Preßburg, auch das musikalische Leben betreffend, Cliques), die Quartett Soirée ein animierter, echter musikalischer Abend war und zur Pflege guter Musiker in Preßburg in höheren Maße beitragen wird, als manche sonstige Parade-Konzerte.

Unger–Dohnányi kvartett-soirée. A kinyilvánított aggodalmakkal ellentétben a gyűléstermet szép számban keresték fel. A csaknem kizárólag művelt zenekedvelőkből álló, disztíngvált és lelkes publikum mindhárom műsorszámot, s különösen Haydn vonósnyégyesét és Schumann zongoranyégyesét [zongoraötösét] kísérte szívből jövő tetszésnyilvánítással. Dohnányi Ernő, a 11 [12] éves gyermek nagy meglepetést szerzett pontosságával, biztonságával és erejével egyaránt. Az ifjú ember nyilvánvalóan örökölte oly sokoldalú adottságú édesapjának tehetségét. Ha testi fejlődése lépést tart zenei tehetségével, amire, Istennek hála, minden kilátás megvan, s ha a kis muzsikusz nem esik számos fiatal virtuóz közös hibájába, vagyis nem becsüli túl magát, amire némileg édesapja lehet a biztosíték, akkor ügyes zenész válhat belőle. Míután az egyes zeneszámokat tegnap már kimerítően elsoroltuk, most röviden csak annyit ismételünk el, hogy egyes félelmek – vagy akár kárörvendő jóslatok dacára (mint mindenütt, úgy Pozsonyban is, a zenei életet illetően is vannak klikkek) a kvartett-soirée lelkesítő, valóban muzikális est volt, és sokkal nagyobb mértékben fogja a jó zene javát szolgálni Pozsonyban, mint némely egyéb parádékoncertek.

18. Pozsonymegyei Közlöny 1889. december 15.

A Dohnányi–Unger-féle vonósnyégyes f. hó 13-án nagy sikerrel mutatta be művészetét. A jelenlevő műértő közönség igaz elismeréssel jutalmazta kitűnő játékukat. Dohnányi vezetése alatt Pozsony legjobb művészei: *Unger*, *Hofmeister* és *Jakobi* [Jakob] urak egyesültek a siker kivívására. Igaz örömmel hallgattuk a „kamara zene” hivatott megszólaltatóinak élvezetes játékát. *Dohnányi* gordonka-játéka sokkal ismeretesebb, sem hogy bővebb méltatásába kellene bocsátkoznunk. Dohnányiról csak egy vélemény van: az t. i., hogy Pozsony büszke lehet rá. A többiek szintén mind igen hivatott, törekvő fiatal erők, kiktől még sokat várunk zenei életünk fejlesztése terén. A quartetteket a művészet igaz szeretete tartotta egybe.

A zajos siker, mely minden tétel után kitört, méltó elismerése volt fáradozásuknak. Igen érdekes volt a fiatal *Dohnányi* Ernő, egy alig 11 [12] éves fiú közreműködése is, ki meglepő biztonsággal és szabatosággal játszott *Schumann* quintette-jének zongora szolamát. A gyermekművész, kinek játékát már többször nyílt alkalmunk megdicsérni, a legszebb reményekre jogosít. A közönség tüntetésszerű elismeréssel adózott genie-jének. A zajos sikert bár követné egy második-harmadik kamara-estély.

19. Pozsonyvidéki Lapok 1889. december 15.

Unger–Dohnányi-quartett. Városunk négy jeles zeneművésze, névszerint: Unger, Jakob, mindketten a színházi zenekar tagjai, Hoffmeister, városi hegedű-tanár és Dohnányi, főgymnásiumi tanár, a nagyobb városok mintájára, vonós-négyes társaságot alakítottak, s első nyilvános előadásukat f. hó 13-án tartották meg a városház nagytermében. Sajnos, hogy eme valóban ritka élvezetet nyújtott estélyen a hangversenyeket látogató közönségnek csak egy kis része volt jelen. Kár, hogy a közönségnek nagy része előtt csak a külföldiek bírnak vonzerővel, pedig megesik nem egyszer, hogy eme szerény hangzású nevek birtokosai sokkal jobbat nyújtanak azoknál, s így azután nem is csodálkozhatunk, ha utóbbiak látván a közönyt, hazai zeneművészetünk nagy kárára visszavonulnak.

Eme, minden tekintetben kitűnően sikerült hangverseny Haydn Vonós négyeséből, Schumann Ötöséből és Beethoven Négyeséből állott. Schumann művének előadásában a zongora részt Dohnányi Ernőcske, kit a jövő egyik legjelesebb művésznének jósolunk, ritka ügyességgel adta elő. Őszintén gratulálunk e kis művésztársaságnak, s azon óhajunknak adunk kifejezést, bár minél gyakrabban részesülhetnének remek játéukban. (M. A.) [Menich Antal]

- További híradás: *Westungarischer Grenzbote* (Preßburg) 1889. december 13.

6) ** Unger- Dohnányi- quartett. Városunk négy jeles zeneművésze, névszerint: Unger, Jakob, mindketten a színházi zenekar tagjai, Hoffmeister, városi hegedű-tanár és Dohnányi, főgymnásiumi tanár, a nagyobb városok mintájára, Vonós-négyes társaságot alakítottak s első nyilvános előadásukat f. hó 13-án tartották meg a városház nagytermében. Sajnos, hogy eme valóban ritka élvezetet nyújtott estélyen, a hangversenyeket látogató közönségnek csak egy kis része volt jelen. Kár, hogy a közönségnek nagy része előtt csak a külföldiek bírnak vonzerővel, pedig megesik nem egyszer, hogy eme szerény hangzású nevek birtokosai sokkal jobbat nyújtanak azoknál, s így azután nem is csodálkozhatunk, ha utóbbiak látván a közönyt hazai zeneművészetünk nagy kárára visszavonulnak.

Eme, minden tekintetben kitűnően sikerült hangverseny; Haydn Vonós négyeséből, Schumann Ötöséből és Beethoven Négyeséből állott. Schumann művének előadásában a zongora részt Dohnányi Ernőcske, kit a jövő egyik legjelesebb művésznének jósolunk, ritka ügyességgel adta elő. Őszintén gratulálunk e kis művésztársaságnak, s azon óhajunknak adunk kifejezést, bár minél gyakrabban részesülhetnének remek játéukban. M. A.

3. fakszimile: Kritika az Unger–Dohnányi-kvartett hangversenyéről,
Pozsonyvidéki Lapok, 1889. december 15.

A Pozsonyi Daláregyesület hangversenye, 1890. december 28.

20. *Nyugatmagyarországi Híradó* (Pozsony) 1890. december 25.

A „**Pozsonyi-dalosegyesület**” (Singverein) pártoló tagjai számára f. évi december hó 28-án este 7 ½ órakor a városház nagy termében ez évi IV. zeneestélyét tartja. Még friss emlékezetünkben van gróf *Zichy Géza*, rendkívül megható és zenei szépségekben bővelkedő műve: „*Dolores*”, melyet a dalosegyesület alig három héttel ezelőtt mutatott be. Ismerve az egyesület jó hírnevét, szorgalmát és az elnök buzgóságát, a zeneestélyhez is a legjobb reményeket fűzzük. Különösen felhívjuk a t. c. pártoló tagok figyelmét egy helybeli fiatal művészre és zeneköltőre, és ez t. Dohnányi Frigyes tanár úr Ernő fia. A fiatal zongoraművész *Chopin F. „Nocturne”* op. 31. első számát, *Mendelssohn „Scherzo”* H-mollját, és saját szerzeményű „*Fantasia*” darabot fogja előadni. Végül ha felemlítjük, hogy *Samarjay Lujza* k. a. és *Schmidt Antal* úr az egyesület kedveltjei, néhány magándalt fognak énekelni, így tehát az egyesület gazdag és érdekes műsorozattal fejezi be az év ciklusát. [...] (*Sch.*) [feltehetően Schöpflin Aladár vagy Schöpflin Géza]

21. *Preßburger Zeitung* 1890. december 29.

Konzert des Singvereines. Das vierte diesjährige Konzert des Singvereines, welches gestern, Abends halb 8 Uhr, im städt. Repräsentantensaal abgehalten wurde, versammelte wie gewöhnlich ein sehr distinguirtes Publikum, doch war der Besuch etwas schwächer als gewöhnlich, woran zum Theil wohl bei vielen unterstützenden Mitgliedern die Vorbereitungen für den bevorstehenden Besuch des Königs die Veranlassung boten. Der Erfolg des gut gewählten Programmes, welches, wie gewöhnlich mit Präzision und Schwung unter der bewährten Leitung [*Anton Strehlen's*] ausgeführt wurde, war ebenso glänzend, wie jedesmal bei den Aufführungen dieses kunstbeseelten Vereins. Den Hauptantheil hieran trugen diesmal die Solisten. *Frl Luise v. Samarjay* sang mit wohlthönder sympathischer Stimme und inniger Empfindung Frühlingsfeier und Märlied von *Julius Lammer*s als eine schon durch ihre reizende Erscheinung berufene Repräsentantin des duftigen Frühlings, dann ein ungarisches Volkslied (*Elmenék én*) so hinreißend schön, daß sie ein zweites (*Beh! Szomorú az élet*) beide von *Szirma*y zugeben mußte, um dem stürmischen verdienten Beifalle zu genügen. – Allgemeine Ueberraschung bereitete der glänzende künstlerische Erfolg des zum ersten Male öffentlich auftretenden, erst 14 [13] Jahre alten Sohnes *Ernst* des als hervorragende musikalische Kraft längst bekannten Herrn Professor *F. Dohnányi*. Mit voller Unbefangenheit, die von Furchtsamkeit, wie von Ausdringlichkeit gleich weit entfernt war, spielte der junge Künstler eine *Chopin'sche Nocturne*, ein *Mendelssohn'sches Scherzo* und die 8. Rhapsodie von *Liszt* mit einem kräftigen Abschlag, spielender Geläufigkeit und vor Allem mit klarem Verständniß und Gefühl. Den lebhaftesten Beifall fanden aber mit Recht zwei seiner eigenen Kompositionen, wovon die erste eine kleine Fantasie von echt Schu-

mann'schen Gepräge, die zweite auf vielseitiges Verlangen zugegebene ein leichtbeschwingtes allerliebstes Scherzo. Beide Kompositionen zeigen gediegenes, wahres musikalisches Talent, welches zu den schönsten Hoffnungen berechtigt. – Ein längst der allgemeinen Sympathien sich erfreuendes Mitglied Herr Anton Schmidt sang mit gewohntem gefühlvollen Vortrag „Allerseelen“ von Lassen und „Morgens send' ich Dir“ von G. Meyer-Hellmund, dann infolge des nicht enden wollenden Beifalles ein Lied als Zugabe.

Der Chor sang die von früheren Aufführungen bekannten „A hazához“ von Róth, dann das reizende Madrigal aus dem 16. Jahrhundert von Dowland, endlich aus Dolores von den Graf G. Zichy den Männer-Chor „Szűz Mária“ und den Schlußchor „Amen“, sämmtlich unter lebhaften gerechten Beifall des Publikums. Die Begleitung am Klavier besorgte bei den Solovorträgen Hr. Strehlen, bei den Chören die Herren A. Norgauer und M. Stöger, in gewohnt vorzüglicher Weise auf einem ausgezeichneten Deser'schen Flügel aus der Klavier-Niederlage des H. P. Werner. So schließt der strebsame Verein in würdigster Weise das zehnte Jahr seines erfolgreichen Wirkens, dem noch recht viele des fortschreitenden Blühens und Gedeihens folgen mögen.

A daláregyesület koncertje. A daláregyesület idei negyedik koncertje, melyet tegnap este fél 8 órakor tartottak a gyűlésteremben, szokás szerint igen disztignált közönséget vonzott, habár a nézőszám némileg elmaradt a megszokottól, amit több támogató tag esetében is részben bizonyára a közelgő királylátogatással kapcsolatos előkészületekkel magyarázhatunk. A jól megválasztott műsor, melyet, mint általában, a megbízható Strehlen [Antal] vezetésével, pontosan és lendületesen adtak elő, épp olyan ragyogó sikert aratott, mint e művészi lelkesedéssel megáldott egylet bármelyik előadása. Ebben ezúttal a szólistáknak volt döntő része. Samarjay Lujza kisasszony a belső átélés szépen csengő, megnyerő hangján énekelt Julius Lamers Tavaszünnepe és Májusi dalát, és már csupán bájos megjelenésével is hivatott megjelenítője volt az illatos tavasznak, majd oly magával ragadóan énekelt el egy magyar népdalt (Elmenék én), hogy ráadásnak egy másikat (Beh! Szomorú az élet) – mindkettő Szirmai műve – kellett előadnia, hogy elegendő legyen a jól megérdemelt, viharos tetszésnyilvánításnak. – Általános meglepetést keltett a kimagasló muzikusként már rég elismert Dohnányi F. tanár úr 14 [13] éves fiának, az első ízben nyilvánosság elé lépő Ernőnek ragyogó művészi sikere. Az ifjú művész minden elfogódottság nélkül, ám a félelmetes hatásoktól és a tolakodástól egyaránt tisztos távolságot tartva játszotta Chopin noktürnjét, Mendelssohn scherzóját és Liszt 8. rapszódiaját; játékat erőteljes billentés, játéki könnyedség és mindenekelőtt világos értelem és átérzés jellemezte. A legélénkebb tetszésnyilvánítást azonban, joggal, két saját kompozíciója érdemelte ki, melyek közül az egyik egy egészen Schumann hatását mutató fantázia, a másik pedig egy sokrétű érzelmel felvonultató, könnyeden szárnyaló, elbűvölő scherzo.⁵ Mindkét darab igazi, szilárd zenei tehetségre utal, amely a legszebb reményekre jogosít. – Egy immár régóta általános rokonszenvet élvező tag, Schmidt Antal úr a megszokott átéléssel teli előadásban énekelt Lassen „Allerseelen” [Halottak napja] és G. Meyer-Hellmund „Morgens send' ich Dir” [„Reggel küldöm Neked”] kezdetű dalát, majd a szünni nem akaró taps nyomán ráadást is adott.

⁵ A saját művek közül a műsorban eredetileg csak a „*Fantasie-Stück Nr. 4*” szerepelt az 1890-ben komponált sorozatból, a műsorlapra utólag a 6. számú darabot mint ráadást írták rá ceruzával a Liszt-rapszódia alá. A kritikus ezzel szemben „*Scherzo*”-t említett második Dohnányi-kompozícióként. Lásd a kötetben: „Emlékkönyvből”, 39. l. 39. lábjegyzet. Bármelyik mű is hangzott el, annak ez volt az első nyilvános előadása.

A kórus Róthnak a korábbi előadásokról már ismert „A hazához” című darabját, majd Dowlan elragadó, 16. századi madrigálját adta elő, s végezetül a férfikar énekelte a „Szűz Mária”-t és az „Ámen” zárókórust Zichy G. gróf Dolores című művéből, egyaránt a közönség méltó, lelkes tapsától kísérve. A szólódarabokhoz a zongorakíséretet Strehlen úr, a kórusdarabokhoz Norgauer A. és Stöger M. urak szolgáltatták, a megszokott magas színvonalon, a Werner H. P. zongoralerakatóból származó Deser-hangszeren. A szorgos egyesület így a legméltóbb módon zárta le eredményekben gazdag fennállásának tizedik évét, amelyet kövessen még sok hasonló, mind virágzóbb siker övezte esztendő.

A pozsonyi főgimnázium Imre-napi hangversenye

22. *Nyugatmagyarországi Híradó* (Pozsony) 1891. november 6.

A pozsonyi kir. kath. főgymnasium tanuló ifjúsága szeretett igazgatójának, Pirchala Imrének nevenapja alkalmából f. hó 4-én az ünnepi díszet öltött tornateremben jól sikerült zenei s szavalati előadást rendezett. Az ifjúság háláját tanúsító kedves házi ünnep sikerét Dohnányi Frigyes és Gaál Mózes tanárok fáradozása biztosította. [...] A változatos s ízléssel összeállított műsor a következő volt: I. 1. Üdvözlő dal. Szövegét írta Jankovics Marczell VIII. o. t., zenéjét szerezte Dohnányi Ernő VI. o. t. [...] 4. Keli Ferkó bújdosása. Írta Gaál Mózes, szavalta Jambrikovics László VIII. o. t. – 5. Fantázia és balett-scena Beriot-tól, hegedűn előadta Ludwig Gottfried VI. o. t., kísérte Dohnányi E. VI. o. t. [...] II. 1. Dalárkedv, Zsasskovszky Endrétől, előadta az ének- és zenekar. [...] 4. Magyar rhapsodia (12.) Liszt Ferentől, zongorán előadta Dohnányi E. VI. o. t. [...] a sok szép s lelket örvendeztető [műsorszám] közül kiemelhetjük különösen Gaál Mózes, az ismert ifjúsági író művét és Dohnányi Ernő művészi zongorajátékát. Pirchala Imre, az ünnepelt igazgató meghatottan mondott köszönetet a közreműködőknek, s lelkes szavakkal buzdította az ifjúságot [...].

• További híradás: *Pressburger Zeitung* 1891. november 5. (Dohnányit nem említi).

A Pozsonyi Daláregyesület hangversenye, 1892. január 17.

(Brahms: G-moll zongoranégyes)

23. *Nyugatmagyarországi Híradó* (Pozsony) 1892. január 17.

A pozsonyi dalosegyesület (Singverein) mai XII. alapító hangversenyének műsorozata: 1. a) Sok csudák voltanak ... b) Ti magyarok ... a XV. századból Tinóditól, vegyeskarra írta Lányi Ernő. 2. a) Liebeslied, aus dem XV. Jahrhundert. b) Braunmaiderlein, aus dem XVI. Jahrhundert, Solo, gesungen von [énekli:] Herrn Anton Schmidt. 3. a) Die Blume der Ritterschaft, schottisches Volkslied, gem. Chor Ed. Zacharias. b) Ob saht ihr den Vater? schottisches Volkslied, gem. Chor Carl u. Alfonz Kissner. 4. Clavier-Quartett, op. 25. Brahms. Vorgetragen von den Herren [előadják]: Friedrich Dohnányi, Ernst Dohnányi, Joh. Kopeczky und Carl Tranta. 5. Fliesset dahin... Joh. Bernet 1599. gem. Chor Jul. Jos. Maier. 6. a) Arie aus „Dolores” Auteri Manzocchi. b) Blumen Orakel, Pietro Mascagni. Gesungen von Frau Gizella v. Marcel. geb. Vermes. 7. a) Álmodban ha kérded. b) Nem láttam én még szebb szemet, vegyes kar, írta Bellovits Imre. Zongora: Werner Péter úrtól.

24. *Preßburger Zeitung* 1892. január 19.

XII. Stiftungs-Konzert des Preßburger Singvereines. Dieses Konzert bot einen eigenthümlichen Reiz dadurch, daß es sich in Folge der Aufnahme mehrerer Nummern aus dem reichen musikalischen Schatze der alten Musik vom 15. Jahrhundert angefangen, zu einem historischen gestaltete. Den Beginn machten zwei Lieder des alten ungarischen Barden *Tinód* [Tinódi] aus dem 15. Jahrhundert, für gemischten Chor eingerichtet von *G. Lányi*, hierauf folgte ein Liebeslied aus dem 15. Jahrhundert und *Braunmaidelein* aus dem 16. Jahrhundert, von Herrn *Anton Schmidt* mit warmer Empfindung und dem sympathischen Klange seiner prachtvollen Tenorbaritonstimme vortrefflich und unter verdientem stürmischem Beifall gesungen. Dem lebhaften Wunsche nach einer Wiederholung oder Zugabe gab der liebenswürdige Sänger in zu großer Bescheidenheit keine Folge. Nach zwei schottischen Volksliedern für gemischten Chor, die gleich allen Chorvorträgen mit der gewohnten Präzision und feinen Nuancirung vorgetragen wurde, trugen die Herren *Dohnányi Vater* und Sohn, *J. Kopetzky* und *C. Tranta* das schöne Klavierquartett Op. 25. von *Brahms* in wahrhaft vollendeter Weise vor. Von den Herren *Kopetzky* (Violine), *Tranta* (Viola) und *Dohnányi sen.* (Cello) war man auf eine Musterleistung von vorneherein gefaßt und wurde man auch nicht getäuscht; alle Erwartungen übertraf jedoch Herr *Dohnányi jun.*, welcher durch seinen Vortrag des Klavierpartes, dessen feine Nuancirung eine bei der Jugend des Künstlers staunenswerthe künstlerische Auffassung und Empfindung bewies. Musikalische Talente bedeutender Art entwickeln sich eben frühzeitig als solche. Die technische Sicherheit, Gewandtheit und Kraft des Spieles gaben zugleich ein sprechendes Zeugniß für unermüdlichen Fleiß und Ausdauer des Studiums. Der Lehrer des jungen Künstlers (*Domorganist [Karl] Forstner*) hat in der That allen Grund, auf seinen Schüler stolz zu sein. Dem Singverein ist das Publikum ganz besonders zum Danke verpflichtet, daß er ihm als leider nur zu selten köstliche Gabe, die Gelegenheit bietet, öffentlich gute gediegene Kammermusik zu hören, welche außerdem in Preßburg nur auf die Pflege im geschlossenen häuslichen Kreise beschränkt ist. [...]

A Pozsonyi Daláregyesület XII. alapítványi koncertje. Ez a koncert sajátos vonzerőre tett szert azért, hogy a 15. századtól kezdődő régi zene gazdag zenei tárházából vett több műorszám következtében történelmi arcot öltött. A hangverseny a régi magyar bárd, a 15. századi *Tinódi* két dalával kezdődött, melyeket *Lányi G.* ültetett át vegyeskarra, ezt követte egy 15. századi szerelmes dal és a 16. századi *Braunmaidelein* [Barna leánya], melyet *Schmidt Antal* úr énekelt megnyerő csengésű, pompás tenor-baritonhangján, kiválóan meleg átéléssel, kiérdemelve a viharos tetszésnyilvánítást. Túlzott szerénységében a szeretetreméltó énekes nem viszonozta az ismétlést vagy ráadást követelő élénk tapsot. Két, vegyeskarra átfirt skót népdal után, melyek a többi kórusdarabbal együtt a megszokott pontossággal és finom kidolgozottsággal hangzottak el, az idősebb és ifjabb *Dohnányi, Kopetzky J. [János]* és *Tranta K. [Károly]* teljességgel tökéletes módon játszották el *Brahms* szép, op. 25-ös zongoranégyesét. *Kopetzky* (hegedű), *Tranta* (brácsa) és id. *Dohnányi* (cselló) uraktól már eleve példaadó előadást vártunk, s nem is csalatkoztunk; ifj. *Dohnányi* úr azonban minden várakozást felülmúlt a zongoraszólam elővezetésében, amelynek finom kidolgozottsága a művész fiatal korához

képest bámulatos művészi felfogásról és érzékenységről tanúskodott. Lám, a jelentős zenei tehetség már ilyen nagyon korán képes kibontakozni. A technikai biztonság, az ügyesség és a zongorajáték ereje egyúttal beszédes bizonyítékát is adták a fáradhatatlanul szorgos és kitaró tanulmányoknak. Az ifjú művész tanárának (F o r s t n e r [Károly] dómorgonista úrnak) valóban minden oka megvan arra, hogy büszke legyen növendékére. A daláregyesületnek pedig a publikum a legnagyobb köszönettel tartozik, amiért az, ha sajnos mégoly ritkán is, de abban a busás ajándékban részesíteti, hogy lehetősége nyíljon nyilvánosan igényes kamarazenét hallgatni, ami más-különben Pozsonyban csak egyes otthonok zárt köreinek szokásaira korlátozódik. [...]

25. *Westungarischer Grenzbote* (Preßburg) 1892. január 19.

Konzert. [...] Das sonntägige Singvereinskonzert gehörte allerdings zu jenen, das selbst den kritischsten Kritiker in jeder Hinsicht vollständig befriedigt haben würde. Schon die Zusammenstellung des Programmes war eine geschmackvolle und würdige und die Aufführung jeder einzelnen Nummer die denkbar beste. [...] Meisterhaft wurde durch die Herren Prof. Friedrich D o h n á n y i, Ernst D o h n á n y i, Johann K o p e c z k y und Karl T r a n t a das Brahms'sche Klavier-Quartett gespielt. Wir glauben, der minutenlange stürmische Beifall, der sich den Schlussakkorden des Quartetts anschloß, ist das kräftigste Zeichen der vortrefflichen Leistung der Künstler. [...]

Koncert. [...] A daláregyesület vasárnapi koncertje kétségkívül olyan volt, hogy az még a legkritikusabb kritikust is minden tekintetben tökéletesen kielégítette volna. Már a műsor összeállítása is igen ízléses és fenséges, az egyes számok előadása pedig az elképzelhető legjobb volt. [...] D o h n á n y i Frigyes tanár, D o h n á n y i Ernő, K o p e c z k y János és T r a n t a Károly urak mesterien játszották Brahms zongoranégyesét. Úgy véljük, a kvartett záróakkordjait követő, percekig tartó viharos ováció a művészek kiváló teljesítményének leghathatósabb jele. [...]

- Rövid előzetes: *Westungarischen freuzbote* [Preßburg] 1892. január 16.

A Kaszinó-egyesület hangversenye, Pozsony 1892. április 1.

26. *Westungarischer Grenzbote* (Preßburg) 1892. április 2.

Konzert-Abend des Militarwissenschaftlichen und Kasino-Vereines. Preßburg, 1. April. Der Militär-Kasinoverein veranstaltete heute in den Lokalitäten des Hotels „zum König von Ungarn“ als festlichen Beschluß ihrer so beliebten heitern Abende einen Konzert-Abend, der in der Chronik der Vereins-Konzerte seinesgleichen kaum finden dürfte.

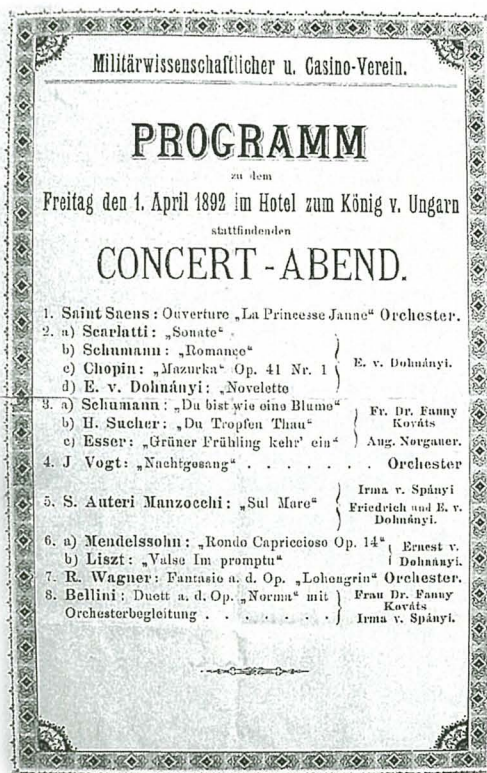
Die gesammte Aristokrazie, alle hohen Militärs und deren Familien, sowie zahlreiche Zivilhonorazioren zeichneten den vorzüglich arrangirten Konzert-Abend durch ihre Anwesenheit aus.

Was geboten wurde, war aber auch demnach angethan, dem vornehmen Geschmack eines höchstdistinguirten Publikums im größten Maße zu entsprechen. Die Liedervorträge der rühmlichst bekannten Sängerin Frau Fanny K o v á c s riefen lebhaften Beifall hervor, so das die Dame gezwungen war, ihr Programm durch die Zugaben des reizenden Schumann'schen Liedes, „Die Lotosblume“ zu erweitern. Nicht minder lebhaften Erfolg hatte Fr. l. S p á n y i, unsere leider schon

Jahre hindurch auf ausländischen Bühnen, als Altistin von bestem Rufe, wirkende Landsmännin. Auch sie, obwohl von leichter Indisposition befallen, mußte den stürmischen Drängen des Publikums nachgebend ihre Programmnummern durch eine Arie bereichern.

Einen sensationellen Erfolg hatte unser heimisches Künstlerpaar, Vater und Sohn Dohnányi. Während Ersterer als längst anerkannter und beliebter Meister am Violoncello unter der Zuhörerschaft Begeisterung hervorrief, stellte sich sein Sohn eines kleinen Mozarts gleich am Pianoforte als Meister vor. Jede Nummer seines umfangreichen, sechs Stücke umfaßenden Programms, wurde mit lautem Jubel aufgenommen. Auch trug der kleine Virtuose eine Novellette eigener Komposition vor, die gewiß jeden der Anwesenden zur Ueberzeugung brachte, daß man in Ernst v. Dohnányi ein Talent kennengelernt. Das Accompagnement besorgte in tüchtiger Weise Herr August Norgauer.

Das Programm vervollständigten die Produktionen unserer Regimentsmusik-kapelle unter Scharoch's bewährter Leitung. So fanden die Abende des Militärkasino-Vereines ihren glänzenden Abschluß.

4. faksimile: Az 1892. április 1-én rendezett hangverseny műsora

A Haditudományi és Kaszinó Egylet koncertestje. Pozsony, április 1. A Hadi-kaszinóegylet, közkedvelt vidám estélyeinek ünnepélyes lezárásaként ma a „Magyar király” szálló helyiségeiben rendezett koncertestet, amely az egylet hangversenyeinek krónikájában valósággal a párját ritkítja.

Az elsőrangúan megszervezett hangversenyesztet a teljes arisztokrácia, az összes tiszt és családja, valamint szép számú polgári előkelőség tüntette ki jelenlétével.

Am a kínálatot is aszerint alakították ki, hogy a legnagyobb mértékben megfeleljen az igen disztíngvált publikum finom ízlésének. Az igen méltán közismert énekesnő, Kovács Fanny által előadott dalok élénk tetszést váltottak ki, minek folytán a hölgy kénytelen volt műsorát ráadászámmal, Schumann elragadó „Die Lotosblume [Lótuszvirág]”-dalával kiegészíteni. Nem aratott kevésbé élénk sikert honfitársnőnk, Spányi kisasszony sem, aki sajnos már hosszú évek óta külföldi színpadokon lép fel elsőrangú altistaként. Noha enyhe indiszpozíció vett rajta erőt, a publikum viharos követelésének engedve neki is még egy áriával kellett gazdagítania műsorszámait.

Szenzációs sikerben volt része a honi művészpárnak, idősebb Dohnányinak és fiának. Miközben az előbbi, a gordonka régóta elismert és szeretett mestere előcsalta a hallgatóság lelkesedését, fia valóságos kis Mozartként igazolta a zongora feletti hatalmát. Sokoldalú, hat darabot felőlelő műsorának minden egyes számát hangos üdvrivalgás fogadta.⁶ A kis virtuóz egyik saját novellette-jét is előadta, amely minden jelenlévőt bizonytalansággal arra a meggyőződésre vezetett, hogy Dohnányi Ernőben igazi tehetséget ismerhettünk meg. August Norgauer úr igen ügyes kísérletet biztosított.

A műsort ezredzenekarunk produkciói teljesítették be Scharach méltán elismert vezetésével. Így nyertek ragyogó lezárást a Hadi-kaszinóegylet estélyei.

- Rövid előzetes: *Preßburger Zeitung* 1892. április 1.

Dohnányi Ünnepi miséjének előadása, Pozsony 1892. június 8.

27. Nyugatmagyarországi Híradó (Pozsony) 1892. június 9.

A pozsonyi kir. kath. főgymnasium tanártestülete és tanuló ifjúsága lelkesen ünnepelte meg a koronázás 25-ik évfordulóját. Reggel 8 órakor a gymnasiumi templomban Te Deum-ot hallgatott, mely alkalommal a gymnasiumi ének- és zenekar egy Dohnányi Ernő VI. osztálybeli tanulótól komponált misét adott elő. A szabatos előadás az ifjú szerzőnek, a közreműködőknek és első sorban Dohnányi Frigyes ének- és zenetanárnak becsületére vált. Mise után az ifjúság a feldíszített tornaterembe vonult, hol a Szózat eléneklése után Frank Miksa végzett VIII. osztálybeli tanuló tartott sikerült alkalmi beszédet. [...]

Dohnányi bemutatkozása Bécsben, 1894. március 11. a Fisz-moll zongoranégyes premierje

28. Forrásmegjelölés nélküli újságkivágat a Dohnányi-hagyatékban (FSU), „1894 III” datálással [1894. március 10.]

Ein junger Preßburger Komponist in Wien. In dem 21. Kammermusik-konzerte Duesberg, welches morgen Sonntag Nachmittag im Festsale des Architekten-

⁶ Dohnányi egy Scarlatti-szonátát, Schumann Románcát, Chopin Cisz-moll Mazurkáját (op. 41 no. 1) és ösbemutatóként saját *E-dúr Novellette*-jét játszotta, majd a műsor második felében Mendelssohn *Rondo capriccioso*-ját és Liszt *Valse impromptu*-jét adta elő, valamint Spányi Irmával és édesapjával együtt közreműködött Manzocchi *Sul Mare* című dalának megszólaltatásában.

vereines in Wien stattfindet, kommt als erste Nummer ein Klavierquartett in Fis-moll als Manuskript von der Komposition Ernst v. Dohnányi zur ersten Aufführung. Den Klavierpart spielt der Komponist selbst, bekanntlich der talentvolle Sohn unseres vorzüglichen Cellisten Professors v. Dohnányi. Glück aufrufen wir dem jungen Musiker zu.

Fiatl pozsonyi komponista Bécsben. Duesberg 21. kamarazenei koncertjén, amely holnap, vasárnap délután lesz a bécsi Építészegylet dísztermében, az első szám a Dohnányi Ernő által komponált Fisz-moll zongoránégyes ösbemutatója lesz, kéziratból. A zongoraszólamot maga a zeneszerző játssza, aki köztudomásúan kiváló csellistánk, Dohnányi tanár tehetséges fia. Szerencse fel! kiáltjuk az ifjú muzsikusk.

29. Wiener Fremdenblatt 1894. március 14.

Ein junger sympathischer Komponist und Klavierspieler, Ernst von Dohnányi, stellte sich Sonntag im Sonntagskonzerte des österreichischen Volksquartetts vor. Der erst sechzehnjährige Künstler bekundete in seinen Klavierquintett Fis-moll, namentlich in den beiden ersten Sätzen, ein gutes kontrapunktistisches Talent und animierte durch sein freundliches Werk die mitwirkenden Instrumentalisten zu besonders exaktem Zusammenspielen. Auch als Pianist zeigte derselbe eine für sein jugendliches Alter erstaunliche Geläufigkeit und erhielt nach jedem Satze seines gefälligen Opus lauten Beifall. [...]

Egy szimpatikus ifjú zeneszerző és zongorajátékos, Dohnányi Ernő mutatkozott be vasárnap az osztrák Volksquartett vasárnapi koncertjén. A mindössze tizenhat éves művész Fisz-moll zongoránégyesében, s főként annak első két tételében, jó ellenpontosító tehetségről tett tanúságot, míg nyájas játékával különösen egzakt együtt zenélésre animálta a közreműködő hangszerjátékosokat. Zongoristaként fiatal kora ellenére szintén bámulatos könnyedséget mutatott, tetszetős opusza pedig minden tétel után hangos tetszésnyilvánításban részesült. [...]

Goldmark-est a Zeneakadémián, 1895. február 9.

(Goldmark: B-dúr zongoraötös)

30. Budapesti Hírlap 1895. február 10.

Budapest, febr. 9. **(Növendék-hangverseny.)** A zeneakadémia kamarazene osztályainak hangversenye ma este volt az intézet koncerttermében. Ennek a fontos tárgynak tanára az idén Popper Dávid, s az ő lelkiismeretessége a tanítványok helyes iskolájának megnyugtatóbb bizonyítéka akármilyen fényes koncertbeli produkciónál. Beliczaynak, Goldmarknak és Volkmann-nak, három magyar zeneszerzőnek műveit hallottuk. Goldmark remek [B-dúr] kvintettjénél, melyet igazán nagyon szépen adtak elő, a közönség lelkes ovációkban részesítette a jelenvolt mestert. Zúgó tapsvihar hangzott fel minden tétel után, melyet Goldmark alig győzött megköszönni. Rendkívül elismerőleg nyilatkozott a növendékek meglepően korrekt és művészi játékáról, s különösen Dohnányi Ernőt, egy tényleg zseniális fiatal zongorást s a kis Pécskai [Alajos]t dicsérte meg. A többi műnek be-

mutatása is precíz és pontos volt; közreműködtek még *Friedmann Sándor*, *Berkovics* [Berkovits] Lajos, *Löbel* Lajos, *Békei* Józsa, *Holstein* Károly és *Kolnibaloczky* Józsa. –

A hangversenyen jelen volt *Wlassich* Gyula miniszter, *Apponyi* Albert gróf, *Nikis* [Nikisch] Artúr s a fővárosi zenevilág színe-java.

31. *Egyetértés* 1895. február 10.

Goldmark Károly a zeneakadémián. Az Orsz. Magyar Királyi Zeneakadémia ma esti kamaraestélyét *Goldmark* Károly is meghallgatta. A nagy mester zajos ovációkban részesült itt. Az intézet hangversenyterme egészen megtelt díszes és előkelő közönséggel, kiknek soraiban ott láttuk *Wlassich* Gyula közoktatásügyi minisztert, gróf *Apponyi* Albert országgyűlési képviselőt, *Gerlőczy* alpolgármestert stb. A kamara-estély műsora kizárólag magyar zeneszerzők műveiből volt összeállítva. [...] Az est fénypontja *Goldmark* Károly B-dur zongora ötösének előadása volt. Úgy látszik, hogy a világhírű zeneszerző jelenléte csak fokozta a szép készségű növendékek buzgalmát, mert a kvintettet oly tökélytelten játszották, s az abban rejlő összes szépségeket oly hűen és értelmesen interpretálták, mintha kész, bevégzett művészek volnának. Ebben a legnagyobb része *Dohnányi* Ernőnek volt, ki a zongorarészt játszotta. *Goldmark* maga a legnagyobb elismerés hangján nyilatkozott a kvintett előadásáról. A zeneszám minden tétele után viharos tapsokban tört ki a közönség, s *Goldmark*nak többször kellett a közönség óhajtatásának engedve megjelennie. A kamaraestélyt *Volkman* Róbert naiv E-moll vonós négyesével fejezték be. (e.-)

32. *Pesti Hírlap* 1895. február 10.

(Goldmark-estély az orsz. Zeneakadémiában.) Fényes estélye volt ma az orsz. Zeneakadémiának. Hírneves vendégünk, *Goldmark* Károly tiszteletére kamarazene-estélyt rendeztek az intézet dísztermében, és a műsort kizárólag hazai szerzők műveiből állították össze: előadták *Beliczay* Gyula A-dur vonósnégyesét (op. 51), *Volkman* Róbertnek (a kit a mieink közé számíthatunk) E-moll vonósnégyesét (op. 35) és *Goldmark* Károly remek B-dur zongoraötösét (op. 30), ez utóbbi művel érvén el a legzajosabb hatást. A közönség a gyönyörű, dallamos műnek minden egyes tételét zajosan megtapsolta és a jelenlévő szerzőt lelkesült ovációkban részesítette. A zeneelőadást végighallgatta *Vlassics* [Wlassich] vallás- és közoktatásügyi miniszter is, és a hangverseny után elismerését fejezte ki *Mihalovics* [Mihalovich] Ödön igazgatónak, *Harrach* József titkárnak, valamint az egyes növendékeknek, különösen a nagy tehetségű *Dohnányi* Ernőnek is. A miniszter ez alkalommal még említést tett egy, az orsz. Zeneakadémia számára külön építendő zenepalotáról is, melynek díszes épületében egy alkalmas hangverseny-terem is volna berendezve stb. – A hangverseny után kedélyes társas-vacsora volt a *Petanovics*-vendéglő első emeleti külön helyiségében, *Goldmark* Károly tiszteletére. Az ünnepelt zeneszerzőt *Popper* Dávid tanár köszöntötte föl hosszabb szelle-

mes toasztban, melyre *Goldmark* azonnal válaszolt, őszinte örömének adván kifejezést, hogy „a mi zeneakademiánk” ily kitűnő tanerőkkel és ily kiváló tanuló-anyaggal rendelkezik, és egyszersmind kinyilvánította, hogy boldognak érzi magát, hogy ismét hazájában időzhet, melyhez szívének minden dobbanása fűzi. A társaság kedélyes beszélgetés mellett együtt maradt éjfélig.

33. *Pesti Napló* 1895. február 10.

Az Országos zeneakadémia hangversenye. A Zeneakadémia díszes termében ma nagy közönség hallgatta a növendékek harmadik nyilvános hangversenyét. A mai est érdekessége *Goldmark* személyében összpontosult, aki az első sorban ült gróf *Apponyi* Albert és *Nikisch* igazgató közt és akit a *zongoraötös* minden tétele után szünni nem akaró tapsokkal állítottak föl székéről. Jelen volt *Wlassics* közoktatási miniszter is, aki az első tétel után *Goldmark*hoz lépett és meleg kézzsorítással üdvözölte a kitűnő zeneköltőt. A miniszternek ezt a figyelmességét az egész hallgatóság nagyon kedvesen vette tudomásul. [...] Különösen kitűnt *Dohnányi* Ernő, aki a zongorán művészi finomsággal és diszkrécióval kísérte hegedülő és gordonkázó kollégáit, továbbá *Pécskai* Alajos, a prím-hegedűs és *Békei* Józsa kisaszony, aki a második hegedű szólójával általános tetszést aratott. [...]

34. *Zenelap* 1895. február 21.

Az „Orsz. magy. kir. Zeneakadémiá”-ban a köztünk időző *Goldmark* Károly tiszteletére quartett estélyt rendeztek. Előadásra került: 1. *Beliczay* Vonósnégyes A-dur op. 51. Előadták: *Friedmann* Sándor, *Pécskai* Alajos, *Berkovits* Lajos, *Löbel* Lajos. 2. *Goldmark* Zongoraötös B-dur op. 30. Előadták: *Dohnányi* Ernő, *Pécskai* Alajos, *Békei* Józsa, *Berkovits* Lajos, *Löbel* Lajos. 3. *Volkmann* Vonósnégyes e-moll op. 35. Előadták: *Berkovits* Lajos, *Friedmann* Sándor, *Holstein* Károly, *Kolnibalocky* Józsa. A megnyitó számban különösen a 2-dik tétel tetszett, melyet nagyon szépen és átgondolva adtak elő. A *Goldmark* remek zongoraötösében *Dohnányi*, korához képest, szinte meglepő technikával győzte le a nehézségeket. Ezért maga a szerző is, ki az estélyen jelen volt, megdicsérte. *Berkovits*, ki a *Volkmann* vonósnégyesében játszta az első hegedűt, tökéletes kamaraművésznek bizonyult be. Azt talán mondanunk sem kell, hogy *Goldmark*ot nagy ovátiókban részesítette a közönség.

- További híradás: *Fővárosi Lapok* 1895. február 10. (*Dohnányi*t nem említi)

A *Wiegenlied* című dal a *Liszt Ferenc Zeneművész Kör* hangversenyén, 1895. április 19.

35. *Budapesti Hírlap* 1895. április 20.

Budapest, ápr. 19. (**A Liszt Ferenc társaság**) mai második hangversenyén került bemutatóra *Riedl* Nándor legújabb vonósnégyese. A fiatal szerző ebben is fényes készülségű, könnyen folyó invencióval rendelkező zenésznek bizonyul; stílusa a

korai Beethoven után indul s talán épp ezért elviselné a sok formalizmus helyén a modernebb, merészebb szövődést. *Aggházy* minden ízében érdekes *Sonate dramatique*-ját *Weisz* Gyula zongoraművész és *Lentz* Rezső, a zeneakadémia kitűnő fiatal hegedűtanára játszották együtt, kiváló hatással; *Mitina* Lola kisasszony német és olasz dalokat énekelt ízléssel. Felháborodást keltett, hogy *Dohnányi* Ernő, a zeneakadémia talentumos növendéke is német szövegű dallal⁷ mutatkozott be.

36. Egyetértés 1895. április 20.

A Liszt Ferencz zeneművész kör ma tartotta második hangversenyét a Vigadó kis termében, melyben a zeneegyesület igen sok barátját láttuk egybegyűlve ez estén. A műsor legtöbb száma magyar zeneszerzők műveiből állott, melyek közül legtöbb figyelmet *Riedl* Nándor vonósnygyese érdemel. A Grünfeld–Novacsek-féle négyes-társulat adta elő ezt a régi klasszikusokra emlékeztető kamaraszámot, a mű szépségét kifogástalanul érvényre juttatva. *Mitina* Sola [Lola] erőteljes mezzoszoprán hangú, de fogyatékos énekiskolájú énekesnő *Händel* „Rinaldo”-jából adta elő a hírneves nagy áriát, majd *Pergolese*-től, *Beethoven*-től és *Dohnányi*-tól énekelt dalokat. Igen kellemetlenül hatott a közönségre, hogy ezen a magyar zeneművész kör által rendezett hangversenyen kizárólag idegen nyelven énekeltek. *Dohnányi* Ernő fiatal magyar zeneszerzőtől méltán elvárhatjuk, hogy magyar szövegre írjon, vagy ha már német szövegre ír, legalább fordíttassa le azokat magyarra. Ezzel tartozik nemzetiségének, s tőle annál inkább zokon vesszük az ilyen nemzetietlenséget, mert számbavehető tehetségnek tartjuk. A hangversenyen *Aggházy* „Sonate dramatique”-je is előadásra került, melynek hálátlan hegedűszólamával *Lenz* [Lentz] Rezső birkózott meg. *Lenz* Rezső még *Bach* „Ciacconna”-ját adta elő, nagy tapsot aratva. (e.-)

37. Fővárosi Lapok 1895. április 20.

A Liszt Ferencz-zeneművész kör ma tartotta második hangversenyét a Vigadóban. A műsor *Riedl* Nándor, az ismert violás új kvartettjével (*a*-durban) kezdődött. [...] *Weiss* József zongorázó és *Lentz* Rezső jeles hegedűművészünk *Aggházy* Károlynak egy „Sonate dramatique”-ját adták elő teljes készültséggel. *Mitina* Lola jó csengésű és közepes műveltségű alt-hangon énekelt több dalt *Haendeltől*, *Pergolesetől* stb. Egy magyar zeneakadémiai növendéktől, *Dohnányi* Ernőtől (aki zongorakísérőnek roppant ügyes) is adott elő egy német szövegre írt „Bölcsődal”-t, a miért, információink szerint, nem fogják kizárni a szerzőt a m. kir. orsz. zeneakadémiából. *Mitina* Lola k. a. és kísérlője, *Kerner* István folyton haragos pillantásokat vetettek egymásra, a minél minden esetre okosabb lett volna, ha vagy még jobban összevesztek, vagy jobban összejátszottak volna. (m. g.) [Molnár Géza]

- További híradás: *Pesti Napló* 1895. április 20. (*Dohnányi*t nem említi)

⁷ *Wiegenlied* (1894), bemutató előadás.

A Zeneakadémia 6. nyilvános hangversenye, 1895. május 11.

38. *Pesti Napló* 1895. május 11.

Az Országos Zeneakadémia hangversenye. Az Országos Zeneakadémia május 11-ikén, szombaton este nyolcadfél órakor rendezi az Intézet nagytermében *hatodik* nyilvános hangversenyét. A műsorozat a következő: I. *Hummel: Versenymű* (a-moll), I. tétel, előadja Halácsy Margit. II. *Beethoven: Magándal* a Fidelio operából, énekli Szegő Vilma. III. *Popper: Rekviem* három gordonkára, előadják Perényi István, Fejér Gyula, Kun Emil. IV. *Beethoven: Szonáta* (d-moll) I. tétel, előadja Horváth Elek. V. a) *Schumann: Nem zúgolódom*, b) *Jensen: A Manzaranes partján*, énekli Szántó Lina. VI. *Tartini: Ördög trillája*, szonáta, előadja Békei Józsa. VII. *Chopin: a) Prélude* (fis-moll), b) *Impromptu* (fis-dur), előadja Dohnányi Ernő. VIII. *Volkmann: A megtért*, énekli Grünwald Malvina. IX. *Bach–Raff: Chaconne*, előadja Popper Emma.

39. *Budapesti Hírlap* 1895. május 12.

Budapest, máj. 11. (**A zeneakadémiában**) ma este tartották a hatodik nyilvános hangversenyt vegyes műsorral. A közreműködők közt kitűnt *Horváth Elek*, *Chován Kálmán* kiváló tehetségű zongorás növendéke, kinek fejlett, ízléssel és kifejezéssel teljes játéka a legszebb reményekre jogosít. Szépen zongorázott *Dohnányi Ernő* is, de a *Chopin-féle Impromptu* bekezdő részét lágyabban is játszhatta volna. Kiválóan szép és erős tónusa van *Békei Józsa* hegedű növendéknek. Az énekosztályokat *Szegő Vilma*, *Szántó Lina* és *Grünwald Malvina* képviselték, a legutóbbinak figyelmet keltő, egészséges orgánuma és csinos iskolázottsága van. Szerepeltek még *Halácsy Margit*, *Popper Emma*, *Perényi István*, *Fejér Gyula* és *Kun Emil*.

40. *Pesti Hírlap* 1895. május 12.

(**Az orsz. m. kir. zeneakadémia**) ma tartotta meg hatodik nyilvános hangversenyét. A műsor első számát *Hummel* versenyművének első része képezte, melyet *Halácsy Margit* játszott. *Szegő Vilma* és *Szántó Lina* két-két dal eléneklésével szolgáltak rá a tapsra. Érdekes volt *Poppernek* egy requiemje, melyet *Perényi István*, *Fejér Gyula* és *Kun Emil* adott elő 3 gordonkán. *Horváth Elek* és *Popper Emma* két zongoraszám előadásával tűntek ki és *Békey [Békei] Józsa* az „Ördög-trillákban” nagy készütségének adta jelét. *Dohnányi Ernő* két nehéz *Chopin-darabot* játszott zongorán s hálás közönsége akadt. *Volkmann* gyönyörű szép dalát „Megtért” címmel *Grünwald Malvina* énekelte sok bensőséggel, úgy az ő, mint a többi közreműködő előadásait, a javarészt rokonok és ismerősökből álló igen nagyszámú hallgatóság valóságos tapsviharokkal fogadta, mely nem annyira az elismerés, mint a buzdítás jele akart lenni.

- További híradások: *Egyetértés* 1895. május 12.; *Fővárosi Lapok* 1895. május 12.

**A C-moll zongoraötös (op. 1) bemutatása
a Zeneakadémia vizsgahangversenyén, 1895. június 16.**

41. Pesti Napló 1895. június 14.

A negyedik vizsgálati hangverseny. Az Országos magyar királyi Zeneakadémia június 16-án, vasárnap délelőtt 11 órakor rendezi *negyedik* vizsgálati hangversenyét az intézet hangversenytermében. A vizsgálat vezetője ezúttal *Koessler János* tanár. A hangverseny műsora ez: I. *König Péter*: Passacaglia, orgonára. [Előadja] *Kehrer Jenő*. II. *Morascher Hugó*: Értünk szenvedett Urunk Jézus. Motetta, vegyes karra. III. *König Péter*: A 100. zsoltár, vegyes karra, zenekari- és orgona-kísérettel. IV. *Dohnányi Ernő*: Zongora-ötös [op. 1] (Allegro – Scherzo – Adagio – Finale). A szerző, *Berkovits Lajos*, *Pécskai Alajos*, *Holstein Károly*, *Löbel Lajos*. V. a) *Schmidt Gusztáv*: Boldog éjjel. *Schwarz Anna*, b) *Fleischmann Arnold*: Sötét felhő, Esik a hó. *Lamberger Henrietta*. (Magyar dalok.) VI. *König Péter*: Vonósnégyes (Allegro – Scherzo – Andante – Presto). *Pécskai Alajos*, *Holstein Károly*, *Berkovits Lajos*, *Löbel Lajos*. VII. a) *Dienzl Oszkár*: Menuett (kánon formában). Vonós zenekarra, b) *Löbel Lajos*: Scherzo. Vonós zenekarra.

42. Budapesti Tagblatt 1895. június 17.

(Prüfungen in der Musik-Akademie.) Sonntag fand in der Akademie die wichtigste aller Prüfungen statt: die aus der Kompositions-Klasse. Es stellen sich uns bei dieser Gelegenheit einige junge Talente vor, denen man eine sehr schöne Zukunft prognostizieren kann. Ganz besonders überraschte der noch jugendliche *Ernst Dohnányi*, dessen wohldurchgearbeitetes und geistreich aufgebautes *Quartett* [Quintett, op. 1] bemerkenswerthe Proben eines bedeutenden Könnens bekundeten. Der junge Mann wurde durch verdienten Beifall ausgezeichnet. Viel Anerkennung fand auch *Peter König* mit seinen geistlichen Kompositionen. [...]

(Zeneakadémiai vizsgák.) Vasárnap zajlott le az Akadémián az összes vizsga legfontosabbika: a zeneszerzés-osztályé. Ez alkalomból bemutatkozott előttünk néhány ifjú tehetség, akiknek igen szép jövőt jósolhatunk. Különösen a még fiatal korú *Dohnányi Ernő* szerzett nagy meglepetést, akinek jól kidolgozott és szellemesen felépített *kvartetthe* [kvintettje, op. 1] a jelentős képességek figyelemreméltó bizonyítékát adta. A fiatalembert jól megérdemelt tüsssal díjazták. Nagy elismerésre tett szert *König Péter* is egyházi kompozícióival [...]

43. Budapesti Hírlap 1895. június 17.

Budapest, jún. 16. **(A zeneakadémiában)** a zeneszerzési szakon levő növendékek ez idén is külön hangversenyen mutatkoztak be dolgozataikkal. Az előadott művek általános színvonala előkelő volt, egy-kettőből komoly hivatottság szólt, *Dohnányi Ernő*nek zongora-kvintettje pedig kétségtelenül nagy tehetségnek alkotása, mely formailag, tartalmilag is, rég nem növendék munka többé. *König Péter*től egy orgonaművet, a 100-ik zsoltár lendületes, invencziózus feldolgozását s egy vonósnégyest hallottunk. *Morascher Hugó* motettájában szerencsésen alkalmazkodik az *a cappella-stílus* követelményeihez. Csinosak voltak *Schmidt Gusztáv*

táv és *Fleischmann* Arnold magyar dalai, melyeket *Schwarz* Anna és *Lamberger* Henrietta kisasszonyok adtak elő érzéssel és kollégiais igyekezettel. *Dienzl* Oszkár vonós hangszerekre írt formás menüettje és *Löbel* Lajos ügyes szerzője fejezte be a műsort; a hangversenyen nagyszámú közönség volt jelen, mely úgy a fiatal szerzőket, mint tanárukat, *Koessler* Jánost minden alkalommal zajosan megtapsolta.

44. Egyetértés 1895. június 17.

Vizsgálati hangverseny. Az országos m. kir. Zeneakadémia tegnap tartotta az intézet hangversenytermében negyedik vizsgálati hangversenyét, melyen *Koessler* tanár vezetése alatt a zeneszerzési növendékek mutatkoztak be műveikkel. Az idei eredmény határozott haladást tüntet fel e téren a zeneakadémia életében. A zeneszerzési növendékek produktumai nagyobb részben kielégítőek voltak, sőt azok egyike, *Dohnányi* Ernő erőteljes és számottevő tehetségnek nyilvánult, kire szép jövő vár. Zongora ötöse, melyet a mai hangversenyen *Berkovits* Lajos, *Pécskai* Alajos, *Holstein* Károly, *Löbel* Lajos és maga a szerző emeltek érvényre, négy tételből álló mű, melynek kidolgozása, mint az abban feldolgozott gondolatok kiforrottsága és természetes szépsége által messze felülemelkedik egy tanítvány iskolai munkája fölé. Természetesen ő sem maradhatott ment a nagy zeneórási befolyása alól. Az ő művén is meglátszik, hogy *Schumann*t, *Goldmark*ot s az újabb kamarazene nagy mestereit szorgosan tanulmányozta, de tehetsége meg tudta adni neki az irányt, hogy mit kelljen ellesnie. A legnagyobb érdeklődéssel tekintünk e fiatal tehetség újabb művei elé, amelyekben reméljük, hogy már egyéniségének erőteljesebb érvényesülésével is fogunk találkozni. A nagyszámú közönség viharosan megtapsolta művének minden tételét. [...] A hangversenyt nagyszámú közönség hallgatta, mely a fiatal tehetségeket zajosan megtapsolta. De szólt a közönség elismerő tetszésnyilvánítása nemcsak a növendék-zeneszerzőknek, hanem a kiváló mesternek, *Koessler* Jánosnak is. (e.)

45. Fővárosi Lapok 1895. június 17.

Országos zeneakadémia. Tegnap a zeneszerzési tanszak növendékei mutatták be kompozícióikat. Feltűnőbb eredetiség a bemutatott tíz dolgozat egyikében sem csillan meg, de van a növendékek közt egy-két fiatal ember, a ki *Wagnert*, *Schumann*t, *Brahms*ot és – mesterét, *Koessler* Jánost, igen ügyesen, mondhatni talentummal utánozza. Ilyen első sorban *Dohnányi* Ernő, a ki egy zongora-kvintettet szerzett és azután *König* Péter, a ki egymaga három művel volt képviselve a programon. Mind a ketten szép technikai készséggel bírnak: tőlük a jövőre talán várhatunk valamit, és ha önálló dolgot nem is fognak produkálni (bár ez korántsem tekinthető kizártnak) minden esetre szaporítani fogják művelt zenészeink elég csekély számát. *Fleischmann* Arnoldnak egy magyar dala is csinosan hangzott. *Koessler*, a tudós professzor, azonban még az itt kiemelt műveken is egyetsmást csi-szolhatott volna, és pedig úgy a formaérzék, mint az általános ízlés nevében.

46. *Magyar Hírlap* 1895. június 17.

Zeneakadémia. Egész csomó új zeneszerző mutatta be képességeit a zeneakadémián. Koessler tanár nagy technikájából ragadt mindenkire valami, de a mivel ő sem rendelkezik, invencziója a fiatal zenészeknek édes-kevés van. Legkülönb közöttük *Dohnányi Ernő*, akit eddig mint diszkrét kísértőt dicsértünk. Talentuma erős, egészséges, invencziója – társai közül jóformán csak neki van – elég bő vénájú és találékony, tanultsága meglepő és korrekt, szóval egy szép jövő bízató jelét bírjuk a ma hallott *zongora ötösében*. Ma még igen erősen kopirozza Schumann nagy szellemét, de hamarosan kibontakozik ebből majd az ő kétségkívül érdekes egyénisége, melyet igen bájos „Scherzo”-jában máris kiismertünk. A zongorarészt maga játszotta kifogástalanul. Igen kedves talentum lehet *Dienzl Oszkár* Menuettje, melyet kánonszerűleg briliánsan dolgozott ki, bájos és stílszerű. A többiek sokat és szorgalmasan tanulhatnak, de az „isteni szikrá”-t nem osztogatják – még a zeneakadémián se. (t.)

47. *Neues Pester Journal* 1895. június 17.

Der gestrige Prüfungstag in der Landesmusikakademie gehörte Herrn Professor Hans Koeßler, dessen Kompositionschüler mit ihren Arbeiten das Programm der heutigen Schlußproduktion bestritten. Wir freuen uns, daß die hingebungsvolle Mühe dieses seltenen Pädagogen heuer auf besonders fruchtbaren Boden gefallen ist; die überwiegende Mehrzahl der heute zum Worte gelangten jungen Komponisten zeigt ein achtenswerthes technisches Können, zu welchem bei dem Einen und dem Anderen auch noch ein reiches, vielversprechendes Talent tritt. Ein Zögling von geradezu genialer Begabung, ein Meister schon im Werden, ist Ernst D o h n á n y i, ein junger Mann von noch nicht zwanzig Jahren, der durch seine heutige Erstlingsarbeit, ein K l a v i e r q u i n t e t t, uns in freudiges Erstaunen versetzte. Das Quintett des jungen Komponisten zeigt nicht nur eine vollkommen sichere und korrekte Beherrschung der schwierigen Form, sondern überrascht, erfernt [sic] durch den Reichthum melodischer Erfindung, eine originelle Harmonie und Rhythmik, die kraftvolle Eigenart der Themen, durch den von reicher Innerlichkeit zeigenden Stimmungsgehalt. Die Komposition überragt an Werth Alles, was wir in den letzten Jahren an original-ungarischer Musik gehört haben und würde in dem Repertoire einer jeden Quartettgesellschaft mit Ehren bestehen. Der junge Komponist, der sich in der Ausführung des Klavierpartes seines Werkes auch diesmal als eminenter Pianist erwies, wurde von dem Auditorium durch stürmischen Beifall ausgezeichnet. Eine vielversprechende Begabung zeigte auch der Zögling Herr Peter K ö n i g, von dem wir ein Passacaglia für Orgel, ein Streichquartett und den „100. Psalm” für gemischten Chor, Orchester und Orgel hörten. Am siegreichsten tritt das Talent K ö n i g ’ s in dem großen Choralwerk zur Enthaltung, in dessen schwungvollem Aufbau, reich fließender Melodik und harmonischer Kraft sich eine fast männliche Reife äußert. – Mit einer stimmungsvollen Motette für gemischten Chor hat sich Hugo M o r a s c h e r eingestellt, die Violin-

zöglinge Schmidt und Fleischmann mit einigen Liedern. Die Schlußnummer des Programmes bildeten zwei Stücke für Streichorchester, ein „Scherzo“ von Ludwig Löbel und ein anmuthiges Menuett von schwacher Invention aber formaler Schönheit von Oskar Dienzl. – Die Ausführung von einzelnen Nummern des Programms wurde von den Zöglingen der Anstalt in anerkannter Weise besorgt. (–y.)

A tegnapi vizsganap az Országos Zeneakadémián Koessler János professzor úré volt, és az ő zeneszerzés növendékeinek műveiből állították össze a mai zárókoncertet. Örvendünk, hogy e ritka pedagógus odaadó fáradozása az idén különösen termékeny talajra hullott; a megszöhoz jutó fiatal komponisták túlnyomó többsége figyelemreméltó technikai tudásról tett tanúságot, amelyhez egyikük-másikuk esetében gazdag, sokat ígérő tehetség is járul. Dohnányi Ernő már most zseniális adottságokkal rendelkező növendék, leendő mester, aki, bár még húsz éves sincs, mai debütáló művével, egy zongoratóssal örömteli bámulatba ejtett minket. Az ifjú zeneszerző kvintettje nemcsak igazolja a nehéz forma feletti tökéletesen biztos és pontos uralmát, hanem lenyűgöz, különösen a dallami találékonyság gazdagságával, az eredeti harmóniájával és ritmusával, a témák erőteljes sajátosságával s a gazdag bensőségességről tanúskodó hangulati tartalommal. A kompozíció értékében mindent túlszárnyal, amit az utóbbi években az eredeti magyar zenében hallottunk, és bármelyik kvartett-társulat repertoárján tisztessen megállná a helyét. Az ifjú komponistát, aki a zongoraszólam előadásával egyúttal eminens zongoraművésznek is bizonyult, a koncertterem viharos tapsal tüntette ki. Sokat ígérő adottságról tett tanúságot *König* Péter úr is, akitől egy orgonapassacagliát, egy vonósnégyest és a vegyeskarra, zenekarra és orgonára komponált „100. zsoltárt” hallhattuk. *König* tehetsége a nagyszabású kórusműben mutatkozott meg legdiadalmasabban, melynek lendületes felépítésében, gazdagon áradó melodikájában és harmóniai erejében szinte férfias érettség nyilvánul meg. – Morascher Hugó egy hangulatos vegyeskari motettával lépett fel, Schmidt és Fleischmann hegedűnövendékek néhány dallal készültek. A műsor zárószámát két zenekari darab alkotta, *Löbel* Lajos „Scherzója” és *Dienzl* Oszkár kecses menüettje, melyet gyenge invenció, ám formai szépség jellemezett. – A program egyes számainak megszólaltatásáról az intézmény növendékei elismerésre méltó módon gondoskodtak.

48. *Pesti Hírlap* 1895. június 17.

(Az orsz. zeneakadémia hangversenye.) Az orsz. zeneakadémián vasárnap tartották az idei vizsgálati hangversenyek sorozatát. Ezúttal Koessler János tanár növendékei mutatkoztak be. Nos hát az orsz. m. kir. Zeneakadémiáról lévén szó, tegyünk félre mindennemű tekintetet és mondjuk el véleményünket minden kímélet nélkül, úgy, ahogy a dolog a maga valójában van. Annyi sívárságot, üres semmitmondó frázist és képtelenséget, mint ezen a mai hangversenyen, régen hallottunk egyszerre. Hol vannak azok a szép idők, amikor a zeneszerzést Volkmann Róbert, később pedig a nemrég elhalt Nikolich [Nikolits] Sándor tanította ennél az intézetnél? Amikor ennek az iskolának még ilyen növendékei voltak, hogy néhány nevet is említsünk, mint p. u. Lindner Konda Mihály, Major J. Gyula, Pogatschnigg Guido, Hegyi Béla, Bátor Izidor, Szabados Béla, Kern László, Szendy Árpád, Lentz Rezső stb. A mai bemutatásra került darabok, talán egynek kivételével, éppenséggel még csak számba sem vehetők. A növendékek, ha nem is mind tehetségtelen, de úgy látszik, nagyon rossz kezekbe kerültek. *König* Péter orgonára írt Passacagliájának legszebb része a – címe. Morascher Hugó egy Brahms mo-

tettát írt meg. Schmidt Gusztáv és Fleischmann Arnold igénytelen magyar nótákkal álltak elő. König Péter vonós négyesével olyan érzés fogott el minket, mint ama bizonyos bankárt, ki, mikor a hangversenyteremben volt, minden ösmerős üdvözlésére fölállt. Sok ösmerőssel találkoztunk a műben is s lett volna bőven alkalmunk fölállni. Dienzl Oszkár menuettje és Löbel Lajos scherzójában nem tudtuk sem a menuettet, sem pedig a scherzót fölfedezni. Az egyedül számbavehető produktum Dohnányi Ernő zongora-ötöse, melyben ugyan szintén találunk lép-ten-nyomon ösmert zongora-darabokból átvett futamokat, de a műben legalább némi zenei értelmet lehet fölfedezni. Az előadók azonban fáradozásukért jobban megilleti a bőven kijutott taps, mint a zeneszerző urakat, és azért kiírjuk az ő neveiket is: Kehrer Ernő, Berkovits Lajos, Pécskay Alajos, Holstein Károly, Löbel Alajos, Schwarz Anna és Lamberger Henriette. (-nt.)

49. Forrásmegjelölés nélküli újságkivágat Vázsonyi Bálint hagyatékából [1895. június 23. után]

[...] Áttérünk ezek után az orsz. m. kir. zeneakadémia évváró hangversenyeire. [...] Nagy érdeklődéssel vártuk az intézet *negyedik* évváró koncertjét, a mely *Koessler János* tanár vezetése mellett június 16-án d. e. tartatott meg. E napon a zeneszerzéstán növendékei mutatták be műveiket és fényes bizonyosságát adták ez évi szorgalmuk[nak] és előmenetelüknek. E tanszak legkiválóbb növendéke *Dohnányi Ernő*, a ki Berkovits Lajos, Pécskai Alajos, Holstein Károly és Löbel Lajos kifogástalan kíséréte mellett egy *Zongora ötösét* mutatta be a jelenvoltak egybehangzó dicséréte és elismerése mellett. Nem méltatjuk Dohnányi Ernőt érdemén felül, ha azt állítjuk, hogy ilyen quintettet napjainkban csak Goldmark, Dvorák és Brahms tollából szoktunk hallani; különösen tetszett az Adagio és Finale. Méltó collégája *König Péter*, kitől három munkát hallottunk: Passacaglia-t; a 100. zsoltárt vegyeskarra, zenekar és orgona kíséréttel és végre egy vonós négyest. [...]

- További híradások: *Budapesti Hírlap* 1895. június 14. (előzetes); *Egyetértés* 1895. június 14. (előzetes); *Zeneirodalmi Szemle* 1895. július 6.

Herzfeld Viktor és Dohnányi szonátaestje Bécsben, 1895. november 30.

50. Wiener Tagblatt 1895. december 3.

Einen schönen intimen Genuß verdanken wir dem Herrn Professor V. v. Herzfeld und Ernst v. Dohnányi aus Budapest durch ihren am 30. v. M. stattgehabten ersten „Sonaten-Abend“, an welchem sie die unvergleichlich schöne E-dur-Sonate von [J.] S. Bach und die B-dur-Sonate von Mozart in mustergiltiger Weise zur Aufführung brachten. Jeder der beiden Herren kennt nicht nur seinen Part, sondern das ganze Kunstwerk bis in die kleinsten Details und daher die außerordentliche Feinheit des Zusammenspiels. Die Brahms'sche [G-Dur] Sonate op. 78, welche zwischen den beiden genannten Stücken gespielt

wurde, hätte mehr Wärme und Schwung vertragen. Herr v. Herzfeld, ehemals Schüler des Wiener Konservatoriums, später Kiel's und Grell's in Berlin, wirkt derzeit als angesehener Lehrer der musikalischer Theorie an der kön. ungarischen Landes-Musikakademie in Budapest. Sein Partner, Herr von Dohnányi, ist noch Schüler derselben Anstalt und beginnt, trotz seiner erst achtzehn Jahre, bereits als Pianist und Komponist die Blicke der maßgebenden Persönlichkeiten und die Aufmerksamkeit der Oeffentlichkeit auf sich zu lenken. In Budapest scheint es also solche Blicke und solche Aufmerksamkeit zu geben. . . . [.] R. Hr.

Szép, bensőséges élvezetet köszönhetünk a budapesti Herzfeld V. professzornak és Dohnányi Ernő úrnak a múlt hó 30-án megtartott első „szonátaestjükért”, amelyen [J.] S. Bach hasonlíthatatlanul szép E-dúr szonátáját és Mozart B-dúr szonátáját példamutató módon adták elő. Mindkét úr nem csupán saját szólamát ismeri, hanem az egész műalkotást annak legapróbb részleteiig, s innen való együtt zenélésük rendkívüli finomsága. Brahms op. 78-as [G-dúr] szonátáját, amely a két említett darab között csendült fel, játszhatták volna több melegséggel és lendülettel. Herzfeld úr, hajdan a bécsi konzervatórium, majd Kiel és Grell berlini növendéke, jelenleg a kir. magyar Országos Zeneakadémia tekintélyes zeneelmélet-tanáráként tevékenykedik Budapesten. Partnere, Dohnányi úr még tanul ugyanezen intézményben, ám alig tizennyolc éve ellenére már most kezdi magára vonni a mértékadó személyiségek pillantását és a nyilvánosság figyelmét úgy zongoristaként, mint zeneszerzőként. A jelek szerint Budapesten is vannak ilyen pillantások és van ilyen figyelem... [.]

51. *Nyugatmagyarországi Híradó* (Pozsony) 1895. december 5.

Egy pozsonyi fiú sikere. A fővárosi lapok írják, hogy Dohnányi Ernő, a budapesti orsz. zeneakadémia növendéke (Dohnányi Frigyes pozsonyi főgymnáziumi tanár fia), aki ez év február havában a zeneakadémia Goldmark-estélyén először tűnt föl virtuóz zongorajátékával, a múlt héten Herzfeld Viktor tanárral a bécsi Musikvereinssaalban rendezett hangversenyt és ez alkalommal igen szép sikert aratott.

52. *Forrásmegjelölés nélküli újságkivágat Vázsonyi Bálint hagyatékából* [1895. december]

[...] Von den letzten Kammermusik-Aufführungen nennen wir noch als besonders genuß-, wie erfolgreich die beiden von den Herren Professor Viktor v. Herzfeld und Ernst v. Dohnányi gegebenen „Sonaten-Abende”, klassische, wie moderne Duos für Violin und Klavier vorführend, dann die erste Soirée des voriges Jahr von Frau Soldat-Köger neugegründeten „Wiener Damen-Streichquartetts”. Wenn irgendwo der Ausdruck „Musteraufführungen” am Platze, so gilt dies von dem, was uns die ungarischen Gäste an den beiden Sonaten-Abenden boten. Unterzeichneter konnte nur den ersten derselben besuchen, war aber über die gleich lebens- als pietätvolle, durch und durch musikalische Wiedergabe der gewählten Violinsonaten von Bach (E-dur), Brahms (G-dur Nr. 1), Mozart (B-dur, Köchel 454) geradezu entzückt. Das feinste wechselseitige sich Anschmiegen von Violine und Klavier im edlen Wetteifer, nur den Geist der Komposition zur Aussprache zu bringen, nirgends ein egoistisches sich Vordrängen des einen oder des anderen Instrumentes: wir konnten Professor Herzfeld und seinen jugendlichen Partner v. Dohnányi (der im

hiesigen Tonkünstler-Verein auch als Komponist durch ein höchst talentvolles Quintett Aussehen erregt haben soll) zu so anspruchslos edlem Zusammenwirken nur herzlichst beglückwünschen. [...]

[...] A legutóbbi kamarazenei előadások közül megemlítiük még Prof. Herzfeld Viktor és Dohnányi Ernő urak éppoly élvezetes, amilyen sikeres két „Szónátaestjét”, amelyeken klasszikus és modern hegedű-zongora duók hangzottak el, valamint a tavalgy Soldat-Köger asszony által újraalapított „Wiener Damen-Streichquartett [Bécsi Női-vonósnégyes]” első koncertjét. Ha van valami, amire ráillik a „mintaszerű előadás” kifejezés, akkor a magyar vendégművészek nyújtotta két szónátaest az volt. E cikk szerzője csak az elsőt tudta meghallgatni, ám egyenesen elbűvölte Bach (E-dúr), Brahms (G-dúr, Nr. 1), Mozart (B-dúr, KV 454) kiválasztott szonátainak úgy élet-, mint kegyelettel, ízig-vérig muzikális előadása. A hegedű és zongora legfinomabb kölcsönösségben és nemes versengésben való összeillesztéséhez, a kompozíció lelkének tiszta kifejezéséhez – anélkül, hogy bárhol is az egyik vagy másik hangszer önző énje tola-kodna előre –: mindehhez, valamint a nemesen egyszerű összjátékhoz is szívből gratulálunk Herzfeld professzornak és ifjú muzsikustársának, Dohnányi úrnak (aki az itteni Tonkünstler-Vereinben zeneszerzőként is tekintélyt vívott ki magának igen nagy tehetségről árulkodó kvintettjével). [...] ⁸

Matja Niessen dalestje a Vigadóban, 1896. február 10.

(zongorán kísérte Dohnányi Ernő)

53. *Budapesti Hírlap* 1896. február 11.

Budapest, febr. 10. (**Hangverseny.**) A Vigadóban ma Niessen Matja, drezdai énekművésznő dalestet rendezett. Erős, de gutturális jellegű alt hangja van, mellyel nagy intelligenciával bánik. Előadásában több a kimért, jól megfontolt hatáskeresés, mint az igazi bensőség. A jelen volt előkelő publikum sokat tapsolt Niessen kisasszonynak, kit Dohnányi Ernő kísért virtuóz módon a zongorán.

54. *Egyetértés* 1896. február 11.

Hangverseny. Niessen Matja drezdai énekesnő ma este a Vigadó kistermében csekély számú közönség jelenlétében hangversenyt rendezett. A mióta Barbi Alice a nyilvánosság elől visszavonult, azóta folyton nagyobbodik azoknak a száma, a kik kizárólag mint dalénekesnők akarnak babérokat aratni. Niessen Matja intelligens, distingvált énekesnő, de nem komoly jelölt a Barbi által elhagyott állásra. [...] A zongorakíséretet a magyar királyi zeneakadémia legjobb növendékeinek egyike: Dohnányi Ernő igen jelesen végezte. (e. á.)

- További híradások: *Fővárosi Lapok* 1896. február 11. és *Pesti Hírlap* 1896. február 11. (mindkettő Dohnányi említése nélkül); valamint *Pesti Napló* 1896. február 11.

⁸ A C-moll zongoraötös (op. 1) 1898-as előadása azért számított „újdonságnak”, mivel az 1895. november 25-i bécsi bemutató a Wiener Tonkünstler-Verein zártkörű hangversenyén zajlott le. A hasonló egyesületi „zeneestekről” nem jelentek meg kritikák a sajtóban. (Prof. Dr. Otto Biba, a Gesellschaft der Musikfreunde in Wien Archivumvezetőjének szíves közlése.)

**A C-moll zongoraötös (op. 1) a Hubay–Popper kvartett hangversenyén,
1896. március 13.**

55. *Alkotmány* 1896. március 14.

IV. Hubay–Popper koncert. A Hubay-féle kamaranégyes társulat az este vett búcsút egész a jövő koncert-szezonig a közönségtől, mely a tegnapi hangversenyen ép úgy megtöltötte a reduttermet, ép oly figyelemmel hallgatta ezeket a zseniális művészeket, mint a többi három estélyen. A műsoron újdonságul *Dohnányi* Ernőnek, egy kezdő zongoraművésznek *Hangversenyötös-e* [op. 1] szerepelt. Az ilyen fiatal óriások alkotásáról bajos jó kritikát írni. Nem lehet rájuk azt a mértéket alkalmazni, a mit befejezett zenei egyéniségekre, de viszont azt sem fogadhatjuk el az esetleges hibák mentségeül, hogy a szerző fiatal. *Dohnányi* Ernő nagyon is hosszú kompozícióval mutatkozott be az este; négy tételes kvintettje nem mutat fel semmi különösebb zsenialitást, sőt egyes helyeken, mint a III. tétel 2. számában határozottan lapossá válik; az iskola íze, a mesterek hatása ki-kierzik, az eredetiség még vajmi kevés megnyilatkozásra talál, de viszont elismerésünket érdemli ki az a zenei tudás, mely a fiatal szerző ötösében itt is, ott is előtérbe lép. A IV. tétel prestoszerű része s ugyanannak a résznek rövid arpeggio-partieja egészen elfogadható dolgok. Meglátszik különben a kvintetten, hogy minden szentnek maga felé hajlik a keze. *Dohnányi*, a par excellence zongorás legsikerültebben az egész mű zongora részét dolgozta ki; talán számított rá, hogy maga fogja előadni, mint a hogy az az este tényleg történt. Egyébként a közönség elismerő és buzdító tapsokkal jutalmazta a fiatal zenészt. Ezután *Hubay* Jenő, a szólista következett, előadva két részletet *Spohr* VI. hegedűversenyéből s egy Menuettót *Mozart*tól. *Hubay*ról nem szokás de nem is szükséges bírálatot írni. Ma megint az a nagy hegedűs volt, kit már annyiszor csodáltunk. A Menuetto után a publikum valószínűleg tapsviharban tört ki, s a mester kénytelen volt ráadással szolgálni. Végezetül *Schubert* C-dúr vonósötösét adták elő, briliánsul, mint rendesen. A második cellot *Löbl* [Löbel] *Lajos* úr játszotta; dicséretül szolgál, hogy jól beleillett az ensembleba. (G—n.)

56. *Budapesti Hírlap* 1896. március 14.

Budapest, márc. 13. (**Kamarazene.**) A *Hubay–Popper* kvartett mai utolsó kamaraesztéjén bemutatta *Dohnányi* Ernőnek kéziratban levő zongoraötösét. Az érdekes és figyelemre méltó művet tavaly hallottuk először a zeneakadémia zeneszerzési osztályának évváró vizsgálatján. Korrekt, ilyen fiatal ember munkájában talán nagyon is korrekt formaérzék nyilvánul meg benne, melynek keretében a *Schumann* és *Brahms* hasonlatosságára teremtett témák és motívumok kellemes egészszé olvadnak össze. *Dohnányi* kétségtelen tehetség, a minek azonban csak akkor lesz zeneirodalmi becse, ha bizonyos önállóságra tesz szert. Muzsikánknak nincs szüksége *Brahms*-imitátorra, ha még oly ügyes is. A *Dohnányi*-féle talentumoknak magyar *prix de Rome* kellene, mellyel elmenné-

nek Francia- és Olaszországba s megszabadulnának legalább egy időre a német iskola veszedelmes, emésztő befolyásától. A német romantikus stíl teljesen hatálmában tartja ifjabb zeneszerző generációinkat. Nincsenek magyarul érző, a magyar muzsika ideáljáért lelkesedő fiatal zeneköltőink, de vannak kis *Tondichter*-eink, kiket elejétől fogva arra tanítottak, hogy idegen isteneknek ál-dozzanak. (k.a.) [Kern Aurél]

57. Egyetértés 1896. március 14.

Kamarazene-estély. A *Hubay–Popper* vonósnégyes társaság ma este rendezte a Vigadó kistermében az idei utolsó hangversenyét, nagyszámú közönség jelenlétében. Az eredetileg közzétett műsort részben megváltoztatták, a mennyiben *Schmitt-Csányi* Kornélia asszony énekszámái elmaradtak. A műsor különben elég tartalmas volt. A társaság újdonság képpen *Dohnányi* Ernő zongoraötösét mutatta be. *Dohnányi*nak ezt a művét már a múlt évben az országos magyar királyi zeneakadémia egyik vizsgálati hangversenyén hallottuk s akkor részletesen elmondtuk e kompozícióról véleményünket. Ezúttal természetesen a mű egyes szépségei sokkal jobban kitűntek, mert míg ma a *Hubay–Popper* quartett mesterien interpretálta a darabot, addig tavaly a növendékek hézagos előadása miatt sok részlet elmosódott és élvezhetetlen volt. *Dohnányi* feltétlen tehetség, a kiben sok erő és genialitás van. Gondolatai szépek és eredetiek, finom formaérzéke és technikai művészete igen dicséretreméltó, a szólamokat hatásosan vezeti, s művének minden egyes tétele kerek egész formát képez. Az ifjú, rokonszenves komponistát többször lelkesen kitapsolták. [...] (e. á.)

58. Fővárosi Lapok 1896. március 14.

A Hubay–Popper-kvartett mai negyedik és utolsó kamaraestélyét egy kéziratban levő Zongora-ötös nyitotta meg. Szerzője, *Dohnányi* Ernő, még egészen fiatal ember. Kétségkívül talentumos is. Egyelőre azonban műve több technikai és szakirodalmi ismeretet, mint invencziót és ihletet árul el. *Dohnányi* – látszik – modern szellemben, főként a Wagnerében nőtt fel; – idővel a modernség mellé megkaphatja a szellemet is. A közönség az újdonságot nagyon rokonszenvesen fogadta. A zongorarészt maga a szerző játszotta rendkívül finoman. Partnerei elismert virtuózok, – de néhány próbával több nem ártott volna. [...]]

59. Magyar Hírlap 1896. március 14.

Hubay–Popper. Kitűnő kvartettistáink ma este egy fiatal kezdő zenész, *Dohnányi* Ernő zongoraötösét mutatták be. Beatus ille! Hány kopaszodó zenészünk vár hiába a dicsőségre és íme, ez a fiatal, 18–19 éves muzsikusként a Hubayék védőszárnyai alatt halad a halhatatlanság útja felé. Kvintettjét ma másodszor hallottuk; tele van tehetséggel, ízléssel; gondolata is van, formaérzéke is fejlett, korrekt. Sokban emlékeztet Schumannra, jobb mintát alig választhat tehetségéhez és temperamentumához. Mai közönsége nagyon szíves elismerésben részesítette a boldog fiatalembert, akitől mi-

hamarabb tökéleteset fogunk hallani. Hubay mester hegedülése poézist, tavaszt várásolt a terembe, úgy játszotta Schubert egy menuettjét, hogy minden hallgatóját mosolyra derítette; rokokó-világba képzeltük magunkat. (t.)

60. Nemzet 1896. március 14.

Hubay–Popper négyes. A fővárosi zenevilág legjelentékenyebb művészi társasága, a Hubay–Popper vonósnégyes ma rendezte a Vigadóban az évad utolsó hangversenyét. Dicsőségére válik a főváros kultúrájának, hogy e vonósnégyes nagy intellektuális misszióját és művészi becsét a maga teljes valutája szerint tudja mérlegelni, és hogy e négyes estélyeit mindenkor érintetlenül hagyja a nálunk zenei tekintetben sajnosan uralkodó közöny hűvös fuvallata. Ma is telt ház, lelkes őszinte taps volt a helyzet szignatúrája, és e lelkes tapsokban ki volt fejezve a múltnak szóló elismerés mellett a jövőre vonatkozó viszontlátás őszinte kívánsága is. Ma egy érdekes újdonsággal kezdték meg az estélyt, Dohnányi Ernő, a zeneakadémia tehetséges növendéke, komponált egy kvintettet, melyben a zongorarészt a fiatal szerző játszta. A kompozíció nagy külső sikert aratott. Négy tételből áll. Az első hangulatos, ötletes allegro sok invenczióval, a második scherzo részlet felette elmés és fordulatos, a harmadik andante részlet egy finom viole szólóval kezdődik, melynek fonalát aztán az első hegedű veszi át. Eleitől végéig dominálja a szép és ízléses alap téma. A negyedik rész mesteri kidolgozás által tűnik fel, közepén egy Bach-szerű fúgával és erőteljes befejezéssel. A közönség zajosan tapsolta a még nagyon fiatal, de nagyon tehetséges szerzőt. [...] (A. L.) [Aranyi Lipót]

61. Nemzeti Újság 1896. március 14.

Kamarai zene. A Hubay–Popper féle négyes társaság ma rendezte ebben az évadban utolsó kamarai zene-estélyét. [...] *Dohnányi* zongoraötösével kezdték, a melynek zongoraszólamát maga a szerző játszotta. A műsor azonban tévesen hirdette, hogy ez lenne a mű első előadása. Bemutatták már egy hangversenyen az országos zeneakadémiában, amelynek *Dohnányi* egyik legtehetségesebb növendéke (zeneszerzésben *Koessler* János a tanára). Ámde azért ez a zongoraötös korántsem afféle iskolai dolgozat, hanem komolyan számba vehető és figyelemre méltó mű. Fiatal kora daczára a szerző máris teljesen uralkodik a formákon. Szépen építi föl témáiból a mű egészét és helyes érzéket tanúsít az egyes részek arányai iránt. Invencziója ugyan nem szerfölkött gazdag, de a kidolgozás alapos készütségről tanúskodik. Különösen sikerült az erőtől duzzadó első tétel és az érdekes ritmikával bíró finale. A közönség élénk rokonszenvvel fogadta az újdonságot és a fiatal szerzőt – a ki mint zongorázó is eminens – többszörös kihívással tüntette ki. [...]

62. Neues Pester Journal 1896. március 14.

(Konzert.) Das Quartett H u b a y – P o p p e r , dessen Darbietungen das Publikum der Hauptstadt eine Fülle des edelsten Genusses zu danken hat, beschloß heute im kleinen Redoutensaale mit dem vierten Kammermusikabend die Serie seiner dies-

jährigen Konzerte. Zur Aufführung gelangte nebs Schubert's C-dur Streichquintett (zweites Cello Herr Löbl) das Klavierquintett des jugendlichen Komponisten Ernst Dohnányi, mit welchem derselbe anlässlich einer vorjährigen Schlußprüfung in der Landes-Musikakademie zu allgemeiner freudiger Ueberraschung das Zeugniß einer reichen, vielversprechenden Begabung gegeben hatte. Die heutige meisterhafte Interpretation, bei welcher der junge Komponist den Klavierpart in brillanter Weise vertrat, ließ die zahlreichen melodischen und harmonischen Schönheiten des Werkes in hellstem Lichte erstrahlen und trug dem glückstrahlenden Autor die Ehre stürmischen Applauses und wiederholter Hervorrufe ein. [...] Dem Konzert wohnte jenes Elitepublikum bei, das zu dem festen Bestand der Hubay–Popper-schen Quartette zählt und zählen wird, so lange echte vornehme Kunst auf Anerkennung rechnen kann.

(**Koncert.**) A Hubay–Popper vonósnégyes, amely fellépéseinek a főváros közönsége a legnemesebb élvezetek bőségét köszönheti, ma a Vigadó kistermében negyedik kamarazenekari koncertjével lezárta idei hangversenysorozatát. Schubert C-dúr vonósötöse mellett (második cselló Löbl úr) elhangzott az ifjú komponista, Dohnányi Ernő zongoraötöse, amellyel a nevezett úr az Országos Zeneakadémia tavalyi záróvizsgáján általános, kellemes meglepetésre gazdag, sokat ígérő tehetségről tett tanúbizonyságot. A mai mesteri előadás, melyen a fiatal komponista briliánsan játszott a zongoraszólamot, a legragyogóbb fényben csillogtatta meg a mű számos dallami és harmóniai szépségét, a boldogságtól ragyogó szerzőt pedig a viharos tetszésnyilvánítás és többszöri visszahívás dicsőségében részesítette. [...] A koncertet megtisztelte az az elit publikum, amely a Hubay–Popper-kvartett kitartó támogatója most és lesz mindaddig, amíg a valódi, kiváló művészet elismerésre tarthat számot.

63. Pester Lloyd 1896. március 14.

Kammermusik-Abend. Die Quartettgesellschaft der Herren Hubay, Farkas, Waldbauer und Popper beendigte heute den Cyklus ihrer Abonnements-Konzerte, die sich nach wie vor der Kunst und des lebhaften Zuspruchs des distinguirten Musikpublikums erfreuen. Das sorgfältig verfaßte Programm brachte Schubert's C-dur Quintett, dieses prächtige Pendant zu seiner großen C-dur Symphonie, mit der es nicht nur die Tonart, sondern auch den verschwenderischen Melodienreichtum und die „himmlische Länge“ gemeinsam hat. Als Novität figurirte das Klavierquintett von Ernst Dohnányi. Neu war das Werk dieses vielversprechenden Zöglings der Landes-Musikakademie nur in der Redoute. Das Quintett wurde im Vorjahre in einem Konzert der Anstalt aufgeführt und errang bereits damals das einstimmige Lob der Kritik. In der heutigen künstlerisch vollendeten Interpretation machte es noch einen vortheilhafteren Eindruck. Dohnányi, ein Schüler des Professors Hans Köbller [Koessler], zeigt sich da ein reich veranlagtes Talent. Ueberraschend ist bei dieser zwanzigjährigen [18] Jugend die volle Beherrschung der Technik, die Sicherheit, mit der er sich im Kammerstyl bewegt. Alles fließt ungezwungen dahin, ohne je an die Macht oder den Drill der Schule zu erinnern. Der Geist Schumann's schwebt zwar über allen vier Sätzen, aber dabei regt sich doch lebendig die eigene Phantasie, der Sinn für eigenartige und scharf ausgeprägte Stimmung, eine kombinatorische Kraft, die

schon den Tongedanken frei gestaltet und ihn in bunt wechselnden Lichtern zeigt. Das Werk wurde auch von dem heutigen strengeren und anspruchsvolleren Publikum überaus sympathisch aufgenommen und der junge Komponist, der den Klavierpart vortrefflich ausführte, wohl ein halbes Dutzend Male hervorgerufen. Zwischen den beiden Quintetten gab es Kammermusik, die nicht weniger dankbare Hörer fand. Eugen H u b a y spielte ein Spohr'sches Adagio und einen Menuett von Mozart mit dem warmen, süßen Ton, der jedes Ohr gefangen nimmt. Nach stürmischem Beifall gab er das bekannte „Air“ von Bach zu, wo sich sein Bogen mit schwellender Breite in die G-Saite legte. (A. B.) [Beer Ágoston dr.]

Kamarazenei est. A Hubay, Farkas, Waldbauer és Popper urak által alkotott kvartett ma befejezte bérleti koncertsorozatát, amely ma csakúgy, mint eddig, kielégíti a művészet és a disztíngvált zenei közönség igényét. A gondosan összeállított műsor tartalmazta Schubert C-dúr vonósnégyesét, a nagy C-dúr szimfónia eme nagyszerű pendant-ját, melynek nem csupán hangnemében, hanem pazar dallamgazdagságában és „mennyei hosszúságában” is osztozik. Növum gyanánt D o h n á n y i Ernő zongoraötöse csendült fel. Az Országos Zeneakadémia e sokat ígérő növendékének műve azonban csak a Vigadóban volt újdonság. A kvintettet tavaly adták elő az akadémia egyik koncertjén, s már akkor kivívta a kritika egyöntetű elismerését. A mai, művészileg kiteljesedett előadásban még előnyösebb benyomást keltett. Dohnányi, K o e s s l e r János professzor diákja, igazán bőségesen megáldott tehetségnek mutatkozik. Meglepő ennél a húszéves ifjúnál [18] az a technikai készség, az a biztonság, amellyel a kamarastílusban mozog. Minden a kényszer jele nélkül árad, és semmi sem utal az iskolai tekintélyre vagy sulykolásra. Mintha Schumann szelleme lebegne mind a négy tétel fölött, ám emellett elevenen megnyilatkozik a sajátos fantázia is, a különleges és igen jellegzetes hangulat iránti érzék, a kombinatív erő, amely már a dallamgondolatban szabadon kibontakozik, és tarka sokszínűségben mutatkozik meg. A darab még napjaink szigorú és nagyigényű közönségénél is mindenütt rokonszenves fogadtatásra talált, a fiatal komponistát pedig, aki zongoraszólamát kitűnően játszotta, legalább fél tucatszor visszatapsolták. A két kvintett között elhangzott kamarazene sem talált kevésbé hálás hallgatókra. H u b a y Jenő Spohr Adagióját és Mozart Menüettjét játszotta azon a meleg, édes hangján, amely minden fület lebilincsel. A viharos tapsot követően Bach ismert „Airjét” játszotta ráadásként, melynek során vonója széles ívben zengette meg a G-húrt.

64. Művészeti Lapok 1896. március 22.

A Hubay–Popper négyestársulat márcz. 13-án rendezett utolsó kamarai estélyén Dohnányi Ernő zongora-ötöse volt a közérdeklődés tárgya. Ez a kompozíció, melyet a zeneakadémia falai között egy ízben már hallottunk, a Hubay-kvartett tökéletesebb előadásában újabb szépségeket és meglepő effektusokat tár elénk s ezúttal is amellett bizonyított, hogy fiatal szerzője az ő korához képest bámulatos képességeivel és nagyra törő ambíciójával ma *hors concours* áll korbeltársai között. Közönségünk teljes értéke szerint méltányolta Dohnányi munkáját, midőn minden egyes tétel után lelkes tapsokkal tüntette ki a fiatal szerzőjét, kit ebbeli érdeme mellett a zongoraszólam virtuóz előadásáért is külön dicséret illet meg. [...] (P. J.) [feltehetően Polgár Jenő vagy Péterfi Jenő]

- További híradások: Magyarország 1896. március 14., Pesti Hírlap 1896. március 14.

A Zeneakadémia nyilvános hangversenye, 1896. december 19.

(Beethoven: Asz-dúr szonáta)

65. *Budapesti Hírlap* 1896. december 20.

Budapest, dec. 19. (**A zeneakadémiában**) ma volt az első nyilvános hangverseny. Föltűnt *Dohnányi* Ernő kitűnő játéka, *Szántó* Lina a *Fidelio* nagy áriájával folytatótt nem mindenütt sikerült küzdelmet; [...] A produkciók, csekély kivétellel, amaz előkelő művészi színvonalon állottak, melyet a zeneakadémia estéin megszoktunk. A hangversenyen nagyszámú, meghívott közönség volt jelen.

66. *Egyetértés* 1896. december 20.

Hangverseny a zeneakadémián. Az országos zeneakadémia ma tartotta az idei első nyilvános hangversenyét. A hangversenyt *König* Péter szabatos orgonajátéka nyitotta meg. A zongoratanoszak két tehetséges növendékkel volt képviselve: *Dohnányi* Ernő felfogásának önállóságával, *Hiermayer* Sarolta meglepően fejlett technikájával tűnt ki. [...]

67. *Pesti Napló* 1896. december 20.

Hangverseny. Ma este tartotta a Magyar Királyi Zeneakadémia ez idei első nyilvános hangversenyét, ügyesen összeállított műsorral. A bevezető számot *Bach* orgonapreludiuma és fugája képezte, amelyet *König* Péter szép készültséggel játszott. *Szántó* Lili, *Maleczkyné* jeles növendéke Beethoven *Fidelio*jának nagy áriáját énekelte finom érzékkel és meleg érzéssel. A kisasszony erős drámai mezzoszopránja, veleszületett zenei intelligenciája és megnyerő megjelenése mind olyan tulajdonságok, amelyek színpadra termettsége mellett szólnak és a szép jövővel bíztatnak. A *Dohnányi* Ernő által interpretált Beethoven (As-dúr) szonátát szintén tetszéssel fogadta a közönség, kár, hogy ebben a fiatalemberben kevés az egyéniség. Az ügyesen előadott Beethoven-féle (E-dúr) vonósnyégyesen kívül még *Hiermayer* Sarolta kisasszony, *Szendy* tanár tehetséges növendéke aratott méltó elismerést Liszt (A-dúr) versenyművével, amelyet meglepő technikával játszott. A közönség, amely zsúfolásig megtöltötte a kis termet, éppenséggel nem fukarkodott a tapssal.

• További rövid híradás: *Fővárosi Lapok* 1896. december 20.

A Hubay–Popper kvartett hangversenye, 1897. január 15.

(Rubinstein: B-dúr trió)

68. *Budapesti Napló* 1897. január 16.

Hangversenyek. A Hubay–Popper kvartett ma tartotta *negyedik* hangversenyét. A műsor, amelyen két változás is történt, érdekes dolgokat ígért. *Volkman* gyönyörű G-moll négyese volt az első szám, amelyet a zseniális művészgárda a tőle megszokott precizitással adott elő (Farkast *Herzfeld* tanár helyettesítette a második hege-

dűn). Újdonság volt *Koessler* professzor *F-moll* vonóshatos. A hangszerelés nagymestere e művében is remekelt. A zajos tapssal fogadott műnek különösen második és harmadik része, az *Adagio* és a szellemes *Scherzo* aratott nagy tetszést. A szerző a harmadik tétel után óriási babérkoszorút kapott. A vonóshatosban *Schmidt* Gusztáv és *Schulz* Gyula illeszkedtek szabatosan Hubayékhoz. Az utolsó szám *Rubinstein* B-dur zongorahármasa volt, amelyben Thomán helyett *Dohnányi* Ernő, a tehetséges fiatal zongoraművész aratott jól megérdemelt tetszést.

69. Egyetértés 1897. január 16.

Kamarazene-estély. A *Hubay–Popper* kvartett mai estélyének újdonsága *Koessler* János zeneakadémiai tanár *F-moll* vonós-hatos volt. *Koessler* kitűnő zenepedagógus, de nem költő. Az a bizonyos isteni szikra hiányzik belőle s ezért művei a hideg szobor benyomását keltik, a mely mintaszerűen van kifaragva, de a melyből a lélek és érző szív hiányzik. Ma hallott négyteteles szextettje is a szerző tiszteletreméltó tudására vall, de fölmelegíteni nem tudott senkit, s a babér-lant, a mellyel *Koessler*t intímebb tisztelői kitüntették, a kitűnő professzornak, de nem a zeneköltőnek szólt. A hangverseny bevezető száma *Volkmann* G-moll vonósnygyese volt, befejezésül pedig *Rubinstein* B-dur zongorahármasát adták elő, a melynek zongoraszólamát az akadályozva levő Thomán István helyett az utolsó perczben *Dohnányi* Ernő, a zeneakadémia jeles növendéke vállalta el, szép technikájával, fiatal korát meghazudtoló értelmes előadásával általános feltűnést keltve. A Royal-szálló terme teljesen megtelt a négyestársaság előkelő közönségével.

70. Fővárosi Lapok 1897. január 16.

Kamarazene. *Hubay–Popper* vonósnygyes-társulat ma este tartotta negyedik estélyét. A műsoron szerepeltek: *Volkmann* G-moll vonósnygyese és *Rubinstein* B-dur zongorahármasa, utóbbiban *Dohnányi* Ernő, a nagytalentumú fiatal zongoraművész helyettesítette *Thomán* István tanárt, a ki családi gyásza miatt nem működhetett közre. Az estélynek igen érdekes száma volt *Koessler* Jánosnak *F-moll*ban írt vonóshatos, amelyet ezúttal először volt alkalomunk hallani. Az a hangos tetszés-zaj, mely az erős technikai tudással, de egyúttal színgazdagsággal megkomponált műnek minden egyes tétele után fölhangzott, egyszersmind méltó kritikája annak. Különösen nagy hatása volt az *Adagionak* meg a *Scherzónak*. A jelenvolt szerző, a ki babérlevelekből font szép lantot is kapott tisztelőitől, alig győzte hajlongásaival megköszönni a kitüntető tapsokat. [...]

71. Pesti Napló 1897. január 16.

Kamarahangverseny. A *Hubay–Popper* vonósnygyes-társulat mai hangversenyén hazai termékeket mutatott be a nagyszámban megjelent közönségnek. *Koessler* új vonós-hatos méltán sorakozik a nagy képzettségű és jóízű zenész régebbi munkáihoz. A kamarazene nehéz, szigorú szabású formáiban otthonosan mozog, a hangszerekkel színesen bánik és dallaminvenciója, ha nem is mindig

eredeti, elegendő bőséggel fakad. Mai kamaraművének különösen scherzója és utolsó tétele magyaros hajlású és lejtésű, az Eroica fináléjára emlékeztető dallamával keltett nagyobb hatást. Az egészből természetesen hiányzik az eleven fantázia, közvetlenül megragadó szárnyalás, de hát ez csak a *zeneköltőnek* adatott. A közönség minden tétel után többször hívta *Koessler*t, és tisztelői virágból font lanttal fejezték ki elismerésüket a komoly törekvésű szerzőnek. Az újdonság előtt *Volkman*n eredetiségétől duzzadó hangulatos vonósnégyesét, utána *Rubinstein* zongorahármasát a szokott módon játszotta a jeles művész társaság. A zongoraszert ez utóbbiban *Thomán* tanár hirtelen közbejött családi gyásza miatt *Dohnányi* Ernő játszotta s mesterének helyét sok intelligenciával töltötte be.

- További rövid híradás: *Pesti Hírlap* 1897. január 16. (*Dohnányi* közreműködését nem említi)

A Grünfeld–Bürger vonósnégyes hangversenye, 1897. február 28.

(*Dohnányi* Lichtenstein Dóra énekesnőt kísérté)

72. *Fővárosi Lapok* 1897. március 1.

Kamarazene. A *Grünfeld–Bürger* vonósnégyes-társulat ma délután tartotta 8-ik népszerű kamara-hangversenyét. A társulat jó neve ezúttal is szép számú közönséget vonzott a Royal nagytermébe. *Grünfeld*-ék Cherubini Es-dur és Schumann A-dur vonósnégyesét adták elő ízléssel és művészi összjátékkal. [...] Szép sikert aratott *Lichtenstein* Dóra kisasszony is, ez az előkelő stílus, csengő hangú dalénekesnő, különösen *Arne*-nak egy 16-ik századbeli angol dalával keltve nagy hatást. A zongora-kíséretéről *Dohnányi* Ernő gondoskodott finoman, diszkrétül.

73. *Pesti Hírlap* 1897. március 1.

(**Kamarazene-hangverseny.**) A *Grünfeld–Bürger*-féle vonósnégyes vasárnap délután tartotta nyolcadik népszerű hangversenyét, *Lichtenstein* Dóra kisasszony és *Dohnányi* Ernő közreműködésével nagyszámú és túlságosan hálás közönség előtt, mely valóságos tüntetésekkel ünnepelte a közreműködőket. Bevezetésül Cherubininek most már kissé ósdinak tetsző Es-dur vonósnégyesét játszották, befejezésül pedig Schumann poétikus A-dur vonósnégyesét (op. 41. 3. sz.), mind a két művet igen szabatosan és értelmesen; közben *Lichtenstein* Dóra kisasszony helyettesítette Ábrányinét [...].

Blau F. Gyula hangversenye *Dohnányi* kíséretével a Vigadóban, 1897. április 10.

74. *Budapesti Napló* 1897. április 10.

Hangverseny. *Blau* F. Gyula *szombati* hangversenyének műsora, amelyet a Vigadóban *Szilágyi* Arabella operaénekesnő és *Dohnányi* Ernő zongoraművész közreműködésével rendez, a következő: *Rubinstein* Sonata Op. 19., *Tomas* [Tom-

maso] Vitali Ciacona, Schumann Gartenmelodie, Bazzini Hexentanz, Vieuxtemps Ballade et Polonaise, Barbier Aria, Goldmark Die Quelle, Böhm Still wie die Nacht, Der Waldteufel. [...]

75. *Fővárosi Lapok* 1897. április 11.

Hangverseny. Blau F. Gyula hegedűművész és hangversenymester rendezett ma hangversenyt a Vigadó kistermében. E kiváló művészünkről már többször volt alkalmunk véleményünket elmondani. Biztosan kezeli a vonót, és hegedűjének széles, szép hangja van. Rubinstein, Schumann, Bazzini darabjait ízléssel és tökéletes művészettel adta elő. Legnagyobb hatást érte el Vitali Tommaso egy a XVIII. századból való dalával, melynek összes szépségeit tudta érvényesíteni tökéletes technikájával. A hangversenyzőt *Dohnányi* Ernő zongoraművész kísérte diszkrétül. A hangversenyen közreműködött Szilágyi Arabella is, operánk egyszeri csillaga. Hangja még ma is a régi, csak művészete fejlődött jobban és előadása lett talán még kellemesebb. *(Fk.)* [valószínűleg Falk Miksa]

76. *Pesti Napló* 1897. április 11.

Hangverseny. A Vigadó kistermében ma *Blau* Gyula hangversenymester igazi művészi élvezetet szerzett annak a nem nagyszámú, de előkelő közönségnek, mely egybegyűlt a hallgatására. Játszott egy *Rubinstein*-féle szonátát *Dohnányi* Ernő zongorakíséréte mellett, előadta *Vitali* Tommaso Ciaconáját s több apróságot. Szolid, ízléses és nemes játékát a közönség sűrű tapsokkal honorálta. A hangversenyen közreműködött *Szilágyi* Arabella, aki a Sevillai borbélyból énekelt egy áriát s azonkívül több kisebb dalt. A jeles énekesnő szintén sok tapsot kapott.

- További híradások: *Budapesti Napló* 1897. április 3.; *Pesti Napló* 1897. április 3.; *Budapesti Hírlap* 1897. április 9.; *Egyetértés* 1897. április 9.; *Pesti Napló* 1897. április 9.; *Egyetértés* 1897. április 11.

A királydíj-pályázat eredményhirdetése, 1897. június

77. *Budapesti Napló* 1897. június 1.

A királydíjak. A király 6000 forintot adományozott az ezredéves ünnep alkalmából oly célra, hogy az magyar zeneművészeti pályadíjakra fordíttassék. A vallás- és közoktatásügyi miniszter a *Liszt Ferenc zeneművészkört* bízta meg a pályázat keresztülvitelével s a pályabíróság, amely *Mihalovich* Ödön elnöklése alatt *Erkel* Sándor, *Káldy* Gyula, *Mader* Raoul [Máder Rezső] és *Herzfeld* Viktor tagokból állt, tegnap döntött a beérkezett pályaművek fölött. Az eredmény a következő: [...]

2. *A szimfóniára* kitűzött 1000 forintos pályadíjért négy mű konkurált, amelyek közül a bírálók egyhangúlag a legjobbnak s egyúttal a pályadíjra érdemesnek ítélték az *Alea iacta est* jeligéjű pályaművet. Felbontatván a jeligés levélke, abból *Dohnányi* Ernő neve került elő. [...]

4. *A zenekari nyitányra* kitűzött 500 forint díjat a pályabíróság a beküldött 9 pályamű közül, mint feltétlenül legjobbnak, a *Zrínyi*-nyitánynak ítélte oda egyhangúlag. A jelíges levélből *Dohnányi* Ernő neve tűnt ki. [...]

78. *Pesti Napló* 1897. június 1.

Zenei királydíjak. A *Liszt Ferenc Zeneművész Kör* ma tette közzé annak a nagy zenei pályázatnak az eredményét, amelyet a király által a millenniumkor e célra adományozott *hatezer forintból* kitűztek. A pályázat, különösen szép eredményét tekintve, mindenesetre méltóképp képviselte volna zeneművészetünket a millennium idejében, amikor kultúránknak minden ága és megnyilatkozása szerepelt, csak éppen a hangok művészete hallgatott. De így elkésve is örömmel fogadhatjuk a pályázatot, amely a bírálók ítélete szerint egy jutalmazásra érdemes *szimfóniával, egy zenekari nyitánnyal, egy kamarazeneművel s egy zongoraszonátával*, továbbá számos dicséretre méltatott zeneművel gazdagította szegényes zeneirodalmunkat. A szimfónia és nyitány szerzője *Dohnányi* Ernő, a Zeneakadémia most végzett növendéke, a kamarazenemű *Szabados* Bélától, a zongoraszonáta *Horváth* Attilától való. A művek annak idején majd a nyilvánosság ítélete alá fognak kerülni. [...] [A továbbiakban megegyezik a *Budapesti Napló*ban június 1-én közölt cikk szövegével.]

79. *Nyugatmagyarországi Híradó* (Pozsony) 1897. június 2.

Dohnányi Ernő két művel nyert díjat a zeneművészeti királydíjak pályázatán. *Dohnányi* m. kir. zeneakadémiának egyik legkiválóbb növendéke, a ki korát megcáfoló nagy tehetséggel imponált már eddig is az exekutív [művészet] s az összhangzattan terén. Eddigi művei a legszebb reményekre jogosítanak s mostani két pályadíjas művét ma szerdán fogják bemutatni a zeneakadémiának II. vizsgáló hangversenyén. *Dohnányi* nak sikere *Pozsonyban* is nagy meglepetést keltett, mert itt igen sokan ismerik és a zeneköltészet sivár mezején fölmerült kiváló tehetséget örömmel üdvözlük. [...]

80. *Preßburger Zeitung* 1897. június 2.

Großer Erfolg eines Preßburgers. Einer der jüngsten Söhne unserer Stadt, der kaum 20 Jahre zählende junge Komponist Ernst v. *Dohnányi* wurde vorgestern in Budapest mit seltenen Ehren ausgezeichnet. Im Millenniumsjahre hatte Se. Majestät 6000 fl. für die Preiskonkurrenz von Tonwerken dem Franz Lißt-Verein gespendet. Die ausgezeichneten Werke wurden von der Preisrichter Kommission, an deren Spitze Edmund Mihailovich stand und deren Mitglieder Alex. Erkel, Julius Káldy, Raoul Mader und Viktor Herzfeld waren, vorgestern veröffentlicht und bedeuten einen namhaften Zuwachs der ungarischen Komposition. Unter den Ausgezeichneten hatte den größten Steg der junge Preßburger, Ernst v. *Dohnányi*, welcher erst kürzlich die Schlußprüfungen der Budapester Musikakademie mit sehr gutem Erfolge absolvierte, davongetragen. Es

wurden ihm zu gleicher Zeit drei Auszeichnungen zu Theil. Seine Symphonie, welche unter den vier eingelangten Arbeiten einstimmig als die beste bezeichnet wurde, errang den Preis von 1000 fl. Diese Arbeit trug als Motto: „Alea iacta est.” Seiner Zrinyi-Ouverture für Orchester wurde der Preis von 500 fl. zuerkannt und dieselbe auch einstimmig als bedingungslos die beste unter den eingelangten Arbeiten bezeichnet. Endlich wurde ihm für ein eingereichtes Sextett, Kammermusik, die belobende Anerkennung zutheil. Ein wahrlich außergewöhnlicher Erfolg, nach welchem man mit berechtigter Freude in der Zukunft des jungen Mannes blicken kann, der durch sein Genie nicht nur seinen Eltern, sondern auch seiner Vaterstadt Preßburg große Freude und Ehre bereitete. Mit wahrer Freude bringen wir diesen schönen Erfolg in die Oeffentlichkeit und knüpfen die kühnsten Hoffnungen an die Zukunft dieses genialen Musikers. – Ernst v. Dohnányi ist der Sohn des Professors am hiesigen kath. Gymnasium und bekannten Cellisten Friedr. v. Dohnányi. Nachdem der junge Mann mit sehr gutem Erfolge die acht Klassen des hiesigen Gymnasiums absolviert hatte, ließ er sich als Hörer der Philosophie auf der Budapester Universität inskribiren. Gleichzeitig jedoch wurde er in den dritten Jahrgang der Budapester Musikakademie aufgenommen, wo die Professoren in ihm sofort ein Genie erkannten. Vor Kurzem hat er auch diese mit sehr gutem Erfolge absolviert. Musik betrieb er schon während seines Studiums im Gymnasium und nahm auch bei dem Domorganisten [Karl] Forstner Unterricht. Er widmete sich ganz der Musik und hat die ersten Lorbeerzweige mit diesen seinen Werken geerntet. Heute wird in Budapest seine Symphonie von den deutschen Philharmonikern zum ersten Male vorgetragen und viel Ehre dem Komponisten bereiten. Hoffentlich wird es auch uns Preßburgern ermöglicht werden, die Aufführung dieser Komposition zu hören.

Pozsonyi fiatalember nagy sikere. Városunk legifjabb szülötteinek egyikét, az alig húsz éves korú komponistát, Dohnányi Ernőt tegnapelőtt ritka megtiszteltetésben részesítették Budapest. A millennium évében Öfelsége 6000 forintot adományozott a Liszt Ferenc Egyletnek pénzdíjas zeneszerzőverseny céljára. A kitüntetett művek, melyeket tegnapelőtt hozott nyilvánosságra a döntőbizottság, amelynek élén Mihailovich Ödön állt, tagjai pedig Erkel Sándor, Káldy Gyula, Mader Raoul és Herzfeld Viktor voltak, a magyar zeneszerzés számottevő növekedését jelentik. A kitüntetettek között a legmagasabb fokozatot a pozsonyi fiatalember, Dohnányi Ernő kapta, aki csak nemrég abszolválta igen jó eredménnyel a budapesti Zeneakadémia záróvizsgáit. Ő egyszerre három kitüntetésben részesült. Az 1000 forintos díjat szimfóniája nyerte el, amelyet a négy benyújtott mű közül egyhangúlag ítéltek a legjobbnak. E darab az „Alea iacta est” motívot viselte. Zenekari Zrinyi-nytánya vívta ki az 500 forintos díjat, és ez is egyhangúlag érdemelte ki a benyújtott munkák közül a feltétlenül legjobb minősítést. Végül pedig harmadik beküldött műve, a kamarazenei sextett dicséretben és elismerésben részesült. Valóban rendkívüli siker ez, mely után jogos derűvel tekinthetünk a fiatalember jövője felé, aki zsenije révén nem csupán szüleinek, de szülővárosának, Pozsonynak is nagy örömet és tisztességet szerzett. Igaz örömmel tesszük közzé ezt a szép eredményt, a zseniális muzsikusz jövőjéhez pedig a legmerészebb reményeket fűzzük. – Dohnányi Ernő a helybeli kat. gimnázium tanárának, az ismert csellistának, Dohnányi Frigyesnek a fia. Miután a fiatalember igen jó eredménnyel végezte el az itteni gimnázium nyolc osztályát, filozófiahallgatóként iratkozott be a Budapesti Egyetemre. Ezzel egyidejűleg viszont felvették a budapesti Zeneaka-

démia harmadik évfolyamára is, ahol professzorai azonnal felismerték benne a géniuszt. Nemrég ezt is igen jó eredménnyel abszolválta. A zenét már gimnáziumi tanulmányai közben üzte, és Forstner [Károly] dómorgonistánál képzésben is részesült. Egészen a muzsikának szentelte magát, és ezekkel a műveivel aratta az első babérágait. A német filharmonikusok ma fogják első ízben előadni a szimfóniáját Budapesten, ami nagy dicsőség a zeneszerző számára. Remélhetőleg nekünk, pozsonyiaknak is megadatik, hogy meghallgathassuk e kompozíció előadását.

81. *Budapesti Napló* 1897. június 4.

A Király-díj pályázata. A hazai zeneművészet fejlesztése céljából a király a múlt évben hatezer forintot adományozott, amely összegnek helyes hovafordításával a Liszt Ferenc zeneművészskört bízta meg annak idején a kultuszminiszter. A Zeneművészskör ebbeli megbízatásának legjobban úgy vélt megfelelni, hogy 6000 forint értékű pályadíjakat írt ki, amelyekért csak magyar zeneszerzők versenyezhettek. A pályázatok fölött e napokban döntött a választott és részben zeneakadémiai tanárokból álló zsűri. Az eredményt lapunkból ismerik olvasóink. A pályázat eredménye azonban zenészkörökben rendkívül feltűnést és – tegyük hozzá – kínos visszatetszést keltett a következő okokból. A pályázat két legértékesebb díja ugyanis a zeneakadémia egy tehetséges növendékének jutott, *akinek tanárai a zsűri tagjai voltak és akik a pályanyertes műveket már hónapok óta jól ismerték* annyival is inkább, minthogy azt a két művet az akadémia zenekara már több hét óta próbálja a tanárok felügyelete mellett. Ezt a két művet ma este elő is adták a Vigadó nagytermében. Tekintettel arra, hogy a pályázat feltételei szerint *csak ismeretlen és a zsűri tagjai által még nem hallott művek versenyezhettek* a kitűzött díjakért, nyilvánvalónak látszik, hogy ez alkalommal a döntő pályabírák egy része nem egészen felelt meg ebbeli kötelezettségének. Fővárosunk legelőkelőbb zenészköreiből kaptuk a tényeknek ezt az előadását, amelyet érdekesen világít meg az a körülmény, hogy *Koessler János*, a zeneszerzésnek tanára az akadémián, *nemrég visszalépett* a zsűri-tagságtól, mert nyilván összeférhetetlennek találta tanári minőségével. A kellemetlen ügyben való teljesen megnyugtató felvilágosítás mindenképpen helyén való volna.

82. *Zenelap* 1897. június 5.

Ő felsége a király tudvalevőleg 6000 forintot adományozott az ezredéves ünnep alkalmából oly célra, hogy az magyar zeneművészeti pályadíjakra fordíttassék. A vallás és közoktatásügyi miniszter a Liszt Ferenc zeneművészskört bízta meg a pályázat keresztülvitelével, s a pályabírárság, mely Mihalovich Ödön elnöklete alatt Erkel Sándor, Káldy Gyula, Mader Raoul és Herzfeld Viktor tagokból állt, tegnap döntött a beérkezett pályaművek fölött.

Az eredmény a következő:

1. A magyar tárgyú operára kitűzött 2000 forintért két pályamű versenyzett, a bírálók azonban egyiket sem találták jutalomra méltónak.
2. A szimfóniára kitűzött 1000 forintos pályadíjat Dohnányi Ernő nyerte meg.
3. A kamarai zeneműre kitűzött 500 forintos díjat Szabados Bélának ítelték oda. [...]

4. A zenekari nyitányra kitűzött 500 forint díjat Dohnányi Ernő kapta.
5. A zongora szonátára kitűzött 300 forintos díjat Horváth Attila nyerte.
- További híradások: *Budapesti Hírlap* 1897. június 1.; *Egyetértés* 1897. június 1.; *Neues Pester Journal* 1897. június 1.; *Westungarischer Grenzbote* (Preßburg) 1897. június 2.; *Neues Pester Journal* 1897. június 4.; *Magyar Dal- és Zeneközlöny* 1897. július 15. A pályázati felhívás megjelent többek között: *Budapesti Napló* 1897. március 1.

**Az F-dúr szimfónia és a Zrínyi-nyitány bemutatása a Zeneakadémián,
1897. június 3.**

83. *Budapester Tagblatt* 1897. június 4.

(Orchesterkonzert der Musikakademie.) Zukunftsmusiker, das heißt, flügge gewordene Kompositionsschüler, denen die Zukunft gehört, wurden heute im großen Redoutensaal enthusiastisch begrüßt. Die schönste Auszeichnung aber war, daß selbst ihre Professoren, die Herren Gianicelli, Herzfeld, Hubay, Popper, mitten im Orchester saßen, um eine gelungene Interpretation dieser Jugendwerke durch persönliche Erfahrung zu unterstützen. Nun, die vorgeführten Talente haben dies redlich verdient, obwohl noch keines jene künstlerische Reise erlangte, die man nach der Fama anzunehmen geneigt war. Da ist der ganz jugendliche Ernst Dohnányi, der mit zwei der großen Millenniums-Königspreise beschenkt wurde; seine preisgekrönte F-dur-Symphonie ist im ersten Theile eine zu harmlose, leichte Musik, im Adagio eine etwas vage Gefühlsduselei, freilich in üppigen Tonfarben, dabei danken Scherzo und Finale ihre elementare Wirkung vielmehr einer kraftvollen, ja gepfefferten Instrumentation denn gehaltvollen, kräftigen Themen und deren solider Bearbeitung. Dohnányi's ebenfalls preisgekrönte Ouverture „Zrínyi“ ist eine raffiniert ausgeklügelte Kombination, besser Kumulation der Lärmeffekte, mit etwas ungarischem Beigeschmack in Rhythmik und Melodik. Oskar Dienzl's „Ungarische Suite“ (für Streichorchester) und Emil Lichtenberg's „Scherzo“ boten in ihren knappen Formen entschieden mehr Styl und auch nicht zu unterschätzendes Können. Peter König's „Fest-Ouverture“ verdient ihren pompösen Namen, nur ließ er in seiner Invention ebenso viel schon Dagewesenes aufkommen, wie der preisgekrönte Liebling der Akademie. Gustav Schmitt spielte selbst den ersten Theil seines Violinkonzerts innig beseelt; er häuft das Passagenwerk bis zum Ueberdruck, außerdem fehlt seinem Werke die einheitliche Stimmung. Sonst haben wir in sämtlichen Kompositionen viel Hübsches und Genießbares gefunden und halten es für gerecht, daß auch Minister Wlassics, Staatssekretär Zsilinszky, Stadtrath Rózsavölgyi etc. mitten im Kreise des Publikums begeistert applaudirten.

(A Zeneakadémia zenekari koncertje.) Ma a Vigadó nagytermében lelkes fogadtatásra talál-tak a jövő zenészei, vagyis azok a szárnyaikat bontogató zeneszerzés-növendékek, akiké a jövő. A legszebb kitüntetés azonban az volt, hogy még professzoraik, Gianicelli, Hubay és Popper

urak is beültek a zenekarba, hogy személyes tapasztalatukkal támogassák a fiatalos művek jól sikerült előadását. Nos, a bemutatkozó tehetségek kétségkívül rá is szolgáltak erre, noha közülük egyik sem járta még be azt a művészi utat, amelyet a hírek alapján hajlottunk volna feltételezni. Itt van az egészen ifjú D o h n á n y i Ernő, akinek kettőt is odaítéltek a millennium nagy királydíjai közül; jutalommal kitüntetett F-dúr szimfóniája első részét túl ártatlan, könnyű muzsika jellemzi, az Adagiót egy némileg homályos, s persze a magas hangszínekben kibontakozó érzelmes ábrándozás, míg a Scherzo és Finálé is sokkal inkább erőteljes, sőt gazdag fűszerezésű hangszerezésének köszönheti elemi hatását, semmint a tartalmas, súlyos témáknak vagy a megbízható kidolgozásnak. Dohnányi másik díjazott műve, a „Zrínyi” nyitány a lármás effektusok okosan kifundált kombinációja, helyesebben felhalmozása, némi magyaros mellékízzel a ritmika és a melódika terén. D i e n z l Oszkár „Magyar szvitje” (vonószekarra) és L i c h t e n b e r g Emil „Scherzója” a feszes forma révén határozottan több stílussal bírt, s ugyancsak nem lebecsülendő tudásról tett tanúságot. K ö n i g Péter „Ünnepi nyitánya” rászolgál pompázatos címére, csupán invenciójában juttat kifejezésre éppoly sok már ismert elemet, mint az akadémia díjazott üdvöskéje. S c h m i t t Gusztáv maga játszotta saját hegedűversenyének első részét, bensőséges átéléssel; futammeteit túlzásba hajszoja, művéből pedig hiányzik a hangulat egysége. Egyéb-iránt az összes kompozícióban sok csinos és élvezetes részt találtunk, és igen jogosnak tartjuk, hogy W l a s s i c s miniszter úr, Z s i l i n s z k y államtitkár úr, R ó z s a v ö l g y i városi tanácsos úr etc. is csatlakozott a közönség lelkes tetszésnyilvánításához.

84. Budapesti Hírlap 1897. június 4.

Budapest, jún. 3. (A zeneakadémia zenekari hangversenye.) Alig múlt el egy hete, hogy a milléniumi királydíjak pályabírósága a két legnagyobb díjat, egy szimfóniára kitűzött ezer s egy uvertűrre kitűzött ötszáz forintot Dohnányi Ernőnek ítélte oda. Dohnányi most végezte a zeneakadémiát és pályanyertes munkáit ma mutatták be az intézet zenekari hangversenyén. Valószínűleg a királydíjak iránt való figyelemből négy miniszter jött el a koncertre: Perczel, Wlassich, Dániel és Josipovich; a Vigadó nagytermét pedig meghívott közönség foglalta el. A zeneakadémiának nem lévén saját orkesztere, a mai zenekart a filharmonikus társulat tagjaiból s az intézet tanáraiból és kiválóbb növendékeiből állították össze, így lettünk részesei annak a nem mindennapi látványnak, hogy művészeti életünk korifeusait, Hubay Jenőt, Poppert, Herzfeldet, Bloch Józsefet, Lentz Rezsőt ott láttuk hegedülni a kottás pulpitusok mögött. A hangversenyt Erkel Gyula dirigálta. A fő figyelem természetesen Dohnányi Ernőre irányult. Elvégre, ha egy húszéves fiatalember, a ki alig rázta le az iskola porát, két nagyszabású munkájával az egész ország muzsikusaival konkurenciája mellett győztesnek kerül ki, ez a dolog megérdemli a fölszigázott várakozást. Nagy követelésekkel hallgattuk a szimfóniát és uvertürt s örömmel láttuk, hogy a közönség szankcionálta a bizottság ítéletét. Fiatal zeneszerzőink közt Dohnányi határozottan a legizmosabb, legnagyobb kaliberű tehetség. Erősen kifejezett szimfonikus érzése van: szélesen, de tömören koncipiál. Schumannon és Brahmszon nevelkedett, a német romantika telíti kissé borongós, fiatal ember létére a kelletténél higgadtabb invencióját. A szimfónia végső tételében az uvertűr némely helyein csillogott csak föl a fiatalság rakoncátlan, formát bontó temperamentuma. A Zrínyi–uvertűr fölülmúlja a szimfóniát. Tragikus, megkapó alaptónusa van. Csataképei színesek, a zenei festés megengedett eszközeivel élnek esztétikai határok kö-

zött. A mű formája szabad, néha csapongó, a szimfónia viszont egy leláncolt tetszés impresszióját kelti. Dohnányit a publikum tüntető tapsokkal halmozta el. Az említett két munkán kívül még *König* Péter lendületes, erővel teljes *Ünnepi uvertür*-jét, *Lichtenberger* graciózus szkerzóját és *Schmidt* Gusztáv előkelő stílusban tartott, briliáns hegedű-koncertjét hallottuk, a legutóbbinak szóló-részét maga a szerző játszotta. Nagyon kedves, invenciózus munka és külön dicséretünkre érdemes *Dienzl* Oszkár *Magyar szüit*-je vonós zenekarra. Magyaroknak ugyan nem magyar, de igen csinos franciás muzsika, mely szerzőjének határozott talentumáról tanúskodik. Meglehet, hogy *Dienzl* fog még valósággal magyar szüitet is írni. A hangverseny nívója vetekedhetett a filharmonikusok akármelyik estéjének színvonalával, és alig hisszük, hogy a külföldön bárhol ennyi eredményt tudna fölmutatni a konzervatóriumok zeneszerző osztálya. A mi a kitűnő professzornak, *Koessler* Jánosnak és a magyarok kétségtelen zenei hivatottságának köszönhető. (*k.a.*) [Kern Aurél]

85. Budapesti Napló 1897. június 4.

Hangverseny. A zeneakadémia mai hangversenyén kizárólag az előrehaladottabb növendékek zenekari szerzeményeit adták elő, és különösen érdekes volt a megismerkedés két olyan művel, amelyek mindegyikét csak az imént tüntették ki a Király-díj pályázatán. *Dohnányi* Ernő, a szerencsés fiatal szerző már többször adta jelét szép készültségének. F-dur szimfóniája és Zrínyi-nyitánya sem tehetség nélkül való munkák. A szerző sokat tanult és eleget hallott, amit nagy apparátussal dolgozó zenekara is elárul, de önállóságra még nem tett szert. Sekély invenció, üres frázisok, amelyekért alig pótol egy itt-ott felcsillanó eredeti gondolat. *Dohnányira* kellő igyekezet mellett szép jövő vár, de hogy a ma hallott műveivel pályadíjat nyert, azt első sorban jó szerencséjének tulajdoníthatja. A Király-díj pályázatának eredménye nagy szegénységi bizonyítványt állít ki hazai zeneszerzőink számára. *König* Péter ünnepi nyitánya ügyesen hangszerelt, de minden eredetiség híján lévő kompozíció. *Schmitt* Gusztáv hegedűversenye pedig egynéhány nehezebb kadenciának minden egyéb belső tartalom nélkül való sorozata, amelynek gyenge előadása sem járult hozzá a külső hatás emeléséhez. Erőteljes, sokat ígérő tehetségnek bizonyult *Lichtenberger* Ernő, akinek scherzója igen kedves, tetszetős munka, csak a hangszerelés kissé nehézkes benne. *Dienzl* Oszkár magyar suite-jének eleven ritmikája, színes hangszerelése szintén igen jó benyomást kelt a hallgatóban. A nagyszámú közönség, amelynek soraiban *Perczel* és *Wlassich* minisztereket is láttuk, természetesen sokat tapsolt a magyar Mascagninak és Leoncavallóknak, akiknek az előlegezett elismerés bizonyára buzdítással fog szolgálni a további tanulásra és fejlődésre. (-n.) [Márton Miksa dr.]

86. Egyetértés 1897. június 4.

A zeneakadémia hangversenye. Az országos zeneakadémia mai második vizsgálati hangversenyén, a melyet a Vigadó nagytermében, fullasztó hőségben tartottak meg, a zeneszerzési tanszak növendékeinek orkesztrális műveit mutatták

be. Az est érdekessége az intézet koszorús növendékének, *Dohnányi* Ernőnek két műve, az *F*-dur szimfónia és a *Zrínyi* nyitány volt, a melyekkel a fiatal, alig huszonkét [20] éves szerző az ezredévi királydíjak közül kettőt nyert meg. *Dohnányi* önálló, eredeti művész egyéniség, a kiben az alkotó erő kiváló forma-érzéssel és figyelemreméltó technikai tudással párosul. Ma hallott két műve magasan fölülemelkedik a növendék-kísérletek átlagos színvonalán s kihívja a komoly bírálókat, a mely többé nem iskolai növendékkel, de egy inspirált zene-költővel áll szemben, a kinek tehetsége még nem forrott ki teljesen, de a kire zenei életünkben minden bizonnyal jelentős szerep vár. A szerzőt fiatalos heve még sokszor elragadja, csapongó képzelme minduntalan áttöri a korlátokat, motívumai nyugtalanul háborognak, de ez mind az ifjú Herkules öserejére mutat, a mely még nincs kellően idomítva. Különösen a *Zrínyi* uvertürben tűnt ez fel, a hol a fiatal komponista sokat beszél, vagyis inkább lármáz, de keveset mond, s a mit legjobban csodálunk, a hangszerelésben és külső effektusok összehalmozásában máris a Strauss Richardok raffinériájához nyúl. Ezer szerencse, hogy *Dohnányiban* sokkal több az invenczió, semhogy tartanunk kellene attól, hogy a programzene útvesztőjébe téved. Szimfóniáját filharmonikusaink remélhetőleg a jövő szezonban előadják, akkor lesz alkalmunk azt részletesebben méltatni. [...] A műveket az intézetnek operai muzsikussal kiegészített zenekara *Erkel* Gyula vezetése alatt a lehető legjobb interpretációban mutatta be. A nagyszámú közönség soraiban ott láttuk *Perczel* Dezső, *Wlassics* Gyula, báró *Dániel* Ernő és *Josipovich* Imre minisztereket, *Zsilinszky* államtitkárt, dr. *Bezerédj* Viktor miniszteri tanácsost, *Végh* János táblai bírót, míg a művészvilág kitűnősei: *Hubay* Jenő, *Popper* Dávid, *Herzfeld* és *Bloch* tanárok a zenekarban működtek. (f. k.) [talán felsőkubini Koroda Pál]

87. *Fővárosi Lapok* 1897. június 4.

A zeneakadémia mai hangversenye. [...] A mai hangversenyen a zeneakadémia zeneszerzési növendékeinek műveit mutatják be. Valóban bámulatos, hogy a növendékek mennyire követik a Wagner irányt. Az egész hangversenyen át nem hallunk mást, mint folytonos kürt-harsogást, dobpergést és csinellezést. *Dohnányi* Ernő az intézet legtehetségesebb növendéke, a kinek ama symfóniáját mutatják be, a melyért az ezer forintos királydíjat nyerte meg, leginkább szenved ebben a hibában. Symfóniájában nincs semmi egység, a tételek nem folynak egymásból és azok között semmi egység sincs. El kell azonban ismernünk, hogy a hangszerelésben nagyon járatos és művének harmadik részében sok invencziót találunk. *Dienzl* Oszkár magyar nyitánya és *Lichtenberger* Emil *Scherzója* ügyes munkák. *König* Péter ünnepi nyitányában a *Rajna kincse* hatását észleljük, míg *Schmidt* Gusztáv hegedűversenyének első tétele sok ízléssel és a hegedű karakterének ismeretével van csinálva. A hangversenyen az operaházi zenekar tagjai és az akadémia tanári kara, köztük *Hubay* és *Popper* is működnek közre. (L. J.)

88. Magyar Hírlap 1897. június 4.

Zeneakadémia. Első zeneiskolánk, vagy mondjuk, egyetemünk ma este a Vigadó nagytermében zenekari apparátussal mutatta be zeneszerzési növendékeinek produkcióit. Köztük legtekintélyesebb apparátussal *Dohnányi* Ernő állott elő: egy szimfóniával és egy *Zrínyi*-hez címzett nyitánnyal. Mi Dohnányit ez alkalommal mint növendékét vesszük bíráló alá, s nem mint a „Királydíjak” nyertesét. Mint növendék kétségtelenül nagyszabású talentum, akinek szimpátiánk jeléül azt ajánljuk, hogy a most elnyert 1500 forintot hasznosan fordítsa tanulmányainak tökéletesítésére. Ezen a szép pénzen sokat kell neki tanulnia és még többet felejtetnie. – Kedves tehetség *Dienzl* Oszkár, aki egy közös alapon álló [kozmetopolita] (bár ő magyarnak vallja) suite-ben kollégáinál ízlésesebbnek s tisztább kedélyűnek mutatta be magát. A többiek igazán kevés tehetséggel rendelkeznek. A hangversenyen *Perczel*, *Dániel*, *Wlassics* és *Josipovich* minisztereken és családjaikon kívül egész garmada nobilitás jelent meg.

89. Magyar Újság 1897. június 4.

Hangverseny. A nagy meleg, melynek hatása alatt a zöld vetés is megérik, felbátorítja a fiatal komponistákat is arra, hogy zsenge termékeiket bemutassák a közönségnek. A zeneakadémia évenként egyszer nagy apparátussal – a Vigadó nagytermében az operaházi zenekar segítségével – előadhatja a zeneszerzési tanszak növendékeinek munkáit. S ilyenkor gyakorta megesik, hogy a sok konkoly között tiszta búzaszemre is akad az ember. Így valódi tehetség nyilatkozik meg *Schmitt* Gusztáv hegedűversenyében. Sok benne a dallamosság, ha ez nem is mindenkor tiszta forrásból buzog; s a munka szilárd biztos felépítése is arra vall, hogy szerzője nem mindennapi tehetségétől még sokat várhatunk. *König* Péter ünnepi nyitánya csupa forma belső tartalom nélkül. Hasonlóképpen sokat ad a külső formákra *Dohnányi* Ernő, kinek két művét hallottuk. Mind a kettőben a vérmes Wagnerista nyilatkozik meg, ki színes instrumentációval takarja a gondolathianyokat. *Lichtenberger* „Scherzo”-ja túl hosszú, filigrán témája már a fél úton elfúl. *Dienzl* Suite-[jé]ben a dallamokra sújtásokat rakott azon hiszemben, hogy a magyar zene jellegzetes vonásait sikerült elérnie. A közönség, melynek soraiban *Wlassics*, *Perczel* és *Dániel* minisztereket láttuk, sokat tapsolt és sokat szenvedett a pokoli hőségtől.

90. Nemzet 1897. június 4.

Zeneakadémia. Az országos m. kir. zeneakadémia évi vizsgálatai közül a mai volt a legnevezetesebb és a legérdekesebb. Ma a zeneszerzési tanszak növendékei mutatták be szerzeményeiket. Növelte az érdeklődést az is, hogy a mai bemutatón *Dohnányi* Ernőnek két művét is előadták, azt a két művet a mely e napokban a királydíjakat is megnyerte. A zenekarban ez alkalommal a zeneakadémia két illusztris tanára, *Popper* Dávid és *Hubay* Jenő is részt vettek, de részt vett abban az operai zenekar számos tagja is. A Vigadó nagy terme zsúfolásig megtelt előkelő kö-

zönséggel. A vizsga König Péter *Ünnepi nyitányával* vette kezdetét. A mű ugyan nem éppen nyitányszerű, de erőteljes hangszerelése és fordulatos eszméi által tűnik ki. A hatás jelentékeny volt s a fiatal szerzőt, műve elhangzása után, vagy ötször kitapsolták. Ezután következett Schmitt Gusztáv hegedűversenyének első tétele, melyet a szerző adott elő hegedűn, zenekar-kíséret mellett. Nem éppen nagy igényekkel lép fel, de aránylag elég érdekes mű. [...] És most következett az est legnagyobb érdekessége: Dohnányi Ernő pályanyertes és öt részből álló F-dur szimfóniája. Az első tétel imponáló erejével kelti föl a figyelmet, az összefüggés ugyan kissé laza, a logikai egymásután kissé túl merész, de mindenestre nagyon érdekes az egész koncepczió. A hangszerelése színes, helyenkint káprázatos. Az összbenyomás pedig az, hogy e tétel kissé kiforratlan, de okvetetlenül egy sokra hivatott tehetségnek a produktuma. Az adagio-tétel szintén méltó a Dohnányi tehetségéhez. Ez is csupa hév és erő. Hangszerelése mesteri. Ez után a részlet után kitört az ováció a szerző személyével szemben. A harmadik Scherzo részlet valóságos rakéta hatásával sistergett. A finalé igazi grandiózus befejezés telve poétikus részletekkel és duzzadó erővel. A hatás igen nagy volt, a derék fiatal szerző alig győzte az ovációkat megköszönni. Következett ezután Dienes Oszkár *Magyar suiteje* vonós zenekarra. E kompozíció csinos, üde, hangulatos mű, melynek magyar motívumai előkelő klasszikus tónusban vannak bemutatva. A fiatal szerzőt nem csak zajos tapsokkal, de babérkoszorúval is kitüntették. A magyar irányú suite-nek mind a három része egy szép reményekre jogosító fiatal ember sikerült és invenciózus alkotása. Végül Dohnányinak szintén pályanyertes *Zrínyi-nyitányát* mutatták be. Ez a mű egy egész muzikális arzenálból van összeállítva. Csupa bombaszt és zaj az egész, a szerző kissé többet markol, mint amennyit fog. De tudása, szilaj temperamentuma e műben is erősen kidomborodik. A közönség zajos tetszéssel fogadta e páratlanul zajos befejező művet. A vizsgán ott láttuk Perczel Dezső, Dániel Ernő báró és Wlassics Gyula minisztereket is, a kik egész estén át szívesen tapsoltak a tehetséges ifjoknak és a kitűnő tanári karnak is. Mert a zeneakadémia tanári kara a legteljesebb elismerést vívta ma ki magának. A cél tudatos vezetés, buzgalom és lelkiismeretes oktatás minden egyes számnál kiviláglott. És a nagy közönség tapsa és elismerése méltán emelheti magasra az ő kötelességérzettől áthatott öntudatukat. (A. L.) [Aranyi Lipót]

91. *Neues Pester Journal* 1897. június 4.

(Konzert.) Die Direktion der Landes-Musikakademie veranstaltete heute im großen Redoutensaal ein interessantes Konzert, bei welchem durch das von Julius Erkel geleitete Orchester der kön. Oper (in welchem auch Professoren der Musikakademie mitwirkten) eine Reihe Kompositionen von Schülern der Kompositionsklassen der Anstalt zur Aufführung gelangte. Das reichhaltige Programm wurde durch eine „Festouvertüre“ von Peter König eröffnet, ein Werk, das für den Mangel eigener Physiognomie durch seine vornehme Haltung, die tüchtige Arbeit, eine volle und klangreiche Instrumentierung entschädigt. [...] Von

dem jungen D o h n á n y i, dem genialsten Schüler, den die Akademie seit Jahren besessen, hörten wir zwei Werke, dazu gleich preisgekrönte, nämlich die erste (F dur) Symphonie des Autors und seine Zrínyi-Ouverture, welche beiden Tonsstücke in einer vor wenigen Tagen entschiedenen Konkurrenz mit den Königspreisen ausgezeichnet wurden. Von den beiden Werken ist die Ouverture unzweifelhaft das Produkt höherer Reife, ein Werk, dem unbedingt ein respektabler Kunstwerth beizumessen ist. Die Ouverture zeichnet sich durch ernsten, tragischen Grundton, dramatische Lebendigkeit und vorzügliches orchestrales Kolorit aus. Die Symphonie scheint eine Jugendarbeit; darauf deuten die geringe Konzentration des Ausdrucks, die schwulstige, dickflüssige Instrumentation, der Mangel an Empfindungsgehalt. Trotzdem zeigt auch dieses Werk den Stempel der genialen Konzeption, Selbstständigkeit der Erfindung, einen bewunderungswürdigen Ernst des künstlerischen Strebens und eine musikalische Bildung, welche mit dem Alter des Komponisten in überraschendem Kontrast steht. Der junge Künstler, der am Anfang einer voraussichtlich erfolg- und ruhmreichen Laufbahn steht, wurde von dem in großer Zahl erschienenen sehr vornehmen Auditorium durch Stürme von Beifall ausgezeichnet. Unterrichtsminister W l a s s i c h, der dem Konzert mit seinen Ministerkollegen Dániel, Perczel und Josipovich beiwohnte, sprach dem Vater des jugendlichen Siegers, sowie dem Direktor Mihalovich seine Gratulation aus. [...]

– Angesichts der höchst erfreulichen Resultate, welche das heutige Prüfungskonzert der Akademie zutage gefördert, wäre es hohe Undankbarkeit, neben den talentirten Zöglingen nicht auch mit Dankbarkeit und Achtung ihres verdienstvollen Meisters zu gedenken, dem die Pflege der Zukunftsblüthen unserer Kunst anvertraut ist. Es ist uns eine Freude, Professor Hans K o e ß l e r, den Unserigen nennen zu können; er ist ein Mentor, der mit größter Gewissenhaftigkeit bemüht ist, seinen Zöglingen das höchste Ausmaß musikalischer Bildung beizubringen, und ein Mann zugleich, der dem jungen Nachwuchs als leuchtendes Vorbild für künstlerischen Ernst, Vornehmheit des Geschmacks und der Gesinnung dient. (-y.)

(Koncert.) Az Országos Zeneakadémia igazgatósága ma érdekes koncertet rendezett a Vigadó nagytermében, melynek során a kir. Opera Erkel Gyula vezette zenekara (amelyben a zeneakadémia tanárai is közreműködtek) az intézmény zeneszerzés növendékeinek kompozícióból adott elő néhányat. A gazdag műsort K ö n i g Péter „Ünnepi nyitánya” nyitotta meg, amely mű a sajátos jelleg hiányáért kiváló tartással, takaros kidolgozottsággal, teljes, gazdagon csengő hangszereléssel kárpótol. [...] Az ifjú D o h n á n y i t ó l, az akadémia évek óta legzsenedibb növendékétől két, egyaránt díjnyertes darabot hallottunk, nevezetesen I. (F-dúr) szimfóniáját és Zrínyi-nyitányát, amely zenedarabok mindegyikét királydíjakkal tüntették ki a néhány nappal ezelőtt véget ért versenyen. A két darab közül kétségteljesen a nyitány az érettebb alkotás, amelynek tisztes művészi értékét feltétlenül el kell ismernünk. A nyitány kiemelkedik komoly, tragikus hangvétele, eleven drámaisága és ragyogó zenekari hangzása révén. A szimfónia ifjúkori műnek tetszik; erre utal a kifejezés gyér koncentráltsága, a fennhéjázó, dagályos hangszerelés, az érzelmi töltet hiánya. Mindazonáltal ez a darab is magán viseli a zseniális eszmének, az önálló találékonyságnak, a művészi igyekezet csodálatra méltó komolyságának, valamint a zenei

képzettségnek a bélyegét, amely meglepő ellentétben áll a komponista életkorával. Az ifjú művész, aki előreláthatólag egy sikerekben és hírnévben bővelkedő pályafutás kezdetén áll, a nagy számban megjelent, igen kiváló közönség körében viharos tetszést aratott. Wlassich oktatási miniszter, aki Dániel, Perczel és Josipovich minisztertársaival jelent meg a hangversenyen, az ifjú győző édesapjának és Mihalovich igazgató úrnak is gratulációját fejezte ki. [...]

– Az igen örömteli eredmény kapcsán, amelyet az akadémia mai vizsgakonzertje napvilágra hozott, roppant hálátlanság volna, ha a tehetséges növendékek mellett elfelejtenénk kinyilvánítani köszönetünket és figyelmünket az érdemekben gazdag mesternek, aki művészetünk eljövendő kivirágzásának letéteményese. Örvendünk, hogy a magunkénak mondhatjuk Koessler János tanár urat; olyan patrónus ő, aki a legnagyobb lelkiismeretességgel fáradozik azon, hogy növendékeivel megossza a zenei képzés legmagasabb fokát, s egyszersmind olyan ember, aki a művészi komolyság, az ízlésbeli kiválóság és a szellem ragyogó példaképül szolgál az ifjú nemzedék számára.

92. *Pesti Napló* 1897. június 4.

Növendék-zeneszerzők a Vigadóban. Az *Országos Zeneakadémia* egyetlen nagyobbzsabású szereplése az az évente szokásos hangverseny, amelyen az *Operaház zenekara* által a zeneszerzés tanszak növendékeinek munkáit mutatja be a nyilvánosságnak. Ezek iránt a hangversenyek iránt általános az érdeklődés a művészek és a művészetkedvelők körében. Mindenki rég lesi-várja azt a sokat emlegetett eredeti tehetséget, aki lelkének ihletével kiragadja a magyar zenét mostani egyszerű formáiból s a magasabb klasszikus zene szféráiba emelje, másrészt lendítsen sivár művészeti viszonyainkon, amely mostanában a terméketlenség jegyében áll. A mai hangversenyen az érdeklődés a rendesnél nagyobb mérvben nyilatkozott meg. A hangverseny műsorán ugyanis ott volt *Dohnányi Ernő szimfóniája* és *Zrínyi-nyitánya*, amelyeknek legutóbb a *Királydi-j-pályázaton* egyhangúlag ítéltek oda az ezer és ötszáz forintos pályadíjat. A két szerzemény nem felel meg annak a várakozásnak, amelyet a közönség a bírálóbizottság véleménye alapján hozzájuk fűzött. *Dohnányi szimfóniája* nagy méretekben tartott munka, amelynek nagy apparátusa és a benne megnyilatkozó tudás kétségkívül imponáló hatást gyakorolnak. De azonnal felötlik a munkának két hiánya: teljesen kívül esik a szimfónia stíljén, teátrális szólamokban mozog a hangszerelése is, mintha színpad számára készült volna, továbbá témái, amelyekben nem éppen gazdag, nem eléggé jelentékenyek s a kidolgozás által sem válnak azzá. A nagy, terjedő formátumban vajmi kevés a tartalom. Az egyes tételekből is hiányzik a stílnak és a tartalomnak egysége, a zenei gondolatszövésnek csak kezdetleges nyomait látjuk. Aránylag legsikerültebb az *Adagio*, amely érdekesen, hangulatosan indul, de csakhamar ellaposodik. Nagyjában ugyanezt a benyomást kelti a szintén jutalmazott *Zrínyi-nyitány* is, ámbár itt a tárgyhoz jobban illik az a modern színpadias dikció, amelybe *Dohnányi* gyengécske, invenció nélküli egyénisége elmerült. Ilyformán a nagy ezredévi zenei pályázat sem hozta meg a régóta várt magyar zeneköltőt. A további növendékek általában jelentéktelen művekkel szerepeltek. [...]

A Zeneakadémia vizsgálhangversenye, 1897. június 16.

(Liszt: Don Juan-fantázia)

93. Budapesti Hírlap 1897. június 17.

Budapest, jún. 16. (A **zeneakadémia**) mai hangversenye voltaképpen *Dohnányi* Ernő ünneplése volt. Dohnányi Liszt *Don Juan fantáziáját* játszotta. A közönség híret vette Dohnányi tüneményes virtuozitásának és csodálatos türelemmel várta végig a rekkenő, szinte elviselhetetlen hőségben az egész hosszú műsort. Végül elkövetkezett a fantázia. Dohnányi játéka fölülmúlt minden várakozást. Csak igen kevesen zongoráznak úgy, a hogy ez a hatalmas talentumú fiatal ember tud. A modern virtuozitás titánjai közül való, kit, a mint a nyilvánosság elé lép, egyszerre d'Albert-rel és Sauerrel együtt fog említeni a világ. Előadásának ereje és közvetlensége csak ezekhez hasonlítható. A fantázia végeztével olyan dolog történt, a mi a vizsgálati hangversenyek történetében bizonyára páratlan. A közönség tombolva, éljenezve állta körül a dobogót s addig tapsolt, míg Dohnányi újra a zongorához nem ült és tovább nem játszott. A professzorok ámulva nézték az akadémiai fegyelem e megbontását, de mindhiába, ez egyszer az iskola vizsgálata átalakult igazi hangversennyé, művészi eseménnyé, egy magyar fiú kezdte diadalútját ott, hova minden sikere vissza fogja vetni fényét: saját iskolájában. A hangverseny többi száma közt főlemlítjük *Novák* Ilonka, Maleczkyné növendékének ízléses szép énekét, különösen pianója és rendkívül egyenletes felső skálája keltett kiváló tetszést. Becses organuma van *Haasz* Paula kisasszonynak, ki Passyné legügyesebb tanítványai közül való. *Lichtenberger*, kit eddig csak zeneszerzőnek ismerünk, ma jelesen képzett zongorásnak mutatkozott be. *Payr* Olga kisasszony hegedűjátékát sokszor volt már alkalmunk dicsérni. Az énekkar *Koessler* tanár egy hatalmas polifóniájú zsoltárénekét adta elő nagy hatással. A kitűnő professzort zajosan megtapsolták. (k-a.) [Kern Aurél]

94. Egyetértés 1897. június 17.

Hangverseny a zeneakadémiában. Az országos zeneakadémia ma esti vizsgálati hangversenyének legértékesebb száma *Koessler* János tanár vegyeskarra írt „Zsoltár”-ja volt. Kiváló zenei tudással megkomponált, architekturális szépségekben gazdag mű, a melyet az intézet énekkara a szerző vezénylete mellett minden részletében gondos, plasztikus előadásban mutatott be. A meghívott közönség zajos tapsokkal tüntette ki a szerzőt, a ki bizonyára nem szorul reá tanítványainak túlbuzgó és néha tolaakodó tömjénezésére. Még egy karének-számot, Schubert „Isten a természetben” című vegyes karát hallottuk ugyancsak szépen árnyalt interpretációban. A közreműködött növendékek közül legtöbb érdeklődést *Dohnányi* Ernő keltette, a ki Liszt hatalmas Don Juan ábrándját zongorázta érett felfogással, erővel és kifejezéssel. A fiatal ember mint elsőrangú zongoraművész és nagy reményekre jogosító zeneszerző hagyja el az intézetet. [...] (f. k.) [feltételezhetően felsőkubini Koroda Pál]

95. *Magyar Hírlap* 1897. június 17.

Zeneakadémia. Valóságos afrikai hőségben hallgattuk meg ma este a zeneakadémia második vizsgái hangversenyét. Hangszerek és szereplők egyaránt megsínylették a melegnek hatását, csak a hallgatóságé indokolt, mert familiáris lelkesedése maradt élénk és zajos. [...] A nagy ágyú ez alkalommal ismét *Dohnányi* Ernő volt, aki ez alkalommal mint játékos tüntette ki magát. Dicséretére legyen mondva, *Dohnányi*, a sok becézgetés, kényeztetés dacára, mellyel ezt a nagy stílu talentumot rontják az akadémián, a zongorajátékát jobban megtudta óvni a szertelenségektől és túlzásoktól, mint a kompozícióit, amelyekkel bár királydíjakat nyert, bennünket nem elégitett ki. Ma nagy dologba vágott; a *Liszt*: Don Juan fantáziáját játszotta *Sauer* és *d'Albert* művészetének egyik leghatalmasabb produkcióját. Hozzájuk föl nem ér, de nagyon szépen, hatalmas erővel és pompás készséggel oldotta meg rendkívül nehéz feladatát.

96. *Pester Lloyd* 1897. június 17.

In der Landes-Musikakademie fand heute das vierte Prüfungskonzert statt, in welchem wieder einigen Zöglingen Gelegenheit geboten war, ihre Fortschritte zu zeigen. Ernst *Dohnányi*, der unlängst als Komponist zweier Orchesterwerke günstige Erwartungen geweckt hat, stellte sich heute in dem gelungenen Vortrage der *Liszt'schen* Don-Juan-Phantasie auch als tüchtiger, in solider Schule gebildeter Pianist vor. [...]

Az Országos Zeneakadémián ma volt a negyedik vizsgakoncert, amelyen néhány növendék megint lehetőséget kapott, hogy bemutassa előmenetelét. *Dohnányi* Ernő, aki a minap két zenei darab szerzőjeként ébresztett kedvező várakozást, ma *Liszt* Don Juan-fantáziájának jól sikerült előadásával zongoristaként is ügyes, megbízható iskolában képzett muzsikusbennyomást keltette. [...]

* In der **Landes-Musikakademie** fand heute das vierte Prüfungskonzert statt, in welchem wieder einigen Zöglingen Gelegenheit geboten war, ihre Fortschritte zu zeigen. Ernst *Dohnányi*, der unlängst als Komponist zweier Orchesterwerke günstige Erwartungen geweckt hat, stellte sich heute in dem gelungenen Vortrage der *Liszt'schen* Don-Juan-Phantasie auch als tüchtiger, in solider Schule gebildeter Pianist vor. Sehr annehmbare Leistungen boten auch Fräulein *Olga Schüller* und Emil *Sichtenberger* am Klavier. Brillante Technik entwickelte die Violonistin Fräulein *Olga Bayr* in einer „Csárdaszene“ ihres Meisters Hubay, sauber und mit rundem, warmem Ton spielte Stefan *Bereini* den zweiten Satz eines Violoncell-Konzerts von Popper. Ueber bildungsfähige Stimmen verfügen die Fräulein *Margit Weiss*, *Paula Haas* und *Ilona Novák*. Zwischen den Solonummern sang der gemischte Chor der Anstalt mit schöner Präzision Schubert's „Gott in der Natur“ und einen Psalm Köppler's. *Peter Lloyd 1897. Juni 17.*

5. faksimile: Kritika a Zeneakadémia vizsgahangversenyéről,
Pester Lloyd, 1897. június 17.

97. *Pesti Hírlap* 1897. június 17.

(**Hangverseny.**) Felette érdekes műsora volt az országos m. kir. Zeneakadémia ma este megtartott negyedik vizsgálati hangversenyének. Nemcsak az egyes növendékek vetélkedtek egymással abban, hogy igazi művészi nivó felé törekvő előadásaikkal érdemeljék ki a nagyszámú hallgatóság elismerését, hanem ezen egyszerű növendékhangverseny keretében ma este bemutattak egy nagyszabású monumentális énekari kompozíciót, *Koessler* Jánosnak 51-ik zsoltárát is, mely valójában megérdemelné, hogy mielőbb megfelelő, művészi interpretációban részesülne [...]. A többi növendékek közül említést érdemel *Perényi* István, Popper tanítványa, aki igen értelmesen játszott a mesterének E-moll gordonka-versenyéből az I. tételt, *Payr* Olga, aki igazi cigányos temperamentummal hegedülte el a mesterének, *Hubay* Jenőnek egyik csárdajelenetét és *Dohnányi* Ernő, aki Liszt Don Juan-ábrándjának valósággal Sauer Emilre emlékeztető virtuóz előadásával ismét fényesen igazolta, hogy nemcsak tehetséges zeneszerző, hanem mint exekutív művész is első közt nem éppen az utolsó.

98. *Pesti Napló* 1897. június 17.

Növendékek hangversenye. Az *Országos Zeneakadémia* mai utolsó előtti hangversenyén *Dohnányi* Ernő, a királydíjak nyertese, mint zongorajátzó keltett föltűnést. A fiatal ember régibb föllépései alkalmával klasszikus műveket játszott s azoknak sem felfogásában, sem technikai kivitelében nem mutatott valami különös kvalitásokat. Ma azonban minden ízében modern virtuóz munkát, *Liszt* Don Juan-ábrándját játszotta, mely vajmi kevés föladatot nyújt a művész felfogásának, de annál hálásabb technikai tekintetben. *Dohnányi* sok bravúrral, erővel, bárha nem éppen egyenletesen s éretten adta elő a zajos, csillogó művet, a zajos tapsokra még egy saját szerzeményű *Scherzó*-ját adta ráadásul. A többi növendékek közül *Haasz* Paula erőteljes, kissé érdes mezzoszopránjával és *Lichtenberger* Emil zongorázó szép tónussal tűntek föl. A többi növendékek általában sok szorgalomról, de sok hibáról is tettek tanúságot. Mindenekelőtt felötlő, hogy a zeneakadémiai vizsgákon mily nehéz föladatok elé állítják a növendékeket, akiket a technikával való küzdés teljesen elvon a zene tartalmának kifejezésétől. Sok az olyan munka is, amely nem növendékek számára való. Ilyen a *Dohnányi* mai száma és *Payr* Olgáé, aki *Hubay* egy hangversenyterembe való csárdajelenetét játszotta elég nyersen. Szép eredményeket ért el *Koessler* tanár az intézet énekkarával, amely ma is lendületesen precízen adta elő *Schubert* és *Koessler* egy-egy karénekét.

99. *Magyar Újság* 1897. június 18.

Az országos m. kir. zeneakadémia szerdán tartotta az évadban utolsó előtti vizsgálati hangversenyét, a válogatott s gondosan összeállított műsor minden száma zajos tetszést keltett, bár e tetszésnyilvánításban nem utolsó érdeme volt annak a nagyszámú jóakarónak s rokonnak, kik a hangversenytermet egészen megtöltötték. A zongorázók közül különösen *Dohnányi* Ernő tűnt ki, a ki Liszt „Don Juan

ábránd"-ját művészi előkelőséggel játszotta. *Dohnányi* a ki különben zeneszerzőményeivel is elég szép nevet biztosított már magának, szép művészi pályának néz elébe. [...]

Vizsgahangverseny a Zeneakadémián, 1897. június 20.

(Dohnányi: Vonósszextett első tétel, két Scherzo)

100. *Budapesti Hírlap* 1897. június 21.

Budapest, jún. 20. (**A zeneakadémia**) zeneszerzési osztálya délelőtt rendezte második nyilvános hangversenyét az intézet nagytermében. Többnyire kamarazene-műveket hallottunk, bizonyoságul annak, hogy a növendékek a legnehezebb és legtöbb dologban tudást igénylő műfajokat kultiválják. *Dohnányi* Ernő, az intézet ünnepelt talentuma, egy szextett első tételét s két zongora-szerzőt⁹ mutatott be. Inspirációval és erővel teljes munka mindkettő. Az óriási virtuozitást igénylő szerzőkat, melyeket Dohnányi maga játszott, a hallgatóság viharosan megtapsolta. [...]. A fiatal szerzőket és kitűnő, fáradhatatlan tanárukat, *Koessler* Jánost, a ki néhány év alatt igazán számottevő fiatal zeneszerző nemzedéket nevelt Magyarországnak, a jelenvoltak tetszéssel és ovációkkal halmozták el. (*k.a.*) [*Kern Aurél*]

101. *Budapesti Napló* 1897. június 21.

Hangverseny. A zeneakadémiában ma volt a zeneszerzési tanszak növendékeinek évzáró vizsgálata. Általában igen kedvezőnek mondható a vizsga eredménye. *Koessler* János kitűnő mester, aki biztos kézzel, nagy tudással és finom ízléssel neveli a zeneszerzés nehéz pályájára készülő fiatal nemzedéket. Kizárólag az ő üdvös befolyásának tulajdonítható, hogy az utóbbi időkben egynéhány sokat ígérő talentum került ki első zeneiskolánkból. Ezek között első helyen *Dohnányi* Ernő áll, aki pláne már mint poeta laureatus hagyja el az intézetet. Ma hallott művei is erős tehetségről tanúskodnak, különösen vonós hatásának első tétele igazán szép, telve eredeti gondolatokkal és mindvégig csinosan hangszerelve. Két scherzója már gyengébb dolog. Kevés invenció, csupa bombasztikus frázis és nehéz technikai figurák, nyilván hogy alkalom adassék az előadónak vituozitása kifejtésére. *Dohnányi* meg is felelt ennek a feladatnak teljes mértékben. *König* Péter szintén talentumos növendék, suite-je és vonós hatosa egyaránt dicséretes munkák úgy a belső tartalom, mint különösen a pompás instrumentáció tekintetében. *Schmidt* Gusztáv Es-dur vonós négyesének is vannak igen csinos részletei, különösen az andante cantabile friss, melodikus és hat kedvezően. Kevésbé sikerült a *Nagy* Zoltán zongoraszonátája, kissé felületes munka, amelyen még nagyon meglátszik az iskola pora. Az egyes művek előadása igen gondos és összevágó volt, a

⁹ Dohnányi talán az 1895-97-között komponált op. 2-es *Négy zongoradarabból* játszott el két tételt, bár a sorozatban csak az első, a cisz-moll viseli a *Scherzo* címet (hivatalos bemutatója 1897. október 7-én volt Berlinben). Kevéssé valószínű, hogy zeneakadémiai vizsgáján egy gyermekkori darabját játszotta volna.

siker pedig rendkívül hízelgő az ifjú szerzőkre nézve. Közönség sok volt, mint rendszeren. (- n.) [Márton Miksa dr.]

102. Egyetértés 1897. június 21.

Az orsz. m. kir. Zeneakadémiában tegnap délelőtt tartották az ötödik s egyúttal e tanévben az utolsó vizsgálati hangversenyt. A zeneszerzési tanszak növendékei – szám szerint négyen – mutatkoztak be, muzsikájukkal és a hangszerelésben tett előmenetelükkel egyetemben. A fiatal szerzők a pódiumon ültek s nagyobbára maguk játszották darabjaikat, míg a műzsák, a kik az ihletet adták nekik, azok lent ültek a közönség sorai közt, rózsaszín és világoskék blúzban. Talán ennek tulajdonítható az a frenetikus tapsvihár, a mely az egyes pieczek [pièce-k] után fölhangzott. Bizony erősebb és hatalmasabb volt, mint a szerzők darabjai s éppen ezért tesszük szóvá ezeket a komoly vizsgákhoz nem illő taps-orchestereket. A négy zeneszerző közül ismét csak *Dohnányi* Ernő nevét kell első sorban említenünk. Két scherzót adott elő s noha műve minden nagyobb koncepczió nélkül való, mégis annyi szépség s különösen eredeti felfogás van benne, hogy ma ismét meggyőződünk tehetségéről. [...]

103. Pesti Hírlap 1897. június 21.

(Az országos m. kir. zeneakadémia) vasárnap délelőtt igen érdekes hangversennyel fejezte be az idei vizsgálati előadásainak sorozatát. Ezúttal ismét a zeneszerzési tanszak növendékeinek műveiből mutattak be néhány részletet, előadták *König* Péter érdekes vonóshatosának két tételét (allegro animato és scherzo), valamint *Dohnányi* Ernő ügyesen kidolgozott sextettjének első részét, és mind a két töredék érdeklődést keltett a mű többi része iránt. *P. Nagy* Zoltán bemutatta zongoraszonátájának bevezető részét és *Dohnányi* Ernő két szellemes, temperamentumos scherzóját, azonkívül előadásra került még *Schmitt* Gusztávnak Es-dur vonósnégyese és *König* Péternek egy vonós zenekarra írt hangulatos suiteje, és valamennyi kompozíció, illetve azok szerzői és előadói a nagyszámú előkelő közönség zajos elismerésében részesültek.

104. Új Fővárosi Lapok 1897. június 22.

A jövő zenészei. Tegnap volt az utolsó vizsgálati hangverseny a *zeneakadémiában*. A műsort a zeneszerzési tanszak növendékeinek műveiből állították össze. Ez már a második hangverseny, a mikor az akadémia ifjú zeneszerzői bemutatkoznak. Az első a Vigadóban tartották meg pár hét előtt. Akkor előadták azokat a műveket is, a melyek a királydíjak nyertesei voltak; éppenséggel siker nélkül. Alig volt növendék, a kinek műve kielégített volna bennünket. A tegnapi vizsga azonban határozottan szépen sikerült. Négy növendék munkáját mutatták be ugyancsak az akadémia növendékei. *Schmitt* Gusztáv vonósnégyese egységes, kerekded mű. A hangszerek fölosztása szabályos és különösen a harmadik tételben nyilatkozik meg a szerző invencziója. *P. Nagy Zoltán* zongoraszonátájának első tételét játszotta. A szonátaformáról ugyan még nem sok fogalma van, de an-

nál csinosabban zongorázik. *Dohnányi* Ernőnek két scherzóját és vonóshatósának első tételét hallottuk, de a három mű közül egyikben sem találtunk eredetiséget. A fiatal szerző azonban művésziiesen zongorázik és mint exekutív művésznek szép sikerei lesznek. A legmegérdemeltebb sikert *König* Péter vonós-zenekarra írt suitje aratta. Mind a három tétel üde thema. A műben van erő és kiváló ízlés. Különösen az utolsó tétel van sok tudással megírva. Most már csak arra törekedjenek ezek a fiatal zeneszerzők, hogy lehetőleg magyar tárgyú opera szöveget zenésítsenek meg és továbbra is komolyan fogják föl hivatásukat. (I. j.)

105. Beilage zu Zenelap (Ungarische Musik-Zeitung) 1897. június 25.

Schlußprüfungs-Conzerte. Musik-Akademie, National-Conservatorium und die hauptstädtischen Privat-Musikschulen wetteifern miteinander in der Abhaltung von je mehr Prüfungs-Conzerten, mit je längeren Programmen. In diesem Jahre scheint das Resultat der musikalischen Ausbildungsanstalten sich sehr günstig zu gestalten. Es ist begründete Aussicht vorhanden, daß der Nachwuchs unserer Opernkünstler kein illusorischer wird. Die beiden Stars, welche heuer aus dem Herzen der Akademie hervorgingen, sind unstreitig: Herr Ernst Dohnányi, der neunzehnjährige, vom Genius gereiste Componist der preisgekrönten F-dur Symphonie und pompösen Zrínyi-Ouverture, sowie auf dem Gebiete der Gesangkunst: Fr. Ilona Czobor, die hochbegabte Mezzosopranistin mit dem tauschendem Vasquez'schen Wesen und Timbre, deren Stimme, vermöge ihrer phenomalen Ausdehnung und pomphaften Kraftfülle als ein kleines Weltwunder gelten kann. Der interessante geschmeidige Jüngling wird sich unter Prof. Koessler's zielbewußter Leitung gewiß zur höchsten Vollkraft entwickeln, während die anmuthige, liebe reizende Erscheinung der jüngsten Desdemona schon in der nächsten Saison auf der Bühne unserer Oper walten soll. Beide werden dem Ruhme der ungarischen Kunst dienen. Vielversprechende schöpferische Talente sind Peter König und G. Schmitt, deren Werke jüngst in Redoutensaale tiefen Eindruck hervorrufen. [...] (X.)

Záróvizsgakoncertek. A Zeneakadémia, a Nemzeti Zenede és a fővárosi magán-zeneiskolák egymással versengve tartanak mind több vizsgakoncertet, mind hosszabb műsorokkal. Ez évben igen előnyösnek tetszik a zenei tanintézmények eredménye. Alapos okunk van azt jósolni, hogy operaművészeink jövőendő nemzedéke nem illúzió csupán. Mindkét csillag, aki az idén lépett ki az akadémia kebeléből, vitán felül áll: Dohnányi Ernő úr, a díjnyertes F-dúr szimfónia és pompás Zrínyi-nyitány tizenkilenc éves, szeniális zeneszerzője, illetőleg az énekművészet területén: Czobor Ilona asszony, az igen tehetséges, a Vasquezére a megtévesztésig hasonlító lényű és hangszínű mezzoszoprán, akinek hangja fenomenális terjedelménél és pompás erejénél fogva a világ kisebbfajta csodájának számít. Az érdekes, hajlékony tanítvány Koessler professzor céltudatos vezetésével bizonyára el fog jutni az erő tetőfokára, miközben a legfiatalabb Desdemona bájos, szeretetreméltó alakja már a következő évadban Operánk színpadára léphet. Mindketten öregbiteni fogják a magyar művészet hírnevét. Sokat ígérő tehetség még König Péter és Schmitt G. is, akiknek művei legutóbb a Vigadó termében keltettek mély benyomást. [...]

- További híradás: *Pesti Napló* 1897. június 21.

Bizonyítványosztás a Zeneakadémián, 1897. június 27.

106. *Budapesti Napló* 1897. július 1.

A zeneakadémiából. *Wlassich* Gyula közoktatásügyi miniszter a Zeneakadémia zenekari hangversenye alkalmából, amelyen a zeneszerzési tanszék növendékeinek művei kerültek bemutatásra, meleg hangú leiratban fejezte ki elismerését az elért szép eredményért *Mihalovich* Ödön igazgatónak, *Koessler* Jánosnak, a zeneszerzés tanárának, *Szabó* X. Ferencnek, a hangszerelés tanárának, *Erkel* Gyula tanárnak a zenekari művek betanításáért, valamint a zenekarban közreműködött tanároknak. A Zeneakadémián 27-ikén fejezték be az iskolaévet. Ekkor adták ki az évi bizonyítványokat és az okleveleket. Művészi oklevelet kapott a múlt évben életbe léptetett szabályzat szerinti pályázat folytán *König* Péter a zeneszerzési tanszakból és *Schmidt* Gusztáv a hegedű-tanszakból. *Dohnányi* Ernőt a bizottság abban a kitüntetésben részesítette, hogy részére a zeneszerzési és zongora-tanszak után pályázat nélkül szolgáltatva ki az oklevelet. Az operai tanfolyamon *Hazafy* Hermína, *Wlasák* Vilma, *Czobor* Ilona, *Kertész* Ödön és *Zádor* Dezső nyertek oklevelet. Zongora-tanári oklevelet kaptak a következő végzett növendékek: *Benkey* Alice, *Fekete* Olga, *Halácsy* Margit, *Körömy* Géza, *Lichtenberger* Emil, *P. Nagy* Zoltán, *Ormai* Malvin, *Tóth* Árpád és *Török* Gizella.

- További híradások: *Budapesti Hírlap* 1897. július 1.; *Egyetértés* 1897. július 1.; *Pesti Napló* 1897. július 1.; *Forrásmegjelölés nélküli, német nyelvű újságkivágat a Dohnányi-hagyatékából (ZTI)* 1897. július eleje; *Die Kammermusik* (Zürich) 1897. szeptember 1.

Első szólóest a berlini Bechstein-teremben, 1897. október 1.

107. *Berliner Börsen-Courier* 1897. október 2.

Aus dem Musikleben. Am gestrigen Abend stellte sich im Saal Bechstein ein vielversprechender junger Pianist, Herr Ernst von Dohnányi aus Budapest, vor. Seine Wiedergabe der Fantasie und Fuge G-moll (Bach–Liszt) und der Beethoven'schen Sonate As-dur (op. 110), die ich von ihm hörte, verrieth reifes Können. Die Technik ist virtuos und doch bis in's Kleinste sauber, – ich hörte ihn nicht ein einziges Mal daneben greifen – und der Vortrag zeugt von feinem, musikalischem Verständniß. Herr Dohnányi gehört lobenswerther Weise nicht zu jenen jungen Klavierspielern, welche zu glauben scheinen, mit einem möglichst großen Kraftaufwande sei Alles gethan. Er versteht fein zu schattiren; vielleicht geht er sogar ein klein wenig zu weit im Maßhalten. Ich hätte von einem Ungarn eigentlich mehr Temperament erwartet. Eine eigene Composition des Concertgebers, Variationen und Fuge, war es mir nicht mehr vergönnt zu hören. [...] (*L. K.*)

Zeneélet. Tegnap este egy ígéretes ifjú zongorista, a budapesti Dohnányi Ernő úr lépett fel a Bechstein teremben. A G-moll fantázia és fuga (Bach–Liszt), illetve Beethoven Asz-dúr szonátája (op. 110), melyeket előadásában hallottam, érett tudásról tanúskodott. Technikája vir-

R. W. Im Bechsteinsaal gab gestern (Freitag) Herr Ernst von Dohnányi aus Budapest einen Clavier-Abend, in dessen Verlauf er sich als ein durchaus gediegener, wenn auch noch nicht völlig ausgereifter Künstler erwies. Das Programm enthielt außer der Beethoven'schen as-dur-Sonate, op. 110, die nicht in allen Theilen poetisch genug zum Ausdruck kam, nur sogenannte Kraftnummern, wie die Don-Juan-Fantasie von Liszt, die G-moll-Fuge von Bach-Liszt und vor Allem die großartige Fis-moll-Sonate von Rob. Schumann. Diese Wahl der Stücke schon ließ auf den Schwerpunkt der Begabung, die hauptsächlich in der Kraft beruht, schließen, und in der That, die physische Ausdauer war bewundernswerth und erinnerte in etwas an die Leistungen des jungen Mark Hambourg, dessen künstlerischer Individualität diejenige Dohnányi's verwandt ist. Damit soll jedoch nicht gesagt sein, daß das zarte Element gänzlich fehlte, die Wiedergabe der Aria in Schumann's Sonate sprach dagegen. Eine eigene Composition, Thema mit Variationen und Fuge, zeugte von bemerkenswerther musikalischer Selbstständigkeit, wenn auch einige weniger gedankenreiche Stellen mit unterfloßen. Alles in Allem darf man auf das zweite Concert des Künstlers, das für den 7. October angesagt ist, nach den gestrigen Vorführungen gespannt sein.

2
Lokal-Anzeiger
2. Oct. 97.

6. faksimile: Kritika Dohnányi szólóestjéről, *Berliner Lokal-Anzeiger*, 1897. október 2.

tuóz, s mégis a legapróbb részletekig tiszta – egyetlen egyszer sem hallottam, hogy melléütött volna –, előadásmódja pedig finom zenei megértésről árulkodik. Dohnányi úr dicséretes módon nem tartozik azok közé a fiatal pianisták közé, akik a jelek szerint azt hiszik, a lehető legnagyobb erőrafordítással minden el van intézve. Ért a finom árnyalatokhoz; sőt egy kicsit mintha még túl messze is menne a mértéktartásban. Magyar létére voltaképpen több temperamentumot vártam volna tőle. Arra már nem nyílt lehetőségem, hogy a művész egyik saját, Variációk és fuga¹⁰ című kompozícióját is meghallgassam. [...]

108. *Berliner Lokal-Anzeiger* 1897. október 2.

Im Bechsteinsaal gab gestern (Freitag) Herr Ernst von Dohnányi aus Budapest einen Clavier-Abend, in dessen Verlauf er sich als ein durchaus gediegener, wenn auch noch nicht völlig ausgereifter Künstler erwies. Das Programm enthielt außer der Beethoven'schen As-dur-Sonate, op. 110, die nicht in allen Theilen poetisch genug zum Ausdruck kam, nur sogenannte Kraftnummern, wie die Don-Juan-Fantasie von Liszt, die G-moll-Fuge von Bach-Liszt und vor Allem die großartige Fis-moll-Sonate von Rob. Schumann. Diese Wahl der Stücke schon ließ auf den Schwerpunkt der Begabung, die hauptsächlich in der Kraft beruht, schließen, und in der That, die physische Ausdauer war bewundernswerth und erinnerte in etwas an die Leistungen des jungen Mark Hambourg, dessen künstlerischer Individualität diejenige Dohnányi's verwandt ist. Damit soll jedoch nicht gesagt sein,

¹⁰ *Variationen und Fuge über ein Thema von E. G. [Emma Gruber] (op. 4, bemutató előadás).*

daß das zarte Element gänzlich fehlte, die Wiedergabe der Aria in Schumann's Sonate sprach dagegen. Eine eigene Composition, Thema mit Variationen und Fuge, zeugte von bemerkenswerther musikalischer selbstständigkeit, wenn auch einige weniger gedankenreiche Stellen mit unterflossen. Alles in Allem darf man auf das zweite Concert des Künstlers, das für den 7. October angesagt ist, nach den gestrigen Vorführungen gespannt sein. (R. W.)

A Bechstein teremben tegnap (pénteken) a budapesti Dohnányi Ernő adott zongoraestet, melynek során egészen magabiztos, ámbár még nem teljesen kiforrott művész benyomását keltette. Beethoven op. 110-es, Asz-dúr szonátáján kívül, amely nem minden részében jutott kellően poétikus kifejezésre, a műsor csupa úgynevezett bravúrdarabot vonultatott fel; Liszt Don Juan-fantáziáját, Bach–Liszt G-moll fűgáját és mindenekelőtt Rob. Schumann nagyszerű Fisz-moll szonátáját. Pusztán a darabok kiválasztásából is következtetni lehetett az adottságok súlypontjára, amely főképpen a játékerőben rejlik, s a zongorista fizikális kitartása valóban csodálatraméltó volt és az ifjú Mark Hambourg teljesítményére emlékeztetett, akinek művészi egyénisége ugyancsak rokonítható a szóban forgó Dohnányiéval. Ez azonban nem akarja azt jelenteni, hogy a gyengédség eleme teljességgel hiányzott volna, aminek ellentmond a Schumann-szonáta Áriájának előadása. Egy saját kompozíció, a Téma variációkkal és fűgával, figyelemreméltó zenei önállóságról tanúskodott, még ha akadt is benne egynéhány kevésbé tartalmas szakasz. Mindent egybevetve, a tegnapi előadás után joggal várjuk izgalommal a művész második, október 7-re meghirdetett koncertjét.

109. *Berliner National Zeitung* 1897. október 3.

Pünktlich am Freitag, den 1. Oktober, hat die Konzertzeit begonnen. Große Versprechungen macht sie nicht. Dem musikalischen Unternehmungsgeist scheinen keine neuen Schwingen gewachsen zu sein. Wir werden unsere großen Virtuosen mit Freude und alter Anhänglichkeit wieder begrüßen, daneben Manche zu hören bekommen, die es zu sein glauben, und viele Anfänger, Schüler und Stümper. Wir haben im vorigen Jahre größere Erwartungen gehegt. Sie haben getäuscht. Jetzt, wo wir mit ziemlicher Resignation in der Wintersaison gehen, werden sie vielleicht übertroffen. Der Anfang war befriedigend. Im Saal Bechstein lernten wir in Herrn Ernst von Dohnányi aus Budapest einen jungen Klaviervirtuosen von nicht gewöhnlicher Begabung kennen. Bachs G-moll-Fuge für Orgel im Klavierarrangement von Liszt gab Beweise für sein eindringendes geistiges Verständniß und seine Beherrschung der Darstellungsmittel. Das Werk entwickelte sich im großen Zuge. Er verschmäh't die kleinlichen Mittel mancher Klavierspieler, Bach zu modernisieren, sein edles Gesicht durch süßliche Pianos und übertriebene Marcatos für das „große Publikum“ aufzuschminken. Er ist, und das befriedigte uns am meisten, kein Pauker, wie so manche Neu-Lisztianer. Die As-dur-Sonate von Beethoven, op. 110, ist ein zarteres Gebilde. Größerer Reichthum wechselnder Empfindung tritt in ihr zu Tage. Auch diesem zeigte sich Geist und Kunst des Herrn Dohnányi gewachsen. Die Klarheit der Stimmführung war vollkommen. Die starken Verkürzungen des Themas im letzten Satz sind selten so deutlich und so vergeistigt zu Gehör gekommen. Im Arioso war uns aber das Tempo zu sehr „rubato“ und die Melodie zu wenig gesun-

gen, daher auch nicht zu Herzen sprechend. Wir hörten nur diese beiden Werke, weil wir noch einem anderen Konzert beiwohnen wollten. Aber es genügte, um ihm den übrigen Theil seines Programms, Schumann und Liszt, zuzutrauen. Dennoch hatten wir Ursache, unseren Entschluß zu bereuen. Fräulein Anna E. Otten aus New-York ist eine sehr jugendliche talentvolle Violinistin von anmuthiger Persönlichkeit, aber noch zu sehr Anfängerin, um in Berliner Singakademie öffentlich austreten zu dürfen. [...] (L. B.)

Pénteken, október 1-jén pontosan megkezdődött a hangversenyévad. Ez nem ad okot nagy várakozásokra. A jelek szerint a zenei vállalkozókedv nem növesztett új szárnyakat. Örömmel és a régi ragaszkodással köszöntjük majd nagy virtuózainkat, akik mellett több olyat is hallani fogunk, aki magát ilyennek tartja, valamint sok kezdőt, növendéket és kontárt. Az elmúlt évben nagyobb elvárásokat támasztottunk. Csalatkoznunk kellett. Most, hogy viszonylagos beletörődéssel nézünk a téli szezon elébe, talán kellemesen csalódunk. A kezdet elég jól sikerült. A Bechstein-teremben egy ifjú, nem szokványos képességekkel megáldott zongoravirtuózt ismertünk meg a budapesti Dohnányi Ernő személyében. Bach G-moll orgonafügája, melyet Liszt írt át zongorára, mély szellemi megértésről, valamint az előadói eszközök feletti uralmáról tanúskodott. Kibontakozott a mű nagy íve. A művész megveti számos pianista kicsinyes eljárását, akik modernizálják Bachot, s nemes arcélét édeskés pianókkal és eltűzött marcatókkal sminkelik ki a „nagyközönség” számára. Ami a legnagyobb megelégedésünkre szolgált, az az, hogy Dohnányi nem dobol a zongorán, mint oly sok újlisztianus. Beethoven op. 110-es, Asz-dúr szonátája finomabb alkotás. A váltakozó érzelmek nagyobb gazdagsága nyilvánul meg benne. Dohnányi úr szelleme és művészete, úgy tűnt, ehhez is fölött. Teljes volt a vonalvezetés világossága. Az utolsó tétel erőteljes témarövidítéseit ritkán hallhattuk ilyen tisztasággal és átszellemlőn kifejeződni. Az Arioso-ban viszont a tempó számunkra túl „rubato” volt, a dallam pedig, mivel kevésbé volt éneklő, nem is szólt a szívhez. Csak ezt a két darabot hallottuk, ugyanis egy másik koncerten is részt akartunk venni. Ez is elegendő volt azonban ahhoz, hogy Dohnányi úrra rá merjük bízni a koncert hátralevő részét, Schumannt és Lisztet. Utóbb azonban okunk volt rá, hogy megbánjuk e döntést. A New York-i Anna E. Otten kisasszony igen fiatal, tehetséges hegedűs, aki azonban bájos személyisége ellenére távolról sem elég érett ahhoz, hogy nyilvánosan fellépjen a berlini Singakademie-n. [...]

110. Staatsbürger-Zeitung (Berlin) 1897. október 3.

Concerte. Pünktlich mit dem 1. October begann am Freitag in der Singakademie und im Bechstein-Saal die Concertsaison. In der Singakademie trat die Violinvirtuosin Anna E. Otten aus New York, unter Mitwirkung von Frl. Bertha Schelhaas auf und zeigte gute musikalische Veranlagung. [...] Das hervorragendste leistete an diesem ersten noch wenig besuchten Concertabend der Klaviervirtuose Ernst v. Dohnányi aus Pest (Bechstein-Saal). Sein Auftreten ist bescheiden, aber sicher, und sein ganzes Können zeigt, dass wir es mit einer echten Künstler-Natur zu thun haben. Die große G-moll-Fantasie und Fuge von Bach-Liszt und Beethoven's As-dur-Sonate Op. 110. wurden mit feinem Geschmack und beachtenswerter Selbständigkeit in der Auffassung vorgetragen. Sein Anschlag ist rund und voll, im „forte” edel, ohne zu übertreiben, im „piano” zart und innig, was wir sonst bei den Künstlern aus Pest nur selten finden. Auch versteht Herr v. Dohnányi das Druckspiel mit Geschick anzuwenden, den Ton zu tragen und singen zu lassen und weiß im „Tempo rubato” Maß zu halten. [...]

Hangversenyek. A Singakademie-n és a Bechsteinsaalban pénteken október 1-jével pontosan kezdetét vette a koncertszezon. A Singakademie-n a New York-i hegedűvirtuóz, Anna E. Otten lépett fel Bertha Schelhaas kíséretével, és jó zenei tehetséget mutatott. [...] Ezen az első, még gyéren látogatott koncertestén a legkimagaslóbbat a pesti zongoravirtuóz, Dohnányi Ernő alakította (*Bechstein-terem*). Fellépése szerény, ám magabiztos, teljes tudása pedig arra utal, hogy igazi művészegéniséggel van dolgunk. Bach–Liszt nagy G-moll fantáziáját és fűgáját, valamint Beethoven op. 110-es, Asz-dúr szonátáját finom ízléssel és figyelemreméltó előadói önállósággal játszotta. Billentése telt és kerekded, „fortéban” nem, minden túlzás nélküli, „pianóban” gyengéd és bensőséges, ami a Pestről jövő művészeket egyébként nemigen jellemzi. Dohnányi úr a pedált is ügyesen használja, miközben énekszerűen viszi a dallamot, s a „Tempo rubatóban” is képes mértéket tartani. [...]

111. *Vossische Zeitung* (Berlin) 1897. október 3.

Mit den beiden Solistenkonzerten, die am Freitag von Statten gingen, hat das neue Musikjahr zwar nicht sonderlich anregend begonnen, doch immerhin bei günstiger Aussicht auf seinen weiteren Verlauf. Gediegenheit des Spiels – ein gesunder und abgeschliffener Ton, rhythmische Genauigkeit, eine zuverlässige Technik und gebildeter Ausdruck – ist sowohl dem Pianisten Herrn v. Dohnányi, der im Bechsteinsaal auftrat, zu eigen, als der in der Singakademie erschienenen Geigerin Fräulein Otten. Konnten sie keine reger Antheilnahme erwecken, so lag es in der geringen Mannigfaltigkeit ihres Vortrags. Herr von Dohnányi hat eine sehr merkwürdige Neigung zur Weichlichkeit, womit er der Bachschen G-moll-Fuge und der As-dur-Sonate (op. 110) von Beethoven, die beide männlichen Geist entsprossen sind, nicht näher zu kommen vermochte. Am eindrucksvollsten, schlicht und zugleich belebt, spielte er im Anfang der Fuge deren Thema. [...] (-n.)

A két szólóesttel, melyekre pénteken került sor, ha nem is különösebben izgalmasan, ám a további eseményekre nézve mindamellett kedvező előjelekkel vette kezdetét az új zenei évad. A tiszta játékmód – az egészséges, kiművelt hangzás, a ritmikai pontosság, a megbízható technika és a kidolgozott kifejezés – sajátja mind Dohnányi úrnak, a Bechsteinsaalban fellépő zongoristának, mind pedig Otten kisasszonynak, a Singakademie-n szereplő hegedűművésznőnek. Ha nem tudtak élénkebb érdeklődést kiváltani, annak oka előadásuk kevésbé változatos voltában keresendő. Dohnányi úr igen feltűnően hajlik a puhaságra, ami miatt sem Bach G-moll fűgájához, sem Beethoven Asz-dúr szonátájához (op. 110) nem tudott közelebb férközni, mivel mindkét mű férfias lélekből sarjadt ki. A leghatásosabban, szerényen s egyúttal élénken, a témát játszotta a fűga kezdetén. [...]

112. *Berliner Fremdenblatt* 1897. október 4.

Inzwischen hat auch die übliche Konzertsaison begonnen. Pünktlich zum Termin, am 1. Oktober, wurden die Schleusen geöffnet und die Konzertfluth brach herein in lieblichem Schwallen. Doch nicht so löblich wie der zweite Abend in der Singakademie – Gesangsvorträge von Iduna Walter-Choinanus – führte sich der erste ein: die Leistungen der jugendlichen Violin-Virtuosin Anna E. Otten befriedigten zwar, dafür erhoben sich die Darbietungen des gefälligen mitwirkenden Frl. Bertha Schelhaas kaum über ein Mittelgut. Um so besser

stand's im Bechsteinsaal mit der Saisoneroöffnung. Hier produzierte sich der tüchtige Pianist Ernst von Dohnányi. Ein schöner modulationsfähiger Anschlag ist ihm eigen, ferner ist ein volles kräftiges Forte und ein gut abgestuftes Crescendo zu rühmen. Er trug mit Geschmack vor und wußte vornehmlich Beethoven gut wiederzugeben.

Időközben a rendes koncertszezon is kezdetét vette. Október 1-jén a kitűzött időpontnak megfelelően megnyitották a zsilipeket, és betört a hangversenyek áradatának kellemes hulláma. A Singakademie második estjénél – Iduna Walter-Choinanus dalestjénél – azonban kevésbé jól sikerült az első: a fiatal hegedűvirtuóz, Anna E. Otten játéka kielégítő volt ugyan, ám a készségesen közreműködő Bertha Schelhaas teljesítménye nemigen emelkedett a közepes szint fölé. Annál eredményesebb volt a Bechsteinsaal szezonnyitója. Itt az ügyes zongorista, Dohnányi Ernő lépett fel. Billentése szép, változatos, továbbá erőteljes fortéja és jól felépített crescendoi is dicséretet érdemelnek. Ízlésesen játszott, és kiváltképp Beethoven-előadása sikerült igen jól.

113. *Berliner Tagblatt* 1897. október 5.

Die Solistenkonzerte hatten schon am Freitag im Saal Bechstein mit dem Klavierabend des Herrn Ersnt v. Dohnányi begonnen. Der junge Pianist, ein Zögling des Pester Konservatoriums, erwies sich als durchgebildeten und talentvollen Musiker. Sein Spiel entbehrt zwar noch des individuellen Reizes, ist aber verständig und klar. Technisch leistete er durchweg Gutes; der Anschlag ist modulationsfähig, eine gewisse Härte und Trockenheit im Forte dürfte zum Theil der wenig schöne Flügel verschuldet haben. Ueber die Auffassung ist nichts zu sagen, als daß sie zu wenig Eigenes gibt. Eine künstlerische Persönlichkeit, die zu fesseln vermöchte, ist in Dohnányi noch nicht herangereift. Freilich hatte sich der Konzertgeber auch hohe Aufgaben gestellt: Beethovens As-dur- (op. 110) und Schumanns Fis-moll-Sonate. Schumann ist erschreckend schnell unmodern geworden; seine Romantik steht dem ganzen Wesen unserer Zeit, die selten mehr ein inneres Verhältniß zu ihr findet, zu fern. Daher werden die eigentlichen Schumann-Spieler immer seltener. Herrn Dohnányi glückte es in der „Arie“ noch am besten, diejenigen Töne anzuschlagen, denen man so gern einmal wieder gelauscht hätte.

A szólóhangversenyek már pénteken, Dohnányi Ernő úr zongoraestjével megkezdődtek a Bechstein-teremben. A fiatal zongorista, a pesti konzervatórium növendéke jól képzett és tehetséges muzsikusként mutatkozott. Játéka ugyan híjával van még az egyéni jegyeknek, ám érthető és világos. Technikailag mindvégig jól teljesített; billentése változatos, s ha a fortéban némileg kemény és száraz volt, az részben a kevésbé szép zongora számlájára írható. A felfogásról nincs mit mondani, mivel itt túl kevés a sajátlagos vonás. Dohnányiban még nem kristályosodott ki a művészi egyéniség, amelyet meg lehetne ragadni. A művész persze nagy kihívást is állított maga elé: Beethoven Asz-dúr (op. 110) és Schumann Fisz-moll szonátáját. Schumann rémületes gyorsan veszítette el modernségét; romantikája túl messze esik napjaink lényegétől, amely ritkán találja meg a hozzá vezető rejtett utat. Emiatt a tulajdonképpeni Schumann-játékosok is egyre ritkábbak. Dohnányi úrnak talán az „Aria” tételben sikerült a leginkább ráéreznie arra a hangra, amelyet oly szívesen hallanánk még egyszer vizont.

114. Pesti Napló 1897. október 5.

Dohnányi Berlinben. *Dohnányi* Ernő, a Zeneakadémia tavalyi laureatusa, október elsején tartotta Berlinben első hangversenyét. A berlini kritika elismeréssel adózik a fiatal zongoraművész technikai tudásának, de szemére veti túlságos mértéktartását, amelyet a temperamentum hiányának tulajdonít. A *Vossische Zeitung* szerint játéka nem nagy érdeklődést keltett, mert előadása nem eléggé változatos, nagyon is lágy s ezért közel sem járt *Beethoven* és *Bach* férfias szelleméhez. *Dohnányi* október hetedikén tartja második berlini hangversenyét.

115. Zenelap 1897. október 5.

Magyar művész sikere Berlinben. A múlt esztendő folyamán királyunk adománnyozta összegből egy millenáris zenepályázatot hirdettek, melyben többszörösen sikert aratott *Dohnányi* Ernő a zeneakadémia múlt évben végzett növendéke. A fiatal komponista külföldi hangversenykörútra indult, s most Berlinben hangversenyez. – Első estélyén – mint nekünk írják, nagy sikert ért el. A *Bach*–*Liszt*-féle *Fantasia* és *G*-moll fuga után *Beethoven* *As-dur* Sonátáját (op. 110) játszott, végül pedig saját szerzeményét, *Variációit* és *Fugáját*.

Második szólóest a berlini Bechstein-teremben, 1897. október 7.**116. Berliner Börsen-Courier** 1897. október 8.

Herr Ernst von Dohnányi, der junge Budapester Klaviervirtuos, dessen erstes Auftreten schon an dieser Stelle besprochen wurde, gab gestern im Saal Bechstein seinen zweiten Klavierabend. Auch diesmal erwies er sich als ein Klavierspieler von hervorragender Begabung. Die recht undankbaren und dabei ermüdend langen Variationen von Brahms, die er an erster Stelle spielte, ließen vor Allem sein ausgezeichnetes Gedächtniß bewundern. Besonderen Eindruck vermochten sie trotz der im Ganzen trefflichen Wiedergabe nicht zu erzielen. Bei den darauffolgenden beiden Nummern: Ballade *G*-moll und Impromptu *Fis-dur* (beide von Chopin) hatte ich von Neuem, wie schon im ersten Concerte, den Eindruck, daß es dem jungen Künstler etwas an Temperament, an leidenschaftlichem Ausdruck fehlt. Stellen, die ihrem ganzen Inhalte nach etwas nach vorwärts Drängendes, Treibendes haben, spielte er mit einer gelassenen Ruhe, einer gedehnten Zurückhaltung, die ja klanglich ganz schön wirkte, dem Sinne der Composition aber kaum entsprach. An den, Kraftstellen versteht er allerdings gehörig in's Zeug zu gehen, – oft sogar so sehr, daß die Klarheit des Vortrags darunter leidet, wie z. B. am Schluß der Ballade, – aber wahrhaft feuriges, temperamentvolles Spiel besteht doch nicht einzig in bloßer physischer Kraftentfaltung. Als ausgezeichnete *Liszt*-Spieler zeigte sich Herr v. Dohnanyi in einigen Compositionen dieses Meisters, besonders in der großen *H*-moll-Sonate, der besten Leistung des Abends, mit der er einen wirklich großen Eindruck machte. Besonders schön spielte er das Andante, wo er seiner Neigung, im duftigsten Pianissimo zu schwelgen und zu

säuseln, freien Lauf lassen konnte und in den zahlreichen pp Passagen einen wunderbar zarten Anschlag entwickelte. Das Schlußfugato dagegen war eine Kraft- und Bravourleistung ersten Ranges. Ein hübsch erfundenes und gearbeitetes Scherzo (Cis-moll) eigener Composition ließ eine nicht gewöhnliche Begabung auch auf diesem Gebiet erkennen. (L. K.)

Dohnányi Ernő úr, a fiatal budapesti zongoravirtuóz, akinek első fellépését e helyen már méltattuk, tegnap este a *Bechstein terem*ben adta második zongoraestjét. Most is kimagaslóan tehetséges zongorajátékosnak bizonyult. Az elsőként játszott, meglehetősen hálátlan és egyben fárasztóan hosszú Brahms-variációkban,¹¹ melyek azonban az alapjában véve kiváló előadás ellenére sem gyakoroltak nagy hatást ránk, mindenekelőtt kiváló emlékezőtehetséget csodálhatunk meg. A következő két számnál, a G-moll ballada és a Fis-dúr impromptu esetében (mindkettő Chopintól) megint csak az volt a benyomásom, mint az első hangversenyen, hogy a fiatal művészből hiányzik a temperamentum, a szenvedélyes kifejezőmód. Higgadt nyugalommal, ráérős visszafogottsággal játszott tartalmilag előre sodró, űző részeket, mely ugyan meglehetősen szép hanghatást eredményezett, azonban aligha felel meg a kompozíció szándékának. Ugyanakkor az erőteljes részeknél alaposan nekiveselkedik, sőt gyakran olyannyira, hogy attól az előadás tisztasága szenved csorbát, mint pl. a ballada végén, – holott a valóban tüzes, temperamentumos játékhoz nem elég csupán a fizikai erőfelfrész. Dohnányi úr kiváló Liszt-játékosnak mutatkozott a mester néhány kompozíciójában, kiváltképpen az est legjobb teljesítményének számító H-moll szonátában, amellyel valóban nagy hatást keltett. Különösen szépen adta elő az Andantét, ahol szabadon kiélhette azt a vágyát, hogy dúskáljon a leheletfinom pianissimókban és szinte csak susogjon, s a számos pp futamban csodálatosan lágy billentést produkált. Ezzel szemben a zárófugato elsőrangú erőmutatvány és bravúros teljesítmény volt. Saját kompozíciója, egy szépen kiöltött és kidolgozott (cisz-moll) Scherzo¹² e téren is rendkívüli tehetséget árult el.

117. *Das Kleine Journal* (Berlin) 1897. október 10.

Den zweiten Klavier-Abend des Herrn v. Dohnányi mußte ich versäumen. Mein Abgesandter hat mir folgenden Bericht erstattet: „Der Pianist legt vorläufig den Schwerpunkt noch auf das technische Können; in dieser Beziehung bot er manche sehr respektable Leistung. Eine außerordentliche Gewandtheit (speziell im Oktavenspiel) ist ihm eigen, so daß er sich getrost an die schwersten Stücke wagen kann; auch seine physische Kraft ist nicht gering, bei Liszt und Brahms kam sie ihm recht zu statten. Zur Verstärkung des Tones mußte nicht selten das Pedal beitragen, was manchmal auf Kosten der Deutlichkeit geschah. Das Innenleben scheint noch der Entwicklung zu bedürfen, eine gewisse Gleichmäßigkeit des Vortrags machte sich namentlich in den Variationen von Brahms bemerklich. Besser gefiel mir Chopin's Fis-dur-Impromptu während die Ballade durch starkes Rubato litt. Auch als Komponist stellte sich der Künstler vor: in einem Scherzo Cis-moll respektirt er die Formen der Klassiker, ohne sie freilich mit tiefer geschöpftem Inhalt erfüllen zu können.

Dohnányi úr második zongoraestjére nem tudtam elmenni. Küldöttem a következőket jelentette: „A zongorista egyelőre még a technikai tudásra fekteti a hangsúlyt; e vonatkozásban néha igen tiszteletreméltó teljesítményt nyújtott. Rendkívül ügyes (különösen az oktavjáték-

¹¹ Brahms: *Variationen und Fuge über ein Thema von Händel* (B-dúr, op. 24).

¹² *Négy zongoradarab*, op. 2. no. 1. (nyilvános ősbemutató).

ban), így bátran nekivághat a legnehezebb daraboknak is. Fizikai ereje sem csekély, ami Liszt-nél és Brahmsnál jött különösen jól neki. Hangerősítéshez gyakran a pedált is igénybe kellett vennie, s ez néha a világosság rovására ment. Érzelmi világának a jelek szerint még fejlődni kell; az előadás bizonyos fajta egyenletességét főként Brahms variációiban érzékelhettük. Chopin Fisz-dúr impromptu-je jobban tetszett, míg a Balladára az erőteljes rubato nyomta rá a bélyegét. A művész zeneszerzőként is bemutatkozott: Cisz-moll scherzója tiszteletben tartja a klasszikus formákat anélkül, hogy képes lenne mélyebb tartalommal megtölteni.

118. *Berliner Tagblatt* 1897. október 12.

Ernst v. Dohnányi, der junge ungarische Pianist, dessen erstes Konzert bereits an dieser Stelle anerkennend besprochen worden, zeigte auch an seinem zweiten Klavierabende, daß er ein Künstler von ernstem Wollen und weitvorgesrittenem Können ist. Sein Anschlag ist weich, sein musikalisches Verständniß fein entwickelt. Dohnányi weiß zu donnern und zu säuseln, kurz, er hat eine Technik, die ihres Gleichen sucht. Dennoch aber fehlt ihm etwas, das sogar minder bedeutenden Pianisten nicht selten eigen ist, jener eigenthümliche „charme“, der die musikalische Leistung poetisch verklärt. Der Künstler gab namentlich in Liszts H-moll-Sonate eine Bravourleistung ersten Ranges, die ihm denn auch rauschenden Beifall von Seiten eines Publikums eintrug, das weniger zahlreich als ersichtlich musikverständlich war. Man darf von der weiteren Entwicklung des temperamentvollen Ungarn noch Schönes erwarten.

Dohnányi Ernő, a fiatal magyar zongorista, akinek első hangversenyét e helyen már elismeréssel méltattuk, második zongoraestjén is bebizonyította, hogy komolyan eltökélt és messze kiemelkedő tudású művész. Billentése lágy, zenei érzéke finoman fejlett. Dohnányi tud mennydörögni és lágyan susogni, egyszerűen párját ritkító technikája van. Hiányzik azonban belőle valami, ami gyakran még a kevésbé jelentős zongoristáknak is sajátja, mégpedig az a különös „charme“, ami a zenei teljesítményt költői magasságokba emeli. A művész elsősorban Liszt H-moll szonátájában nyújtott elsőrangú bravúros teljesítményt, amit a csekélyszámú, de láthatóan zeneértő közönség viharos tetszésnyilvánítással fogadott. A temperamentumos magyar további fejlődésétől még sok szépet várhatunk.

II. filharmóniai hangverseny a Vigadóban, 1897. november 17.

(Beethoven: G-dúr zongoraverseny)

119. *Budapesti Napló* 1897. október 3.

Filharmonikusok szezonja. A Filharmóniai Társaság az idén *nyolc* bérletfolyamos hangversenyt fog rendezni a fővárosi Vigadó nagytermében, a következő napokon: november 3-ikán és 17-ikén, december 5-ikén; továbbá 1898. január 26-ikán, február 3-ikán és 25-ikén, március 9-ikén. A hangversenyek, szokás szerint, *szerdán* lesznek, csak a VII-ik (február 25-iki) hangverseny esik kivételesen péntekre. Mint rendes karnagy az idén *Erkel Sándor* főzeneigazgató működik, aki négy hangversenyt fog vezényelni, míg a többi négy hangverseny közül három estélyt dr. *Richter János* cs. és kir. udvari karnagy és egyet *Seidl Antal* New York-i karnagy vállalt el. Magánművészek közül *Gura Jenő* kamaraénekes, *Hubay Jenő*

hegedűművész, továbbá Carreno Teréz, Dohnányi Ernő és Risler Ede (Párisból) zongoraművészek közreműködése biztos, míg a tárgyalások egyéb elsőrangú művészekkel még folyamatban vannak. Magyar szerzemények közül a következők szerepelnek a műsortervezetben: Chován Kálmán: Román táncok, hangszerelte Erkel Gyula (először); Erkel Gyula: Suite de Balett (először); Goldmark: „Falusi lakodalom” szimfónia; Herzfeld Viktor: Capriccio (először); Liszt: zongoraverseny A-dur; Mihalovich Ödön: Rondo du Sabbat; Mosonyi Mihály: Széchényi gyászhangok. [...]

120. *Budapesti Napló* 1897. november 8.

Filharmóniai hangverseny. Az e hónap 17-én tartandó *II-ik filharmóniai hangversenyt* Richter János vezényli, aki most érkezett haza angolországi körútjáról. Mint vendég Dohnányi Ernő zongoraművész fogja előadni Beethoven G-dur versenyt. A fiatal magyar művész a múlt héten [hónapban] két önálló hangversenyt rendezett Berlinben kiváló sikerrel. A zenekari számok között igen érdekes újdonság lesz Erkel Gyula *Suiteje* a magyar irányú balletjéből, továbbá Cornelius Péter *Cid* című nyitánya. Végül előadják Mendelssohn *Olasz szimfóniáját* (A-dur, op. 90), a nagy szerző halálozási napjának 50-ik évfordulója alkalmából. [...]

121. *Magyar Estilap* 1897. november 17.

Filharmóniai hangverseny. Budapest, november 17. A mi derék filharmonikusaink ma este tarják ezidei második hangversenyüket a fővárosi Vigadó termeiben. Bizonyára eljönnek régi szokás szerint ezúttal is mindazok, akik a klasszikus zenét klasszikus előadásban akarják hallgatni és élvezni. A mai estén Richter János fog dirigálni, a ki csak a napokban tért vissza Angliából s a kire ma itten Magyarországon nagyobb szükség volna mint valaha volt. [...]

A mai esti vendége Dohnányi Ernő, az országos magyar királyi zeneakadémia végzett növendéke. Ez a fiatal művész oly gyorsan csinálta meg karrierjét, a mint ezt genialis tudása révén méltán meg is érdemli. Alig 1–2 év előtt még a zeneakadémia iskolai hangversenyein szerepelt, de már ott is művész volt a növendék, s már ott is csodálta mindenki az izmos tehetség genialis megnyilatkozását. Időközben Bécsben, Berlinben hangversenyezett, mindenütt nagy sikerrel, s ma este a filharmóniai társaság vendége, a mi reá nézve épp oly nagy megtisztelés, a mily elismerés érdemlő eljárás a filharmonikusok részéről, hogy e fiatal művésznak alkalmat nyújtanak művészetét és tudását ebben a körben bemutatni. Dohnányi zenekarkísérettel fogja Beethoven G-dur versenyművét előadni, a melynek előadásával kétségkívül fényes sikert arat. [...] (E. Á.)

122. *Alkotmány* 1897. november 18.

A filharmonikusok koncertje. Tegnap volt a filharmonikusok második hangversenye az idei szezonban, igen-igen nagy közönség előtt, a mi abban leli magyarázatát, hogy a dirigens nem más volt, mint a bécsi udvari karnagy: Hans Richter.

[...] A program központja Beethovennek G-dur zongorakonzertje volt. A zongorarészt *Dohnányi* Ernő játszotta, a ki, mint a zeneakadémia tanítványa jogos megütközést keltett művelt zenész-körökben azáltal, hogy a múlt évben a király-ösztöndíjat kapta egy úgynevezett szimfóniáért és nyitányért. Ezúttal korrekt és tehetséges zongorajátékosként mutatta be magát. Kár, hogy nincsenek királydíjak jó pianisták számára, mert akkor Dohnányinak, a pianistának ítélnénk meg egyet. Dohnányi, a *pianista* többet ért, mint Dohnányi, a *komponista*. Érdekes újdonságot is hallottunk: Erkel Gyulának magyar stílusú „Suite de ballet”-jét. [...] (*D. A.*) [Dombay Artúr]

123. *Budapest* 1897. november 18.

Hangverseny. A „*Zenekari társaság*” (Filharmóniai társaság) ma rendezte második hangversenyét a Vigadó nagytermében, melynek minden zege-zuga megtelt előkelő közönséggel. [...] Ezenkívül érdekes volt *Dohnányi* Ernő hazánkfia előadása, a ki mint zongoraművész nem várt sikert aratott. Beethoven „Zongoraverseny”-ét (G-dur, op. 58) rendkívüli készültséggel, szépen kiegyenlített technikával és helyes interpretációval játszta. Különösen az „Allegro moderato” és az „Andante con moto” tételeket, mondhatni kifogástalan előadással mutatta be. Örömmel jegyezzük fel, hogy e kiválóan tehetséges fiatal művész itthon sajátította el azt, a mit tud. Látszik ebből, hogy ma már itthon tanulhat annyit a művészi tehetség, hogy kiválják tudásával. [...] (*Sgh.*) [Ságh József]

124. *Budapesti Hírlap* 1897. november 18.

Budapest, nov. 17. (A **filharmonikusok**) mai estéjén két új ember szerepelt: *Erkel* Gyula és *Dohnányi* Ernő. [...] *Dohnányi* ma mint zongoraművész mutatkozott be. Beethoven G-dur-konzertjét játszotta nagystílusú virtuozitással. A darab végén fölzúgó tapsokra saját szerzőjével toldotta meg a műsort, újra akkora tetszést aratva, akár harmadszorra is játszhatott volna. Halljuk, hogy önálló hangversenyt rendez s akkor részletesen szólunk játékaról, egyéniségéről. A mai hangversenyt *Richter* János dirigálta.

125. *Budapesti Napló* 1897. november 18.

Filharmónia. A mai hangversenyen már *Richter* vezette a zenekart. Csak az imént tért vissza az angolok honából, ahol az ő évenként ismétlődő hangversenyturnusa most ért véget. A nagy mester varázskéze alatt csodákat művel a mi zenekarunk. A klasszikus művek stílszerű interpretálásában, szellemük hű visszaadásában és a vezetés biztonságában még mindig primus inter pares maradt *Richter* János kartársai sorában. Az ő hatása már a műsor változatosságában is jelentkezett. Két újdonságot hallottunk, az egyik magyar szerző műve, és örömmel konstatáljuk, hogy ezúttal ezé volt a nagyobb és jól megérdemelt siker. *Erkel* Gyula nem igen áhítozik zeneszerzői babérokra, és így e téren csak ritkán van alkalmunk vele foglalkozni. Pedig bizonyos, hogy a magyar zeneirodalom fejlesztésére főleg

abban az irányban, amelyet halhatatlan apja annyi dicsőséggel teremtett meg, senki sem bír több hivatottsággal és tehetséggel, mint ő. A magyar zene sajátosságai-
ban való jártasság nagy tudással, ízléssel és teremtő erővel párosul ő benne, amint
erről minden eddig hallott műve tanúskodik. Ma előadott *Suite de ballet* című
munkája minden tekintetben kiváló alkotás. Három tételt mutattak be a filharmo-
nikusaink, kettőben tiszta magyar témákat dolgozott fel Erkel, a harmadikban in-
kább oláh motívumok az uralkodók. Legértékesebb a második rész, egy rendkívül
hangulatos és hatásos adagio, amelynek mesteri hangszerelése megkapó effektu-
sokkal gyönyörködteti a hallgatót. A darab nagyon tetszett és *Erkel* Gyulának
többször kellett a közönség óhajára a pódiumon megjelennie. A másik újdonság,
Cornelius Cid-nyitánya jóval kisebb hatást tett a mi elkényeztetett publikumunk-
ra. A nyitányt a szerző operához írta, amiért is nem lép fel oly pretenzióval, mint
más önálló zenekari nyitányok. Az opera néhány főmotívuma van benne feldol-
gozva elég ügyesen, de nagyon is lármás eszközökkel. A mai est legérdekesebb
momentuma azonban kétségtől *Dohnányi* Ernő szereplése volt, akit még a múlt
évben az akadémia növendékei között láttunk. Egy tizenkilenc éves ifjúnál nagy
önérzetre vall, ha Beethoven G-dur versenyművével mutatkozik be a közönség-
nek. Merész kísérlet, amely csak kevés kiválasztottnak sikerül. *Dohnányi* azon-
ban ezek közül való, mert mai játékáról csak a feltétlen elismerés hangján szólha-
tunk. Aki ebben a korban ilyen érett, distingvált felfogással, ízléssel és ragyogó
technikával játssza el a zeneirodalom egyik legnehezebb művét, az előtt a művé-
szi pályán fényes jövő áll és hisszük is, hogy *Dohnányi*-ban végre oly talentummal
gazdagodott a magyar zene, amely igazolni fogja a hozzáfűzött várakozásokat. A
fiatal művész óriási sikert aratott, a közönség valósággal ünnepelte, maga *Richter*
János is lelkesen tapsolt az ifjú magyar Rubinsteinnek. *Mendelssohn*-nak ritkán
előadott A-dur szimfóniája fejezte be a sikerült hangversenyt, amely nagy közön-
ség jelenlétében folyt le. (-n.) [Márton Miksa dr.]

126. Egyetértés 1897. november 18.

Filharmóniai hangverseny. A ma esti második hangversenyt a magyar elem do-
minálta, s az estnek érdekességet egy magyar mű és egy magyar művész adott. A
művészt, *Dohnányi* Ernőt, művészetéből, sőt mi több, híréből is már jól ismerjük.
Néhány kompozíciójával több ismert hazai zeneszerzőt ütött el a királydíjtól,
zongorajátékával egy csapásra felülkerekedett nemcsak tanárain, de valamennyi
hazai virtuózon is s az utóbbi időben a külföldi lapok zenei rovatában is többször
olvastuk a nevét, a leghízelgőbb jelzőkkel felcziczomázva. S a huszonegy [20]
éves, csinos, halványarcú fiatal ember, a ki még alig rázta le magáról az iskola
porát, ma már a filharmonikusok vendége volt s ezzel egy sorba állt *Carreno* Te-
rézzel, *Menter* Zsófiával és *Sauer* Emillel. Mindenesetre szép kezdet, s ha az ifjú
művész tovább is ily rohamléptekkel tör fel a Parnasszusra, a jövő magyar
Stavenhagenjét üdvözölhetjük benne. Ma *Beethoven* G-dur zongoraversenyét ját-
szotta zenekíséret mellett. Beethovent interpretálni talán a legnehezebb feladat, a

mit művész maga elé tűzhet, s a nagy klasszikust megérteni és megértetni: maga a legnemesebb, legtisztább, legideálisabb *művészet*. Dicsérhetjük e jobban *Dohnányit*, ha azt mondjuk: érti a mestert és meg tudja értetni a közönséggel is? Aczélos ujjai technikai nehézséget nem ismernek, játékában erő, kifejezés, lendület van, gondolkodik, érez, beszél a legnagyobb és legközvetlenebb ékesszólással s mindezt a billentyűk hideg, érzéktelen nyelvén. A mi még hiányzott előadásából, az a kiforratlan ifjúság rovására megy. Ki kívánhatja a gyermekifjútól a tapasztalt férfi bölcsességét? A huszonegy éves [20] ifjú látóköre még szűk, művészetének vonásai még nem domborodtak ki teljesen; benne még forr s művészete csak idővel tisztul meg a salaktól, szűrődik át és jegeződik ki. Az, a mit ma *Dohnányi* nyújtott, a legtöbb és legszebb, a mit a kiforratlan lángész e nemben nyújthat. Mai sikere után biztosak vagyunk abban, hogy Dohnányiról még sokat fogunk beszélni s még többet hallani. [...] *Mendelssohn* utolsónak hagyott A-dur szimfóniájánál módunk volt *Richter* János zsenialitásában gyönyörködni. Ennyi szint, finom árnyalatot, plasztikát és erőt csak Richter pálczája tud elővarázsolni. Filharmonikusaink valóban remekeltek, szinte elfeledtük, hogy az operában pongyola, művészietlen játékkal mennyi rossz órát szereztek. (f. k.) [feltételezhetően: felsőkubini Koroda Pál]

127. *Hazánk* 1897. november 18.

Filharmóniai hangverseny. A mai, második filharmonikus hangverseny java része a magyar művészetnek volt szentelve. Sikerült egy fölötté hallgatag, magába vonult zeneszerzőt megszólaltatni: *Erkel* Gyulát, a kinek elő nem adott magyar balettjéből összeállított „suite” három tételével gyönyörködtünk. [...] Az előadó művészetet is magyar zongoraművész képviselte: a zeneakadémiánkat imént végzett *Dohnányi* Ernő, a ki berlini hangversenysikerei után a bécsinek küszöbén áll. Beethoven g-hangsorban írt concertóját kifogástalanul, költészettel teljesen tolmácsolta; a virtuóz csillogásra való cadenzát maga szerzette hozzá s ha meg is látszik újkori (modern) volta, de azért nem bántja a Beethoven-stíl tisztelőit. A legszebb reményű ifjú zenész a szinte tüntető tapsokra visszaült a zongorához és saját (h-mollban írt) scherzóját¹³ játszotta el, a mivel több tekintélyt szerzett virtuozitásának, mint zeneszerzői alkotó erejének. – *Erkel* Gyula művén kívül még egy újdonság volt műsoron: az aránylag korán elhunyt nagy *Cornelius* Péter „Cid” című dalművének hatásos és tartalmas megnyitója. Épp oly nagy tetszést aratott, mint a hangversenyt befejező szimfónia, *Mendelssohn* műve (a-dur hangsorban). A túlszűfolt terem közönsége és művésznépe felett *Richter* János karnagy pálczája uralkodott. (+) [Kereszty István]

¹³ A kritikák többsége nem ír a ráadásról, a *Nemzet*, a *Pesti Hírlap* és a *Pesti Napló* „Scherzo”-t említ hangnem nélkül, ami a Cisz-moll scherzóra (op. 2 no. 1) is vonatkozhatna. A *Hazánk* által megnevezett h-moll hangnem azonban mindezt megkérdőjelezi, a *Pester Lloyd* egyértelmű „Klavier-Capriccio in H-moll” utalása pedig az opusz 2-es sorozat 4. darabjának előadását valószínűsíti, és ez esetben ez az előadás számíthatana a mű ősbemutatójának. A *H-moll capriccio* „hivatalos” bemutatója néhány héttel később, december 2-án volt Bécsben.

128. *Magyar Hírlap* 1897. november 18.

Dohnányi Ernő. Nem ismeretlen ez a név azok előtt, akik zeneművészetünk fejlődése iránt érdeklődéssel viseltetnek. Évek óta halljuk, hogy zeneakadémiánknak egyik legtehetségesebb növendéke *Dohnányi*, aki ott, úgy a zeneszerzés terén, mint a zongoratanyszakon ismételtén kitüntette magát. A *filharmonikusok* nagyon derék dolgot cselekedtek, amikor a fiatal magyar művészt – aki a zeneakadémián befejezte tanulmányait – vendégül meghívták. Érdekes, igaz tehetséggel ismerkedett a közönség, mely *Dohnányit* zajos elismerésben részesítette Beethoven gyönyörű G-dur zongora-hangversenyének minden tétele után. A fiatal művész mély érzellemmel és értelemmel játszik. Az erő még hiányzik előadásából, de idővel – *Dohnányi* ma 21 [20] éves – meg lesz ez is. Csupán egyről kell leszoknia: arról a kellemetlen affektálásról, melyre valami rosszakarója rátanította. Szemforgatással és hajfűrtjeinek előrerázásával nem imponál ma már senki és *Dohnányi* sokkal komolyabb tehetség, sem hogy ily fogásokra rászorulna. Azt hisszük, hogy a *Dohnányi* név még nagy jelentőségre fog szert tenni zeneművészetünk történetében. A *filharmonikusok* másik vendége a mindig szívesen vendégül látott Richter János volt, aki a karmesteri pálczát forgatta zseniális tudásával. [...] (*m.*) [Márkus Miksa]

129. *Nemzet* 1897. november 18.

Filharmonikusok. A *filharmonikusok* mai második estélyén is zsúfolásig megtelt a Vigadó nagy- és kisterme. *Richter János* mesteri vezénylete mellett *Cornélius Péter* *Cid* nyitányát adták elő. Invencziózus, érdekes mű, a mely nagy tetszést aratott. Az est hőse ma *Dohnányi* Ernő volt. A zeneakadémia e kiváló volt növendéke ma mint exekutív művész aratta diadalait. *Beethoven* G-dur versenyét játszotta el zongorán fényesen és nagy zenei elokvenciával. Hatalmas technikai készsége épp úgy kivált, mint mély, érzésteljes festői talentuma. Saját *Cadenzáját* fűzte belé a kolosszális műbe és végül a lelkes tapsokon még egy scherzót is eljátszott ráadásul. A közönség nagy ovációzt rendezett a nagyjövőjű ifjú magyar művésznek. [...] (*A. L.*) [Arany Lipót]

130. *Neues Pester Journal* 1897. november 18.

(Philharmonisches Konzert.) Das heutige Konzert der Philharmoniker war zu einem Theile dem Gedächtnisse an einen der liebwertesten Künstler und größten deutschen Musiker geweiht. Vor einem halben Jahrhundert, am 4. November 1847, ist Felix Mendelssohn – Bartholdy in voller Manneskraft, in der vollsten üppigen Blüthe seines Talents allen Freunden edler Musik im 38. Lebensjahre entrissen worden. [...] Der Solist des Abends war der Pianist Ernst Dohnányi, ein junger, begabter Künstler, der bereits als Schüler der Landes-Musikakademie durch sein reiches, vielseitiges Talent Aufsehen erregte. Dohnányi, der über den Sommer fleißigen Studien bei d'Albert obgelegen hatte, brachte Beethoven's ewig-schönes G-dur-Klavierkonzert zum Vortrag und ernte-

te durch sein brillantes, verständnißvolles Spiel stürmischen Beifall und wurde durch den anhaltenden Applaus zu einer aus technischen Schwierigkeiten zusammengeführten Komposition eigener Faktur bewogen. Mit dem Publikum wollen auch wir nur die eine Frage stellen: Gehört denn zum Künstlerthum unbedingt eine stetig über die Stirne herunterfallende Künstlermähne? st-.

(**Filharmonikus hangverseny.**) / A Filharmonikusok mai hangversenyét részben az egyik legnagyobb német muzsikusz és legszeretreméltóbb művész emlékének szentelték. Felix Mendelssohn-Bartholdy fél évszázaddal ezelőtt, 1847. november 4-én, életének 38. évében, férfiereje teljében, tehetsége teljes, buja virágzásában ragadta el a nemes zene barátai elől a halál [...]. Az est szolisztája a zongorista Dohnányi Ernő, a fiatal, tehetséges művész volt, aki már az Országos Zeneakadémia növendékeként feltűnést keltett kimagasló, sokoldalú tehetségével. Dohnányi, aki a nyáron d'Albert-nél folytatott komoly tanulmányokat, Beethoven örökszép G-dúr zongoraversenyét adta elő, és ragyogó, érzékeny játékával viharos tetszést aratott. A kitartó taps saját, technikai nehézségekkel teli kompozíció előadására készítette. Az egyetlen kérdés, amit a közönséghez társulva mi is felteszünk: feltétlenül együtt jár-e a művészettel az állandóan a homlokába hulló oroszlánsörény?

131. *Pester Lloyd* 1897. november 18.

Philharmonisches Konzert. Die Philharmoniker brachten in ihrem heutigen, von Hans Richter dirigirten Konzert, welches in guter Auswahl Klassisches, Romantisches und Modernes enthielt, als Novität eine Suite de ballet von Julius Erkel. [...]

Einen stürmischen Erfolg hatte Ernst Dohnányi mit dem Vortrage des Klavierkonzerts in G-dur von Beethoven. Wir kennen diesen genialen jungen Mann – er ist kaum zwanzig Jahre alt – von der Landes-Musikakademie, die er vor Kurzem absolvirt hat. Er scheint berufen, in doppelter Eigenschaft, als Komponist und Virtuos die ungarische Kunst zu hohen Ehren zu bringen. Vor drei Jahren machte er schon Aufsehen mit einem formvollendeten Quintett, dann hörte man allerlei interessante Orchestersachen und Klavierstücke, in denen es jugendlich braust und schäumt. Den letzten Sommer verlebte er bei d'Albert, der ihm die höheren Weihen am Klavier ertheilte. Das Beethoven'sche Konzert spielte er heute wie ein fertiger Meister, in einem großen klassischen Zuge, mit einem edlen Feuer und einer prächtigen Technik, die allgemeines Staunen weckten. Von den beiden Kadenzen, die er sich hineinkomponirte, überraschte die erste durch die lebensvolle, stylgetreue und dabei virtuose Behandlung des thematischen Materials aus dem Allegrosatze. Dohnányi wurde wohl ein halbes Dutzendmal hervorgejubelt und gab dann sein Klavier-Capriccio in H-moll zu, ein Stück voll Ueberschwang, aber auch voll gesunder Musik, über welcher Brahms' Geist schwebt. Den genußreichen Abend beschloß Mendelssohn's A-dur-Symphonie als Erinnerung an den fünfzigsten Todestag des Meisters. Man nennt sie die „italienische“, wohl wegen des feurigen Saltarello, der ihr Finale bildet und wegen des blühenden ersten Satzes, der in feinem hellen, „himmelblauen“ A-dur an den italienischen Frühling erinnern mag. Hans Richter, bei seinem Erscheinen herzlich begrüßt, dirigirte wieder mit seiner glänzenden Meisterschaft und die Philharmoniker spielten würdig dieses Führers. (A. B.) [Beer Ágoston dr.]

Filharmonikus hangverseny. / A Filharmonikusok Hans Richter által dirigált mai koncertjén, ahol klasszikus, romantikus és modern művekből hangzott el remek válogatás, újdonságként Erkel Gyula Suite de ballet-ja szólalt meg. [...]

Dohnányi Ernő Beethoven G-dúr zongoraversenyével aratott viharos sikert. Ismerjük ezt a zseniális – alig húszéves – fiatalembert az Országos Zeneakadémiáról, ahol nemrég végzett. Kettős minőségben: zeneszerzőként és virtuózként egyaránt arra látszik hivatottnak, hogy a magyar művészetnek nagy megbecsülést szerezzen. Három évvel ezelőtt már feltűnt egy formailag tökéletes kvintettel, majd különböző érdekes zenekari dolgokat és zongoradarabokat hallottunk tőle, melyek fiatalos hévvel forrnak és pezsegnek. A múlt nyarat d'Albert-nél töltötte, aki a zongora magasabb régióiba vezette be őt. Beethoven versenyművét ma kiforrott művészként, nagy klasszikus lendülettel, általános meglepetést keltő nemes tüzzel és nagyszerű technikával adta elő. A magának belekomponált két kadencia közül az első az Allegro tételből vett tematikus anyagnak élettől duzzadó, stílhűs ugyanakkor virtuóz kezelésével okozott meglepetést. Az üdvözlőverseny Dohnányit vagy fél tucatszor a színpadra szólította, aki ráadásul saját H-moll zongora-capriccióját, egy szertelen, ugyanakkor egészséges zeneiségű darabját játszotta, mely fölött Brahms szelleme lebeg. Az élvezetes estét Mendelssohn A-dúr szimfóniája zárta, megemlékezve ezzel a mester halálának ötvenedik évfordulójáról. Az „olasz” nevet valószínűleg a finálját képező tüzes saltarellónak és a virágzó első tételnek köszönheti, mely lágy, világos, „égszínké” A-dúrjával az itáliai tavaszra emlékeztet. A megjelenésekor szívélyesen üdvözölt Richter János ismét a tőle megszokott ragyogó remekléssel dirigált, a Filharmonikusok pedig a karmesterhez méltón játszottak.

132. *Pesti Hírlap* 1897. november 18.

Második filharmóniai hangverseny. A filharmonikusok mai második hangversenyének három magyar ember adta meg a maga művészi szignatúráját: Richter János, Erkel Gyula, Dohnányi Ernő. Richter mint dirigens érdemelte ki a közönség elismerését, Erkel mint zeneszerző aratott babért, Dohnányi Ernő virtuóz zongorajátékával keltett meglepetést. Igazán magyar hangverseny volt ez tehát a szónak legszebb, legnemesebb értelmében. [...]

Most egy alacsony, de nyúlánk természetű fiatal ember lép a dobogóra. Sápadt arcát hosszú fürtök szegélyezik, egyébként csupasz az, nincs se bajusza, se szakállja. Még valóságos gyermek, olyan félénken, szerényen közeledik a dobogón álló zongorához, mintha bocsánatot kérne, hogy egyáltalán megjelent ilyen díszes hallgatóság előtt. Azután leül és játszani kezd, és e pillanatban sajátságosan átalakulnak, megváltoznak merev, sápadt arcvonásai: szemei kigyulladnak, arca kipirol, ajkára sajátságos mosoly száll. És mialatt játszik, mindjobban kihevül, mert játéka csupa hév és temperamentum. E fiatal húsz esztendőes gyermekifjában van valami Tauszig [Tausig] temperamentumából, Liszt titáni erejéből, Sauer és Rosenthal szédületes technikájából, Stavenhagen poétikus szentimentalizmusából, d'Albert klasszikus előadásából. Mindebből csak valami, az egész művészyegettség még in herbis van, de ha így fejlődik továbbra is, mint eddig, úgy bátran helyet foglalhat a zenevilág legkitűnőbb korifeusai közt. E fiatal művész *Dohnányi Ernő*, hazai zenészeink Benjaminja. Még csak húsz esztendőes, 1877. július 27-ikén született Pozsonyban. Atyjától, aki pozsonyi főgymnáziumi tanár, kapta az első zenei oktatást; majd hat [8] éves korában Forstner pozsonyi székesegyházi organistánál folytatta tanulmányait és már tíz éves korában feltűnést keltett érett,

intelligens zongorajátékával. Pozsonyban elvégezte középiskolai tanulmányait, érettségi után Budapestre jött és beiratkozott az orsz. zeneakadémiába, hol Thoman [Thomán] vezetése alatt kiképezte magát zongoraművésszé és Koesslernél hallgatott zeneelméletet. Tavaly végezte el a tanfolyamot, és még mint növendék két pályadíjat nyert egy szimfóniával és egy nyitánnyal. Azután Berlinbe ment és az ottani Bechstein-féle teremben zajos sikerrel hangversenyezett.

Most pedig hazajött és ma este a filharmóniai társaság meghívása folytán eljátszotta Beethoven G-dur zongoraversenyét, ráadásul pedig a saját szerzeményű II. számú scherzót, és valósággal feltűnést keltett előkelő, művészi ízlésű játékával. Dohnányi tónusa meglepően meleg és amellet széles, öblös; acélujjaiban bámulatos erő rejlik, technikája kifogástalan, előadása intelligens, érzéstelt. A hallgatóság a zongoraverseny három tételének mindegyike után zajos tapsokkal adózott, mit ő az említett ráadással köszönt meg. Érdeklődéssel várjuk legközelebb megtartandó önálló hangversenyét. [...] (Dr. Béldi Izidor)

133. *Pesti Napló* 1897. november 18.

Filharmónia. A haladó szezon újra közénk hozta *Richter* Jánost, akinek közreműködése nélkül folytonosságihiány támadna hangversenyeink fényes sorozatában. És jó szerencse, hogy ma *Richter* mesterkeze vezérelte a filharmonikusokat. Nélküle szomorú fiaszkóval végződött volna ez a mai *második* hangverseny, amelynek szegényes műsorához hasonlatost a filharmonikusok talán még sohasem játszottak. [...] A második szám, *Beethoven* G-dur zongora-versenye, nemcsak páratlan szépségei révén, hanem azért is rendkívüli érdeklődést keltett, mert *Dohnányi* Ernő, a Zeneakadémia tavalyi laureatusa vállalkozott eljátszására. A *csodaifjú* azóta kiserkent az iskola padjából s mint önálló művész állt a kritika elé. De míg *Dohnányi*, a növendék, ámulatot keltett – *Dohnányi*, a művész nem elégítette ki a jogosulatlan, túlcsigázott várakozásokat. Kiváló technikai készsége, amellyel növendékkorában csillogott, már nem elegendő a hatás elérésére. Egyéniség, igazi temperamentum és fantázia, amellyel a holt kótafejekből nagy szerzők szellemét előttünk megelevenítse, most nincs benne, mint ahogy nem volt növendék korában. *Beethoven* hangversenyét általában sima technikával, sok intelligenciával, de arra való temperamentum nélkül, lendület nélkül játszotta. Technikai bravúrja, mely ugyan kiváltképp az első tételben több helyütt cserbenhagyta és elmosódott, egyenetlen futamjátékra kényszerítette, a hangverseny végeztével zajos tapsokat szerzett neki, mire a fiatal zongorázó saját szerzeményű üres virtuózkodó scherzóját adta ráadásul. [...] (l. t.) [Lándor Tivadar]

134. *Zenelap* 1897. november 25.

A „Zenekari Társaság” (Filharmóniai Társaság) f. hó 7-én rendezte második hangversenyét. A Vigadó összes termei megteltek előkelő közönséggel, nemcsak azért, mert ezt *Richter* János világhírű karmester vezényelte, hanem azért

is, mert műsora vonzó volt. Közönségünk különösen *Erkel* Gyula műve – és *Dohnányi* Ernő hazánkfia előadása iránt viseltetett nagy érdeklődéssel. Mai számunkban mindkét művésznek bemutatjuk jól sikerült arcképét. [...] *Dohnányiról* el kell mondanunk, hogy Pozsonyban született 1877. júl. 27-én, és hogy 6 éves korában atyja kezdte őt tanítani, de csakhamar *Forstner* Károly, pozsonyi egyházi karnagy vette át a gyermek tanítását és ezzel 1894-ig foglalkozott. Innen Budapestre került, a hol az „Orsz. magyar kir. Zeneakadémiá”-ban nyerte tovább kiképeztetését. És ez büszkeségünk, mert most, midőn *Beethoven* zongora versenyét (G-dur, op. 58) hallottuk tőle, szinte el voltunk ragadtatva játékától. Ugyanezen hangversenyben az érdekes műsort *Cornelius* Péternek a „*Cid*” című nyitánya vezette be, melyet nálunk újdonság gyanánt adtak elő. Az érdekes hangversenyt *Mendelssohn* (A-dur) „*Symphoniá*”-jával fejezték be.

- További híradások: *Budapesti Hírlap* 1897. október 3.; *Pesti Napló* 1897. október 5.; *Zenelap* 1897. október 5.; *Budapesti Napló* 1897. október 11.; *Budapesti Napló* 1897. október 13.; *Budapesti Napló* 1897. október 25.; *Budapesti Napló* 1897. november 4.; *Budapesti Napló* 1897. november 11.; *Magyar Génius* 1897. november 14.; *Budapesti Napló* 1897. november 17.

A lipótvárosi kaszinó művészestje, 1897. november 20.

(Liszt: Don Juan-fantázia)

135. *Budapesti Napló* 1897. november 21.

Hangverseny. Sikerült hangversennyel vezette be a lipótvárosi kaszinó az idei művészesték sorozatát. A kaszinó pompás dísztermét a city legelőkelőbb közönsége, a szellem és pénz arisztokráciája töltötte meg színültig, a műsort pedig oly érdekesen állította össze a buzgó rendezőség, hogy a legkényesebb ízlést is kielégítette. Mint rendesen, úgy ezúttal is két ismeretlen művésznagysággal ismerkedtünk meg a kaszinó bőkezűsége révén. *Mary Garnier* asszony, a párisi *Opera comique* primadonnája érdekes, szép alakjával, dekadens vörös hajával és fekete szemével már megjelenésekor meghódítja a hallgatóságot. De mint művésznő is felette érdekes jelenség *Garnier* asszony. [...] Teljesen ellentéte a szoborszerű hideg francia művésznőnek *Sergio* Arrigo hegedűművész, aki szintén ma mutatkozott be közönségünknek. [...] A két nagy idegen művészhez még a mi *Dohnányink* csatlakozott, aki szintén nem utolsó a maga szakmájában. Ma azonban kissé elvetette a sulykot, mert a Liszt Don Juan-fantáziája mégis csak meghaladta egyelőre az ő kétségkívül nem mindennapi tehetségét. Az ilyen darabokat jó lesz még egynehányszor d’Albert-től vagy Sauertől meghallgatnia s aztán nyilvánosan produkálni, mert különben hamarosan elhomályosul a csak imént szerzett dicsőség nimbusa. A közönség lelkes tetszéssel fogadta a műsor minden egyes számát és kitűnő hangulatban hagyta el a kaszinó díszes hajlékát úgy éjfél tájban. (-n.) [Márton Miksa dr.]

136. *Egyetértés* 1897. november 21.

Hangverseny a lipótvárosi kaszinóban. A lipótvárosi kaszinó hangversenyei a főváros zenei mozgalmában kimagasló szerepet játszanak. A rendezőség mindig gondoskodik piéce de résistance-ról, a mely a Fauburg st. Leopold kényes igényű közönségének érdeklődését a legmagasabb fokra csigázza. A ma esti hangversenynek két attrakciója volt. *Garnier* Mária, a párisi opera comique tagja, és *Serato* Arrigo az érdekes spanyol [olasz] hegedűművész. [...] A hangversenyen a fiatal *Dohnányi* is közreműködött, a ki a művészielen előadott *Don Juan* ábrándot a hallgatóság zajos tapsaira egy d'Albert-gavotte-tal toldotta meg. A hangverseny terem tömve volt a Lipótváros előkelő közönségével.

137. *Pesti Hírlap* 1897. november 21.

(Művészestély.) A lipótvárosi kaszinónak mai művészestélye csakugyan elsőrendű művészi esemény jelentőségével bírt. Kér hírneves külföldi művész, kit még nem ismert a mi közönségünk, és egy jeles hazai zenész gyönyörködtették a kaszinó műértő közönségét ma este. *Garnier* asszony, a párisi opera comique ünnepelt dívája, aki most legutóbb Bécsben aratott diadalokat, ma este nálunk is hódított. [...] Még zajosabb sikere volt *Arrigo Serato*-nak, a fiatal olasz hegedűművésznek, aki ma este mutatkozott be először közönségünknek. [...] A siker oroszlánrésze azonban a hazai művésznek, *Dohnányi* Ernőnek jutott ki. Liszt horribilis nehézségű *Don Juan* ábrándját és ráadásul egy scherzót játszott, valósággal extázisba hozta a közönséget. – A kaszinó derék rendező-bizottsága pedig mindenképpen büszke lehet a mai estének kiváló művészi sikerére, amely minden tekintetben megfelelt a várakozásoknak és méltó pendant-ja volt a jobblétre szenderült Műpártolók köre legsikerültebb estélyeinek.

138. *Pesti Napló* 1897. november 21.

A lipótvárosi kaszinó hangversenye. A lipótvárosi kaszinó régi szokásához híven ez évadban is több hangversenyt rendez. Az első ma tartották meg nagy és előkelő közönség jelenlétében. *Garnier Marie* asszony, a párisi *Opera Comique* tagja a *Delibes Lakmé* című operájából a Harangária és egyéb kedves apróságok előadásával aratott zajos tetszést. *Serato* Arrigo olasz hegedűművész, akivel legközelebbi önálló hangversenye után fogunk bővebben foglalkozni, *Wieniawski* D-moll hegedűversenyét, *Godard*, *Ries* és *Sarasate* egy-egy szerzeményét játszotta szép sikerrel. A harmadik vendég, *Dohnányi* Ernő *Liszt Don Juan* ábrándját játszotta, nagy virtuozitással győzve le a roppant technikai nehézségeket. A közönség lelkes tapsaira ráadásul toldotta meg a műsort.

Első szóelőest Bécsben, 1897. december 2.

139. *Neue musikalische Presse* (Wien) [1897. december 2. után]

Herr Ernst v. Dohnányi hat am 2. d. M. seinen ersten Clavierabend gegeben, der eigentlich das für den zweiten Abend angekündigte Programm brachte.

Herr Dohnányi, ein noch sehr junger Künstler, besitzt eine sehr bedeutende Technik und ausserordentliche Kraft – allerdings mehr durch Arme- und Händebewegung und Fingerstoss als Fall und Druck aus dem Hand- und Fingergelenke hervorgebracht (ein nicht anzurathendes „shake hands“). Er erntete reichen Beifall. Mit dem Vortrage der Chopin'schen G-moll-Ballade konnten wir uns nicht befreunden; allzu grosses Tempo rubato, Verwischtheit der meisten wichtigen Stellen und Mangel an Empfindung waren zu rügen; dagegen gelangen vorzüglich: die Liszt'sche 13. Rhapsodie, Vieles aus der Liszt'schen interessanten H-moll-Sonate und des Spielers eigenes H-moll-Capriccio mit einem melodischen zweiten Mittelsatze, welcher aber ziemlich starke Anlehnungen aufweist; recht gut kamen zum Vortrag: der Liszt'sche Impromptu-Walzer, das Chopin'sche Fis-dur-Impromptu (mit Ausnahme des zu schnell genommenen Haupttheiles und der weitaus zu starken linken Hand im Mittelsatze) und die Brahms'schen Variationen und Fuge Op. 24. (– *pf.*)

Dohnányi Ernő úr e hó másodikán adta első zongoraestjét, amelyen tulajdonképpen a második este meghirdetett program szerepelt. Dohnányi úr, ez a nagyon fiatal művész, kiváló technikával és rendkívüli erővel rendelkezik, melyet inkább kar- és kézmozgással valamint az ujjak billentésével, mint a csukló és az ujjpercek ejtésével és nyomásával ér el (nem javasolható „shake hands”. Nagy sikert aratott. Chopin G-moll balladájának előadásával nem tudtunk megbarátkozni; kifogásolható a túlzott tempo rubato, a legtöbb fontos rész összerosmosása és az érzékenység hiánya. Ezzel szemben kiválóan sikerült: Liszt 13. rapszódija, sok minden Liszt érdekes H-moll szonátájában, valamint az előadó saját H-moll capricciója¹⁴ egy dallamos második középtétellel, mely azonban meglehetősen erős utánzást mutat. Elég jó előadásban hangzott el Liszt Valse-impromptu-je, Chopin Fis-dúr impromptu-je (a túl gyorsra vett főrész és a középtétel messze túl erős bal kezének a kivételével) és Brahms op. 24-es Variációk és fűgája.

140. *Neue freie Presse* (Wien) 1897. december 6.

Einen, wenn auch vorerst nur den wenigen anwesenden Personen bekannt gewordenen Sensations-Erfolg hatte der Componist und Pianist Herr Ernst v. D o h n a n y i aus Budapest. Ich möchte seine Technik weit eher bedeutend, ja großartig als völlig ausgereift nennen, aber es wohnt seinem Spiele ein genialer Zug inne, der vielleicht noch weit mehr Künftiges ankündigt, als Gegenwärtiges ausspricht. So ähnlich muß der junge Brahms gespielt haben, dessen Händel-Variationen Herr v. Dohnanyi zum größten Theile geradezu meisterhaft vortrug. Sein Bestes leistet der noch sehr jugendliche Künstler im ernsten, strengen Style. Dort wo ein Stück vom Zauber, vom Duft der Frau zu erzählen beginnt, schöpft er aus abgeleiteten Quellen. Der Baum der Erkenntniß führt nicht umsonst diesen Namen. Herr v. D o h n a n y i – der übrigens bereits vor zwei Jahren hier zum erstenmale als Pianist aufgetreten war – zeigte sich diesmal auch als Componist. Er spielte ein groß angelegtes eigenes Capriccio in H-moll, das in vortrefflicher Form viel Schönes enthält. Die übergroße Länge beweist, daß das Stück die Arbeit eines jüngeren Mannes ist. Aeltere Leute sparen mit dem Notenpapier.

¹⁴ A *Négy zongoradarab* (op. 2) záró kompozíciója (bemutató előadás).

Dohnányi Ernő úr, a budapesti zeneszerző és zongorista szenzációs sikert aratott, igaz ugyan, hogy ez leginkább csak a jelenlevő gyér hallgatóság számára vált ismertté. Technikáját sokkal inkább kiválónak, sőt nagyszerűnek, mint teljesen kiforrottnak nevezném; játéka nem nélkülözi azonban a zsenialitást, mely talán sokkal inkább a jövő ígérete, semmint a jelen megnyilvánulása. Így játszhatott az ifjú Brahms, akinek Händel-Variációit Dohnányi többnyire egyenesen remekül adta elő. A még nagyon fiatal művész a komoly, szigorú stílusban nyújtja a legjobbat. Ott viszont, ahol egy darab a nő varázsáról, illatáról kezd beszélni, idegen tollakkal ékeskedik. A tudás fája nem véletlenül kapta ezt a nevet. Dohnányi, aki zongoristaként egyébként két évvel ezelőtt lépett fel nálunk először, ezúttal zeneszerzőként is bemutatkozott. Saját nagyformátumú H-moll *capriccio*-ját adta elő, mely remek formában sok szépet tartalmaz. Túlzott hosszúsága a bizonyíték arra, hogy a darab egy fiatal férfi műve. Az idősebb emberek takarékoskodnak a kottapapírral.

Dohnányi hangversenye Pozsonyban Urmann Irma énekesnő közreműködésével, 1897. december 7.

141. *Preßburger Zeitung* 1897. december 8.

Konzert Dohnányi–Urmann. Neben einem tiefmusikalischen Vater, einem seelenvollen Spieler seines edlen Instrumentes, aufgewachsen, unter der soliden Schulung unseres künstlerisch so ehrenfesten Karl Forstner elementar und im höchsten Grade ernst und exakt vorgebildet, gewiß auch befruchtet von dem intimeren Musikleben Preßburgs, wie es im Theater in der Oper gipfelt, im musikliebenden Hause seines heutigen ihm unendlich wohlwollenden Konzertarrangeurs A. Rigelle pulsirt und im Konzertsale in unvergeßlich großer Art geblüht hat – zog Ernst v. Dohnányi nach Absolvierung seiner humanistischen Studien, ohne welche der rechte Künstler nicht sein kann, nach Budapest an das k. u. Konservatorium. Dort hat den jugendlichen Eleven Thoman, ein gediegener Lisztschüler, schärferen Schliff in der Ausübung der Kunst gegeben und Koeßler, dieser ausgezeichnete von Liszt nach Budapest berufene Theoretiker, ihn noch tiefer in die strengen Lehrsätze des musikalischen Denkens eingeführt. Als holde Frucht fleißigen Mühens und ausgesprochener Begabung fielen dem ausgereiften Jünger der Kunst Preise aller Art in den Schoß. Da wanderte er mit ihrer Hilfe in frohwagender, gut berathener Jugend zu dem größten lebenden Künstler am Piano, zu Eugend'Albert, den ich noch kannte, bevor sein Name allseitigen Ruhm erstritt und der vor vielen Jahren hier im selben Saale – ein unbekannter junger Musiker – mit beispiellosem Erfolge gespielt hat. Der nun in seiner Kunst vollendete Meister, den noch Franz Liszt auf diese Höhe geführt hat, gab dem hochgemuthen „Gesellen“ die letzten, die feinsten Räthe in der Kunst des modernen Klavierspiels. Und von daher ist Ernst von Dohnányi als junger Meister über Berlin und Wien gestern in den Konzertsaal seiner Vaterstadt eingezogen.

Dohnányi fand einen ausverkauften Saal, in welchem reizende Vertreterinnen unseres allerhöchsten Hofes anwesend waren. Ehrbar hatte ihm einen vortrefflichen Konzertflügel beigestellt, dessen höhere Lagen wohl etwas glasartig ansprachen. Darauf bot Dohnányi sein Können. Es spiegelte am sinnfälligsten

in den Fugenvorträgen, von denen jede – Bach–Beethoven – der Konzertgeber selbst – andersartig aufgefaßt und entzückend wiedergegeben. Virtuosität höchsten Ranges erglänzte in der „Don Juan-Phantasie“, ein bewundernswürdiges rhythmisches Gefühl und ein lebendiges Temperament beseelte die kleinste Phase, den stürmischsten Lauf. Mit selbstgiltiger Klavier-Schönheit, die echt klassische noble Empfindung aufwies, ertönten die tiefinnigen Laute der überaus herrlichen Beethoven-Sonate. Jedem der Vorträge Dohnányi's folgte rauschender Beifall. Mit Glück debutierte neben ihm Frl. Irma Urmann, eine sehr hübsche Mädchenerscheinung, als Konzertsängerin. Die Stimme ist nicht voluminös, aber mit vornehmem Geschmack gebildet. Anhaltender Beifall folgte auch den lieblichen Gaben der jungen Sängerin. (J. B.) [János Batka]

Dohnányi–Urmann hangverseny. Dohnányi Ernő egy rendkívül muzikális apa, nemes hangszerének érzékeny játékos a mellett nőtt fel. Művészként az oly nagyra becsült Forstner Károlyunk alapos tanítása mellett nyert gondos és komoly elemi és magasabb szintű képzést. Minden bizonnyal Pozsony meghitt zenei élete is megtermékenyítőleg hatott rá, amint az a színházban, az operában elérte a tetőpontját, az irányában végtelenül jóindulatú jelenlegi hangversenyszervezője, Rigle A. zeneszerető házában elevenen lüktetett és a hangversenyteremben csodálatosan virágzott. Humán tanulmányai befejeztével, mely nélkül nincs igazi művész, Budapestre ment a királyi zeneakadémiára. Ott Thomán, a derék Liszt-tanítvány tovább csiszolta a fiatal Dohnányi művészetét és Koessler, a Liszt által Budapestre hívott kiváló teoretikus még mélyebben vezette be a zenei gondolkodás szigorú tételeibe. A szorgos fáradozás és a nyilvánvaló tehetség gyümölcseként a művészet érett művelőjének mindenféle díj hullott az ölébe. Ezek birtokában vándorolt el a bátor, jó tanácsokkal ellátott ifjú Eugend'Albert-hez, a zongoralegényhez, akit még azelőtt ismertem, mielőtt általános hírnévre tett szert, és aki sok-sok évvel ezelőtt itt, ugyanebben a teremben – ismeretlen fiatal muzsikusként – hallatlan sikerrel játszott. A művészetében immáron tökélyre jutott mester, akit még Liszt Ferenc juttatott el erre a magaslatra, a modern zongorajáték végső, legaprólékosabb tanácsaival látta el a bizakodó „céhlegényt”. Onnan vonult be aztán Dohnányi Ernő tegnap fiatal mesterként Berlinen és Bécsen át szülővárosa hangversenytermébe.

Dohnányi zsúfolásig telt termet talált, amelyben jelen voltak felséges udvarunk bájos képviselői. Ehrbar nagyszerű koncertzongorát bocsátott a rendelkezésére, mely a magasabb fekvésekben valamelyest üvegszerűen szólt. Ezen mutatta be Dohnányi a tudását. A legkézzelfoghatóbban a fűgák előadásában tündökölt, melyek mindegyike – Baché, Beethovené és magáé az előadóé¹⁵ – más-más értelmezésben és ragyogó előadásban hangzott el. A „Don Juan-fantáziában” a legmagasabb szintű virtuozitás csillant fel; a legkisebb frázist, a legviharosabb futamot is bámulatra méltó ritmikai érzékkel és élénk temperamentummal keltette életre. A remek Beethoven-szonáta bensőséges hangjai, melyek igazi klasszikus, nemes érzelmeket tártak eléünk, öntörvényű pianisztikus szépségben hangzottak fel. Dohnányi minden előadását zúgó taps követte. Koncerténekesként sikeresen debütált mellette Urman Irma kisasszony, egy nagyon bájos jelenség. Hangja nem nagy volumenű, de előkelő ízléssel képzett. A fiatal énekesnő kedves számait is hosszantartó taps követte. J.B. [Batka János]

142. *Westungarischer Grenzbote* (Preßburg) 1897. december 8.

Konzert Ernst v. Dohnányi. Schon im zartesten Kindesalter machte der aus unserer Mitte entsprossene liebe Konzertgeber von gestern Aufsehen, durch sein

¹⁵ Dohnányi Bach-Liszt: *G-moll fantáziáját és fűgáját*, Beethoven *Asz-dúr szonátáját* (op. 110) és saját *Variationen und Fuge über ein Thema von E. G.* [Emma Gruber] (op. 4) című darabját játszotta.

ungewöhnliches, musikalisches Talent, kein Wunder denn, daß die Ankündigung dieses Konzertes begreiflicherweise hochgespanntes Interesse erweckte. Ernst v. Dohnányi, auch jetzt noch nicht völlig zum Manne gereift, wußte diesem Interesse nicht nur gerecht zu werden. Er verwirklichte weit mehr als den Ruf, der ihm vorausgegangen. Seine Individualität prägt dem geistvollen und korrekten Vortrage den Stempel eines großen Talenten auf; sein temperamentvolles Naturell und die sorgfältig ausgefeilte Technik weiß er in hervorragender Art hervortreten zu lassen. Die verständnißvolle und klare Durcharbeitung der Klassiker zeugt für den gereiften Meister. Unserem allgemein geschätzten, liebenswürdigen Professor Friedrich v. Dohnányi, selbst ein feinfühligster Meister auf dem Violoncello, gratulieren wir innigst zu der von ihm schon früh erweckten und in hohe Bahnen geführten Genialität seines Sohnes. Am Schlusse spielte der gefeierte Virtuose noch eine Seite von seinem Meister d'Albert.

Das in dem Konzerte debutirende Fräulein Irma U r m a n n, eine Schülerin der Professorin Irene S c h l e m m e r, wußte sich durch anspruchslosen, gutgeschul-ten Vortrag recht schmeichelhaften Beifall zu erringen. Wenn die Dame, da ihre Absicht ist, hier Gesangsunterricht zu ertheilen, ihren zukünftigen Schülerinnen die eigenen Kenntnisse beibringen können wird, so ist unserer Stadt zu dieser Gesangslehrerin Glück zu wünschen. (K.)

Dohnányi Ernő koncertje. A körünkől származó, kedves tegnapi előadó rendkívüli zenei tehetségével már kora gyermekkorában nagy feltűnést keltett. Nem csoda hát, ha e hangverseny meghirdetése érthetően feszült várakozást keltett. A még nem teljesen férfiúvá érett Dohnányi Ernő nemcsak e várakozásnak tudott eleget tenni, de jóval többet nyújtott, mint az őt megelőző hírneve. A szellemes és korrekt előadásra egyénisége egy nagy tehetség bélyegét nyomta rá: temperamentumos alkatát és gondosan csiszolt technikáját nagyszerűen tudja kifejezésre juttatni. A klasszikusok értő és világos kidolgozása érett mesterről tanúskodik. Szívből gratulálunk a köztisztelőben álló, kedves Dohnányi Frigyes tanár úrnak, a gordonka érzékeny mesterének, hogy fia zsenialitását már korán életre keltette és magas pályára állította. A végén az ünnepelt virtuóz még egy oldalt játszott mesterétől, d'Albert-től.

A hangversenyen debütáló U r m a n n Irma kisasszony, S c h l e m m e r Irén tanárnő tanítványa, egyszerű, jól képzett előadásával igazán hízeltő sikert tudott kivívni magának. Ha a hölgynek, aki nálunk kíván éneket oktatni, egykor sikerül majd átadni saját ismereteit jövődi tanítványai-nak, csak gratulálhatunk városunknak ehhez az énektanárnőhöz.

143. *Fővárosi Lapok* 1897. december 12.

Dohnányi Ernő, a hirtelen hírre jutott fiatal zongoravirtuóz, tegnap¹⁶ este szülővárosában Pozsonyban hangversenyezett. A koncert, melynek programja Liszt, Chopin és Beethoven műveiből volt összeválogatva, különösen sikerült. A fényes közönség soraiban gróf Széchen udvarhölgy társaságában jelen voltak Krisztina, Marianna, Henriette és Natália főhercezkisasszonyok, Frigyes főherczeg leányai is.

¹⁶ A híradás minden bizonnyal a december 7-i hangversenyről szól. Bár a *Preßburger Zeitung* és a *Westungarischer Grenzboten* fent közölt kritikái nem emlitenek Chopin-műveket, a műsorlap szerint Dohnányi három darabot játszott a lengyel mestertől.

Második szólóest Bécsben, 1897. december 9.

144. *Neues Wiener Tagblatt* 1897. december 17.

Concerte. [...] Waren es in den Concerten der [Sophie] Menter die Abendschatten einer verdämmernden Künstlerlaufbahn, die noch einmal freundlich herüberlächelten, so sahen wir einige Tage vorher in demselben Raume ein weithin leuchtendes Gestirn aufblitzen, dem ein dauernd intensiver Glanz beschieden ist. Nur ein bescheidenes Häuflein Neugieriger wohnte dem ersten Clavierabende Ernst v. Dohnányi's bei, in hellen Schaaren aber waren sie herbeigeströmt zu dem zweiten Concerte, das der kaum Zwanzigjährige am letzten Donnerstag veranstaltete. Endlich wieder ein wirkliches, großes, kerngesundes Talent! Ein Klavierspieler von großem Zuschnitt, ist Dohnányi berufen, die Erbschaft nach den Unvergessenen mit den Größten seines Faches zu theilen. Eine durch und durch musikalische Natur, den intimsten Intentionen der Klassiker zugänglich, ist Dohnányi auch ein Bravourspieler allerersten Ranges von blendender, großartiger Technik, die in seinem Spiele aber wirklich nur Mittel zum Zweck ist. Wer in diesem jugendlichen Alter die As-dur-Sonate op. 110. von Beethoven mit solcher Reife, die Brahms'schen Händel-Variationen mit solcher Erkenntniß zu spielen vermag, ist ein Künstler der seltensten Begabung, dem die Welt offen steht. Was die fesselnde Art seines Vortrages noch besonders sympathisch macht, ist die warm berührende Bescheidenheit seines Auftretens. Auch als Componisten lernten wir den jungen Mann besonders schätzen. Ein Capriccio in H-moll, das wohl etwas zu lang gerathen ist, zeigt ihn von der vortheilhaftesten Seite. Es ist das ein mit viel Geist und Kunstverstand gemachtes Virtuosenstück, welches, trotzdem das Hauptthema ein wörtliches Brahms-Citat ist, dennoch werthvoll erscheint, weil es zur Genüge darthut, in welchem Geiste der jugendliche Tondichter von seinem trefflichen Lehrer Hans Koeßler erzogen worden ist. Dohnányi, der sich im Monate Jänner in einem philharmonischen Concerte weiteren Kreisen vorstellen wird, dürfte der königlichen Musikakademie in Budapest, aus der er hervorgegangen ist, noch zu vielen Ehren verhelfen. [...]

Hangversenyek. [...] Míg [Sophie] Menter koncertjein egy leáldozóban levő művészi pálya utolsó sugarai hulltak ránk, néhány nappal ezelőtt ugyanabban a teremben egy fényes, messze világító csillagot láttunk feltűnni, melynek állandó, intenzív ragyogás jut osztályrészül. Dohnányi Ernő első zongoraestjén csupán néhány kíváncsi vett részt, de az alig húszéves művész múlt csütörtöki második hangversenyére már tömegesen tödult a közönség. Végre megint egy nagy, igazi, viruló tehetség! Nagyformátumú zongoristaként Dohnányi arra hivatott, hogy osztozzék szakmájának legnagyobbjaival a halhatatlanok örökségén. Dohnányi tökéletesen muzikális alkat, aki előtt feltárnak a klasszikusok legbensőbb titkai, ugyanakkor káprázatos, pazar technikájú, elsőrendűen bravúros játékos, akinek játékában a technika valóban csak a célra vezető eszköz. Aki képes ily fiatal korban Beethoven Asz-dúr szonátáját ilyen bölcsen, Brahms Händel-változatait ilyen átéléssel eljátszani, az kivételes tehetségű művész, s nyitva áll előtte a világ. Lebilincselő előadását fellépésének megható szerénysége teszi különösen szimpatikussá. A fiatalembert zeneszerzőként is értékelhettük. A kicsit túl hosszú sikerült H-moll capriccio a legelőnyösebb oldaláról mutatja be őt. Bár főtémája egy Brahmtól vett szószerinti idézet, a

rendkívül szellemes és jó műérzékkel írt virtuóz darab mégis értékesnek látszik, mert elég jól rávilágít arra, milyen szellemű képzést kapott a fiatal zeneköltő kiváló tanárától, Koessler Jánostól. Dohnányi, aki januárban egy filharmonikus koncert keretében további köröknek fog bemutatkozni, feltehetőleg még nagy megbecsülést szerez az őt útjára bocsátó budapesti királyi Zeneakadémiának. [...]

145. *Neue Musikalische Presse* (Wien) 1897. december 26.

Ernst von Dohnányi. Wir haben in unserem Blatte wiederholt Gelegenheit gehabt, darauf hinzuweisen, dass dieser Name eine der schönsten und berechtigtesten Hoffnungen für die Musik der nächsten Zukunft bedeutet. Ernst von Dohnányi, gegenwärtig zwanzig Jahre alt, ist in Pressburg als Sohn eines Gymnasialprofessors geboren, der, selbst ein trefflicher Musiker, die frühen Keime der Begabung seines Sohnes nicht nur mit väterlicher Liebe, sondern auch mit fachmännischem Verständniss pflegte und entwickelte. Es ist ihm hoch anzurechnen, dass er aus dem wunderbar veranlagten Kinde nicht ein Wunderkind machte. Vor den physischen und geistigen Gefahren eines vorzeitigen Triumphzuges durch die Welt bewahrt, empfing der Knabe gediegenen Unterricht im Clavier-spiel und Generalbass von Carl F o r s t n e r und absolvierte dabei sein Gymnasium, wie jeder Andere. Er hatte schon einige von staunenswerthem Talent zeugende Compositionen (Clavierquartett und Streichsextett) in der Tasche, als er vor einigen Jahren, ein Knabe noch, nach Budapest kam, um an der Landes-Musikakademie seine Studien in Composition bei K o e s s l e r, im Clavierspiel bei T h o m á n fortzusetzen. Hier wurden ihm alle Ehren und alle Förderung zu Theil, die eine musikalische Hochschule gewähren kann. Auch zwei aus Anlass des Millenniums gestiftete „Königspreise“ erhielt er für eine Symphonie und eine Ouverture. Nachdem ihm Gelegenheit geboten war, im letzten Sommer sich im Clavierspiel unter Leitung keines Geringeren als Eugen d’A l b e r t zu vervollkommen, concertirte er mit ungewöhnlichem Erfolge zweimal in Berlin und ist soeben auch in Wien vor die Oeffentlichkeit getreten, wo er schon vor einigen Jahren als Compomist mit einem Clavierquintett, als Pianist durch die mit V. von Herzfeld veranstalteten Sonaten-Abende Aufsehen erregt hatte. Von seinen Compositionen nennen wir ausser den erwähnten noch zwei Scherzi und ein grossangelegtes Variationenwerk für Clavier, die alle ein echtes, starkes Talent und ein heute schon meisterhaftes Können verrathen. (V. v. H.) [Herzfeld Viktor]

Dohnányi Ernő. Lapunkban már többször volt alkalmunk rámutatni, hogy e név a közeljövő zenéjének egyik legszebb, legígéretesebb reménységét hordozza magában. A most húszéves Dohnányi Ernő Pozsonyban látta meg a napvilágot egy gimnáziumi tanár fiaként, ki maga is kiváló muzsikusként, fia tehetségének korán jelentkező csírait nemcsak atyai szeretettel, hanem szakértelemmel gondozta és fejlesztette. Minden elismerésünk az övé, hogy nem csinált csodagyereket a csodálatos adottságokkal rendelkező gyermekekből. A világhódító korai diadalmenet fizikai és lelki ártalmaitól megmenekülve, a fiúcska F o r s t n e r Károlynál kapott alapos zongora- és generálbasszusképzést, s mellette a többiekhez hasonlóan elvégezte a gimnáziumot is. Néhány bámulatra méltó talentumról tanúskodó kompozícióval a zsebében (zongoranégyes és vonósszextett) néhány évvel ezelőtt, szinte még gyerekként, Budapestre jött, hogy tanulmányait

az Országos Zeneakadémián, zeneszerzésből K o e s s l e r-nél, zongorából T h o m á n-nál folytassa. Ott minden elismerést és támogatást megkapott, amit egy zenei főiskola nyújthat. Szimfóniájáért és egy nyitányáért elnyerte a millennium alkalmából alapított két „királydíjat” is. Miután a múlt nyáron alkalmá nyílt rá, hogy zongoratudását nem kisebb művész, mint Eugen d’Albert iránnyítása alatt tökéletesítse, Berlinben két koncertet adott rendkívüli sikerrel. Bécsben épp most lépett a nyilvánosság elé, ahol néhány évvel ezelőtt zeneszerzőként egy zongoraötössel, zongoristaként pedig a V. von Herzfeld által rendezett szónaestéken keltett feltűnést. Kompozíciói közül a felsoroltakon kívül megemlítjük a két Scherzót és egy zongorára írt nagyformátumú variációs művet, melyek mind igazi, erőteljes tehetségről és mára már mesteri tudásról árulkodnak.

VI. Jahrg.

Sonntag, den 26. December 1897.

Nr 52.

Zeitschrift für Musik, Theater, Kunst, Sänger- und Vereinswesen.

Beiblatt: «Musikinstrumentenzeitung». — Musikbeilagen

Inhalt: Erbst von Dohnányi (mit Bild) – Vortrag in der Musikbibliothek – Prager Brief. Von Victor Jass – Berliner Brief. Von Rudolf Fingel. – Fiedlerin: Albinus Oper Husus. – Cangelte. – Geistliche Music. – Unter-richtswesen – Literatur. – Vereinskassen. – Vermischtes – Musikbibliotheksbereitstellung. – Inserate

Ernst von Dohnányi.

Wir haben in unserem
gehabt, darauf hinzuweisen, dass
dieser Name eine der schönsten
und berechtigtesten Hoffnungen
für die Musik der nächsten
Jahre ist. Er ist ein Name, den
Dohnányi, gegenwärtig zwanzig
Jahre alt, ist in Pressburg als
Sohn eines Gymnasialprofessors
geboren, der, wie sein Vater,
ein hervorragendes Musiktalent
der Begabung seines Sohnes
nicht nur mit väterlicher Liebe,
sondern auch mit fuchsinmü-
ndigster Aufmerksamkeit zu
entwickeln. Es ist ihm hoch
anzurechnen, dass er aus dem
wunderbar veranlagten Kinde
ein Wunderkind machte.
Viele der besten Klavierspieler
Gefahren eines vorzeitigen
Triumphes durch die Welt,
beglückt, empfangt der Knabe
gediegene Unterricht in
Clavier und Musiktheorie
von Carl Forstner und ab-
solvirte bald sein Gymnasium,
wie jeder Andere. Er hatte
auch eine große Anzahl von
werthem Talent zeugnende
Compositionen (Clavierquartett
und Streichsextett) in der Tasche,
als er vor einigen Jahren, ein
Jahr vor seinem Vierzehnten,
kam, um an der Landes Musik-

akademische seine Studien in Composition bei Koessler, im Clavierspiel bei Thomán fortzusetzen. Hier wurden ihm alle Ehren und alle Förderung zu Theil, die eine musikalische Hochschule gewähren kann. Auch zwei aus Anlass des Millenniums gestiftete Königspreise erhielt er für eine Symphonie und eine Overture. Nachdem ihm Gelegenheit gegeben war, im letzten Sommer sich im Clavierspiel unter Leitung keines Geringeren als Eugen d'Albert zu vervollkommen, concertirte er mit ungewöhnlichen Erfolge zweimal in Berlin und ist sodann auch in Wien vor die Oekonomie getreten, wo er schon vor einigen Jahren als Componist mit einem Clavierquintett, als Pianist durch die mit V. von Herzfeld veranstalteten Sonaten-Abende Aufsehen erregt hatte. Von seinen Compositionen nennen wir ausser den erwähnten noch zwei Scherz und ein gross angelegtes Variationenwerk für Clavier, die alle ein echtes, starkes Talent und ein heute schon meisterhaftes Können verathen. P. v. H.

Y. v. H.

Die heutige Nummer ist 10 Seiten stark.

7. *fakszimile*: Herzfeld Viktor írása Dohnányiról a *Neue Musikalische Presse* címlapján, 1897. december 26.

Szóloest a Royal-szállóban, 1898. január 7.

146. *Budapesti Napló* 1898. január 7.

Helyreigazítás. *Dohnányi* Ernő úr annak a közlésére kért fel bennünket, hogy hangversenyét holnap 7-ikén okvetlenül megtartja. A hangverseny, amely a Royal-szállóban lesz, este fél [8] órakor kezdődik és programja a következő.

1. *Bach*: G-moll Fantasia és fuga. 2. *Beethoven*: Sonata As-dur. 3. *Chopin*: Impromptu fis dúr; Valse, cis moll; Ballada g-moll. 4. *Dohnányi*: Variációk.¹⁷ 5. *Rubinstein*: Barcarolle. [6.] *Liszt*: Valse Impromptu. *Liszt*: Rhapsodia XIII.

A nagytehetségű magyar zongoraművész önálló hangversenyen ezúttal először mutatkozik be a budapesti közönségnek, amely bizonyára megérdemelt pártolásban fogja őt részesíteni.

147. *Budapesti Hírlap* 1898. január 8.

Budapest, jan. 7. / (**Dohnányi Ernő.**) Mi voltunk az elsők a kik minden fönntartás nélkül elismertük Dohnányi zsenialitását. Őszinte örömmel adtunk számot elsőrendű nagy talentumáról, fényes sikereiről. Nem érhet vád, ha mai önálló koncertjét nem mondjuk sikerültnek. Nem mintha Dohnányi kevésbé szépen, kevésbé tökéletesen zongorázott volna, de mert programjára, sőt egyéniségére is bizonyos előkelőséget, érettséget erőszakolt, a mi éppenséggel nem illett fiatalságához, temperamentumához. Fiatal művészeknek, legyen akármily nagy az ő tudományossága, nem szabad klasszicizmusba burkolóznia. Nem szabad egyrészt letagadnia modern egyéniségét, másrészt pedig, s ez a fő, mindent el kell követnie, hogy a publikumot meghódítsa, elkápráztassa. Erre fiatal művészeknek szüksége van. Az elismert nagy starok, kik nevükkel vakítják el a közönséget, megengedhetik maguknak azt, hogy klasszicizmust tukmáljanak hallgatóikra, ezek áhítattal fogják figyelni és szent őrzőgéssel fognak tapsolni, bárhogy anatózoktak is. Dohnányi nagyon is szolid és válogatós. Nemcsak, hogy nem keresi, de kerüli az effektust. A tiszta művészies szempontból ítélve, ritka nagy dolgot művel, jobban örvendenék azonban, ha rohamlépésben haladna és erejével, tűzével, temperamentumával győzne, a hogy tavalý, mikor a *Don Juan*-fantáziát játszotta, lenyűgözte, föltétlen uralmába kerítette figyelmünket. Ma is sikerült ez neki; egyszer: saját variációinak a végén. A variációkban, melyeket először hallottunk, nagy formagazdagság és erős fantázia nyilvánul. A mű rendkívül szép zongorafugával végződik, melyben minden megvan, a mi fugáknál rendszeren hiányozni szokott: élet, kifejezés, fény, mindez briliáns zongorastílus keretében. Ennél a fugánál melegegett föl Dohnányi annyira, mint a többi számnál óhajtottuk volna. Bájosan adta elő az egyik Chopin-féle valcert; Beethoven-játékából erős tanulmány és stílusérzék szólt; érdekes, magyaros ritmikái színezetet adott a XIII-ik Liszt-rapszodiának, de Dohnányi fényes nagy talentumát csak a fugából éreztük ki. Mai sikere mindazál-

¹⁷ *Variationen und Fuge über ein Thema von E. G. [Emma Gruber] (op. 4, magyarországi bemutató).*

tal zajos, helyenkint viharos volt. Tőle is követelt a télikabátos, menni készülő közönség ráadást; ha ez a világhírű virtuózság kritériuma, akkor Dohnányit a budapestiek már fölavatták világraszóló művésznek. (k.a.) [Kern Aurél]

148. Budapesti Napló 1898. január 8.

Dohnányi Ernő. Igazi, nagy tehetség, hivatott művészlélek, aki fiatal korának egész frissességével, duzzadó erejével és vakmerőségével lép eléünk. Alig húsz éves, és olyan műsort játszott ma végig betéve, megszakítás nélkül, aminőre nagyhírű, meglett művészek is csak nehezen szánják rá magukat. De *Dohnányi*ban nem csak az önérzet van meg ilyen kiváló mértékben. Játéka még nem tökéletes, itt-ott még elragadja szilaj temperamentuma, a nagy klasszikusok műveinél felfogása még nem elég megállapodott, Chopin előadásában is több érzést, poézist keresünk, de hogy ritka tehetséggel állunk szemben, arról minden egyes darabban tanúságot tett, a legnehezebbekben is. Ragyogó technikája minden nehézséget játszva legyőz, játéka pedig mindig át van hatva komoly művészi érzéstől és a zsenialitás szellemétől. Ettől a gyerekembertől még nagy dolgokat várhatunk: ezzel az impresszióval hagyjuk el *Dohnányi* első önálló hangversenyét. (-n.) [Márton Miksa dr.]

149. Egyetértés 1898. január 8.

Hangverseny. *Dohnányi* Ernő ma este önálló hangversenyt rendezett a Royal-szálló dísztermében. E fiatal művész a második filharmóniai hangverseny vendége volt, s akkor alkalmunk volt már kiváló tehetségéről megemlékeznünk. Ma többet hallottunk tőle, mint a filharmóniai hangversenyen, de művészetében és tudásában nem fedeztünk föl semmi újat. *Dohnányi* Ernő ritka genialitása és mély művészi felfogása abból a fajtából való, a mellyel az ember elsőrangú nagysággá nőheti ki magát. Játékának minden egyes taktusa igazolja, hogy nagy zenei intelligenciával és kiváló disztinkcióval rendelkezik. Pompás technikája, gyönyörű futamai, erőteljes, biztos oktavjai, lágy pianója igazolják azon általános tetszést, a melyben mindenütt, a hol eddig hangversenyzett, részesítették. Mai esté-lyének műsorában képviselve voltak a klasszikus zene nagymesterei: Bach, Beethoven, továbbá Chopin, Rubinstein és Liszt. Egy saját szerzeményét is hallottuk, a mely telve van sikerült részletekkel, „Változatok és Fuga, Gruber Emma egy témája fölött” – ez a címe a műnek. Az alaphéma eredeti és dallamos. Magyar stílusban van megírva és érdekesen kidolgozva. *Dohnányi* Ernőt a megjelent szépszámú közönség lelkesen több ízben kitapsolta, a mit ő két briliánsul játszott ráadással hálált meg. (e. á.)

150. Országos Hírlap 1898. január 8.

Dohnányi. Az utolsó napokban az a hír keringett a budapesti zenei társaságban, hogy ez a zseniális magyar ifjú nem fogja megtarthatni itteni hangversenyét, mert nincs rá közönség. Hogyan, hát *Dohnányi* Ernő, akinek Bécsben és Berlinben

nem is egy, de több hangversenyt kellett adnia teljesen idegen auditóriumok lelkesült kívánságára, szülőházájában ne adhasson egyetlen hangversenyt sem? Kellemtelen mód nehezedett rá ez a kérdés a budapesti zenei társaság jobbaira, mint a szürke, nedves köd, amely most az utcákban szállong. Szerencsére ez a kósza hír nem vált valóra. Néhány embernek – nem túlságosan soknak – volt rá gondolja, hogy ne essék ilyen sötétes folt zenei életünkön, és így Dohnányi ma este közepes számú közönség előtt mégis játszott a Royalban. Külföldön, amerre járt, leülve a Bösendorfer mellé bámulatot keltett művészete iránt a kritikában. Az idegen bírálók őszintesége iránt akkor, amikor egy odalátogató húsz esztendő magyar ifjúról van szó, legkevésbé lehet kétség, bár a fölfedezés prioritása ha nem is illeti meg a magyar közönséget, mindenesetre megilleti a magyar kritikát, amely Dohnányi rendkívüli tehetségét már régen észrevette. Művész-egyéniségének teljes tartalmát azonban idáig még sohasem fejthette ki annyira, mint ma este, önálló hangversenye keretében. Ez a fiatal ember belelát a klasszikusokba, és mily mélyre lát és mennyit lát ott meg! Bach–Liszt praeludiumát [fantáziáját] és fugáját tökéletes stílrézéssel és mesteri plasztikával játszotta. Gyönyörűen dolgozta ki Beethoven As-dúr szonátáját; előadása sokszínű volt, aczélos és ellágyuló, nagy felfogású és skizz-szerű. Chopinnek megérti nemcsak az érzelmességét, hanem a lelki nagyságát is: megérti az egész lengyel poétát. Dohnányiban zenevilágunk egy kincsre lett, amelynek értékét ma még nem lehet pontosan meghatározni, de amely mindenképpen nagybecsű. Ő meg fogja futni nagy pályáját: hogy ez a pálya tömört széksorok vagy üres Thonet-bútorok között vezet-e el, legfőljebb egy biografiai adaton változtathat, lényeges csak az, hogy lesz biografiája.

151. *Pester Lloyd* 1898. január 8.

Konzert: Der heimliche Pianist Ernst Dohnányi, der vor Kurzem bei den Philharmonikern gespielt hat, gab heute ein selbständiges Konzert im „Hotel Royal“. Wir haben diesen genialen jungen Mann in letzter Zeit so oft gehört, daß über ihn vorläufig nichts mehr Neues zu sagen ist. Dohnányi, ein gewesener Schüler des trefflichen Professors Stefan Thomán, macht schon jetzt, kaum zwanzig Jahre alt, die höchsten Erwartungen rege. Sein Spiel ist durchaus individuell, voll Kraft, Feuer, gefunden musikalischen Empfindens und technisch hat er kaum etwas mehr zu lernen, höchstens den reichen Besitz weiser zu verwalten. Er stürmt noch mit heißem Jugendmuth über den Bösendorfer, stürzt die Tempi, häuft die Kontraste, berauscht sich an der eigenen Kraft, aber wie viel lieber sehen wir dieses Ueberschäumen in solchen Jahren, als die glatte, ausgezirkelte Alltäglichkeit! Er bewältigte sein Riesenprogramm mit erstaunlicher Ausdauer und geistiger Spannkraft. Zuerst spielte er Bach's Präludium [Fantasie] mit Fuge in G-moll und Beethoven's As-dur-Sonate opus 110. Beides, wenn auch nicht in hohem klassischen Styl, doch in großen Verhältnissen und voll eigener bunter Lichter. Noch näher lag ihm das Moderne, Liszt's Valse impromptu und Rhapsodie und die Chopinserie. Die G-moll-Ballade Chopin's wurde geradezu meisterhaft gespielt,

mit kaum zu überbietender Verve und dramatischer Lebendigkeit. Mit dem Cis-moll-Walzer hat er sich dagegen einen Faschingsscherz erlaubt. Er verkehrte den prickelnden Anfang in eine Elegie und ließ dafür die zarte Lieberserklärung des Mittelsatzes in rasendem Walzertempo dahinwirbeln. Er wird wohl selbst einmal über diese verblüffende Neuausgabe lächeln. Am schönsten spielte er sich selbst, nämlich seine Variationen über ein anmuthiges Menuetto, als dessen Verfasserin das Programm ein Fräulein Emma Gruber nennt. Die ersten Variationen gehen in tändelndem Tonspiel vorüber, aber in weiteren Verlaufe gewinnt das Werk zusehends an Kraft und Gehalt und wird von einer breiten Fuge gekrönt, einem seltsamen Gebilde von Gelehrsamkeit und feuriger Phantasie. Der junge Dohnányi arbeitet als Virtuoso und Komponist fleißig an den ersten Kapiteln seiner Biographie. Es kann ein solider Band werden, wenn er Alles hält, was er jetzt verspricht. (A. B.) [Beer Ágoston dr.]

Hangverseny: A hazai zongorista *Dohnányi* Ernő, aki nemrég a Filharmonikusokkal játszott, ma a „Royal Szállóban” önálló hangversenyt adott. E zseniális fiatallembert az utóbbi időkben oly gyakran hallottuk, hogy egyelőre semmi újat nem mondhatunk róla. A kiváló *Thomán* István professzor egykori növendékeként *Dohnányi* most, alig húszévesen, a legmerészebb reményeinket váltja valóra. Játéka teljesen egyéni, csupa erő, tűz és egészséges zenei érzék, s technikailag sincs már sok tanulnivalója, legfeljebb az, hogy bölcsebben bányon a birtokában levő kincssel. Még fiatalos hévvel veti rá magát a Bösendorferre, tempókat borít fel, ellentéteket halmoz, s megrészeget a saját erejétől; mennyivel jobb azonban ezt a túlradó energiát látni az ő korában, mint az egyhangú, kimért közhelyszerűséget! Meglepő kitartással és lelki rugalmassággal birkózott meg óriási programjával. Először Bach G-moll prelúdium [fantázia] és fűgáját, valamint Beethoven Asz-dúr op. 110-es szonátáját játszotta, ha nem is emelkedett klasszikus stílusban, de nagyvonalúan, teli egyéni, tarka fénnel. A modern zene: Liszt Valse impromptu-je és rapszódiaja, valamint a Chopin-sorozat még közelebb állt hozzá. Chopin G-moll balladáját egyenesen mesterien játszotta, csaknem utólrhetetlen lendülettel és drámai elevenességgel. A Cisz-moll keringőnél viszont egy farsangi tréfát engedett meg magának. A pezsgő indítást elégiává változtatta, míg a középső tétel gyengéd szerelmi vallomását örületes tempóban pergette le. Egykor talán maga is mosolyogni fog ezen az elképesztő újraformáláson. A legszebben önmagát játszotta, mégpedig a Variációkat egy bájos menüettre, melynek szerzőjeként a program egy bizonyos Gruber Emma kisasszonyt tüntet fel. Az első Variációk a hangok évdő játékaként vonulnak el előttünk, a továbbiakban azonban a mű ereje és gondolati tartalma szemlátomást nő, míg végül egy nagy fűgában, a tudományosság és a tüzes fantázia sajátos keverékében csúcsosodik ki. A fiatal *Dohnányi* virtuózként és zeneszerzőként egyaránt most írja életrajza első fejezeteit, melyek tetemes kötetté állhatnak össze, ha minden ígéretét beteljesíti.

152. *Pesti Hírlap* 1898. január 8.

(Hangverseny.) *Dohnányi* Ernő, akit néhány héttel ezelőtt a filharmóniai hangversenyen, majd a lipótvárosi kaszinó művészestélyén hallottunk, és kivel akkor behatóan foglalkoztunk, ma este önálló hangversenyt rendezett a Royal dísztermében. Alig mondhatunk ezúttal valami újat róla, most is bámulatba ejtett izmos tehetsége, amely a legfiatalabb zenészgárdánkban az első helyet biztosítja az alig huszonegy [20] éves ifjúnak. Műsora fölötté érdekes és változatos volt. Bach praeludiuma [fantáziaja] és G-moll fűgájának előadásában zenei tudásával számolt be, az Asz-dúr szonátának (op. 110) ihletteljes interpretációjával igazolta, hogy Beethoven is

tudja átérezni, azután Chopinnek is hódolt (persze az elengedhetetlen Fis-dúr impromptu-vel és a G-moll balladával), egy saját szerzeményű fugával mint zeneszerző is bemutatkozott, de a legzajosabb hatást mégis csak a Liszt XIII. rhapszodiájával érte el, itt igazán elemében volt a fiatal titán. – Közönség alig közepes számmal volt, úgy látszik Dohnányinak csak Bécsben és Berlinben szabad hangversenyeznie, ha nagyobb hallgatóság előtt akar játszani. Már ő is amolyan próbajelölt, akit otthon semmibe sem vesznek, odakünn pedig ünnepelni fognak.

153. Pesti Napló 1898. január 8.

Dohnányi Ernő hangversenye. Zeneművészetünk noviciusai között kétségkívül *Dohnányi* Ernő a legkiválóbb: neki van a legnagyobb tudása és a legnagyobb ambíciója. A művész ma önálló hangversenyt rendezett, *Bachot* játszott és *Beethoven*, *Chopin* és modern bravúr-dolgokat, általában nagy tudással, virtuóz technikával, de fölfogásban nem mindig érte föl az interpretált alkotást. Modern, szentimentális egyéniség, aki *Beethoven* férfias zenéjét halványra betegíti, amellettsőségekben tetszelgő, mert ahol csak szerét ejtheti, fölládozza a tartalmat a külsőségekkel való csillogásnak. A klasszikusokra, úgy látszik, egyáltalán nem termett; hideg, lendület nélkül való, látszólag szigorú játéka mellett megokolatlan és önkényes módosításokkal interpretálja őket. *Beethoven* másként gondolta az Asz-dúr szonátát, mint ahogy azt Dohnányi ma előttünk megelevenítette. *Chopinben* és a moderneken már jóval otthonosabb az egyénisége. Az ábrándos, lágy részeket ezekben is nem egyszer túlfinomítva, álmosan játssza, s a csillogásra kínálkozó dolgokból itt is legtöbbször virtuózkodó etüdöket csinál. Nem poéta a zongoránál, nincs kantilénája, de sok ereje és finomsága, amelyekkel Liszt és Chopin dolgokban nagy hatást ért el. A legnagyobb sikert saját változataival és fugájával arat, amelyeket *Gruber* Emma jelentéktelen témájára sok tudással, nem éppen sok invencióval és nagyon hatásosan épített föl. A nagy nehézségekben bővelkedő és hosszú szerzemény briliáns előadásával valóságos akrobata munkát végzett, amely után a nem nagyszámú közönség vagy ötször hívta a dobogóra. A fiatal művész általában sok tapsot kapott ma este s még a hangverseny végén is ráadásul *Koessler* egy régi scherzóját volt kénytelen játszani. (l. t.) [Lándor Tivadar]

154. Neue musikalische Presse (Wien) 1898. január 23.

Budapester Brief. Von *Victor v. Herzfeld*. Wenn wir die Gefühle der Concertgeber bei Abschluss ihrer Bilanz ignoriren, so dürfen wir von einer sehr animirten Saison sprechen. Unserem Publikum fehlt es nicht an Concerten, nur hie und da den Concerten an Publikum. Dass auch ein so eminentes einheimisches Talent wie Ernst von D o h n á n y i unter der Theilnahmslosigkeit weiterer Kreise zu leiden hat, wirft ein interessantes Streiflicht auf den im Auslande so oft überschätzten Chauvinismus der Ungarn; dieser Chauvinismus tritt nur in Action, wo es die Reclame für Mittelmässigkeiten oder die Insценirung von Skandalen gilt; wirkliche Talente haben von dieser Seite keinerlei Förderung zu gewärtigen. Glückli-

cherweise ersetzten Dohnányi's Zuhörer durch Verständnis und Enthusiasmus reichlich, was ihnen an Zahl abging. Die hohe pianistische Begabung des jungen Künstlers ist, auch auf Grund der Proben, die er davon in Wien abgelegt hat, in diesem Blatte wiederholt so eingehend gewürdigt worden, dass uns hier nur übrig bleibt, einige Worte über seine Variationen zu sagen, die hier wohl den vornehmlichsten Anziehungspunkt seines Programmes bildeten. Man sagt nicht zu viel, wenn man sie als die werthvollste Bereicherung erklärt, welche die Clavierliteratur seit Brahms erfahren hat. Das mit den Initialen E. G. gezeichnete Thema, von einer musikalisch hervorragend begabten Dame unserer Gesellschaft herrührend, ein schlichter, warm empfundener Liedsatz, eignet sich vermöge seiner glücklich gerundeten Form und seiner ebenso natürlichen wie reizvollen harmonischen Struktur vortrefflich als Ausgangspunkt für die Excursionen einer reichen musikalischen Fantasie. Es bleibt auch unter dem mannigfachen Gewebe von neuen Spielformen, im steten wohlgeordneten Wechsel der Stimmungen immer deutlich erkennbar und liefert in seinen Anfangstönen schliesslich das Thema zu der glänzenden Finalfuge. Reiche motivische Erfindung, vollkommene Beherrschung der Klangmittel des Instrumentes, eine seltene Combinationsgabe, die findet ohne zu suchen, lassen den Componisten auch nicht einen Moment im Stich; alles das gipfelt in der Fuge, einem contrapunktischen Meisterstück, wo selbst die Fesseln einer strengen Form den Flug der Fantasie nicht zu lähmen vermögen. Dem jungen Componisten und Pianisten wurde während des ganzen Abends rauschender Beifall zu Theil, für den er durch wiederholte Zugaben – darunter ein geistvolles Scherzo seines Lehrers Hans Koessler – dankte.

Budapesti levél. Herzfeld Viktortól. Ha eltekintünk attól, milyen érzésekkel zárták az előadók saját mérlegüket, nagyon eleven évadról számolhatunk be. Közönségünk nincs híján a koncerteknek, csak a koncertek nélkülözik olykor a hallgatóságot. Érdekes megvilágításba helyezi a magyarok külföldön oly gyakran túlértékelt sovínizmusát, ha megfontoljuk, hogy még egy olyan kiváló hazai tehetség is megszenvedti a szélesebb körök részvétlenségét, mint *Dohnányi* Ernő. Ez a sovínizmus csak akkor működik, ha középszerűek reklámozásáról vagy botrányok keltéséről van szó. Az igazi tehetségek semmilyen támogatást nem várhatnak tőle. Szerencsére Dohnányi hallgatósága hozzáértésével és lelkesedésével bőséges kárpótlást nyújtott a hiányzó közönségért. A fiatal művész rendkívüli pianisztikus tehetségének Bécsben már tanújelét adta, s azt mi e lapban többször is részletesen méltattuk. Így nem marad más hátra, mint hogy néhány szót ejtsünk Variációiról, melyek itteni programjának legfőbb vonzerejét képezték. Nem túlzás, ha azokat a Brahms utáni zongorairodalom legnagyobb nyereségének nyilvánítjuk. A G. E. kezdőbetűvel jelzett, társaságunk egyik zeneileg kimagaslóan tehetséges hölgyétől származó téma egyszerű, meleg hatású dal, amely szerencsésen lekerekített formája és természetes, egyben bájos harmóniai szerkezete révén kiválóan alkalmas rá, hogy egy gazdag zenei fantázia kiroccanásainak kiindulópontját képezze. Az új játékformák változatos textúrája, a hangulatok folytonos, szabályos váltakozása mellett is mindig jól felismerhető marad; kezdőhangjai a végén a ragyogó zárófuga témáját alkotják. A motivikus leleményesség, a hangszer hangzásvilágának tökéletes ismerete és a ritka kombinációskészség, mely akkor is talál, ha nem keres, egyetlen pillanatra sem hagyja cserben a zeneszerzőt. Mindez a fűgában, egy kontrapunktikus mesterműben csúcsosodik ki, ahol a fantázia reptét még a szigorú formai kötöttségek sem képesek megbénítani. A fiatal zeneszerzőt és zongoristát az egész est folyamán zúgó taps kísérte, melyet ismételt ráadásokkal – köztük tanárának, Hans Koesslernek egy szellemes Scherzójával – köszönt meg.

- További híradások: *Budapesti Hírlap* 1897. december 23. és *Pester Lloyd* 1897. december 27. (a hangverseny hirdetése még január 3-i dátummal); *Budapest* 1898. január 8.; *Hazánk* 1898. január 8.; *Budapester Tagblatt* 1898. január 8.; *Neues Pester Journal* 1898. január 8.; *Politisches Volksblatt* 1898. január 8.; *Fővárosi Lapok* 1898. január 9.

A Bécsi Filharmonikusok hangversenye, 1898. január 9.

(Beethoven: G-dúr zongoraverseny)

155. *Pester Lloyd* 1898. január 10.

[...] Es folgte als zweite Nummer der in Rede stehenden Matinée Beethoven's Klavier-Konzert in G-dur, mit dessen technisch meisterlicher und überaus stylvoller solistischer Wiedergabe sich Ihr [Goldmark's] trefflicher junger Landsmann Ernst v. Dohnányi ganz außerordentlichen Beifall erwarb. Da der hochbegabte Künstler – eine der feinstfühligen Musikernaturen, die mir je begegneten – das in seinen Ecksätzen lieblichste der Konzerte (mit dem ergreifend geheimnißvollen Dialog zwischen Orchester und Klavier als Mittelsatz!) meines Wissens verwichenen November auch in Budapest erfolgreichst vorgetragen, brauche ich in seine überaus schöne (noch durch zwei prächtige eigene Kadenzen gehobene) Leistung nicht näher einzugehen. [...]

[...] A szóban forgó matiné második számaként Beethoven G-dúr zongoraversenye hangzott el, melynek technikailag tökéletes és felettebb stilszerű szóló előadásával [Goldmark] kiváló fiatal honfitársa, Dohnányi Ernő, egészen rendkívüli sikert aratott. Mivel a saroktételleiben az egyik legbájosabb versenyművet (a középtételben a zenekar és a zongora közötti megkapóan rejtélyes párbeszéddel!) a kiemelkedően tehetséges művész – az egyik legérzékenyebb zenész, akivel valaha találkoztam – tudomásom szerint múlt novemberben Budapesten is a lehető legnagyobb sikerrel adta elő, nem szükséges, hogy rendkívül szép (s ráadásul két remek saját kadenciával emelt) teljesítményét részletesen taglaljam. [...]

156. *Reichswehr* (Wien) [1898. január 10. k.]

Das fünfte Abonnementsconcert der Philharmoniker brachte neben Goldmark's form- und gedankenschöner, aber gezwungene Größe verrathender Prometheusouverture Bruckner's dritte Symphonie in D-moll, die wie das erstmal wahre Stürme von Beifall und Begeisterung erweckte. [...] Herr Ernst v. Dohnányi, einer der bedeutendsten jugendlichen Clavierspieler, überraschte durch eine überaus edle und weich empfundene Wiedergabe des G-dur-Concertes von Beethoven; sein Anschlag ist sammtweich, seine Auffassung durchwegs reif und selbständig contemplativ, seine Technik tadellos. [...]

A Filharmonikusok ötödik bérleti hangversenyén Goldmark forma- és tartalomgazdag, de erőltetett nagyságról árulkodó Prometheus nyitánya után Bruckner harmadik, D-moll szimfóniája hangzott el, mely a tetszés és lelkesedés valóságos orkánját váltotta ki, csakúgy mint az első alkalommal. [...] Dohnányi Ernő, az egyik legjelentősebb fiatal zongorista, Beethoven G-dúr versenyművének szokatlanul harmonikus és lágy érzetet keltő interpretálásával okozott meglepetést; billentése bársonyosan lágy, felfogása általában érett és egyénien kontemplatív, technikája kifogástalan. [...]

157. *Neue freie Presse* (Wien) 1898. január 11.

Wien, 10. Januar. **Philharmonisches Concert.** Die Programme unserer Philharmonie-Concerte bedürfen allmählig einiger Auffrischung. Auch das letzte vom 9. d. M. brachte keine Novität. Zwischen Goldmark's „Prometheus“-Ouvertüre und Bruckner's D-moll-Symphonie – welche beide unvergleichlich ausgeführt wurden – hörten wir das G-dur-Concert von Beethoven. Der hier bereits rühmlich bekannte Pianist Herr Ernst v. Dohnányi spielte das Concert außerordentlich schön, mit vollendeter Technik und tiefstem Verständnisse. Er hatte einen großartigen Erfolg.

Bécs, január 10. **Filharmonikus hangverseny.** Filharmonikus koncertjeink programja lassan némi felfrissítésre szorul. Az e hó 9-i hangverseny sem hozott semmi újdonságot. Goldmark „Prometheus”-nyitánya és Bruckner D-moll szimfóniája között – mindkettő párját ritkító előadásban hangzott el – Beethoven G-dúr versenyművét hallhattuk. Dohnányi Ernő, a nálunk már híres, ismert zongorista rendkívül szépen, tökéletes technikával és mély beérzéssel játszotta a versenyművet. Fantasztikus sikert aratott.

158. *Wiener Sonn- und Montags-Zeitung* 1898. január 17.

Unter den Pianisten, welche in der verflossenen Woche vor das Publicum traten, verdient Ernst v. Dohnányi eine besondere Erwähnung. Er spielte bei den Philharmonikern das herrliche G-dur-Concert von Beethoven stylvoll und mit jener natürlichen Einfachheit, durch welche die heitere Schönheit dieses classischen Tongedichtes sehr wirkungsvoll zum Ausdrucke gelangte. Eine ganz neue Erscheinung war Dohnányi übrigens nur für das erbgessene Stammpublicum der philharmonischen Concerte, welches von einer Kunst, der es nicht „im Abonnement” begegnet, in der Regel nur wenig Notiz nimmt. Von den vorausgegangenen zwei selbstständigen Productionsabenden Dohnányi's schien es nichts zu wissen, aber im Abonnementconcert der Philharmoniker rief es ihn „zum Danke für sein Spiel” viermal heraus. Derselbe hat übrigens seine künstlerische Befähigung in Wien schon vor ein paar Jahren – anlässlich seiner Mitwirkung an den Herzfeld'schen Kammermusikabenden – aufs Ehrenvollste documentirt. [...] (*h.w.*)

A múlt héten a közönség elé lépő zongoristák közül Dohnányi Ernő külön említést érdemel. Beethoven G-dúr versenyművét játszotta a Filharmonikusokkal, stílusosan és azzal a természetes egyszerűséggel, melynek révén e klasszikus zenei költemény derűs szépsége rendkívül hatásos kifejezést nyert. Dohnányi egyébként csak a filharmonikus hangversenyek megrögzött törzsközönségének számított tökéletes újdonságnak, mely rendszerint kevésbé vesz tudomást arról a művészetről, amellyel a „bérletben” nem találkozik. Dohnányi két, ezt megelőző önálló előadói estjéről láthatólag semmit sem tudott, de a Filharmonikusok bérleti hangversenyén négyyszer is a színpadra hívta, hogy „köszönetet mondjon játékáért”. Ő egyébként művészi képességeit Bécsben már néhány évvel ezelőtt elismerésre méltóan bizonyította, amikor közreműködött a Herzfeld-féle kamarazenei estéken. [...]

- További híradás: *Deutsche Zeitung* [?] 1898. január 11.

Zenekari est Dreždában, 1898. január 12.

(Liszt: Esz-dúr zongoraverseny)

159. *Dresdner Journal* 1898. január 13.

Der dritte Orchesterabend des Hrn. J. L. [Jean Louis] Nicodé mit der Chemnitzer städtischen Kapelle hatte, wie es im Grundplan des Unternehmens liegt, wieder ein ganz modernes Programm [...].

Solist des Abends war ein junger ungarischer Klavierspieler, Hr. v. Dohnányi, der im Es-dur-Konzert von Liszt, dem vielgespielten Paradestück der Virtuosen, seine technische Bildung auf sehr vorgeschrittener Stufe zeigte und durch die rhythmisch klare und gut abgestufte, auch temperamentvoller Belebung nicht ermangelnde Art seines Vortrags für sich einnahm. Farbe und individuelle Ausprägung wird eine Weiterentwicklung des begabten Spielers wohl nicht schuldig bleiben. Er gab auch mit Variationen und Fuge über ein fremdes Thema den Beweis solider kompositionstechnischer Bildung. Der überaus rege Beifall bewog den Spieler zu einer Zugabe (Valse caprice von Liszt).

A harmadik zenekari est, amelyet J. L. [Jean Louis] Nicodé úr a chemnitzi városi zenekarral adott, a vállalkozás alapfelkészülésének megfelelően ismét teljesen modern programmal jelentkezett [...]

Az est szólistája *Dohnányi úr*, a fiatal magyar zongorista volt, aki Liszt Esz-dúr versenyművében, a virtuózok sokat játszott remek darabjában, igen magas szintű technikai képzettséget árult el, s ritmikailag pontos, jól tagolt, a temperamentumos elevenséget sem nélkülöző előadásával hódított. További fejlődése során a tehetséges játékos nyilván nem marad adós a színnel és az egyéni kifejezésmóddal sem. Az idegen témára írt Variációk és fűgával alapos kompozíciós technikai tudásáról is bizonyosságot tett. A felettebb élénk tetszésnyilvánítás arra készítette, hogy ráadást adjon (Liszt: Valse caprice [improptu]).

160. *Dresdener Anzeiger* 1898. január 14.

[...] **In Herrn Ernst v. Dohnányi aus Preßburg** lernte man einen hervorragend begabten Pianisten und Komponisten kennen, dessen musikalische Weiterentwicklung allgemeines Interesse beanspruchen darf. Die von ihm mit dem virtuosen Rüstzeuge eines echten Musikers vorgetragenen Variationen zeigten bewerkenswerthe Erfindungskraft, rhythmisches Leben und contrapunktische Gewandtheit. Machtvoll gestaltete sich der Aufbau der Fuge, die durch das Fernhalten pedantischen Schulstaubes noch sonderlich erfreute, bis zu dem grandiosen Orgelpunkte auf der Dominante. Als lebhaft begehrte Zugabe folgte das Valse Improptu von Franz Liszt, dessen ritterlich glänzendes Es-Dur-Konzert mit Orchester Herr Dohnányi vorher mit großem, wenn auch nicht hinreißendem Erfolge gespielt hatte. Vielleicht begegnet man im Tonkünstlervereine einem der Kammermusikwerke des jugendlichen Künstlers, von welchen ein Streichsextett und ein Klavierquartett als besonders beachtenswerth bezeichnet werden. Mit einer überaus tonschönen und schwungvollen, freilich auch mit einigen durchaus frappanten Lichtern ausgestatteten Vorführung der unvergänglich blühenden Frei-

schütz-Ouverture fand das genußreiche Konzert einen glänzenden Abschluß.
(Uso Seifert)

[...] **A pozsonyi Dohnányi Ernő** ben kimagaslóan tehetséges zongoristát és zeneszerzőt ismerhettünk meg, akinek további zenei fejlődése általános érdeklődésre tarthat számot. A Váltakozatok, melyeket egy igazi muzsikusi virtuóz felkészültségével adott elő, figyelemre méltó leleménységről, ritmikus elevenségről és kontrapunktikus jártasságról tanúskodtak. Külön örömet okozott a fuga felépítése, mely mentes volt minden görcsös, avított, iskolás modortól és impozánsan fejlődött egészen a grandiózus domináns orgonapontig. Kikövetelt ráadásként Liszt Ferenc Valse impromptu-je hangzott el; az ő nemesen fénylő Esz-dúr versenyművét zenekarral Dohnányi korábban már nagy, ha nem is magával ragadó sikerrel játszotta. Talán találkozunk még a fiatal művész kamarazenéjével a Tonkünstlervereiben: vonósszextettjét és zongoránegyest különösen figyelemre méltónak tartják. Az élvezetes hangverseny az örökzöld *Bűvös vadász*-nyitány rendkívül szép hanghatású és lendületes, bár természetesen néhány frappáns fényt sem nélkülöző előadásával ért véget.

- További híradás: *Dresdner Zeitung* 1898. január 14.

A B-dúr vonóshatos a királydíjas művek hangversenyén, 1898. április 1.

161. [Előzetes hír] *Budapesti Hírlap* 1897. december 10.

Budapest, dec. 9. (**A Liszt Ferenc zeneművész kör**) választmánya december 7-én *Szentirmai* Elemér elnöklésével tartott ülésében elhatározta, hogy januárban nagyszabású hangversenyben, kiváló művészek közreműködésével előadatja a Király-díjak pályázatán nyertes és megdicsért munkákat, és pedig *Szabados* Béla nyertes kvartettjét, *Horváth* Attila nyertes szonátáját, *Szendy* Árpád megdicsért magyar rapszodiáját, *Dohnányi* Ernő szextettjét és *Juhász* Antal rapszodiáját.

162. *Budapesti Napló* 1898. március 25.

A királydíjas pályaművek hangversenye. A Liszt Ferenc zeneművész kör pén-teken, április 1-én este fél nyolckor a Royal fogadóban tartja meg azt a hangversenyét, amelyen a királydíjakra érdemesített pályanyertes műveket fogják előadni. *Horváth* Attila, a kitűnő zongoraművész, akinek művészi játékában már régen volt alkalma gyönyörködni a főváros zeneértő közönségének, maga fogja előadni pályanyertes szonátáját. A megbetegedett *Juhász* Aladár helyett *Thomán* István tanár játssza el *Magyar Rhapsodiáját*. Azonkívül Hubay–Popper-ék előadják *Szabados* Béla vonós négyesét, a Grünfeld–Bürger-féle társaság *Dohnányi* *Hatosát*, *Szendy* Árpád pedig a saját *Rhapsodiáját* fogja előadni. [...]

163. *Budapesti Hírlap* 1898. április 2.

Budapest, ápr. 1. (**A királydíjak nyertesei.**) A *Liszt Ferenc-kör* mai hangversenyén mutatták be a milléniumi királydíjakkal kitüntetett zongora- és kamarazeneműveket. Öt nagyszabású munkát hallottunk, két rapszodiát, egy szonátát, egy vonósnégyest és egy vonóshatos. Futólagos impresszióink után is konstatálnunk kell, hogy

mind az öt mű a modern zene színvonalán álló, abszolút beccsel bíró komoly alkotás. A magyar stílust csak a két rapszódia és *Szabados* Béla vonósnégyesének szerzője képviselte. Ez a szerző oly poétikus, finom és ötletes, hogy egymagában is megérdemelte volna a pályadíjat. És különös: ennek a magyar szerzőnek tapsoltak ma legjobban, legmelegebben. A publikumban is mintegy él az a tudat, hogy a magyar király adományozta díjakkal kitüntetett munkának mindenekelőtt magyar-nak kellene lennie. *Dohnányi* szeptette [szextette] gyönyörű, tartalmas muzsika, de egy szikrányi magyar vonás sincsen benne. [...] Úgy tudjuk, mind a művek legközelebb meg fognak jelenni s ekkor lesz még alkalmunk behatóan szólni róluk.

164. Budapesti Napló 1898. április 2.

Királydíjak hangversenye. A *Liszt Ferenc zeneművész kör* ma rendezte nagy hangversenyét, a melynek műsorát kizárólag a *Királydíjak* pályázatán kitüntetett és megdicsért művek szolgáltaták. Általánosságban igen kedvező az eredmény. A bemutatott művek csaknem kivétel nélkül magas művészi színvonalon állanak. Különösen örvendetes, hogy a szerzők mind az ifjabb művészgenerációból valók, ami zeneéletünk jövőjének kétségkívül biztató jelensége. *Horváth* Attila szonátája volt a műsor első száma. A hatásos műről a legnagyobb dicséret hangján kell megemlékeznünk. Ötletes invenció gazdag tudással párosul ebben a fényes tehetségű komponistában, aki igazán nagy dolgokra volna hivatva, ha szerencsétlen sorsa látási képességétől meg nem fosztotta volna. *Horváth* maga játszotta művét csodálatra méltó virtuozitással és természetesen lelkes ovációkban részesült. *Szabados* Béla vonósnégyese igen tetszetős munka. Könnyed tónusa, átlátszó szerkezete különös előnyei. A *Hubay–Popper* négyes által pompásan előadott művét igen rokonszenvesen fogadták, szintűgy *Juhász* rapszodiáját, amelyet *Thomán* István játszott nagy művészettel. *Dohnányi* kiváló tehetségéről újabban meggyőződött vonóshatos. Úgy tartalmában, mint külső formáiban egyaránt becses alkotása, amely becsületére válik a fiatal művésznek. Végül *Szendy* Árpádhoz volt szerencsénk, aki magyar rapszodiáját mutatta be ez alkalommal. Úgy véljük, hogy ennél értékesebb munka a pályázaton nem vett részt. Hatalmas egyéniség, erő nyilatkozik meg ebben a rendkívül szép műben, amely méltán foglalhat helyet *Liszt* hasonló alkotásai mellett. A *Szendy* játékáról nincs újat mondani valónk: ő határozottan legkiválóbb zongoravirtuózunk ez idő szerint. Az összes műveket nagy tetszéssel fogadta a szépszámú, előkelő közönség, amelynek soraiban ott láttuk *Perczel* minisztert, *Zsilinszky* államtitkárt, *Perczel* József tábornokot, *Fenyvessy* Ferenc országgyűlési képviselőt, gróf *Hugonnay* Bélát, *Berzeviczy* Albertet és közéletünk számos kitűnőségét. A pompásan sikerült hangverseny rendezésének érdeme *Antalik* Károly tanárt illeti meg. A laureatus szerzők tiszteletére társas vacsora követte a hangversenyt.

165. Egyetértés 1898. április 2.

Hangverseny. A *Liszt Ferenc zeneművész kör* néhány hónappal ezelőtt pályázatot hirdetett egy zongora- és egy kamarazene műre. A pályázatra természetesen sok

mű érkezett be s a legjobbak „királydíjat” nyertek elismerésül. Ma este azután ezeket a kitüntetett műveket kitűnő művészek mutatták be, és így volt alkalmunk néhány kiváló zenei *terméket* hallani. Az estét *Horváth* Attila nyitotta meg, a ki a zongora-szonátával nyerte el a babért. A művész, a ki tudvalevőleg vak, de azért jobban játszik mint sok más, a ki fényben látja a világot, erőteljes, fényes munkát írt, a melyért a közönség zajosan kitapsolta. Geniális munka *Szendy* Árpád zene-akadémiai tanár „Magyar rhapsodiá”-ja, és *Juhász* Aladár műve is megérdemelte a dicséretet. A két kamarazene-mű *Szabados* Béla vonósnégyeséből és Dohnányi Ernő vonóshatosából állott. Mindkét mű becsületére válik a szerzőknek. Különösen szép *Dohnányi* munkája, a melyet tudomásunk szerint még 14 éves korában írt,¹⁸ ha ma írta volna, akkor sem lehetne jobb. A közreműködő művészek, a *Hubay-Popper*, *Grünfeld-Bürger* vonósnégyes társulatok tapsban kapták meg a jutalmat. (e. á.)

166. *Pesti Napló* 1898. április 2.

Hangverseny. A *Liszt Ferenc* Zeneművésztkör a királydíjak pályázatán kitüntetett zeneművek előadására ma este a Royal dísztermében díszhangversenyt rendezett. A pályadíjjal ékeskedő művek között vannak olyanok is, amelyekben itt-ott fölcillan az igazi tehetség nyoma, de a túlnyomó részükben hiányzik az eredetiség, az egységes gondolat. [...] *Dohnányi* Ernő (B-dur) vonóshatosza kissé kezdetleges munka, telve reminiscenciákkal. A szextettet *Grünfeld-Bürger*ek adták elő, az opuszban rejlő minden szépséget kiaknázva s érvényre juttatva. A hangversenyt nagy közönség hallgatta végig s a szerzőket minden szám után élénken megtapsolta. (f. a.)

167. *Neues Pester Journal* 1898. április 2.

(Konzert.) Der Tonkünstlerklub „Franz Liszt” veranstaltete heute im Prunksaal des „Hotel Royal” unter Mitwirkung einer großen Anzahl hervorragender Künstler ein *Festkonzert*, in dessen Rahmen einige der anlässlich der Konkurrenz um die Königspreise prämierten oder doch belobten Kompositionen heimischer Tondichter zur Aufführung gelangten. Als das künstlerisch reifste und vornehmste Werk möchten wir die prämierte Klaviersonate von Attila *Horváth* bezeichnen. [...] Von den beiden Rhapsodien, die einer Belobung werth erachtet wurden, ist die *Juhász*’sche, welche Professor *Thomán* zu Gehör brachte, ein grausames Musikstück. Es variirt das prächtige Volkslied vom Maikäferlein durch Unterlegung der widersinnigsten quälendsten Harmonien und durch rhythmische Zerpfückungen, ohne daß der Hörer an Form oder Inhalt auch nur das leiseste Behagen fände. [...] Von den beiden Kammermusikwerken, *Szabados*’ Streichquartett und *Dohnányi*’s Streichsextett, trägt das erstere, preisgekrönte, den Stempel eines liedenswürdigen Talents. Der erste Satz zumal bringt eine

¹⁸ A *B-dúr vonósszextett* Dohnányi 1893-ban, 16 évesen írta, majd 1896 és 1899 között többször átdolgozta.

Fülle glücklicher Gedanken und hübscher Einfälle, zu denen sich eine von Geist und Können zeugende Form der Durchführung gesellt. Das Moderato des zweiten Satzes, ein sordinierter Gesang von dunklem, gesättigtem Klangreiz, leidet an der übergroßen Länge, welche die Monotonie der sonst warmen Stimmung unangenehm fühlbar macht. Das rhythmisch frische all'ungharese des dritten Satzes entbehrt nicht der Pikanterie, aber auch nicht der unfreiwilligen Komik, welche durch gewisse obstinate Einwendungen des Cellos hervorgerufen wird. Der vierte Satz ist formal und inhaltlich der am wenigsten bedeutende. Getragen von der meisterhaften Interpretierung durch die Herren Hubay–Herzfeld–Waldbauer–Popper, erzielte das Quartett eine stürmische Wirkung, die sich auch in wiederholten Hervorrufen des Autors äußerte. Dohnányi's Sextett zeigt trotz seines frühen Datums – das Werk ist eine „Jugendarbeit“ des Zwanzigjährigen – an vielen Stellen, vor Allem in dem gehaltvollen ersten Satz und dem geistprühenden Scherzo die Klaue des Löwen. Die beiden großen Preise, welche dem genialen jungen Triumphator für seine Symphonie und seine Ouvertüre zuerkannt wurden, versöhnen uns und wohl auch ihn damit, daß sein Sextett nur einer Belobung werth erachtet wurde. Um die Interpretierung des schwierigen Stückes machten sich die Herren Grünfeld, Berkovits, Riedl, Danziger, Bürger und Schulz verdient. Dem Konzerte wohnte ein überaus zahlreiches und sehr vornehmes Auditorium bei – wir sahen unter Anderen Minister Perczel, Staatssekretär Zsilinszky, den geheimen Rath Berzeviczy –, welches sämtliche Nummern des interessanten Programms mit lebhaften Beifall aufnahm. (–v.)

(Hangverseny.) A „Liszt Ferenc” Zeneművészklub ma a „Royal Szálló” dísztermében számos kiváló művész közreműködésével ünnepi hangversenyt szervezett, melynek keretében a királydíjakra pályázott hazai zeneszerzők díjazott vagy dicséretben részesített kompozícióit adták elő. Művészileg Horváth Attila díjazott zongoraszónátája bizonyult a legértetesebb és legkiválóbb műnek [...]. A dicséretben részesített két rapszódia közül a Thomán professzor úr művészi előadásában elhangzó Juhasz-féle mű kegyetlen zenedarab. A kis cserebogárról szóló remek népdalt a legabszurdabb, leggyötrelmesebb harmóniak aláhelyezésével és ritmikus felbontásokkal variálta anélkül, hogy a hallgató forma vagy tartalom tekintetében a legcsekélyebb örömet lelné benne. [...] A két kamarazenei mű, Szabados vonósnégyese és Dohnányi vonósszextettje közül az előbbi, a díjjal kitüntetett, szeretetreméltó tehetség bélyegét hordozza magán. Főképp az első tételben található néhány remek gondolat és ötlet, melyhez a kidolgozás szellemességről és tudásról tanúszkodó formája társul. A második tétel Moderatója, egy mélytónusú, telített hanghatású szordinált dal, megsínyli a túlzott hosszúságot, ezt az egyébként meglehetősen hangulat monotóniája kellemetlenül érzékelteti. A harmadik tétel ritmikailag pergő all'unghereséje sem a pikantériát, sem a kényszerű komikumot nem nélkülözi, mely a gordonka ismételt makacs közbevetéséből adódik. Formai és tartalmi szempontból a negyedik tétel a legkevésbé jelentős. Hubay–Herzfeld–Waldbauer–Popper urak remek interpretációjának köszönhetően a kvartett viharos tetszést aratott, ami a szerző ismételt színpadra hívásában is megmutatkozott. Korai dátuma ellenére Dohnányi szextettje – mely a húszéves szerző „fiatalkori munkája” – sok helyütt már kimutatja az oroszslánkörmeit, mindenekelőtt a magvas első tételben és a szellemes Scherzóban. A két nagydíj, melyet a zseniális fiatal győztes szimfóniájáért és nyitányáért kapott, megbékít bennünket, s valószínűleg őt is azzal a körülménnyel, hogy szextettje csak dicséretre méltónak ítéltetett. A nehéz mű interpretálásával Grünfeld, Ber-

kovits, Riedl, Danziger, Bürger és Schulz urak szereztek érdemeket. A hangversenyen rendkívül nagyszámú és igen előkelő közönség vett részt, mely az érdekes program valamennyi számát élénk tapssal fogadta. Ott láttuk többek között Perczel minisztert, Zsilinszky államtitkárt, Berzeviczy titkos tanácsost.

168. *Pester Lloyd* 1898. április 2.

Konzert. Heute wurde im „Hotel Royal“ unter der Aegide des Franz-Liszt-Tonkünstler-Klubs eine zweite serie von Kompositionen vorgeführt, die bei der Millenniums-Konkurrenz theils mit Königspreisen ausgezeichnet wurden, theils lobende Anerkennung erhielten. [...] – Das Streichsextett von Ernst Dohnányi ist ein liebenswürdiges Werk, weniger originell und weniger heißblütig wie frühere Arbeiten dieses jungen Stürmers, aber Talent blitzt überall durch und an witzigen, geistreichen Einfällen ist kein Mangel. Die ersten beiden Sätze sind die werthvolleren: ein melodiöses Allegro und das geschwätzige, launig auf Staccati tänzelnde Scherzo. Das Quartett Grünfeld–Bürger, verstärkt durch die Herren Danziger und Schulz, nahm sich des Werkes nach Kräften an. [...] (A. B.) [Beer Ágoston dr.]

Hangverseny. A Liszt Ferenc Zeneművészklub égisze alatt ma a „Royal Szállóban” a millenniumi versenyen részben királydíjakkal kitüntetett, részben dicséretben részesült zene-művek második sorozatát adták elő. [...] – Dohnányi Ernő vonósszettettje kedves mű; kevésbé eredeti és szenvedélyes, mint e rámenős fiatalember korábbi munkái, de a tehetség mindenütt átsüt és szellemes, humoros ötletekben sincs hiány. Az első két tétel: a melodikus Allegro és a fecsegő, staccatókra szeszélyesen táncoló Scherzo tűnik értékesebbnek. A Danziger és Schulz urakkal kiegészített Grünfeld–Bürger Kvartett képességének megfelelően adta elő a művet. [...]

169. *Zenelap* 1898. április 15.

Hangversenyek. A „Liszt-Ferencz-zeneművészkör” e hó 1-én mutatta be egy igen élvezetes díszhangversenyén azokat az eredeti zeneműveket, melyek a király díjak pályázatán kitüntetést nyertek. Ő Felsége még 1895-ben 6000 forintot adományozott magyar zeneszerzők műveinek kitüntetésére, s a cultusminiszter a nevezett zenekört bízta meg a nyolcz pályadíj kitűzésével és egy öttagú pályabírárságot a döntéssel. – A pályadíjat nyert művek közül Horváth Attila zongoraszonátája minden ízében kiforrott művészlélek gondos munkája, melyet bizonyos melancholia leng át és a közönség meghatva és elragadtatva adózott mind a négy tétel után elismerésével a vak zeneszerzőnek. A Szabados-féle, díjjal koszorúzott „Vonósquartett” nagyon érdekes munka, mely kitűnően érvényesült a Hubay–Popper quartett lelkes előadásával. A szerzőt kitapsolták már a 2. tételnél, mely magasztos, ünnepélyes melódiájával mély benyomást tett: ez tomboló lelkesedéssé fokozódott az „All’ ungherese” magyaros choriambusainak hallatára: szeretnénk volna együtt dalolni Hubay csábosan éneklő hegedűjével.

Dohnányi Ernő tartalmas szellemes vonós sextettje a fiatal szerző tehetségének újabb bizonyítéka. A két dicsérettel kitüntetett magyar rhapsodia önkéntelenül is

összehasonlításra késztet. [...] Az estélyen a művészvilág és közéletünk több előkelősége volt ott. (P. J.) [Polgár Jenő]

- További híradások: *Budapesti Napló* 1897. december 10.; *Fővárosi Lapok* 1897. december 12.; *Budapesti Napló* 1898. február 22.; *Pester Lloyd* 1898. március 31.; *Pesti Hírlap* 1898. március 31.; *Budapester Tagblatt* 1898. április 2.; *Függetlenség* 1898. április 2.; *Hazánk* 1898. április 2.; *Országos Hírlap* 1898. április 2.; *Budapester Tagblatt* 1898. április 2.; *Politisches Volksblatt* 1898. április 2.;

Szólóest Besztercebányán, 1898. április 2.

170. *Besztercebánya és Vidéke* 1898. április 10.

Dohnányi Ernő hangversenye folyó hó 2-án folyt le szép számú közönség, főleg a hölgyvilág jelenlétében. A hír csakugyan nem nagyított – ritka zenei műélvezetben volt részünk. Amennyire fölvilanyoztak Liszt XIII. rapszodiájának magyar motívumai, annyira elandalodtunk Rubinstein bölcsődalának olvadékony hangjain és Schumann románcán. A poétikus lengyel Chopin interpretálása pedig a legmagasabb igényeket és legkényesebb ízlést is kielégítette, míg Dohnányi hatalmas művészintelligenciáját, nagy ihletét, tüneményes és káprázatos technikáját főleg saját műveiben (Intermezzo, Variációk és Fuga G. E. témája felett, Dohnányi–Delibes: „Naila keringő”) csodáltuk meg.¹⁹ A közönség hálás volt a briliáns játékért, mellyel Dohnányi újból kétségtelenné tette, hogy a zongorázó championok első soraiban van az ő helye. Játéka elemi erővel ráz és kap meg minden hallgatót; darabjait nagy világossággal taglalja, esprítje sok frázisra sugározza erejét és finomságát. A közönség tapsorkánjára a fiatal maestro még egy számot zongorázott el.

A művész másnap korán reggel Breznóbányára utazott, mely város büszke lehet szülöttére, hogy agg nagyanyját meglátogassa.²⁰ Itt rokonánál, Dohnányi Jenő hitelbanki vezértitkárnál tartózkodott. [...]

- További híradások: *Besztercebánya és Vidéke* 1898. január 2.; *Besztercebánya és Vidéke* 1898. április 3.

Spányi Irma énekesnő és Dohnányi hangversenye Kassán, 1898. április 5.

171. *Kaschauer Zeitung* 1898. április 7.

Das Concert der Mailänder Primadonna Frl. Irma Spányi und des Pianovirtuosen Herrn Ernst Dohnányi am 5. d. [M.] war gut besucht, obwohl sehr Viele aus unseren „kunstsinnigen” Kreisen fehlten, die zweifellos unanfechtbare Ursachen für ihr Fernbleiben hatten.

¹⁹ Az *A-moll intermezzo* (op. 2 no. 2) és a Delibes–Dohnányi: *Walzer aus dem Ballett „Naila”* besztercebányai előadása egyben a darabok ősbemutatója volt.

²⁰ Dohnányi Ernő Pozsonyban született, édesanyja, Szlabey Otília szülei származtak Breznóbányáról.

Das anwesende hochdistinguirte Publikum nahm die schönen Vorträge der Concertgeberin, deren herrliche Stimmittel von merkwürdiger Ausdehnung sich mit der classischen Schule des bel canto vereinigen, um dem Zuhörer wirklichen Genuß zu verschaffen, mit gebührendem Beifalle auf, den die lebenswürdige Künstlerin stets mit Grazie quittirte.

Aber auch Herr D o h n á n y i erntete für sein exactes, großartig und technisch in vollkommenster Weise durchgeführtes Spiel und seine anschmiegende Begleitung der Vorträge des Frl. Spányi wohlverdienten Beifall; des Beifalls dürfte überhaupt mehr als materielle Anerkennung den beiden Gästen geworden sein, deren Programm trotz aller hier gebräuchlichen Lockungen um nur j e e i n e Nummer erweitert wurde.

S p á n y i Irma kisasszony milánói primadonna és a zongoravirtuóz D o h n á n y i Ernő ú r [e hó] 5-i hangversenyén szép számú hallgatóság volt jelen, bár „műértő” köreinkből nagyon sokan hiányoztak, akiknek nyilván nyomós okuk volt a távolmaradásra.

A jelenlevő, rendkívül disztigvált közönség az énekesnő szép előadását nagy tetszéssel fogadta, akinek pompás, különösen nagy volumenű hangja a klasszikus bel canto iskolával párosulva igazi élvezetet nyújtott a hallgatóságnak; a tetszésnyilvánítást a bájos művésznő folyvást „grazie”-vel nyugtázta.

Pontos, nagyszerű, technikailag tökéletesen kivitelezett játékaért és Spányi kisasszony előadásának alkalmazkodó kíséretéért D o h n á n y i ú r is jól megérdemelt sikert aratott. A két vendégnek, akiknek programja minden nálunk szokásos csábítás ellenére is csupán egy-egy számmal bővült, egyébként is több siker, mint anyagi elismerés jutott osztályrészül.

172. *Abauj-Kassai Közlöny* 1898. április 7.

Hangverseny. Kedden este ment végbe a Schalkház-szálló nagytermében a Spányi–Dohnányi féle hangverseny, melyre a két szereplőt illető oly szép hírek nagyszámú műértő közönséget gyűjtöttek össze. Spányi Irma a milánói skála-színház primadonnája kitűnő orgánumával, könnyedségével meghódította hallgatóságát, mely zajos tapsviharral adott kifejezést elismerésének. Különösen nagy hatást értek el Donizetti: Ária a [Die] Favoritin cz. operából, Brahms: Feldeinsamkeit, Böhm: Still wie die Nacht cz. énekdarabjai. Bár kétségtelen, hogy ha magyar dalokkal mutatta volna be művészetét: a közönség nagyobb részénél bizonyára még fokozottabb tetszést is aratott volna. Mindez azonban mit sem von le kiváló talentumából s a kellemesen csengő művészi trillák sokáig fognak a jelenvoltak emlékezetében maradni. – Méltó kísérője volt e jeles primadonnának Dohnányi Ernő zongoraművész, ki nemcsak Chopin, Liszt, Rubinstein klasszikusabb műveiben ragyogtatta virtuozitását, hanem saját szerzeményű darabjaival²¹ is hosszas tetszésnyilvánítások mellett szolgáltatva bizonyítékát alapos képzettségének s alkotó erejének.

²¹ Saját művei közül a Gruber Emma témájára komponált *Variációk és fugát* (op. 4) és a *Naila-keringőt* játszotta.

A C-moll zongoraötös (op. 1) Bécsben
Dohnányi és a Fitzner Quartett hangversenyén, 1898. április (?)²²

173. *Wiener Fremdenblatt* „1898. április 13.” [?] – újságcikk gépiratos másolata a Dohnányi-hagyatékban (FSU)

Das Quartett Fitzner erfreute uns mit einer Novität, einem Klavier Quintett in C-moll von Ernst von Dohnányi. Wir hatten ehrliche Freude an dieser frischfließenden, keck zugreifenden und nirgends mit Verlegenheitsphrasen arbeitenden Musik, aus welcher ein echtes Volltalent zu uns spricht, das uns für die Zukunft noch Bedeutendes verheißt. Als Werk eines 18 jährigen Jünglings, muss auch dieses Quintett schon als bedeutend anerkannt werden. Der wahllose Übermut der Jugend, der sich in Tönen austoben will, ist namentlich im ersten Satze nicht zu verkennen; doch hat diese stürmende Unbedenklichkeit ihr wohltätiges Regulativ in einem feinen Musiksinne, der uns auch an dem Klaviervirtuosen Dohnányi bereits angenehm aufgefallen ist; auch eine gewisse Freude am Klangsönen, welche sonst bei unseren jugendlichen Stürmern selten anzutreffen ist, waltet in diesem Klavier Quintett vor. Am wertvollsten schien uns beim ersten Anhören der Schlußsatz, wo auch ein ganz achtbares kontrapunktisches Gestaltungsvermögen sich bemerkbar machte. Herr von Dohnányi spielte den Klavierpart seines Werkes selbst mit hinreißendem Feuer; an den Herren Fitzner, Czerny, Zerb und Buxbaum fand er eine glanzvolle Partnerschaft, mit deren Hilfe er einen stürmischen Erfolg erstritt.

A Fitzner Kvartett újdonsággal, *Dohnányi* Ernő C-moll zongoraötösével örvendeztetett meg bennünket. Őszinte örömet okozott ez a lendületesen áradó, vakmerően nekilendülő és sehol nem erőltetett frázisokkal dolgozó zene, melyből igazi, átfogó tehetség szól hozzánk, aki a jövőre nézve még komoly ígéretekert tartogat. Már ezt a kvintettet is fontosnak kell tartanunk, ha meggondoljuk, hogy egy 18 éves ifjú műve. Lehetetlen nem észrevenni, különösen az első tételben, az ifjúság minden megfontolást nélkülöző féktelenségét, mely hangokban akarja kitombolni magát. E szilaj zabolázatlanságot azonban jótékonyan ellensúlyozza az a kifinomult zenei érzék, mely öröndetes módon már a zongoravirtuóz Dohnányinál is feltűnt. A zongoranégyesben a szép hangzás öröme is előtérbe kerül, mely rámenős fiataljainknál egyébként ritkán van jelen. Első hallásra a zárótétel tűnt a legjobbnak, ahol a szerző komoly kontrapunktikus formáló képessége is felhívta magára a figyelmet. Művének zongoraszólamát Dohnányi úr magával ragadó tűzzel játszotta; Fitzner, Czerny, Zerb és Buxbaum urakban ragyogó partnerekre talált, akiknek segítségével viharos sikert aratott.

174. *Pester Lloyd* [?] „1898. április” (újságvivágat a Dohnányi-hagyatékban, OSZK) [...] Den dem Konzertprogramm beigegebenen historischen Anmerkungen war zu entnehmen, daß einem kleinen böhmischen Städtchen, Warnsdorf, der Ruhm ge-

²² A Fitzner Quartett hangversenyét ismereteink szerint 1898. március 29-ére tűzték ki, de minden bizonnyal későbbre halasztották. A Dohnányi-hagyatékban fennmaradt újságvivágat, illetve két újságcikk-részlet gépiratos másolata alapján nem tudtuk meghatározni a pontos időpontot, és a korabeli lapokban sem találtunk további híradásokat a koncertről. A *Neue Musikalische Presse* kritikája szerint az esemény csütörtökre (március 31. vagy április 7., 14., 21. stb.) esett.

büht, zuerst Beethoven's Riesenmesse vollständig aufgeführt zu haben. Und zwar geschah dies schon 1830, überdies in der Kirche selbst während des Hochamtes am Peter und Pauls-Tage (29. Juni). 1835 folgte dem edlen Beispiele Warnsdorfs eine ungarische Stadt, Preßburg, woselbst bis heute die „Missa solemnis“ auf dem Repertoire des Kirchenchores stehen soll. Ist dem wirklich so, so gereicht dies gewiß den energischen leitenden kirchenmusikalischen Kräften, sowie dem kunstsinnigen Publikum der ungarischen Krönungstadt zu hoher Ehre. Und nun will ich mir zum Schluß noch erlauben, einem geborenen Preßburger Künstler, Herrn Ernst v. D o h n á n y i ein Ehrenkränzlein zu reichen, und zwar für sein jugendfrisches, schwungvolles und klangschönes neues Klavierquintett, welches – mit dem Komponisten am Flügel – in einer Fitzner'schen Quartetsoirée der jetzt zu Ende gegangenen Konzertsaison einen ganz ungewöhnlichen Erfolg erzielte. Wer mit zwanzig Jahren ein solch gediegenes Kammermusikwerk zu schreiben und insbesondere Hauptthemen, wie sie den beiden Endsätzen eigen, zu erfinden wußte, vor dem kann man nur allen Respekt haben, zugleich das Schönste und Beste von seiner weitem künstlerischen Entwicklung hoffend. Als Pianist hat sich Herr v. D o h n á n y i bekanntlich heuer schon früher förmlich in die Gunst gerade der fachkundigsten Besucher unserer Konzertsäle hineingespielt und ist namentlich seine frühlingsduftige Wiedergabe des Beethoven'schen G-dur-Konzerts bei den Philharmonikern von keinem späteren Klaviereindruck der Saison verdunkelt worden. (Dr. Theodor Helm.)

[...] A hangversenyprogramhoz mellékelte történeti tárgyú fejtegetésekből derül ki, hogy egy Warnsdorf nevű cseh városkát illeti meg a beethoveni óriásmise első, teljes előadásának a dicsősége. Történt pedig mindez már 1830-ban, ráadásul a templomban, a Péter-Pál napján (június 29-én) tartott nagymisén. Warnsdorf nagyszerű példáját 1835-ben egy magyar város, Pozsony követte, ahol állítólag a „Missa solemnis” a templom kórusának repertoárján mindmáig szerepel. Ha valóban így van, akkor az a magyar koronázó város energikus egyházzenei vezetőinek és műértő közönségének nagy dicsőségére válik. Végül bátorkodom még egy kis díszkoszorút átadni a pozsonyi születésű művésznek, D o h n á n y i Ernő úrnak, mégpedig fiatalosan friss, lendületes és hangzásban szép új zongoraötöséért, amely a most lezárt hangversenyszezon egyik Fitzner-féle kvartettestjén a zeneszerző zongorajátékával rendkívüli sikert aratott. Minden tisztelet az övé, aki húszévesen ilyen derekas kamarazeneművet tudott írni, s kiváltképp olyan főtémákat talált ki, mint ami a két saroktételben található. Egyben reméljük, hogy további művészi fejlődése sok szépet és jót hoz. Mint ismeretes, D o h n á n y i úr zongoristaként az idén korábban már szabályosan bejátszotta magát koncerttermeink művészetben legjáratosabb látogatóinak a kegyébe. Főként Beethoven G-dúr versenyművének a Filharmonikusoknál elhangzott tavaszilató előadását nem tudta elhomályosítani a szezon egyetlen későbbi zongoraélménye sem.

175. *Neue Musikalische Presse* 1898. április 3. [?] gépiratos másolat

Das Quartett Fitzner brachte am Donnerstag mit Ernst von Dohnányi dessen Klavier Quintett hier zur ersten Aufführung, und zwar mit stürmischem Erfolge. Das blühend frische Werk des jungen Musikers hat Bewunderung und Entzückung hervorgerufen. Die technische Durchführung zeigt den genialen Komponisten auf der Höhe reinsten Kunst. Die Thematik ist vornehm, kräftig, ungesucht, prägnant, eindringlich; das Quartett und Klavier stehen in schönem Gleichgewicht; das Ganze ist nicht nur formal einwandfrei gestaltet, der Komponist hat

vielmehr – was heutzutage gewiss selten – wirklich Phantasie, reiche Phantasie, die aber nicht ausartet. Davon zeugt jeder Satz, nicht zum mindesten der letzte in seinem fugierten Theile; es steckt Geist und Humor darin. Dohnányi spielte schwungvoll, mit prächtigem, poetischem Anschlag. Dem Pianisten und Komponisten galten in gleicher Weise die Ehren des Abends. Entwickelt sich Dohnányi so glücklich wie er begonnen, so haben wir noch Grosses zu erwarten.

A Fitzner Kvartett csütörtökön a szerző közreműködésével mutatta be *Dohnányi* Ernő zongoraötösét, mégpedig fergeteges sikerrel. A fiatal muzsikusz virulóan friss műve csodálatot és elragadtatást váltott ki. A technikai kidolgozás terén a zseniális komponista a legtisztább művészet csúcsára jutott el. A tematika nemes, erőteljes, keresetlen, pregnáns, szívhez szóló; tökéletes az egyensúly a kvartett és a zongora között. Az egész nemcsak kifogástalanul megformált, hanem a zeneszerző igazi, de soha nem szertelen gazdag képzelőerejét is mutatja, ami manapság igen csak ritka. Erről tanúskodik minden tétel, nem utolsósorban az utolsó tétel szellemes és humoros fűgaszerű része. Dohnányi lendületesen, nagyszerű, poétikus billentéssel játszott. Az est dicsőségében a zongorista és a zeneszerző egyaránt osztozott. Ha Dohnányi fejlődése olyan szerencsésen alakul, ahogy indult, még nagy dolgokat várhatunk tőle.

Dohnányi és Spányi Irma énekesnő hangversenye Pozsonyban, 1898. április 29.

176. *Preßburger Zeitung (Morgenblatt)* 1898. április 29.

Das heutige Konzert. Heute findet, wie bekannt, im Repräsentantensaal das zu Gunsten des Unterstützungsfondes des Preßburger Journalistenvereines veranstaltete große Konzert des Pianisten Ernst von D o h n á n y i und der Opernsängerin Frl. I r m a v. S p á n y i statt. Wie wir hören, ist der Kartenverkauf ein glänzender und dürfte für die Abendkassa kaum mehr Etwas übrigbleiben. Das v. st. Publikum wird höflichst aufmerksam gemacht, daß die Vorträge p r ä z i s e 8 U h r A b e n d s b e g i n n e n und während der einzelnen Nummern die Saalthüren geschlossen bleiben.

A mai hangverseny. Mint ismeretes, a Képviselőteremben ma kerül sor D o h n á n y i Ernő zongoraművész úrnak és az operaénekesnő S p á n y i Irma kisasszonynak a pozsonyi Újságíró Egyesület segélyalapja javára adott nagy koncertjére. Tudomásunk szerint rengeteg jegy elkelt; az esti pénztárnak már alig marad valami. A legnagyobb tisztelettel hívjuk fel a t. közönség figyelmét arra, hogy az előadások *pontosan este 8 órakor kezdődnek* és a terem ajtai az egyes számok alatt zárva maradnak.

177. *Preßburger Zeitung (Morgenblatt)* 1898. április 30. i i

Konzert Dohnányi–Spányi. Innerhalb des ganz erstaunlich klaren, freien, vom Zarten ins Grandiose mächtig überspringenden Vortrages der dantesken H-moll-Sonate L i s z t 's und der anmuthig von Chopin'schen Silberfäden durchzogenen Näila-Walzer-Präphrase des Konzertspielers bewegte sich diesmal die Kunst Ernst v. D o h n á n y i 's. Sie errang jenen Beifall, der dem aufstrebenden Künstler zur zierenden Ehre wird. In den „Années de pèlerinage“ von Liszt liegen noch Stücke wie z. B. der „Cantique d'amour“ und die „Bénédiction de Dieu“

verborgen. Dohnányi wird sie ausgraben und unter Triumph im Konzertsaal lebendig machen.

Seine Partnerin, Fr. v. Spányi spendete eine interessante Reihe von Gesangsgaben, unter denen wir die schöne Arien Saint-Saëns' und Liszt's „Loreley” zu höchst stellen. Der liebenswürdigen Künstlerin folgte reicher, Neugaben erzwingender Applaus. Diese beiden hier geborenen jungen Koriphäen hat der „Preßburger Journalistenverein” für seine Unterstützungskasse aufgeboten. Ein vom distinguirtesten Publikum gefüllter Saal war der Lohn. Die Journalistik hat da immer die „Macht und die Kraft”. Also vorwärts, mit frohem Muth, liebe Kollegen! (J. B.) [Batka János]

Dohnányi–Spányi hangverseny. / Dohnányi Ernő művészete ezúttal Liszt dantei H-moll szonátájának meglepően világos, szabad, az érzékenyből hatásosan a grandiózusba átcsapó előadása és a koncertező bájos, chopini ezüstszállal átszőtt Naila keringő-parafrazisának keretén belül mozgott. Akkor siker aratott, hogy az még ékességére szolgálhat az ambiciózus művészeknek. Liszt „Années de pèlerinage”-ában még kiaknázásra várnak pl. a „Cantique d'amour” és a „Bénédiction de Dieu” darabok.²³ Dohnányi majd kibányássza és a hangversenyteremben diadalmasan életre kelti őket.

Partnermője, Spányi kisasszony egy sor érdekes énekszámot adott elő, melyek közül mi Saint-Saëns szép áriáit és Liszt „Loreley”-ét értékeltük a legtöbbre. A kedves művésznő fellépését hatalmas taps követte, ráadásokat követelve. A „Pozsonyi Újságíróegyesület” e két, itteni születésű ifjú korifeust használta fel segélypénztára javára. Jutalmuk a legelőkelőbb közönséggel teli terem volt. E téren mindig az újságírásé „az ország és a hatalom”. Bátran előre tehát, kedves kollégák!

²³ Az említett Liszt-művek nem az *Années de pèlerinage*, hanem az *Harmonies poétiques et religieuses* című sorozatban találhatók. A nyomtatott műsorban e darabok nem szerepelnek.

Mutató

Az alábbi mutató Dohnányi műveit és azok előadóit, a Dohnányi által megszólaltatott kompozíciókat, illetve a vele együtt fellépett művészek nevét tartalmazza. A nevek és műcímek mellett az elhangzás helyét és dátumát adtuk meg. Nem tüntettük fel a hangversenyek egyéb közreműködőit és műsorszámait.

Rövidítések: bem. = bemutató, Bp. = Budapest.

Arne, Thomas: dal, 1897.02.28. Bp.

Bach, Johann Sebastian: E-dúr hegedű–zongora szonáta, 1895.11.30. Bécs

Bach–Liszt: G-moll fantázia és fuga 1897.10.01. Berlin, 1897.12.07. Pozsony, 1898.01.07. Bp., 1898.04.02. Besztercebánya

Bazzini, Antonio: Hexentanz 1897.04.10. Bp.

Beethoven, Ludwig van: Asz-dúr szonáta op. 110, 1896.12.19. Bp., 1897.10.01. Berlin, 1897.12.07. Pozsony, 1897.12.09. Bécs, 1898.01.07. Bp.

– Zongoranégyes, 1888.07.28. Aranyosmarót

– G-dúr zongoraverseny, 1897.11.17. Bp., 1898.01.09. Bécs

Békei Józsa: 1895.02.09. Bp.

Berkovits Lajos: 1895.02.09. Bp., 1895.06.16. Bp.

Blau F. Gyula: 1897.04.10. Bp.

Böhm, Carl: Still wie die Nacht, 1898.04.05. Kassa

Brahms, Johannes: Feldeinsamkeit, 1898.04.05. Kassa

– G-dúr hegedű–zongora szonáta, 1895.11.30. Bécs

– Variációk és fuga egy Händel-témára, 1897.10.07. Berlin, 1897.12.02. Bécs, 1897.12.09. Bécs,

– G-moll zongoranégyes, 1892.01.17. Pozsony

Chopin, Fryderyk: G-moll ballada, 1897.10.07. Berlin, 1897.12.02. Bécs, 1897.12.07. Pozsony, 1898.01.07. Bp., 1898.04.02. Besztercebánya, 1898.04.05. Kassa,

– Gesz-dúr etűd op. 25, 1897.12.07. Pozsony

– Fisz-dúr impromptu, 1895.05.11. Bp., 1897.10.07. Berlin, 1897.12.02. Bécs, 1897.12.07. Pozsony, 1898.01.07. Bp.,

– Cisz-moll keringő, 1898.01.07. Bp., 1898.04.02. Besztercebánya, 1898.04.05. Kassa, 1898.04.29. Pozsony

– Mazurka, 1889.07.27. Léva

– Cisz-moll mazurka op. 41 no. 1, 1892.04.01. Pozsony

– Noktürn, 1890.12.28. Pozsony

– Fisz-dúr noktürn, 1898.04.29. Pozsony

– Fisz-moll prelűd, 1895.05.11. Bp.

– Variációk op. 12, 1898.04.29. Pozsony

Dohnányi Ernő: H-moll capriccio op. 2 no. 4, 1897.12.02. Bécs (bem.), 1897.12.09. Bécs,

– Üdvözlő dal, 1891.11.04. Pozsony

– Sechs Fantasiestücke: No. 4 [No. 2, „Lied”] és No. 6, „Scherzo”, 1890.12.28. Pozsony

– A-moll intermezzo op. 2 no. 2, 1898.04.02. Besztercebánya (bem.),

– E-dúr novellette, 1892.04.01. Pozsony (bem.)

– Scherzo (vsz. op. 2 no. 1), 1897.06.20. Bp.

- Cisz-moll scherzo op. 2 no. 1, 1897.10.07. Berlin (bem.), 1898.04.29. Pozsony,
- F-dúr szimfónia, 1897.06.03. Bp. (bem.)
- Ünnepi mise, 1892.06.08. Pozsony
- Variációk és fuga G. E. témájára op. 4, 1897.10.01. Berlin (bem.), 1897.12.07. Pozsony, 1898.01.07. Bp., 1898.01.12. Drezda, 1898.04.02. Besztercebánya, 1898.04.05. Kassa
- B-dúr vonósszextett, 1897.06.20. Bp. (első tétel), 1898.04.01. Bp. (bem.)
- Wiegenlied, 1895.04.19. Bp.
- Fisz-moll zongoranégyes, 1894.03.11. Bécs (bem.)
- C-moll zongoraötös op. 1, 1895.06.16. Bp. (bem.), 1896.03.13. Bp., 1898.04. Bécs
- Zrínyi-nyitány, 1897.06.03. Bp. (bem.)
- Delibes–Dohnányi: Naila-keringő, 1898.04.02. Besztercebánya (bem.), 1898.04.05. Kassa, 1898.04.29. Pozsony
- Dohnányi Frigyes: 1888.07.28. Aranyosmarót, 1889.03.31. Pozsony, 1889.07.27. Léva, 1889.12.13. Pozsony, 1892.01.17. Pozsony, 1892.04.01. Pozsony
- Duesberg Quartett: 1894.03.11. Bécs
- Erkel Gyula: 1897.06.03. Bp.
- Field, John: Nocturne, 1889.07.27. Léva
- Fitzner Quartett: 1898.04. Bécs
- Goldmark Károly (Karl): B-dúr zongoraötös, 1895.02.09. Bp.;
- Grünfeld–Bürger vonósnégyes: 1897.02.28., 1898.04.01. Bp.
- Haulik Károly: 1888.07.28. Aranyosmarót, 1889.07.27. Léva, 1889.12.13. Pozsony
- Herzfeld Viktor: 1895.11.30. Bécs
- Hofmeister/Hoffmeister Károly: 1888.07.28. Aranyosmarót, 1889.07.27. Léva, 1889.12.13. Pozsony
- Holstein Károly: 1895.06.16. Bp.
- Hubay–Popper vonósnégyes: 1896.03.13., 1897.01.15. Bp.
- Hubay Jenő: 1897.01.15. Bp.
- Jakob [...]: 1889.12.13. Pozsony
- Kerner István: 1895.04.19. Bp.
- Kopetzky János: 1892.01.17. Pozsony
- Kováts Ferenc: 1898.04.29. Pozsony
- Lichtenstein Dóra: 1897.02.28. Bp.
- Liszt Ferenc: Don Juan-fantázia, 1897.06.16. Bp., 1897.10.01. Berlin, 1897.11.20. Bp., 1897.12.07. Pozsony
- Loreley, 1898.04.29. Pozsony
- 8. rapszódia, 1890.12.28. Pozsony
- 12. rapszódia, 1891.11.06. Pozsony
- 13. rapszódia, 1897.10.07. Berlin, 1897.12.02. Bécs, 1898.01.07. Bp., 1898.04.02. Besztercebánya, 1898.04.05. Kassa
- H-moll szonáta, 1897.10.07. Berlin, 1897.12.02. Bécs, 1898.04.29. Pozsony
- Valse impromptu, 1892.04.01. Pozsony, 1897.10.07. Berlin, 1897.12.02. Bécs, 1898.01.07. Bp., 1898.01.12. Drezda, 1898.04.02. Besztercebánya, 1898.04.05. Kassa
- Esz-dúr zongoraverseny, 1898.01.12. Drezda
- Löbel Lajos: 1895.02.09. Bp., 1895.06.16. Bp., 1896.02.10. Bp.

- Manzocchi, Salvatore A.: Sul Mare, 1892.04.01. Pozsony
- Mendelssohn Bartholdy, Felix: Rondo capriccioso, 1892.04.01. Pozsony
- Scherzo, 1890.12.28. Pozsony
- C-moll zongoranégyes, 1889.07.27. Léva
- Mitina Lola: 1895.04.19. Bp.
- Mozart, W. A.: Fantasia, 1888.07.28. Aranyosmarót
- G-moll vonósnégyes (KV 478) 1887.01.28. Pozsony
- B-dúr hegedű–zongora szonáta (KV 454) 1895.11.30. Bécs
- Niessen, Matja: 1896.02.10. Bp.
- Nikodé, Jean Louis: 1898.01.12. Drezda,
- Pécskai Alajos: 1895.02.09. Bp., 1895.06.16. Bp.
- Popper Dávid: 1897.01.15. Bp.
- Richter János: 1897.11.17. Bp.
- Róth József: Andante sostenuto és Bölcsődal, 1889.03.31. Pozsony
- Rubinstein, Anton: G-dúr barcarolle, 1898.01.07. Bp.
- Barcarolle, 1898.04.02. Besztercebánya, 1898.04.05. Kassa
- Szonáta hegedűre és zongorára op. 19, 1897.04.10. Bp.
- B-dúr trió, 1897.01.15. Bp.
- Saint-Saëns, Camille: Ária, 1898.04.29. Pozsony
- Scarlatti, Domenico: Szonáta, 1892.04.01. Pozsony
- Schubert, Franz: Erbkönig, 1896.02.10. Bp.
- Schumann, Robert: Fantasiestück, 1889.07.27. Léva
- Gartenmelodie (átírat hegedűre és zongorára), 1897.04.10. Bp.
- Románc, 1892.04.01. Pozsony
- Fisz-dúr románc, 1898.04.02. Besztercebánya
- Fisz-moll szonáta op. 11, 1897.10.01. Berlin
- Esz-dúr zongoraötös, 1889.12.13. Pozsony
- Spányi Irma: 1892.04.01. Pozsony, 1898.04.05. Kassa, 1898.04.29. Pozsony
- Sterbal Th.: 1898.04.29. Pozsony
- Szilágyi Arabella: 1897.04.10. Bp.
- Teller M.: 1898.04.29. Pozsony
- Tranta Károly: 1892.01.17. Pozsony
- Unger Mór: 1889.12.13. Pozsony
- Urmann Irma: 1897.12.07. Pozsony
- Vieuxtemps, Henri: Ballade et Polonaise, 1897.04.10. Bp.
- Vitali, Tommaso: Ciacona, 1897.04.10. Bp.